דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

יום שישי, כ"ז בתשרי תשמ"ט, 7 באוקטובר 1988 ● גליון 19537

היום 60 עמודים כולל „דבר־השבוע" ● המחיר – 2.– ש"ח (כולל מע"מ), באילת 1.74 ש"ח

היום בדבר

עונת התשדירים. קלפי אמריקאית. מה קורה בקרמלין. השטחים: ענישה. חורף נשוב לפנינו. אש"ף במועצתו. פרשת השבוע. טלוויזיה. תרבות. "משא" לספרות.

יזהר סמילנסקי, חיים גורי, אמנון דנקנר, דני רובינשטיין, יורם פרי, טובה צימוקי, אברהם בורג, יקיר צור, שמעון וייס, דן אבידן, דליה רפאל, דני בלוך, אריה ארד, אוריאל בר־עמי, הדס מגן, ברוך דגון, אהרן שמי, שלמה גינוסר, מירי פז, טוביה מנדלסון, מושיק.

מזג האויר

הטמפרטורות: ירושלים – 15 עד 24; רמת הגולן – 14 עד ...; חיפה – 20 עד 27; טבריה – 18 עד 32; עפולה – 15 עד 30; שומרון – 16 עד 26; תל־אביב – 20 עד 27; נתב"ג – 18 עד 28; יריחו – 29 עד 33; עזה – 19 עד 27; באר־שבע – 16 עד 28; אילת – 22 עד 33.

חיסון כללי נגד 'פוליו' מתחיל הבוקר

על־פי המלצת המומחים מחו"ל שקיבל משרד הבריאות יחוסנו כל התושבים עד גיל 40

● מטה מיוחד יקבע סדר העדיפות ● ראשונים היום: תושבי עכו ורחובות

מאת יורם לוי, דני צדקוני ויוסי ליבוביץ, סופרי „דבר" בירושלים

משרד הבריאות החליט אמש לחסן את כל אוכלוסיית ישראל עד גיל 40 נגד פוליו. הבוקר יוחל במבצע חיסון כל התושבים בנפות עכו ורחובות, לאחר שנמצאו נגיפים אלימים במערכות הביוב של כמה ישובים.

צוות המומחים מחו"ל, שבדק את התפרצות המחלה בישראל המליץ לקבוע לטווח ארוך מדיניות של חיסון משולב, דהיינו תרכיב סאלק וסייבין לסירוגין. הצוות, בראשות פרופ' ג'וזף מלניק בו היו חברים גם ד"ר מישל ריי (צרפת) וד"ר וולטר אורנשטיין (ארה"ב) הגיש אתמול את המלצותיו לשרת הבריאות בתום יומיים רצופים של דיונים עם ראשי המשרד בנושא מדיניות החיסון. „צוות המומחים תמך בצעדים שננקטו עד כה ובעקרונות, לפיהם נהג משרד הבריאות", אמרה שושנה ארבלי־אלמוזלינו.

על־פי ההחלטה שהתקבלה אתמול יחוסנו כל תושבי ישראל והשטחים מגיל 0 ועד 40, על־פי סדר עדיפות, שיקבע על־ידי מטה מיוחד שיוקם במשרד הבריאות ויסתמך על ממצאי בדיקות מעבדה שעורך משרד הבריאות. בשלב ראשון יחוסנו תושבי נפות עכו ורחובות, כ־400,000 איש. הבוקר יוחל בחיסון התינוקות, בימים א' וב' יחוסנו תלמידי בתי הספר וביום ג' יחוסנו המבוגרים.

שרת הבריאות הדגישה, כי קיימת במלאי כמות חיסון מספקת לכל התושבים ואין מקום לפאניקה בנושא. הכוונה היא לסיים את חיסון האוכלוסיה כולה בתוך חודש. כל התושבים יקבלו חיסון של סייבין, פרט לחולים, שיקבלו את תרכיב סאלק.

פרופ' אברהם מורג, יו"ר הוועדה העליונה לנושא מחלות זיהומיות אומר, כי אומנם ישנו סיכוי קלוש שמי שיקבל את התרכיב המוחלש יחלה במחלה כתוצאה מכך, אבל צריך, לדבריו, „לקחת את הסיכון הזה, שאולי יהיה עוד מקרה אחד או שניים כדי למנוע מספר גדול יותר של מקרים אלימים".

צוות המומחים לא הצליח לתת תשובה מדוייקת מדוע התפרצה המחלה דווקא עתה. הם יקחו עימם נגיפים לבדיקות מעבדה בחו"ל. פרופ' מורג שלל אמש לחלוטין אפשרות שהתפרצות המחלה היא בעלת רקע פלילי. המומחים הדגישו, כי לא מדובר באסון לאומי.

תשעה מקרי פוליו עד כה

בדיקות מעבדה של משרד הבריאות גילו נגיפי פוליו בכרמיאל, מדיה, אבו־סנאן, נס־ציונה ובשלוש שכונות בעכו. באחת השכונות גר החייל, שלקה בפוליו לפני כמה שבועות. מנכ"ל משרד הבריאות, פרופ' יורם לס, מסר, כי עד כה אובחנו בוודאות תשעה מקרי מחלת פוליו.

מבצע החיסון שיחל הבוקר יקיף את הישובים הבאים: בנפת עכו, – עכו, נהריה, שלומי, מעלות,

(המשך בעמוד 2)

דו"ח המומחים: לחסן!

פרופ' ג'וזף מלניק מוסר את דו"ח המומחים לשרת הבריאות (צילום: יצחק הררי)

עיקרון תחילה

● „המועצה הפלשתינית" תכריז על מדינה עצמאית על־פי החלוקה / עמ' 2

● אופק 3' ישוגר ב־1992; אופק 2' ישוגר בשנה הבאה / עמ' 3

● בחירות 88: קבלת־פנים אוהדת לפרס בשוק רמלה למרות ניסיון צעירי ליכוד למנוע כניסתו / עמ' 3

● בבורסה: עליות שערים במניות ובפעילות ערה באג"ח / עמ' 4

● ספורט: גליל עליון הלם בגאווה החולונית / עמ' 7

● חוקרי משטרה בכירים במטה הארצי תוקפים את שריר ואת ועדת החנינות / עמ' 12

[illegible]

בלון לפושטי המדים

מאת שלמה גינוסר

שימו־לב, שם במטה ההסברה במערך: יש לכם בעיה. התחלתם את תשדירי הבחירות בתנופה. המשכתם לא רע. אבל אתמול יצא לכם האוויר.

החוזה המייגעת הזאת על 'תוכנית האלופים' מתחילה להיראות כמו „בלון לפושטי המדים".

רק שלא תהפכו את זה לסדרה. עם כל הכבוד לגנרלים: תחליפו כבר להילוך שני. אי־אפשר לחזור על תוכנית האלופים באומר, בצליל ובאנימאציה עד אין קץ. זאת בדיוק לא־הדרך להעביר את המסר. קצת יותר תחכום. אתמול הענשתם את הצופים בחזרות מייגעות וכמעט איימתם שבתשדיר הבא תעשו בתוך, אם התומר אכן נקלט.

ויש לכם עוד בעיה: התשדיר של הליכוד בנושא המשק ההסתדרותי היה טוב. זה היה תשדיר אגרסיבי, חד, מתגרה ותובע מענה מהיר. קשה להעלות על הדעת שהמערך לא ציפה לתשדיר כזה. אם זוהי הבטן הרכה של המערך או לא – המערך כבר בפיגור. גם אם תבוא מחר־מחרתיים תגובה הולמת, זה יהיה תשדיר מגננה. פספוס.

הגימיק של בני בגין, שהתווכח עם הקלטת של פרס, היה יותר מצפוי והוא שכנע בקלות, אני בטוח, את כל מי שכוסס בבוץ הלבנוני שרק הליכוד יכול לשמור על הבטחון הלאומי". השאלות המבריקות בספונטניות הנערית שחבורת הצעירים המבויימת שגרה לעברו של ביבי נתניהו, העניקה לו הזדמנות לענות בלי לומר שום דבר. 'רצ', לעומת זאת, נחלצה מזיהורון תשדיר הבכורה שלה. את עיקר חציה שילחה במערך, אבל החצים לא היו משוחים בארס מיידע־מה. אחרי הכל, היא הרי לא מעוניינת לא לשבת „בממשלתו של פרס", כמו שאמרה שולה אלוני. וגם למפ"ם יש „בלון לפושטי המדים". שלושה קצינים בכירים העבירו את המסר שהשטחים אינם ערובה לבטחון. גם הם צריכים להחליף הילוך. תשדיר טוב, לשיטתה, היה אמש לחד"ש: סיפורו של ילד עם עפיפון. סיפור עצוב, אם כי לא כל הסיפור, כמובן.

וכן פורח שוב בדוקה של מפד"ל. אותה מפד"ל, שהצביעה נגד פסילתה של 'כך'. פורח מבחין בין ערבי רע, זה של האינתיפאדה, שאותו יש לדכא ביד ברזל, לבין ערבי טוב. לערבים הטובים „יש לנו הרבה מה להציע". מה? למשל: „רבע מיליון יהודים ביו"ש ועזה בקדנציה הבאה". איך? „צריך רק הרבה אמונה". מה שבטוח: הרבה יותר בריא כבר להיות מיואש.

מי תקע את פרצופו המבועת של הילד הרך הזה בפתיחת התשדירים של ש"ס על רקע תקיעת־ השופרות ? האם זוהי בדיחה פרטית של אורי זוהר, המתענע בנו מן העבר השני של האמונה?

הופסקו העיצומים בבתי־החולים של קופ"ח

מזכ"ל ההסתדרות התחייב לפעול ליישום מהיר של מבצע קיצור התורים

מאת דנקה הרניש, סופרת "דבר"

לאחר שישה חודשים של עיצומים לסירוגין חוזרים הרופאים בבתי־החולים של קופת־חולים לעבודה תקינה. החל מיום א' יופעלו כל המכונים, מרפאות החוץ, חדרי הניתוחים, המתקנים והשירותים באופן סדיר.

הרופאים החליטו להפסיק את העיצומים בעקבות התחייבות ממזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר והנהלת קופת־חולים, שקיבלו על עצמם לסכם ללא דיחוי עם האוצר ומשרד הבריאות את הפרטים הנותרים ליישום של החלטת הממשלה על המבצע לקיצור תורים לניתוחים. הנהגת ההסתדרות וקופת־חולים התחייבה גם לגשת מיד לפתרון בעיות היסוד במערכת הקופה ולמצוא פתרונות חדשניים ומקוריים לתנאי העבודה של הרופאים ועובדים אחרים.

הפרטים האחרונים, המאפשרים את החזרת בתי־החולים למשטר עבודה תקינה, סוכמו אתמול בלשכתו של מנכ"ל קופת־חולים נחום פסה, בהשתתפות יו"ר מועצת המנהלים, פרופ' צ'רדו פרוזדין, וראשי ארגון הרופאים, ד"ר חיים סולן, ד"ר אליאס ויליקובסקי וד"ר יורם בלשר. זמן קצר בתום פגישה זו כונסה מליאת הסיבת רופאי בתי־החולים של קופת־חולים ואישרה את הפסקת העיצומים.

דחיפה גדולה לסיום הסכסוך בקופת־חולים נתנה ההבנה, שנוצרה באחרונה באוצר ובמשרד הבריאות, כי אין לקשור את מועד פתיחת המבצע לקיצור התורים לניתוחים בהפעלה מקבילה בבתי־החולים הממשלתיים ושל קופת־חולים, אם כי תוכנית המבצע תהיה אחידה ויחידה לשתי המערכות, כפי שמציינים באוצר.

היום ייפגש יו"ר ארגון רופאי המדינה, ד"ר אריה אורנשטיין, עם הממונה על התקציבים באוצר דוד ברעז.

אישרור ההסכם בין ישראל לשוק – להצבעה ביום ד' הבא

מאת גדעון קרץ, סופר "דבר" בבריסל

פאריס (מיוחד ל"דבר"). – אישרור ההסכם הכלכלי בין ישראל והשוק המשותף יובא שוב להצבעת הפרלמנט האירופי בשטרסבורג ביום ד' הבא – כך הודיע אתמול משרד הפרלמנט.

עם זאת מדגישה ההודעה, כי ההסכמים – שלא זכו ברוב הדרוש במארס שעבר יובאו להצבעה בעת ובעונה אחת עם ההסכמים עם סוריה שלא אושרו אף הם בגלל הפרת זכויות האדם שם, והיא יוצרת, למעשה "לינקג'" בין שני האשרורים כי ישראל זוכה לאותה התייחסות כמו סוריה.

ההסכמים עם ישראל, בעקבות הצטרפות ספרד ופורטוגל לשוק לא אושררו בגלל המצב בשטחים.

'לינק' לשני חשודים בשיתוף פעולה בגדה

המוכתר של בידיה ניצל 3 פעמים וברביעית נרצח

● בן 22 מהכפר עזון נורה למוות כשישב בבית קפה במרכז אום אל־פחם ● בן 27 נהרג בהתנגשות עם סיור צה"ל בשכם וארבעה נפצעו

מאת דני רובינשטיין, אוריאל בר־עמי, יורם לוי, דני צדקוני, יוסי ליבוביץ, כתבינו הלילה, נתן רועי ודניאל בן־שמעון, סופרי "דבר"

שני חשודים במשתף־פעולה בגדה המערבית נרצחו אתמול. האחד מוכתר מהכפר בידיה בשומרון, שניצל שלוש פעמים מנסיונות התנקשות קודמים, והשני מהכפר עזון, שנמלט לאום־אל־פחם, ושם נרצח. תשעה מפגעים היו אתמול בתקריות בעזה ושניים בשכם.

מוצטפה אברבבר, בן 49, אחד המוכתרים של הכפר בידיה, יצא אתמול בבוקר מביתו יחד עם שניים מבניו. הם נסעו בכפר ונעצרו במחסום אבנים. לפתע שני אנשים רעולי־פנים פתחו באש וירו את המוכתר ופצעו את שני בניו, האחד בן 14 והשני בן 8. היורים הציתו את המכונית יחד עם גופת הנרצח. שעה קלה לאחר מכן הגיעו למקום כוחות בטחון ותושבים מאריאל הסמוכה והובילו לבית החולים את הנרצח. הילדים הפצועים הועברו לבית־חולים בישראל והמשפחה עליהם שמירה, מחשש שינסו לפגוע בהם.

מוצטפה אברבבר, שהיה ידוע בכינוי 'אבו־זיד', היה שותף בעבר בעסקות קרקע והואשם גם בפלילים יחד עם אחמד עודה, סוחר קרקעות מהכפר הבלה הסמוך. לשניים אלה דבקה תדמית של משתפי־פעולה עם השלטונות, בעיקר בנושאים של מכירת קרקעות לישראלים. בחודשים האחרונים היו כמה נסיונות לפגוע באבו־זיד. בנסיון האחרון פתחו אלמונים באש על בני משפחתו, שישבו במרפסת ביתם. לאבו־זיד הוצע כמה פעמים לצאת מהכפר ולעבור להתגורר במקום אחר, אך הם סרבו. על הכפר הוטל עוצר ונערכות בו סריקות.

רצח החשוד השני בשיתוף־פעולה היה בעיר אום־אל־פחם (בשטח ישראל). הצעיר, שנורה ונהרג, הוא אחמד זערור, בן 22, מהכפר עזון הסמוך לאום אל־פחם (בתחום הגדה). אחמד זערור ישב בבוקר בבית־קפה במרכז אום־אל־פחם, כאשר צעיר רעול־פנים התקרב אליו וירה בו למוות. המשטרה עצרה צעיר, ערבי ישראלי, החשוד ברצח. אחמד זערור הותקף בעבר בכפר עזון והוא התגונן בעזרת נשק וירה על תוקפיו. לאחר תקרית זו, אולץ לעזוב את הכפר והוא עבר להתגורר אצל בני משפחה באום אל־פחם.

אתמול בשעות הערב נהרג בשכם עימאן אל תואמה בן 27, וארבעה צעירים נפצעו בהתנגשות עם סיור צה"ל.

כוחות הבטחון הסירו אתמול את העוצר ממרכז העיר. תושבים ממכונן התלוננו אתמול, כי במהלך העוצר נגרמו להם נזקים כספיים. אחד התושבים טען, כי פרצו למכוניתו וגנבו מכשיר הקלטה ואחר התלונן שבמהלך סריקות נכנסו אנשי בטחון לביתו וגרמו נזקים.

שני פצועים היו אתמול בשכם. אחד מהם נפצע מירי ושני הוכה באלות ונזקק לאשפוז. תקריות היו גם ברמאללה ובנבלוס לא היו נפגעים.

מועצת יש"ע: סמכויות למפקדי צה"ל

בעקבות רצח מוכתר בידיה, טוענת מועצת יש"ע, שאפשר להדביר את האינתיפאדה, אם ינתנו למפקדי צה"ל יותר סמכויות לפעולה וגיבוי.

אורי אריאל, מזכ"ל מועצת יש"ע, אמר אתמול ל"דבר": „אילו צה"ל היה תופש יותר בתים ערביים הדבר היה עוצר את מבוץ בב"ץ ומביא להדברת האינתיפאדה".

צ'ילה אמרה 'לא' לפינושה

שמחות הניצחון בצ'ילה

שמחות נצחון במטה האופוזיציה בסנטיאגו בירת צ'ילה, עם היוודע דבר הנצחון במשאל העם (צילום: א.פ.)

סנטיאגו (ע"ד וע"צ). – ממשלת הנשיא אוגוסטו פינושה הגישה אתמול את התפטרותה הקולקטיבית, לאחר כשלונו של הנשיא פינושה במשאל העם. השרים ומזכירי המדינה הגישו את התפטרותם בעל־פה אתמול בבוקר, לאחר שנודעו התוצאות הרשמיות של ההצבעה.

מקורות מוסמכים אמרו מיד לאחר מכן, כי הגנראל פינושה יפרסם בתוך שעות ספורות את הרכב הממשלה החדשה, אלא שעד לסגירת הגליון לא נמסרה כל הודעה על כך.

לפי האומדנים הרשמיים האחרונים, הצביעו 54 אחוז מהבוחרים נגד פינושה, ו־44 אחוז הצביעו בעדו.

שר העבודה אלפונסו דה להפלאטה הודיע, כי הממשלה בת 16 החברים התפטרה, כדי לתת יד חופשית לפינושה להכניס שינויים בממשלתו. מקורות ממשלתיים אמרו, כי שר החוץ ריקרדו גארסיה עשוי לתפוס את מקומו של סרג'יו פרננדז במשרד הפנים בתיק מפתח בצ'ילה. המקורות אמרו עוד, כי פרננדז, שניהל את מערכת הבחירות עבור פינושה, התחיל לפנות את משרדו.

ראש הממשלה היוצא, סרג'יו פרננדז, נתמנה על־ידי גנראל פינושה ביולי השנה, כאשר החלה מערכת הבחירות לקראת משאל העם. זמן קצר לאחר שהממשלה שיחררה תוצאות חלקיות, לאחר ספירת 71 אחוז של הקולות, הודה שר הפנים סרג'יו פרננדז במפלתו של הגנראל. „אנו מקבלים את התוצאות שכל המדינה יודעת אותן" – אמר פרננדז. „בתהליך הבחירות העובר, שמהימנותו הובטחה על־ידי הכוחות הצבאיים, המנצחת הגדולה היא המדינה" – הוא הוסיף.

האופוזיציה קראה לכוחות המזויינים לקיים בחירות כלליות חופשיות בהקדם האפשרי וביקשה מהאוכלוסיה לשמור על השקט ולהימנע מהפגנות. ריקרדו לאגוס, מראשי הקואליציה האופוזיציונית בת 16 המפלגות, אמר במסיבת עתונאים אתמול, כי המשימה העיקרית של האופוזיציה היא עתה לגבש עם אנשי הצבא ממשלת־קונסנזוס. לאגוס הבהיר:

(המשך בעמוד 2)

פירושו של דבר

פתח להחזרת הדמוקרטיה; המפתח עדיין בידי הצבא

מאת שלמה שמיר

תוצאות משאל־העם בצ'ילה, הפותחות פתח להחזרת המדינה למשטר דמוקראטי והקובעות מועד לסיום כהונתו של השליט־הרודן הנוכחי, גנראל אוגוסטו פינושה, הן הישג חשוב לחזית הרב־מפלגתית והמגוונת בת 16 המפלגות, שהתלכדה להצבעת 'לא' במשאל.

מסתבר, שניצול ההזדמנות להצבעה חופשית־יחסית, שהעניק פינושה לבני עמו בתקווה לזכות לתקופת כהונה נוספת בת שמונה שנים, הצדיק עצמו בשביל האופוזיציה, האגף המתון יותר של המפלגה הסוציאליסטית מילא תפקיד

(המשך בעמוד 2)

בהכרעת קולו של השופט גולדברג נדחתה פסילת הרשימה המתקדמת

חוגים משפטיים מציעים תיקון בחוק שאילץ הכרעת השופט ● גאולה כהן האשימה את היו"ר: הכרעה פוליטית; ח"כ רמון: את מטורפת, איך את מדברת לשופט עליון?

מאת שלמה גינוסר, סופר "דבר" בכנסת

חוגים משפטיים בכירים בירושלים אמרו אתמול בעקבות ההכרעה על חודו של קול בוועדת הבחירות המרכזית שלא לפסול את 'הרשימה המתקדמת לשלום', כי יש מקום לבדוק אם לא מתבקש תיקון בחוק הבחירות לכנסת, שעל־פיו (סעיף 24 ב') נאלץ אתמול יו"ר הוועדה, שהוא שופט בית המשפט העליון, להכריע בהצבעה.

ההצבעה בוועדת הבחירות המרכזית על בקשתן של סיעות הליכוד ו'התחיה' לפסול את 'המתקדמת' נערכה באווירה מתוחה מאוד, ומיד לאחר ההצבעה היו חילופי דברים קשים בין חברי הוועדה, במיוחד בין נציג המערך, ח"כ חיים רמון לבין ח"כ גאולה כהן מ"התחיה".

ההצבעה נערכה מיד לאחר דברי הסיכום של יו"ר הוועדה. השתתפו בה 39 מחברי הוועדה (נציג 'כך' לא נכח כלל בדיון). תוצאות ההצבעה היו: 19 קולות בעד פסילת 'המתקדמת' ו־19 – נגד. יו"ר הוועדה, השופט גולדברג, צירף את קולו למתנגדי הפסילה. אולם,

כאשר באווירה בלתי רשמית עדיין, התבררו תוצאות ההצבעה, הודיע השופט גולדברג, כי הוא אינו מעוניין להיות זה שיכריע בקולו בהחלטה על חודו של קול, שנתקבלה בגוף פוליטי. לפיכך, וכיוון שטרם הוכרז רשמית על תוצאות ההצבעה, הודיע יו"ר הוועדה השופט גולדברג, כי הוא משנה את דעתו ונמנע. משום כך, השתנו תוצאות ההצבעה ל־19 בעד הפסילה מול 18 שהתנגדו לפסילה.

אולם שמחתם של אלה, שביקשו את פסילתה של 'המתקדמת' היתה מוקדמת מעט. לדראמה, מסתבר, נועדה מערכה נוספת. השופט גולדברג החליט, כי משום שהוא עצמו שינה את דעתו ואת הצבעתו (מ"נגד" ל"נמנע"), יהא זה רק הוגן לאפשר לכל חברי הוועדה אפשרות להצביע מחדש. משום שעד אז טרם הוכרז רשמית על תוצאות ההצבעה הראשונה החליט השופט גולדברג שאכן תתקיים הצבעה נוספת.

וכאן, עוד לפני שהחלה המערכה הבאה, התחוללה דראמה מאחורי הקלעים. נציג המערך יעקב אלגרבלי, שבהצבעה הראשונה נמנע (היחיד בין כל נציגי המערך שהצביעו נגד), מצא עצמו תחת מכבש שכנוע, במיוחד של ח"כ חיים רמון, לשנות את דעתו ולהצביע בהצבעה השנייה נגד פסילתה של 'המתקדמת'. ואכן, זה בדיוק מה שקרה. אלגרבלי צירף את קולו ל־18 המתנגדים לפסילה, ומשום שבפעם הזאת נמנע השופט גולדברג מהצבעה, שוב היתה התוצאה תיקו: 19 בעד הפסילה ו־19 נגד.

נציג המערך, ח"כ חיים רמון הציע שהוועדה תשקול שיקול משפטי, אם יש סיכוי להחלטת הוועדה לעמוד בדיון בבית המשפט העליון. „גם אלה המבקשים לפסול את 'המתקדמת' יודעים שאין בסיס חוקי ומשפטי לבקשתם וכל כולה נועדה רק לצורכי תעמולת בחירות על־מנת לנגח מפלגות שהתנגדו לפסילה מטעמים משפטיים, כאילו הסכימו עם עמדותיה של 'הרשימה המתקדמת לשלום'", אמר ח"כ רמון.

ח"כ מתי פלד ('המתקדמת') אמר בדיון כי הויכוח האמיתי הוא על מגילת העצמאות. „בשבילנו, מדינת ישראל היא כמוגדר במגילת העצמאות ומי שמתנגד להגדרה זאת הם הליכוד ו'התחיה' שקמו נגד המדינה בנשק", אמר ח"כ פלד. ח"כ מוחמד מיעארי ('המתקדמת') אמר: „כל הסיפור, שאנחנו אויבי המדינה, הוא עלילה. הנסיון להציג אותנו כאויבי המדינה אין לו בסיס. אנחנו רואים עצמנו כחלק מהמדינה, והדגשנו תמיד שאש"ף הוא נציג העם הפלשתיני שמחוץ למדינת ישראל. אנחנו מכירים בכך שישראל היא מדינת העם היהודי והאזרחים הערבים".

יקיר צור, סופרו המדיני של "דבר": ח"כ עוזי ברעם, מזכ"ל מפלגת העבודה, אמר אתמול, כי מפלגת העבודה מתנגדת לעמדותיה של 'הרשימה המתקדמת לשלום' ותלחם נגד השפעתה ברחוב הערבי. אין מקום לפסילת רשימות רק על סמך התנגדות לעמדות, אלא במסגרת

(המשך בעמוד 2)

ביקורת חריפה שהוצאה מדו"ח הרשות לניירות־ערך:

בנק־ישראל, הרשות לניירות־ערך ולשכת רואי החשבון איפשרו לבנקים רמת דיווח מזערית

מאת אמנון אמיר, מדור הכלכלי של "דבר" בירושלים

ביקורת חריפה על דרך תפקודו של כל מערך הפיקוח על הבנקים נמתחת על־ידי הרשות לניירות־ערך בפרק מיוחד, שהוצא מהדו"ח שהפיצה הרשות בעניין החוזים האישיים בבל"ל.

הביקורת מקיפה את דרך פעולתם של הפיקוח על הבנקים בבנק־ישראל, הרשות לניירות־ערך ולשכת רואי־החשבון בישראל בתקופה שבין שנת 1981 ועד פרסום הדו"חות הכספיים לשנת 1987.

לדברי יו"ר הרשות לניירות־הערך, אריה מינטקביץ הוצא נושא זה מהדו"ח על בל"ל, בעקבות העובדה שהוא עוסק בנושא עקרוני, הנוגע לכלל המערכת הבנקאית, ולא־דווקא לבל"ל. מסיבה זו החליט יו"ר הרשות לדון בנושא בנפרד, ולא בהקשר הספציפי של פרשת החוזים האישיים בבנק לאומי.

מהפרק הנפרד עולה, כי על־פי הוראות המפקח על הבנקים, שהוצאו החל משנת 1981, נדרשו הבנקים לרמת דיווח מינימאלית בנושא ההתחייבויות לפנסיה ולפיצויי פרישה, לעומת דרישות הדיווח משאר הסקטורים בארץ.

רמת דיווח זו נקבעה בתיאום עם הרשות לניירות־ערך ולשכת רואי־החשבון, שהיא הקובעת את נורמות הדיווח, נתנה את ידה לכך.

בנושא הדיווח המוסר שאפשר לבנקים החלה הרשות לניירות־ערך לטפל כבר בחודש מארס השנה, לאחר כניסתו של מינטקביץ, לתפקיד יו"ר הרשות ולפני התפוצצות פרשת החוזים האישיים בבל"ל.

יו"ר הרשות ציין אתמול בחיוב רב את העובדה, שבינואר השנה מינה פרופ' ברונו ועדה לבחינת הנושא כולו. ועדה זו הגישה את ממצאיה לנגיד באוגוסט. הממצאים נמסרו לרשות לניירות־ערך ועתה הם נלמדים עליה.

מעיון בפרקי הדו"ח שפורסמו, מתברר עוד, כי בניגוד לטענות בבנק־ישראל, נמתחת בדו"ח ביקורת עקיפה חריפה על דרך טיפולו של בנק־ישראל בפרשת החוזים האישיים.

כך, למשל, מתגלה בדו"ח הרשות, שעוד ד"ר חת, בעקבות פגישה עם נגיד הבנק, פרופ' מיכאל ברונו. מהתרשמותו עולה, כי ברונו הנחה שלא לקבל חוות־דעת נוספות בעניין עלות ההסכמים, כדי שהנושא לא יחזור פעם נוספת בתקשורת.

דו"ח הרשות קובע בצורה חד־משמעית, כי מבחינה משפטית הובעו טענותיו של פרופ' שמעון שטרית כנכונות. יחד עם זאת, מותח הדו"ח ביקורת חריפה במיוחד, בצורה עקיפה, על המאבק שהתנהל בעתונות בין שטרית ויו"ר הדירקטוריון, ד"ר מאיר חת, לאחר מסירת חוות־דעתו של שטרית לרשות לניירות־ערך.

שטרית: ההחלטה לסיום כהונתי – עוול

ועדת הכספים של הכנסת דנה אתמול בדו"ח של הרשות לניירות ערך, העוסק בתפקוד דירקטוריון בל"ל, ובהטבות המפליגות שניתנו למנהליו.

חברי ועדת הכספים של הכנסת שיבחו את פרופ' שמעון שטרית על פעולתו לחשיפת שערוריית הסכמי השכר החריגה המפליגה של ראשי בל"ל. פרופ' שטרית מצידו טוען, כי לאור ממצאי הדו"ח של הרשות, על מועצת אוצר־התיישבות־היהודים להפסיק מיד את כהונתו של ד"ר חת מבלי להמתין לכינוס הדירקטוריון החדש.

פרופ' שטרית הביע אתמול צער על החלטת מועצת אוצר־התיישבות־היהודים לפעול לסיום כהונתו כנציג הציבור בדירקטוריון בל"ל. לדבריו, יש בהחלטה גזירת עוול משום שהתריע על ליקויים חמורים בפרשת החוזים האישיים של יפות

(המשך בעמוד 2)

טירונים התבקשו לרכוש אזיקונים, דוקרן וכלי ניקוי לנשק – כ'השלמת ציוד' מכספם

מאת טלי ליינר, הסופרת הצבאית של "דבר"

מפקד מפקדת חילות השדה, האלוף אורי שגיא, הורה השבוע לכל בסיסי הטירונות בצה"ל לחדול מהנוהג לתת בידי הטירונים רשימת ציוד לרכישה בידי ההורים, ל"השלמת ציוד".

באמצעות ראש מחלקת כוח־אדם במפקדת חילות השדה, שוגר שלשום מבזק לכל מפקדי בסיסי הטירונות, המורה להפסיק להציג לטירונים רשימה ארוכה לרכישה של פריטים יקרים ל"השלמת ציוד". הורים התלוננו על כי ילדיהם, חיילות וחיילים, מקבלים רשימות ציוד, שהן בבחינת „הצעה", שקשה לסרב לה, האשר כוללות פריטים יקרים, הקשורים ישירות לפעילות הצבאית של החיילים הטריים. לדבריהם, אין כל סיבה שהצבא לא יצפקם לחיילים. זאת ועוד, הטירונים המקבלים את הרשימה מבזבזים את הזמן בבהלת קניות, לשם הכנת הפריטים בחופשת השבת הראשונה. חיילי יחידה הנדסה מסויימת, לדוגמה, קיבלו רשימה, שאמורה, לדברי מתקינה, „להקל עליך (החייל הצעיר – ט.ז.) את תהליך היקלטותך". בין השאר מופיעים ברשימת הציוד הפריטים המרהיבים הבאים: צבת חוקרן ומברג, מיתרים, איזולירבנד, דבק מגע, כלי ניקוי לנשק (חוטר, סקרץ), ו„אזיקונים".

בעקבות פנייתה של סופרת "דבר" בעניין זה לאור תלונות של הורים, הודה, כאמור, האלוף אורי שגיא על הפסקה בחלולית של הנוהג הזה לאלתר.

هكذا من الأصل

השופט גולדברג

(המשך מעמוד 1)

בשלב זה לא נותרה ליו"ר הוועדה השופט גולדברג ברירה, אלא לפנות שוב לסעיף 24 ב' בחוק הבחירות לכנסת. וזה מה שסעיף זה קובע: „החלטה של ועדת בחירות מרכזית, ועדת בחירות אזורית או ועדת קלפי יתקבלו ברוב קולות. היו הדעות שקולות – יכריע יו"ר הוועדה". השופט גולדברג הכריע אפוא: הוא צירף את קולו למתנגדי הפסילה והתוצאה היתה: 20 נגד פסילת 'המתקדמת' ו־19 בעד. החלטת ועדת הבחירות המרכזית על חוזר של קולו: הרשימה המתקדמת לשלום תשתתף בבחירות לכנסת ה־12.

וכך התפלגו הקולות בהצבעה השניה (המכרעת): נגד הפסילה – המערך (10 קולות), חד"ש (2), מפ"ם (2), רצ' (2) וכן דראושה, שינוי, והמתקדמת (קול אחד לכל אחת). בעד הפסילה – הליכוד (10), מפד"ל (2), וקול אחד לכל אחת מהרשימות הבאות: התחיה, ש"ס, אגו"י, אומץ, פא"י, צומת ותמ"י.

מיד לאחר ההצבעה פרצה סערת רוחות באולם הישיבות של ועדת הבחירות המרכזית. ח"כ גאולה כהן (התחיה) קמה והאשימה את יו"ר הוועדה השופט גולדברג, בכך שהוא הכריע הכרעה פוליטית. ח"כ רמון קרא לעברה: „את מטרפתו איך את מדברת אל שופט בית המשפט העליון?". ההתכתשות המילולית נמשכה זמן מה וח"כ רמון אמר אחר־כך: „גאולה כהן הפכה דיון יסודי ומכובד לשוק פרוע ודיברה אל שופט, כפי שעבריינים מהסוג הגרוע ביותר אינם מעיזים לדבר". בינתיים נראה שהליכוד והתחיה יערערו על החלטתה של ועדת הבחירות המרכזית לפני בית המשפט העליון. ישראל מידד, נציג 'התחיה' בוועדה, מסר זמן קצר לאחר ההצבעה כי יש בידיו חתימות של חברי הוועדה במספר הדרוש על־פי החוק, כדי לערער על החלטתה.

בדיון שקדם להצבעות אמר ח"כ דן מרידור, שהגיש בשם הליכוד את הבקשה לפסול את „המתקדמת", כי הזכות להיבחר נחותה מהזכות והחובה להגן על מדינת ישראל כמדינה יהודית ואין יותר מקום לאיזון בין שני אלה. אם רשימה שוללת את מדינת ישראל כמדינת העם היהודי, במפורש או במשתמע, צריך לקבוע שהיא מנועה מלהשתתף בבחירות לכנסת. בחומר הראיות שח"כ מרידור הגיש לוועדה מצויה גם כתבה מראיון שנתפרסם עם חיים הנגבי, אחד ממועמדי 'המתקדמת' לכנסת, שבו אומר הנגבי, כי התנאי היחיד לשלום אמיתי הוא ויתור על מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי. „זהו הנוסח שבו משתמשים האידיאולוגים של אש"ף", אמר ח"כ מרידור. ח"כ גאולה כהן, שהגישה את הבקשה לפסול את 'המתקדמת' בשם סיעת 'התחיה', האשימה את 'המתקדמת' כמתווה וכמדברת בשני קולות. היא הסתמכה בדבריה על דברים שאמרו על 'המתקדמת' לפני ארבע שנים השופט גבריאל בך ועו"ד דורית ביניש מפרקליטות המדינה. „ישראל לוחמת בכל העולם כדי שיסגרו משרדי אש"ף בבירות השונות, אבל כאן בבית הזה יש משרד של אש"ף", אמרה ח"כ כהן.

שרבש בין אלמנטים של גזענות, התנגדות למשטר הדמוקראטי או כפירה במדינת ישראל כמדינת העם היהודי. הרשימה המתקדמת היא רשימה משותפת יהודית־ערבית ואיננה שונה מחד"ש באף אחד מהאלמנטים האלה ואין מקום לפסול אותה רק משום שיש התנגדות לעמדותיה.

מזכ"ל מפ"ם, אלעזר גרנות, בירך אתמול על ההחלטה לדחות את הבקשה לפסילת 'התנועה המתקדמת לשלום'. „מפ"ם התנגדה ותוסיף להתנגד לפסילת 'המתקדמת', משום שאין לכך שום עילה חוקית. את הוויכוח החריף שיש למפ"ם עם 'המתקדמת' נקיים בקרב הציבור הערבי והיהודי כאחד, במהלך מערכת הבחירות ולאחריה", אמר גרנות.

חיסון כללי

(המשך מעמוד 1)

ברמיאל, ישובי מועצה האזורית מטה־אשר, ישובי מעלה־יוסף, שפרעם, סכנין, דיר חנא, כפר יסיף, אבו־סנאן, מג'דל כרום, דיר אל־אסד, בענה, רמה, נחף.

בנפת רחובות – רחובות, ראשון לציון, יבנה, נס ציונה, גן־יבנה, גדרה, קריית עקרון, מזכרת בתיה, בני עייש, נחל שורק, חבל יבנה, ברנות, גן יבנה, גבעת ברנר וגזר.

אין פאניקה בנפת רחובות

אמש היה קשה להבחין בסימנים של פאניקה בישובי נפת רחובות.

תושבת נס־ציונה אמרה אמש „בשלב זה אנחנו רגועים". ראש עיריית ראשון לציון מאיר ניצן מסר, כי גם בבדיקות המים שנערכו אתמול בעירו נמצאו המים נקיים. הוא ציין כי מאז נודע על המקרים הראשונים של פוליו באיזור השומרון תגברה העירייה את הכלורינציה של מי העיר.

כאשר נמסרו לרשויות הוראות בנדון, בשעות הערב, נתכנסו הנוגעים בדבר לקראת התחלת המבצע הבוקר. מזכיר עיריית רחובות צבי פרליס אמר, שהבוקר יחוסנו כל התינוקות בעיר שלא קיבלו חיסון בבתי־החולים, מגיל אפס עד חודשיים. לדבריו, בבדיקות של מערכות המים והביוב בעיר לא נתגלו נגיפים, ופעולת החיסון היא פעולת מנע, כפי שהורה משרד הבריאות.

הנגיף שהתגלה בנס־ציונה נתגלה בביוב הגולמי שלפני אגני החמצון. ראש המועצה המקומית ניסן קרופסקי אמר, שעד לפני כמה שנים עלו הביובים בנס־ציונה על גדותיהם. לפני ארבע שנים הוגדל נפח האגנים, על מנת לאפשר יותר קליטה. לאחר מאמצים רבים הצליחה המועצה להשלים תכנון של מערכת ביוב חדשה, שתעביר את שפכי נס־ציונה לאגני החמצון של המועצה האזורית גדרות. הפרוייקט תוקצב ובקרוב יוחל בהקמתו. קרופסקי מסר, כי המים בנס־ציונה נבדקו ונמצאו ראויים לשימוש. במועצה הושלמו ההכנות, יחד עם משרד הבריאות לחיסון אוכלוסיית המושבה.

צ'ילה אמרה 'לא'

(המשך מעמוד 1)

„הממשלה האוטוריטרית הובסה. כעת מתחילה המשימה הקשה ביותר – לבנות מחדש את המשטר הדמוקראטי".

על־פי החוקה יוכל פינושה להמשיך ולכהן בתפקידו כנשיא 15 חודשים נוספים, אולם עליו להכריז על בחירות רגילות לנשיאות בדצמבר 1989, ולאחר מכן חובה עליו לפרוש במארס 1990.

לאחר שהשמועה על מפלתו של הנשיא התפשטה יצאו המונים לרחובות, בכמה שכונות עוני, והריעו משמחה. אולם בדרך כלל האווירה היתה שקטה, מאחר שרוב התושבים נענו לקריאת הממשלה והאופוזיציה כאחד להישאר בבית ולהמנע מתקריות אלימות. בורסת סנטיאגו הגיבה על תוצאות המשאל בירידה חדה בשערי המניות, של 15 אחוז, ושערו של הדולאר בשוק השחור עלה מ־288 פזות לדולאר ל־300.

צבא צ'ילה רואה במשאל העם צעד לקראת החזרת המדינה למשטר דמוקראטי, אולם ראשי הצבא סבורים, כי יש להגן על הדמוקרטיה מפני אפשרות שהשמאל המארכסיסטי ישתלט עליה. הצבא הזהיר את התושבים, כי דחייתו של פינושה מעוררת מחדש סכנה של הידרדרות לתוהו ובוהו פוליטי וכלכלי, כפי שהיה בימים האחרונים של משטר המנהיג המארכסיסטי סלוואדור איינדה, שנהרג בהפיכה ב־1973.

פינושה, נוסף על זכותו, לפי החוקה, להמשיך בתפקידו עוד 15 חודשים, נשאר גם המפקד העליון של הכוחות הצבאיים

פירושו של דבר

(המשך מעמוד 1)

ראשון במעלה בשידול הכוחות האופוזיציוניים, שלא להחרים את המשאל.

הזכות, שלחצים פנימיים וחיצוניים מסוגלים, בסופו של דבר, לאלץ גם משטרי דיכוי צבאיים במערב להיפתח.

בכמה גורמים עיקריים תלוי עכשיו המעבר המוצלח למשטר דמוקראטי הלכה למעשה: האחד הוא עמדת הכת הצבאית, שבה נתגלו כבר קודם חילוקי דעות לגבי מועמדותו המחודשת של פינושה, ונכונות הצבא לחזור לקסרקטינים, במידה שיישמר הסדר הציבורי: השני הוא התנהגות הממשל האמריקאי. למרות הקשר עם הכת הצבאית בהפלת משטר איינדה השמאלני בספטמבר 1973 ושביעות הרצון מהמדיניות הכלכלית והפיננסית של משטר פינושה, תרם הלחץ האמריקאי להסכמת פינושה למשאל־העם, לרבות הסעיפים בדבר בחירות דמוקראטיות לנשיאות ולקונגרס במקרה שייכשל: נראה שארה"ב תתמיד בקו זה. אולם התנאי החשוב ביותר להצלחת הדמוקראטיזאציה הוא שיתוף־פעולה קונסטרוקטיבי בין חלק לפחות מהמפלגות שעשו יד אחת במשאל־העם ובהסתלקות מוחלטת של השמאל הקיצוני מפעילות מחתרתית־מהפכנית ומרדיקאליזם פוליטי, העלול לשמש תואנה לאויבי הדמוקראטיה לחבל בליבראליזאציה.

בנק ישראל

(המשך מעמוד 1)

ושל בכירי בל"ל לשעבר. פרופ' שטרית אומר, שיגיש בתוך יום את תגובתו על ההחלטה, במכתב מפורט לאוצר־התיישבות־היהודים. שטרית הודיע, כי ימשיך להיוועץ עם גורמים הנוגעים בדבר (היועץ המשפטי לממשלה, יו"ר הרשות לניירות־ערך שר האוצר ואחרים), כדי לגבש את עמדתו.

ד"ר חת הגיב גם הוא על דו"ח הרשות לניירות־ערך. לדבריו, התבסס דו"ח הרשות על אינפורמציה מסולפת וסותרת אידיוקים של פרופ' שטרית. ד"ר חת אמר, שהרשות התעלמה מבקשתו להשהות את פרסום הדו"ח עד לקבלת כתב־התשובה שלו להאשמות שטרית. לדבריו, יפרסם את כתב התשובה שלו בסמוך, לאחר סיום כהונתו כיו"ר דירקטוריון בל"ל.

בינתיים נודע, כי מרכז הקבלנים בחר את מועמדיו לדירקטוריון החדש של בל"ל. ארבעת המועמדים הם שפרלינג (נשיא מרכז הקבלנים לשעבר), אינג' אהרון ספיר (סגן הנשיא), אינג' נת. וצבי דרזנר (לשעבר ראש עיריית אשדוד).

קציני שריון במלחמת יוה"כ נפגשו בקיבוץ דברת

מאת יצחק מרידור, סופר "דבר" בעמק

מפגש ראשון מאז פרוץ מלחמת יום הכיפורים של חניכי קורס קציני שריון ניה (1973), יחד עם משפחותיהם השכולות של 16 מחניכי הקורס שנפלו בקרבות אותה מלחמה, נערך אמש בקיבוץ דברת שבעמק.

יזמה את המפגש משפחתם של אפרים ודוד (דדי) ישראלי ז"ל, בניהם של יוסף ז"ל ותבלח"א נחמה ישראלי, ממייסדי דברת. שני האחים השתתפו באותו קורס, הראשון כמדריך והשני כצוער. שבעים חניכי הקורס, הידוע כקורס קק"ש „יום הכיפורים", יצאו למלחמה, שבועיים לפני סיום הקורס, ודרגותיהם הוענקו להם, במהלך הקרבות, באמצעות הקשר. במהלך המלחמה לקחו חלק אותם קציני שריון בקרבות ש„עשו היסטוריה" כמו נסיון הפריצה למוצב „בודפסט", נסיון החילוץ של מוצב „מפרקת" קרבות הבלימה של איזור „ההברגה", קרבות הפריצה לחווה הסינית, הקרבות ברמת הגולן והקרבות באיזור ג'ניפה ועד תעלת סואץ. שבעה קציני שריון, בוגרי אותו קק"ש, עוטרו בעיטורי „מופת" ו„גבורה". חלקם של חניכי אותו קק"ש, עלו בינתיים בדרגות, והם משמשים, כמג"דים של גדודי טנקים במילואים.

16 מחניכי קורס קציני השריון הנ"ל, נפלו, כאמור, במלחמה. לנותרים היה המפגש של אמש, מעין סגירת מעגל, בתום חמש עשרה שנה, כמפגש ראשון, בו סופרו סיפורי הלחימה, וסיפור מותם של הנופלים. המארגנים הקימו, לקראת המפגש חדר זכרון מיוחד, עם תמונותיהם וסיפורי גבורתם של הנופלים, בו הוצגו גם תמונות מחיי הקורס, מסמכים עם השגי החניכים במהלך האימונים ועוד. בין המשתתפים במפגש אתמול היה גם האלוף יעקב לפידות, שהיה מפקד הקורס והמשמש כיום מפקד המכללה לבטחון לאומי.

הזמרת חווה אלברשטיין שרה אתמול בשירים לבאי המפגש, בהתנדבות, לזכר אותם ימים בהם היא עודדה בזמרתה חיילים פצועים בבתי החולים, וביניהם את דדי ישראלי ז"ל, לו היא השמיעה פעמים אחדות שיר שהיה אהוב עליו במיוחד, שיר ה„שודמס".

אמש בקונצרט

הסימפוניה ה־10 בביצוע שוסטאקוביץ' הבן – חוויה

מאת ישראל רלית

מקסים שוסטאקוביץ', בנו של המלחין דמיטרי שוסטאקוביץ', השביע מבקרי בארץ, בפעם השלישית, לנצח על התזמורת הסימפונית ירושלים, בסימפוניה העשירית של אביו מ־1953.

שוסטאקוביץ' הבן אינו נושא תואר של „מנצח גדול". כוחו ניכר במקורבות סמכותית שהקרינה תחושה של ביצוע נאמן ממקור ראשון. היצירה הגדולה הושמעה בעוצמתה האנושית הראשונית, בלי יומרות של פרשנות מתחכמת. התזמורת שנענתה למנצח במסירות מרגשת ניגנה בהשראה רבה. חוויה מסעירה שכדאי להאזין לה.

הצ'לים והקונטרבאסים היו חיוורים במקצת. לדעתי, מספרם הנוכחי אינו משביע רצון. בהרכב סימפוני מלא דרושים לפחות עשרה. בשיא הגועש שבפרק הסיום נוצרה בכיסה מפתיעה בהעצמות הדינמיות ובאיזון הצלילי שעלו על גדותיהם. בקטעי הסולו הלירים בלט נגן הפיקולו.

בחלק הראשון אפשר היה להיווכח שהכנרית הוותיקה ורבת הנסיון אידה הנדל עדיין יכולה לרתק ולשמור על להט נעורים. הקונצרטו של ברהמס, „סוס מרוץ" קבוע ברפרטואר שלה, נוגן בליטוש ובכוונה אופיינית, בתוספת של חוכמת חיים. [illegible]

התקדמות לקראת צירוף האקדמאים למו"מ השכר

מאת חיים בראנר, סופר "דבר"

התקדמות מעטה חלה אמש במגעים לצירופם של שלושת האיגודים המקצועיים האקדמאים להסכם השכר שנחתם בשירות הציבורי.

בפגישה, שהתקיימה ב'בית המהנדס' בתל־אביב, נדונו שלוש התביעות של האיגודים האקדמאים: החלת הסכם השכר על רוב העובדים האקדמאים המועסקים במגזר היצרני; תשלום של 75 ש"ח, שהאקדמאים לא קיבלו, משום שנמנעו מלהצטרף להסכם השכר משנת 1987; ופיצוי לאקדמאים, השוהים בדרגות השכר הנמוכות והנזקקים, עקב כך, להקלות בהכנסה. בתום הדיון סוכם לקיים ביום ג' פגישה נוספת, המוגדרת על־ידי ראשי האיגודים כ"מכרעת".

לפני כמה ימים הודיעו האיגודים האקדמאים, שאם ייכשל המו"מ על צירופם להסכם השכר, יחזרו להתחיל בשיבושים.

תוספת היוקר

בראשית השבוע הבא יתחדשו הדיונים בין האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות לבין המעסיקים, לקראת חתימה על הסכם לתוספת יוקר.

ראשי הארגונים של המעסיקים הודיעו אתמול, כי בהסכם, שיחתם, כפי שמקווים בתוך כמה ימים "יופחת שיעור הפיצוי" באורח משמעותי, נוכח מצבו הקשה של המשק.

תושב גוש עציון נעדר

מאת אריאל בקעמי, סופר "דבר"

חיים לוי, בן 40, אב לארבעה ילדים, מאלון־שבות שבגוש־עציון נעדר יותר משבוע מביתו. עשרות תושבי הישוב נערכו אתמול לסריקות נרחבות אחריו.

לוי, קבלן בניין, הודיע למשפחתו לפני שבוע כי הוא יוצא עם חבריו למילואים לטיול ג'יפים בדרום הארץ וישוב עד שבת משלא שב. החלה משפחתו לדאוג ואולם מסרה למשטרה על העדרו רק בקרב שמחת־תורה. המשטרה טרם החלה בחיפושים ולפי שעה גם לא נתנה הודעה כלשהי לתחנות המשטרה בארץ.

בבדיקה שערכו בגוש־עציון התברר כי האפשרות שחיים לוי יצא עם חבריו לטיול ג'יפים הופרכה. וככל הנראה היה זה סיפור כיסוי להיעדרותו, אך הדבר טרם הוברר.

לוי טרם קיבל שירות מילואים בהרכב לפני שבועיים אחרים ובעקבות שיחה שלפיה טייל בשבת, החליטו עשרות תושבי אלון־שבות לחפשו בנפות בנצרת ועד קריית־שמונה. אתמול הם נחלקו לעשרה צוותי חיפוש [illegible]. לוי העסיק עובדים ערבים [illegible].

מקורות בתוניס:

המועצה הפלשתינית תכריז על מדינה עצמאית על־פי החלוקה

מאת דן אבידן, סופר "דבר" לענייני ערבים

צמרת אש"ף המשיכה אתמול לקיים דיונים קדחתניים בתוניס על גיבוש המצע המדיני של הארגון, שיובא לאישורה של המועצה הלאומית הפלשתינית, האמורה להתכנס בקרוב.

בדיונים משתתפים ראשי הקבוצות הפלשתיניות השונות וחברי הוועד הפועל של אש"ף.

מקורות פלשתינים בתוניס מסרו, כי בהתייעצויות מקדימות, שנערכו בין הארגונים הפלשתינים השונים, התגבשה הסכמה לכנס את המועצה הלאומית הפלשתינית באלג'יריה בין ה־15 לבין ה־20 באוקטובר.

כן הוסכם, לדברי אותם מקורות, שהמועצה תכריז על הקמת מדינה פלשתינית־עצמאית בשטחים, על יסוד החלטה 181 של עצרת האו"ם מ־1947 (תוכנית החלוקה), ותגבש מצע מדיני "גמיש", שיתבסס על כל החלטות האו"ם הנוגעות לבעיה הפלשתינית. במגעים המוקדמים הוחלט, לדברי אותם המקורות, שמוסדות אש"ף יקבלו החלטה עקרונית בדבר הקמת ממשלה פלשתינית־זמנית, אולם ההכרזה הפומבית על הקמת הממשלה תתבצע רק לאחר שרעיון הקמתה יקבל גושפנקה מהמועצה הלאומית הפלשתינית. בינתיים, לא ניתן אישור לידיעה זו במקורות רשמיים של אש"ף.

לא במקרה בחר קצין שיריון ראשי, תא"ל יוסי בן־חנן ביום אתמול, ה־6 באוקטובר לקיים בו את יום התחרויות כשירות חיל השיריון ולא במקרה נערכו התחרויות, זו השנה השניה כמסורת, ברמת הגולן. ביום השנה ה־15 למלחמת יום הכיפורים הפגינו יחידות השיריון את עוצמת המקצוענות שלהם ואת המגמה הבלתי־פוסקת להשתפר ולשבור שיאים במהירות, בדיוק, במיומנות בירי, בקליעה, בתנועה ובטיפול טכני בטנקים. במקום הראשון זכתה עוצבת „ברק". (כתבה: טלי זליגר; צילום: דו"צ)

מצב חירום הוכרז באלג'יריה המינהל האזרחי הוכפף לצבא

תוניס (עיר ועיא).- חיילי צבא אלג'יריה התפרסו אתמול ברחובות הבירה אלג'יר בעקבות הכרזת מצב חירום במדינה ופתחו באש לפיזור מתפרעים, שחידשו אתמול את המהומות. עדי ראייה מסרו, כי במרכז מחוז ניסו המתפרעים להצית בניינים.

המהומות התחדשו סמוך לשעה 11:30 בבוקר. יחידה ללוחמה במהומות במשטרת אלג'יריה, מצויידת בכבדים ובאלות, השליכה רימוני גאז על קבוצה של כ־100 מפגינים שהתאספו במרכז העיר, סמוך לאוניברסיטה. המפגינים נסוגו אולם המשיכו לידות אבנים לעבר השוטרים.

טנקים של צבא אלג'יריה תפסו עמדות על גבעת אל־הראש, מרחק כ־10 ק"מ מזרח לאלג'יר, שם ניצבו כמה מאות מפגינים מול חיילים במדי הסוואה. בהודעה של נשיא אלג'יריה נאמר שכל השלטונות האזרחיים, המינהליים והבטחוניים הוכפפו לפיקוד הצבאי.

יועץ של הנשיא שאדלי בנג'דיד מסר, כי החיילים הצטוו להשתמש בנשקם רק לשם ירייה באוויר כדי לפזר קבוצות המתפרעים אך לא לירות לעברם. עם זאת סיפרו עדי ראייה, כי כמה אנשים נפצעו מיריות החיילים במרכז העיר. [illegible] לחזור לבתיהם המשיכו תושבים רבים להסתובב בחוצות העיר.

כבר בשעות הבוקר תפס הצבא עמדות מסביב לבניינים רשמיים או אסטרטגיים, בין היתר הפרלמנט, משרד האוצר, הטלוויזיה ומרכז התרבות. רדיו אלג'יר מסר בצהריים כי כל תחרויות הספורט שנועדו לסוף השבוע בוטלו ובתי הספר ננעלו לפי שעה.

כשלוש שעות לאחר הכרזת מצב החירום התרוקנו [illegible] ורחובות הבירה אלג'יר, [illegible] לשוב לבתיהם [illegible] הבטחון שביקש את מסביבתם.

האם רצונך לדעת
למה אנו מידרדרים?
ומה התרופה לכך?
קרא – „האדם מזוית אחרת"
טלפון ל: 052-916975
לקבלת הרשום הספר חינם.

קבלת מודעות 24 שעות ברחוב
מודעות משפחתיות דחופות וכל יתר סוגי המודעות ל־ הלוח הכללי
דבר
מתקבלות 24 שעות ביממה ב' רחוב דיזנגוף
רח' דיזנגוף 118 (מול כסית)
טל. 246363 239952

משחת השיניים אֶלְמֶקְס יעילה פי 3 במניעת עששת

תורנות בתי מרקחת

יום שישי 7.10.88	
תל־אביב	בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 253731
כארם בוקס – יהודה הימית 61, יפו 822973	ירושלים
בס – פרישמן 66 – 237526	אל חיאת – בית חנינא מול מסגד נח יעקב – 859386
ירושלים	כרמאת רחבה – הנב"ג 28 – 525191
כאר"ד – יפו 44 – 253592	חיפה
חיפה	נורדוי – נורדאו 13 – 664039
תבור – תבור 27 – 664073	פתח־תקוה
פתח־תקוה	רסל – רוטשילד 89 – 911406
כתר מארם – שפירא 43 – 909030	בני־ברק – רמת־גן
בני־ברק – רמת־גן	רמת יצחק – שד' ירושלים 96 רמת־גן – 777506
התיכון – עוזיאל 89 רמת־גן – 741949	בת־ים
בת־ים	קופת חולים – עין יהב 2 חולון – 884854
מור – חביבה רייך 20 בת־ים – 583560	רחובות
רחובות	הנגב – הרצל 196 – 473956
כללית – בני משה – 452381	
ליום שבת 8.10.88	
תל־אביב	
סביכס – אבן גבירול 83 – 246003	
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 253731	
סביכס – אבן גבירול 83 – 246003	

אֶלְמֶקְס

מודעון

מוקד מידע מלמטר של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה של מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות התתורנות בשבת ובחג ובן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל: טלפון 03-433300 בימים א' עד ה' מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב ביום ו' וערבי חג מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ

מרפאות שיניים לעזרה ראשונה

אזור תל־אביב: רחוב בר כוכבא 49 – טלפון 03-284649. בימים א' עד ה' מ־21.00 עד 23.00. בימים ו' וערבי חג מ־16.00 עד 24.00. שבתות וחגים – מ־15.00 עד 21.00

אזור חיפה: רחוב הנמן 26 קומה ב' – 04-523566 כל יום כולל ערבי חג, שבת, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00

אזור ירושלים: בערבי שבת וחג, בשבתות וחגים רופא תורן הנותן טיפול חירום לבעלי שיניים ברחוב עין כרם – 02-446220

ערן קהילה ראשונה נפשית: בתל־אביב – 03-546111; קו לילדים ונוער – 03-261115; ירושלים – 02-227171; חיפה – 04-672222; נתניה – 053-335316; כרמיאל (גליל) – 04-988410; כפר־סבא – 052-913999; באר־שבע – 057-418111

קו פתוח – ארגון קשבת לילדים ובני נוער: בתל־אביב 03-221080

קשבת – ייעוץ בבעיות אלימות במשפחה: בימים א' עד ה' מ־9.00 עד 16.00 – 03-235972

קו פתוח לקשיש 03-5930685

האגודה לשבירת האוזר בישראל – סניף תל־אביב – בן יהודה 146 טל: 239287 בימים א'–ה' 3–9

חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965

הועדה המקומית לתכנון ובניה תל־אביב־יפו

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965

הרינו מודיעים בזאת כי הוגשה לוועדה המקומית לתכנון ולבניה ת"א יפו, בקשה ליתן אישור להקלה [illegible], בעלת בית לפי כס' 11 גוש 6919 חלקה 92 תיק בנין 372-011 בקשה מס' 660309.

בעל קרקע או בנין או המחזיק בהם שיש לו התנגדות להוצאת ההיתר/אישור הנ"ל במקום זה, רשאי להגיש לוועדה המקומית לתכנון ולבניה ת"א־יפו, [illegible] 68 את התנגדותו המנומקת [illegible]. ההתנגדויות תתקבלנה בתוך 14 יום מתאריך פרסום מודעה זו ותובאנה לדיון בפני הועדה הנ"ל.

י. כסאי
סגן ראש העירייה
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ובניה תל־אביב־יפו

היתר להעלאת מחירי פטם חי וחלקי פטם

לפי חוק יציבות מחירים במצרכים ובשירותים (הוראת שעה), התשמ"ו – 1985

בתוקף סמכותנו לפי סעיף 7(א) (2) לחוק יציבות מחירים במצרכים ובשירותים (הוראת שעה), התשמ"ו – 1985 אנו קובעים כי מותר להעלות את מחירי הפטם החי וחלקי הפטם שלא נקבעו להם מחירים מרביים בצו יציבות מחירים במצרכים ובשירותים (הוראת שעה) (מחירים מרביים לפטמים קפואים באילת) התשמ"ט – 1988, בצו יציבות מחירים במצרכים ובשירותים (הוראת שעה) (מחירים מרביים לחלקי פטם קפוא באילת), התשמ"ט – 1988, בצו יציבות מחירים במצרכים ובשירותים (הוראת שעה) (מחירים מרביים לפטמים קפואים), התשמ"ט – 1988 ובצו יציבות מחירים במצרכים ובשירותים (הוראת שעה) (מחירים מרביים לחלקי פטם קפוא) התשמ"ט – 1988 בשיעור שלא יעלה על 8% מעל מחירים הקובע. תחילתו של היתר זה ביום כ"ו תשרי התשמ"ט (7 באוקטובר 1988).

משה נסים, שר האוצר — אריה נחמקין, שר החקלאות

הודעה ללקוחות

„בנק הפועלים בע"מ מבקש להודיע ללקוחותיו, כי ביום 17.10.88 יחוייבו חשבונותיהם בדמי ניהול פקדון ני"ע למשמרת עבור שלושת החודשים: יולי, אוגוסט וספטמבר 1988.

נתונים מפורטים על גובה סכומי החיוב מצויים בסניפי הבנק, וכל לקוח יוכל לקבל נתונים על הסכום המדוייק שבו יחוייב חשבונו, בסניף הבנק בו מתנהל פקדון ניירות הערך שלו".

בנק הפועלים

הודעה לציבור על הגבלה זמנית בתנועה בתוואי אשדוד – באר־שבע – רמת חובב

ביום 8 באוקטובר 1988

החל משעות הבוקר המוקדמות תגרמנה הגבלות תנועה כדי לאפשר העברת מטען חריג נוסף במשקל כולל של כ־400 טון מאשדוד דרומה

במשך היום ייסגרו לתנועה הקטעים:

מצומת ניר גלים עד צומת בני־דרום.

מצומת כפר אחים דרך צומת מלאכי (קסטינה) עד צומת בית־קמה

המטען יעבור גם בתחום העיר באר־שבע

הנהגים מתבקשים להשמע להוראות השוטרים ועם הציבור הסליחה על הטרדה

חברת החשמל לישראל בע"מ / משטרת ישראל / עיריית באר־שבע

לאריק ארזי ומשפחתו

משתתפים בצער על מות

האב

בית האון

אנו מודיעים על פטירת יקירנו

בתריאל ארזי

לבית רייזמן

ההלויה תתקיים היום יום שישי כ"ו בתשרי תשמ"ט 7.10.88 בשעה 12.00 בצהריים בבית העלמין הדרום בגבול חולון בת־ים

נפגשים ליד השער הראשי

אבלים:
אשתו: לאה
בנו: אריאל ואביגיל ארזי וב"ב
בתו: רותי עידן ועמוס וב"ב
וכל בני המשפחה

שר העבודה והרווחה

הודעה על כוונה למתן צו הרחבה

(לפי חוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז – 1957)

בתוקף סמכותי לפי סעיף 26 לחוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז–1957, אני מודיע על כוונתי לתת צווים לפי סעיף 25 לחוק, המרחיבים את תחולת ההסכמים הקיבוציים הבאים:

1. הסכם קיבוצי כללי (7035/88) שבין הועד הארצי של ארגוני בעלי המאפיות בישראל לבין ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל, הסתדרות בעלי המזון ביום כג' בסיוון התשמ"ח (8 ביוני 1988).
2. הסכמים קיבוציים כלליים (7036/88, 7037/88) שבין לשכת התאום של הארגונים הכלכליים לבין ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל, ביום כא' באב התשמ"ח (4 באוגוסט 1988), הסכם המסגרת, הסכם בעבר לשבוע עבודה מקוצר.
3. הסכם קיבוצי כללי (7018/88) שבין התאחדות ענף ההלבשה בישראל לבין ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל, האגף לאיגוד מקצועי ביום ה' בתמוז התשמ"ח (20 ביוני 1988).
4. הסכם קיבוצי כללי (7019/88) שבין התאחדות האכרים בישראל לבין ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל, האגף הארצי של הפועלים החקלאיים השכירים ביום יא' באדר תשמ"ז (13 במרץ 1987).

ח' בתשרי התשמ"ט, 19 בספטמבר 1988

משה קצב, שר העבודה והרווחה

דבר DAVAR دافار
מאוחד עם למרחב
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר המערכת ד"ר יורם פרי
המו"ל – „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה תל־אביב רח' שינקין 45, ת.ד 199
מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קווים)
מחלקת המודעות
טלפונים ישירים
286156, 281860, 298032
סניפים:
ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים:
המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16 בית מאזיה קומה ב' טלפון 242203, מ. 94229
חיפה: רח' הנביאים 27 טלפונים 04-642111, מ. 33104

למפעל תעשייתי גדול מערב חיפה
ד ר ו ש
מנתח מערכות — מתכנת
* בעל נסיון בעבודה עם בסיסי נתונים במחשבי IBM גדולים
* נסיון בתכנות של 4 עד 5 שנים לפחות בשפות התכנות: CICS, COBOL ועוד.
* השכלה: תואר אקדמי במדעי המחשב או מתמטיקה, או מערכות מידע.
על המועמדים המתאימים לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 4496 חיפה 31044 (לציין ע"ג המעטפה מס' 951)
— סודיות מובטחת —
המודעה מתייחסת לגברים ונשים כאחד.

שבועון הילדים
הנמצא בתהליך התפתחות מואץ
מ ח פ ש
איש מכירות בכיר
לניהול מחלקת המודעות
בעל נסיון בענף, מרץ ויוזמה, לתפקיד בעל רמת אחריות גבוהה, עצמאות ואתגר רב.
אפשרויות קידום ותנאים טובים למועמד המתאים. לפנות למע"ל ת.ד. 378833 03-

לקורס
סוכני ביטוח חיים
יתקבלו — לאחר מיון —
מועמדים רציניים
שמעוניינים לבנות קריירה כסוכני ביטוח חיים
מועמדים אשר:
— גילם מעל 24
— השכלתם תיכונית ומעלה
יפנו לאורלי
בטלפונים: 03-5430879, 03-5430880
מנורה
חברה לביטוח בע"מ

דרוש
מקדם מכירות לחו"ל
לחברה העוסקת בציוד רפואי
דרישות התפקיד:
* שליטה בשפות האנגלית הצרפתית והגרמנית ברמת שפת אם.
* נסיון מוכח בתחום הציוד הרפואי.
* יכולת לנהל משא ומתן מסחרי.
* נכונות לנסיעות ממושכות לחו"ל.
* בריאות תקינה.
נא לפנות בכתב לת.ד. 37388 ת"א מיקוד 61378 ולפרט קורות חיים, השכלה, ניסיון מקצועי, כתובת ומספר ת"ז.
* מועמדים מתאימים בלבד ייענו.
סודיות מובטחת

למלון השרון בהרצליה
ד ר ו ש י ם
הנדסאי / טכנאי — אחזקה / תפעול
לניהול מערכת אחזקה
כישורים נדרשים:
— מהנדס/הנדסאי (חשמל, מיזוג אויר).
— נסיון בניהול מערכת אחזקה מורכבת במבנה ציבורי גדול.
— יכולת ניהול צוות עובדים.
— נכונות לעבוד יום עבודה ארוך.
מנהלת משק
כישורים:
— בוגרת "תדמור"
— בעלת נסיון בעבודה בשטחים ציבוריים.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ל: אלי־קנית פיתוח בע"מ, רח' יעבץ 33, תל־אביב, 65258 עבור בן־משה שמואל (סודיות מובטחת).

ביוטכנולוגיה כללית בע"מ.
קרית ויצמן, רחובות 76326
חברה מתקדמת העוסקת במחקר, פיתוח וייצור בתחום הנדסה גנטית—דרוש
ביוכימאי
לתפקיד חוקר מתחיל
* בעל תואר Ph.D.
* תחום התמחות: ניקוי חלבונים.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב, בציון קורות חיים ל"ביוטכנולוגיה כללית (ישראל) בע"מ", מחלקת משאבי־אנוש, רחובות 76326. סודיות מובטחת.

לרגו אידן
בשל הרחבת הפעילות בנושא "קורצוויל" - מערכות לקריאה אופטית
דרוש/ה
מנהל/ת לשכת שירות ומקדם/ת מכירות
הכישורים הדרושים:
* נסיון בסביבת עבודה של P C כולל תקשורת ורשתות.
* ידע בעבודה עם בסיסי נתונים ל-P.C
* עדיפות לבעלי ידע במכירות
נא לפנות טלפונית למח' מכירות "קורצוויל" לשוש
טל: 03-383169, 03-382372
KURZWEIL COMPUTER PRODUCTS A Xerox Company

ישראביר־רוזין
סוכנות לביטוח
הרצליה
ארדט חברה לביטוח בע"מ
קריירה חדשה!!!
הצטרף למערך המכירות שלנו!!
אנו מציעים:
* הכנסה גבוהה
* קידום אישי
* גיבוי כלכלי מיידי
* סיוע מקצועי צמוד
הכשרה בקורס חדשני — ראשון בארץ שפותח ע"י צוות משולב של מומחי מכירות וביטוח
הקורס יתקיים בתל אביב בתאריכים: 28.10.88 – 17.10.88
בשעות 08.00־18.00
אנו מחפשים:
* שאפתנים בני 23־46
* בעלי בטחון עצמי ומוטיבציה גבוהה
* בוגרי תיכון
* בעלי רכב
דבורה 03-283221
ראובן 052-541846
יעקב 052-541047

קבוץ בדרום מעוניין
בפרדסן
עם נסיון לריכוז פרדס
בפרטים נוספים ת.ד. 324
אשקלון

למפעל מזון בפתח־תקווה
ד ר ו ש ה
לבורנטית כימיה – מזון
בוגרת בי"ס מקצוע.
נא לפנות עם המלצות בכתב לת.ד. 47 פ"ת 49101 עבור לבורנטית

לחברה גדולה בדרום
ד ר ו ש
מהנדס תברואה והטפלה
הכישורים הדרושים:
* תואר ראשון בהנדסה אזרחית, כימיה או מים.
* תואר שני (או ניסיון מעשי) בהנדסת הסביבה.
מועמדים מתבקשים לכתוב לת.ד. 67 בארשבע

למוסד
ממלכתי בת"א
ד ר ו ש י ם
דוברי רוסית ו/או פולנית
נתונים נדרשים:
לאחר שירות צבאי מלא בצה"ל
גילאי 25–35
השכלה תיכונית מושלמת, עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית שליטה מלאה בעברית.
מעוניינים / ות העונים / ות לדרישות לעיל יפנו בכתב לת.ד. 17246 ת"א, מיקוד 61171, עבור דוברי רוסית / פולנית ויציינו קורות־חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת"ז ומס' טל' להתקשרות.
פונים מתאימים ייענו

לחברה מובילה בתחום תוכנת משרד ממוחשב
ד ר ו ש י ם:
* עוזר/ת למנהלת שווק, קשר עם לקוחות והדגמת תוכנה.
* איש/ת תמיכה והדרכה (הכרת DOS הכרחית) לשני התפקידים נדרשת הכרת מעבד תמלילים א־ב, הדרכה נוספת תינתן.
לפרט בכתב יד קורות חיים וניסיון ת.ד. 24168 ת"א 61241

דרושים
למשרד אדריכלים דרוש/ה
1. אדריכל/ית
2. טכנאי/ת
מנוסה לעבודה מגוונת לחצי יום.
03-237567, 03-712487

מבוקש!!!
צעיר זריז "אוהב סדר" בעל יכולת טכנית בוגר בית הספר מקצועי להכשרה לעבודה בביח"ר לנעלים כולל הפעלת מכונות
טל: 03-827591 – אודי

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מעמדו האישי או הורות, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

למפעל גדול בבת־ים
לבורנט/ית
מכונאי רכב
מחסנאי
המעוניינים יפנו בצירוף קורות חיים לת.ד. 1334 ת"א.

לעבודה בטחונית בחו"ל
דרושים
קציני מילואים
נתונים נדרשים:
* גילאי 32–22
* שירות מלא ביחידות שדה כלוחמים ומפקדים.
* ידיעה טובה בשפה האנגלית ו/או בשפות אירופאיות אחרות.
* השכלה תיכונית מלאה לפחות.
* כושר גופני טוב ובריאות תקינה.
המתאימים יוזמנו למשתתפים...
— פונים מתאימים ייענו —

מכון התקנים הישראלי
א. דרושים / ות:
1. מהנדס / ת אזרחי / ת
לתפקיד של רכז/ת תקינה
הכישורים הדרושים:
- נסיון של 5 שנים לפחות
- ידיעת השפה העברית על בוריה
- ידיעה טובה של השפה האנגלית
- ידיעת שפה נוספת - יתרון
- נסיון בכתיבת מסמכים טכניים - יתרון
2. מהנדס / ת בנין
- עם התמחות בצנרת מים
3. מהנדס / ת בנין
- לעבודת שטח (רצוי עם רכב)
4. פנסיונר לעבודות נגרות
לפרטים נא לפנות לפה"אדם במכון תקנים הישראלי, אוניברסיטה 42 רמת־אביב, תל־אביב.
סמל המחוגה סמל האיכות

למוסד ממלכתי באשקלון
ד ר ו ש י ם / ו ת
עובדים / ות לתפקידי מטה בעלי עניין מבצעי
כישורים נדרשים:
* השכלה תיכונית מלאה — עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית.
* גילאי 35–20 לאחר שרות צבאי מלא.
* כושר ביטוי טוב בכתב ובע"פ.
* נכונות לעבודה קשה ומאומצת.
למתאימים שאינם תושבי אשקלון והסביבה ינתן סיוע בדיור.
המעוניינים העונים לדרישות לעיל יפנו לת.ד. 17224 תל־אביב (מיקוד 61170), עבור ש.ר. ויציינו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון להתקשרות.
— פונים מתאימים ייענו —

לחברת "אמניר"
דרוש/ה
מנהל/ת צעיר/ה ומרץ/ת
לחברת פ.סי.סופט אינטרנשיונל בע"מ
המתמחה במערכות תוכנה לקהילה תעשייתית IBM PC
דרוש
ראש צוות תכנה / מנהל פרויקט

המשרד לקליטת עליה · הסוכנות היהודית
מנהל הסטודנטים והתלמידים
ד ר ו ש י ם
רכזי תרבות וקליטה ומדריכים חברתיים
במעונות לסטודנטים עולים בקמפוסים בחיפה ובאר־שבע

אגודת החרשים בישראל
דרוש
מנהל סניף
תל אביב
בעל נסיון בארגון קהילתי
השכלה אקדמאית
נסיון מוכח
על המועמד לשלוח בכתב את תולדות חייו ופרוט הכשרתו לתפקיד.
נא לפנות אל: ועדת קבלה — סניף תל־אביב
אגודת החרשים בישראל
ת.ד. 9001
תל אביב

לצה"ל דרושים
לגיוס לקבע:
נגדי תחזוקה
לאיזור ירושלים והמרכז
נתונים נדרשים:
השכלה 10 שנות לימוד ומעלה.
פרופיל 65 ומעלה.
גיל עד 32.
ביצוע שירות צבאי מלא ותקין
נכונות למעבר הכשרה בעת הצורך
בדבר פרטים נא לפנות לטל. 02-305235
לגיוס לקבע:
בוחן מזון
(הספקת טריה) באזור הצפון תפקיד עם אחריות ואתגר
לגיוס לקבע:
עורכי דין
לבי"ס קדם צבאי בירושלים
דרושים
מורים במקצועות:
א. ערבית ספרותית למגמות בגרות.
ב. ערבית מדוברת בלהג הפלסטינאי.
מועמדים מתאימים יפנו לטל. 02-691504 ביום
02-419257 בערב

למפעל תעשייתי באזור הצפון
ד ר ו ש
מהנדס מכונות
* עם נסיון מוכח של שנתיים לפחות
* אזור מגורים צפונית לכרמיאל
נא לפנות בכתב־יד תוך פירוט נסיון קודם (רצוי לצרף תמונה) לת.ד. 2822 מעלות מיקוד 62127
— סודיות מלאה מובטחת —

החברה למתנסים
לעבודה עם אתגר דרושים מועמדים
לרכזים בכירים בידיעת הארץ
במתנופש אשקלון, גן יבנה, ערד ומטולה — להקמת וניהול פעילות יישובית מקפת בידיעת הארץ ציונות ומורשת
כישורים דרושים: בוגרי אקדמיה בלימודי ארץ ישראל, בעלי נסיון מוכח בהדרכה בשדה וריכוז פעילות.
העסקה: על ידי מתנ"סים, בדירוג עובדי הוראה.
פרטים נוספים: מטה ארץ מורשת, החברה למתנ"סים גבעת הג'וינט ירושלים 91034 טל: 02-636636/639039

לפרסם מודעה?
דחף
ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון
ת"א דחף מרכז — 622547
ת"א דחף דיזנגוף — רח' דיזנגוף 118, טל. 239952
ת"א דחף בן יהודה — רח' בן יהודה 9, טל 656120
ת"א דחף אלנבי — רח' אלנבי 123, טל. 614433
חיפה דחף — רח' הרצל 5, טל. 645333/4
ירושלים דחף — רח' יפו 43, טל. 226335
דחפון שרות מודעות טלפוני טלפון 03-611001
ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ
לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

هكذا من الاصل

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

חוקרים תוקפים את שריר וועדת החנינות בפרשת העבריין שחר

מאת נתן רועי וטובה צימוקי, סופרי „דבר"

חוקרי משטרה בכירים במטה הארצי בירושלים תקפו אתמול את שר המשפטים אברהם שריר ואת ועדת החנינות בראשותו של השופט אהרן וינר על שאינם פונים למשטרה ולפרקליטות כדי לקבל חוות דעת על אסירים המבקשים לקבל חנינה ב־40 למדינה. לדבריהם רבים מהם זוכים לחנינות בלי שניתנת למשטרה האפשרות להגיב על כך.

דברים אלה נאמרו בתגובה על דברים שאמרה בימים האחרונים דוברת משרד המשפטים, שהגיבה על התערבותו של השר למענו של עבריין־הרמה משה שחר, מבעלי חברת "מיפ־גליק".

הדוברת ציינה כי כל תיקי הוועדה עוברים דרך המשטרה וגורמי החקירה של המשטרה לא טרחו לידע את הוועדה שיש חשדות נוספים נגד שחר ומתנהלת חקירה לגבי פרשיות נוספות בעניינו. סביר להניח כי לו עשו כן, היתה הוועדה לוקחת זאת בחשבון שיקוליה בעת קביעת המלצתה, קובעת הדוברת.

סופר „דבר" מציין כי עתה מתברר כי ועדת החנינות לא פנתה למשטרה וזו גם לא ידעה כלל על העובדה ששחר הגיש בקשת חנינה. זאת ועוד: הוא שוחרר מהכלא ובמשך שבועות אחדים התהלך חופשי. זאת, למרות שבעבר ניסה להימלט לחו"ל.

עוד מתברר כי שחרורו גרם עוגמת נפש רבה לחוקרי המכס שעסקו בחקירת פרשת ההברחות שלו, הקשורות באיטליה: בעת האחרונה הוגש נגדו כתב אישום חדש על הברחת 29 מכולות טקסטיל. חוקרי המכס התחייבו בפני שלטונות איטליה כי יעשו כל שיוכלו לחקור עד תום את מעשיו של שחר. עתה לדברי המוכסים, הוא נחון ואצל האיטלקים התעורר החשד הכבד כי „המדינה עושה יד אחת עם שחר בעבירות המרכזה שלו". לדבריהם ייאלצו לתת הסברים לאנשי מחלקת ההברחות של משטרת איטליה על חנינה זו, ללא כל קשר להגשת כתב האישום החדש נגד שחר.

שלשום שוחרר שחר בבית המשפט המחוזי בתל־אביב בערבות עד תחילת משפטו.

שריר מוחה לבר לב

שר המשפטים אברהם שריר מחה אתמול, במכתב לשר המשטרה חיים בר לב על אי־סדרים ביישום נהלים של בקשות חנינה שמביאים גורמי המשטרה בפני ועדת החנינות לרגל ה־40.

מסתבר כי במקרה של שחר היתה רשלנות בהגשת חוות דעת המשטרה המתייחסת לבקשת החנינה שלו, וזאת בניגוד לנהלים המחייבים בענין זה, לדברי שריר.

במכתב ביקש שר המשפטים כי להבא תתייחס חוות דעת של המשטרה לכל חומר רלוואנטי שברשותה, לרבות מידע על הרשעות קודמות ותיקים תלויים ועומדים.

המטה הארצי נתבקש לבדוק מחדש את נוהל העברת חוות הדעת כדי למנוע תקלות בעת הדיון בבקשות החנינה.

השר שריר הנחה את ועדת החנינות ומחלקת החנינות במשרדו לעמוד על מילוי ההוראות על ידי המשטרה.

התוכנית למשק ל־1988־1992 ניתנת להגשמה בלי זעזועים – מציין יעקבי

מאת אבי שוברט, סופר הכלכלי של „דבר"

התוכנית למשק הלאומי לשנים 1988־1992, שהכינה הרשות לתכנון לאומי וכלכלי, עמדה אתמול במרכז הדיון של המועצה לתכנון לאומי, שהתכנסה במלון „אויה" ביהוד וזכתה לתשבחות רבות מפי הדוברים השונים.

עמדה במרכז דיוני המועצה לתכנון לאומי; לאוטמן: יהיה דרוש הרבה אומץ לב

שר הכלכלה והתכנון, גד יעקבי, ציין כי התוכנית בנויה מסלול אפשרי של יעדים הניתנים להגשמה באמצעות מדיניות אחראית, מחושבת ומתוכננת. [illegible] בכך, שהיא ממקדת את תשומת הלב לבעיות המצמה של המשק. הוא אמר כי בפעילותו של המשק כיום קיימים עיוותים כבדים וקיימת בו גם ריכוזיות וגם התערבות ממשלתית מוגזמת. לדבריו אפשר להגשים את התוכנית ללא זעזועים.

יו"ר הרשות לתכנון לאומי וכלכלי, פרופ' שלמה [illegible], אמר כי התוכנית כרוכה בשינויים הדרושים לצורך ביצוע המעבר מהיציבות שהושגה במשק לשלב הצמיחה.

נשיא התאחדות התעשיינים, דב לאוטמן, בירך את הרשות לתכנון לאומי על „העבודה הטובה והמעניינת שנעשתה", [illegible] כי התוכנית [illegible] הצלחה [illegible] אומץ לב.

יחזקאל פלומין אמר כי [illegible] התוכנית [illegible] היא [illegible].

„רק 300,000 ש"ח במקום 467,000"

מאת אריאלה ראובני סופרת „דבר"

בתגובה על טענות שהעלו בימים האחרונים אישים שונים על עליות גבוהות ובזבוז בפסטיבל הסרטים הבינלאומי בחיפה, מסר אתמול דובר העיריה בשמו של ראש העיריה אריה גוראל, כי השתתפות בפסטיבל תסתכם ב־300,000 שקל בלבד, אף על פי שמועצת העיריה אישרה 467,000 ש"ח.

עוד נמסר כי התקציב הכולל של הפסטיבל נמוך וריאלי מתקציבו של הפסטיבל בשנה שעברה. גוראל גם ביקר את מותחי הביקורת על שלא מצאו לנכון לבדוק תחילה את טענותיהם עם הנהלת הפסטיבל לפני שפרסמו את השגותיהם בכלי התקשורת.

מת הווטרינר ד"ר ברונר ש„לא רצה להיות זקן ולשבת עם מקל בשמש"

(ע). – הווטרינר הוותיק, ד"ר אפרים ברונר (75), מת שלשום, שעות אחדות לאחר שסיים את עבודתו במחלקה הווטרינרית ברעננה, והובא אתמול למנוחות בקיבוצו גבעת חיים איחוד.

ד"ר ברונר נטמן לצד שני בניו ששכל במלחמות ישראל, אילן ואיתמר.

ד"ר ישראל גלס, מנהל השירותים הווטרינריים ברעננה, סיפר כי ד"ר ברונר עבד עד הרגע האחרון. הוא נהג לומר לעמיתיו: „אינני רוצה להיות זקן ולשבת עם מקל בשמש". לפיכך העדיף לעבוד כל יום, גם שנים רבות לאחר צאתו לפנסיה.

השאיר אשה, בן שהי במשק ובן מאומץ.

שנת מאסר לעו"ד מרעננה על אי־הגשת דו"חות

(ע).– שנת מאסר בפועל גזר אתמול בית משפט השלום בכפר סבא על עו"ד אהרן רגן (46) מרעננה לאחר שהורשע באי־הגשת דו"חות למס הכנסה ולמס ערך מוסף ארבע שנים רצופות.

השופט יהודה פרגו דחה את ביצוע גזר הדין ל־45 יום.

בגזר דינו ציין כי מדובר באדם שזלזל בחוק במשך שנים במודע ו„מי כעורך דין חייב היה לציית לחוק. זו מעילה בכספי הציבור", קבע וגזר עליו גם 7,500 ש"ח קנס ו־12 חודשי מאסר על תנאי.

עו"ד רגן הואשם, בשני תיקים, באי־הגשת 40 דו"חות תקופתיים למס ערך מוסף ואי־הגשת דו"ח למס הכנסה בין השנים 1982 ו־1986.

בבית המשפט נמסר כי בעבר נשפט רגן באותן עבירות ובאחד מהתיקים נקנס ב־300,000 ש"ח ונידון למאסר על תנאי לחצי שנה. השופט החליט להפעיל את המאסר לחצי שנה והוסיף עליו חצי שנה נוספת בתיק הנוכחי.

רגן ציין בבית המשפט את התנצלותו והכספיות שבעטיין נשלל ממנו רשיון עורך הדין. השופט קבע כי אין מנוס אלא לשלוח אותו לבית הסוהר.

מכת חטיפות תיקים בקריות – שתיים אתמול

מאת סופר „דבר" בגליל המערבי

מכת חטיפת תיקים עוברת בחודש האחרון על תושבי הקריות. אתמול בלילה נשדדו אגטון מתטוב בן 75 מקריית מוצקין ושרון אביטן בת 20 מירושלים שהלכה ברחוב בקריית ביאליק. הזקן נחבל ונזקק לטיפול רפואי בבית החולים. בכך מגיע מספר החטיפות בקריות בחודש האחרון לשש. ארבע מהן עוד לא פוענחו.

מסתוב ירד ב־9.30 בערב מאוטובוס ליד בית האבות בו הוא מתגורר. לפתע התנפל עליו צעיר מאחור וניסה לחטוף את תיקו. למרות גילו נאבק עימו, אך החוטף התגבר עליו וחטף את התיק שהכיל 1600 דולר ו־700 שקל. במאבק נחבל הקשיש בידיו וברגליו.

שלוש שעות מאוחר יותר התקשרה שרון אביטן למשטרה וסיפרה כי בעת שיצאה לקנות סיגריות, התנפלו עליה שני צעירים המוכרים לה ומשכו מידיה תיק שהכיל 700 שקל ומסמכים.

משטרת זבולון חושדת כי אחד החוטפים היה מעורב בשני מקרי החטיפה.

שיטה חדשה לביצוע הפרייה חוץ־גופית בביה"ח „כרמל"

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

צוות היחידה להפרייה חוץ־גופית בבי"ח „כרמל" בחיפה פיתח שיטה חדשה לביצוע הפרייה כזאת בשני שלבים ועל פי נסיון הרופאים יש בה כדי להגביר את סיכויי ההצלחה של ההריון והלידה.

בשיטה החדשה מחדירים את הביצים המופרות בשני מועדים ובכך מגבירים מאד את סיכוייה של האשה המטופלת להרות.

בהנהלת ביה החולים נמסר כי התוצאות הראשונות של הטיפול בשיטה החדשה מעודדות ונשים אחדות אשר טופלו בה ב„כרמל" הרו וילדו תינוקות בריאים.

התינוקת הירושלמית הנטושה עדיין מאושפזת בהדסה

מאת יהודה לוי, סופר „דבר" בירושלים

התינוקת שנמצאה במזבלה בירושלים עדיין מאושפזת בהדסה [illegible] גם אבא. לפי שעה עוד לא ברור אם התינוקת תימסר לאימוץ.

פקידת האימוץ הראשית במשרד העבודה והרווחה, אלה בלאס, מסרה [illegible] האם [illegible] אפשרות [illegible] של בית משפט להוציא [illegible] התינוקת.

„חסיד אומות עולם" לעו"ד ספיליאקוס מסלוניקי

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

בנוכחות [illegible] של יוון הוענק אתמול תואר חסיד אומות עולם לעו"ד דימיטריוס ספיליאקוס (83), המתגורר בסלוניקי על שהציל בשואה יהודים בעירו.

במחקרי השואה נדיר למצוא נוצרים־יוונים שהצילו יהודים בסלוניקי. רבים מיהודי העיר הלכו למחנות ההשמדה בסברם כי הם הולכים למחנות עבודה כפי שאמרו להם אנשים מפקידי ועד הקהילה.

ספיליאקוס היה עו"ד של משפחות יהודיות בסלוניקי ובאתונה. אלברט סימנטוב, יהודי אזרח יוון, המשרת במשלחתה באו"ם בפאריס, ונמנה על הממליצים להעניק את התואר לספיליאקוס, מספר בעדות שהגיש ל„יד ושם" כי פעילותו של עורך הדין החלה ב־9 באפריל 1941.

ספיליאקוס החל להחביא יהודים בבתים בשטחים ואחרים הבריח לאתונה שנשלטה עדיין בידי האיטלקים. ביולי 1942, מספר סימנטוב, קראו השלטונות הגרמניים ליהודי סלוניקי לצאת לכיכר העצמאות בעיר ולהתכונן ליציאה לעבודה. ספיליאקוס יעץ לו לא לבוא, אך הוא לא שמע לעצתו, ונשלח למחנה עבודה שרבים לא שבו ממנו. לאחר מכן שב לעיר והוברח על ידי ספיליאקוס.

ב־1 באפריל 1943, סמוך לזמן גירוש יהודי סלוניקי למחנות ההשמדה, הסתיר ספיליאקוס את אמו של סימנטוב בביתו לשבועיים ולאחר מכן הבריחה לאתונה. משם העבירה לבתים בטוחים. כך גם הציל את בני משפחות שני המתגוררים היום באתונה.

במהלך הכיבוש הגרמני פנה, עם איש הכנסיה הבכיר של סלוניקי לממשלת הבובות היוונית וביקש ממנה לתת חסותה ליהודי יוון, אך ללא הצלחה. כשלונו לימד אותו כי יש להמשיך בהצלת יהודים בהסתר. מדי פעם נכנס לגיטו כשהוא מתחזה לשיכור וחילץ יהודים. כך חילץ את בני משפחת פפשה.

ספיליאקוס היה מראשי לשכת עורכי הדין ביוון ועד היום עוסק במקצועו.

דרעי מזהיר מבנייה לא חוקית חרף השביתה במועצות הערביות

מאת [illegible] סופר „דבר" בנצרת

בשביתת הרשויות המקומיות הערביות, שהוכרזה אתמול, לא סופקו שירותים והמשרדים היו סגורים, אך הלימודים בבתי הספר התנהלו כסדרם והפועלים יצאו לעבודה. החנויות ובתי העסק היו פתוחים מפני שהשביתה לא חלה עליהם.

יו"ר הוועד הארצי של ראשי המועצות, אברהים נימר חוסיין, דחה, בשיחה עם סופר „דבר", את טענתו של יועץ השר ארנס לענייני ערבים, עמוס גלבוע, כאילו אנשי המועצות הערביות לא עמדו בלחצם של הקומוניסטים שכפו עליהם את השביתה. „גלבוע מנסה לחפות על מחדלי משרדי הפנים והאוצר המתעלמים מזה שנתיים מתביעותיהן הכספיות של הרשויות הערביות", אמר, והדגיש שהשביתה אתמול היא צעד ראשון בשורה של צעדים חריפים יותר אם לא ייענה משרד הפנים לתביעות.

חוסיין שאל למה לא מגלים בממשלה נכונות לנהל מו"מ עם נציגי הרשויות הערביות המוכנים לשתף פעולה כדי למצוא פתרון מתאים בסוגיית הבנייה הבלתי חוקית. עוד שאל למה לא נכללו היישובים הערביים בפרוייקט הביוב הארצי ומדוע אין מאשרים את התביעה להרחיב את תחומי הבנייה בכפרים הערביים. „האם לעזור שנגרם לנו אנו צריכים לחכות לקומוניסטים כדי שיסייעו אותנו?" שאל חוסיין.

סופר „דבר" מוסר שהשביתה הקיפה גם ראשי המועצות המזוהים עם הליכוד והמערך.

גלבוע הגיב אתמול באמרו כי לא היתה הצדקה לשביתה והיא נעשתה בלחץ של חד"ש. לדבריו משרדי האוצר והפנים מחקו חובותיהן של 20 מועצות ערביות ומתקיים דיון למחוק חובות של ארבע נוספות. לדבריו ל־10 מועצות אין חובות כלל ורק ל־10 יש.

„על זה כל הרעש?" שאל. בנושא הבניה הבלתי חוקית אמר כי מנכ"ל משרד הפנים, הרב אריה דרעי, הבהיר לראשי המועצות הערביות באורח חד־משמעי שהמדינה לא תרשה בניה כזאת וכל מבנה חדש ללא היתר ייהרס.

אמיר דרורי הפתיע: ביצע מהפכה באגף העתיקות

מאת צבי אילן, סופר „דבר"

מהבוקר פועל אגף העתיקות והמוזיאונים במשרד החינוך במסגרת ארגונית חדשה שתאפשר לו ליישם טוב יותר של תפקידיו כאחראי על אוצרות העתיקות של המדינה. הארגון המחודש הוא שלב הכנה לקראת הפיכת האגף לרשות־עתיקות, עליה החליט שר החינוך יצחק נבון, והודיע על כך לממשלה.

המנהל החדש של האגף, אמיר דרורי, הודיע על כך אתמול בכינוס של עובדי האגף. הוא מסר שהמהלך בשינויים נבע מהגדרה מחודשת של ייעודי האגף ולאחר המלצות מבקר המדינה ותכנון. ההכנה והדרוש נעשה תוך זמן קצר יחסית, לאחר דיונים והכנות מראשונים שערך דרורי עם עובדי האגף. הוא מינה לו סגן חדש, ד"ר רודולף כהן, שהיה עד כה ארכיאולוג מחוז הדרום. האגף חולק ל־11 מחלקות ולשלושה מרחבים ארציים, במקום שבעת המחוזות שבהם פעל עד כה.

בכנס מפתיע ציוה דרורי את כל עובדי האגודה לסקר ישראל לצאת, ומעתה הם פועלים במסגרתו, בכלל זה גם בסקרים שייערכו מעתה במסגרת האגף. בכך הוכפל מספר עובדיו. בין המחלקות החדשות שהוקמו: מחלקה למניעת שוד, ובשתי רומי, שתפקח גם על סוחרי העתיקות, בניהול עוזי דהרי; מחלקת שימור עתיקות בניהול האדריכל־משחזר גיורא סולר (עובד חדש), מחלקת חינוך והסברה בניהול ד"ר רוני רייך, שתכלול יחידת הדרכה, בניהול אורנה הס.

היקף השינויים ומקוריותם הפתיעה גם את המקורבים לאגף, מוסר סופר „דבר". דרורי הצליח בזמן קצר ביותר ליצור עמדת מנהיגות סמכותית, שאפשרה לו לערוך בלי זעזועים שינויים מפליגים, שחייבו שינויי מקומות עבודה, תפקידים וסמכויות.

עתה מצפים לראות כיצד ישפיעו השינויים הארגוניים על שמירת העתיקות.

★ תושב הכפר בקה אל גרביה, ניזאל נמ'ל אבו מור (19), נידון אתמול בבית המשפט המחוזי בחיפה לתשעה חודשי מאסר בפועל ו־21 חודשי מאסר על תנאי לאחר שהורשע ביידוי אבנים ובניפוץ שמשת אוטובוס „אגד" שעשה את דרכו מכיוון כפר בת לחדרה.

בית זמני הדלקת הנרות
כ"ז תשרי תשמ"ט – פר' בראשית

שישי		מוצ"ש	
ירושלים	4.42	ירושלים	5.52
תל־אביב	5.00	תל־אביב	5.50
חיפה	4.51	חיפה	5.55

שביתת־אזהרה ב„פרקאוף"

מאת סופר „דבר"

ועד ההורים המרכזי בבית הספר המקיף „פרקאוף" באור יהודה משבית היום ליום אחד את בית הספר ושלוחתו, למעט כיתות יב', במחאה על אי־תיקון ליקויים.

ועד ההורים טוען כי עוד בשנת הלימודים הקודמת עשה את כל המאמצים בעירייה ובמשרד החינוך כדי להביא לסילוק [illegible] בבית־הספר ולתיקון [illegible] את הליקויים. אך [illegible] לא תוקנו, ישבית את בית הספר.

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
נעמת–תנועת נשים עובדות ומתנדבות

שירת נשים בישראל

טכס חלוקת פרס נעמת למחקר, על שם בבה אידלסון, תשמ"ט 1988 יתקיים ביום א' הקרוב 9.10.88 בשעה 16:30 בבית סוקולוב, רח' קפלן 4, תל־אביב.
הפרס יוענק השנה לד"ר לילי רתוק על עבודת המחקר שכתבה בנושא „שירת נשים בישראל"
בהשתתפות: מאשה לובלסקי - מזכ"ל נעמת
גיורא לשם - משורר ומבקר
חביבה אבי־גיא - יו"ר ועדת הפרס
שולי נתן - בקטעי שירה
מנחה: צביה כהן - עורכת ירחון „נעמת"
הציבור מוזמן

אילן – אגוד ישראלי לילדים נפגעים

משנות החמישים נותן איל"ן את ידו לשיקום נפגעי פוליו ומשפחותיהם.
גם עכשיו, עם התגלות מקרי שיתוק ילדים (פוליו) ימשיך איל"ן ויעזור לנפגעים ומשפחותיהם בתהליך השיקום.
סניפי איל"ן ברחבי הארץ עומדים לרשות הנפגעים ומשפחותיהם.
„עזור לנו לעזור להם".

ידידיו ומוקירי זכרו של

משה ארם

יעלו לקברו במלאת עשר שנים לפטירתו, ביום חמישי 13.10.88 בשעה 11.30 לפנה"צ.

אוטובוס יצא בשעה 11.00 מרחוב ארלוזורוב ליד הועד הפועל של ההסתדרות לבית העלמין בקרית שאול.

המשפחה
ידידי המנוח

משתתפים בצער המשפחה
על מות
דויד הנגבי
ניסים אלוני
יוסל ברנר

לדוד אביאלי
איתך באבלך הכבד
המרכז החקלאי
ההנהלה והעובדים

לחברתנו יהודית גלעדי
אתך באבלך במות
בתך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
סניף רמת־יצחק
ההנהלה והעובדים

יקירנו – חברנו
חנן הלוי
איננו
ההלויה היום, יום שישי כ"ז תשרי תשמ"ט 7.10.88 בשעה 15.00 בקיבוץ משמר השרון.
המשפחות
ובית משמר השרון

יחד עם המשפחה
אנו אבלים על מותה
של חברתנו
דפנה ברון ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
ההנהלה והעובדים

לאילזה יופי נורית והילדים
ובית גבעת חיים איחוד
אנו אתכם באבלכם הגדול במות
אפרים (פרי) ברונר
הבעל האב הסבא היקר והמסור.
בית נוהים

בחירות 88 ○ בחירות 88 ○ בחירות 88

צעירים חובשי כובעי ליכוד ניסו למנוע מפרס כניסה לשוק רמלה

למרות זאת, נכנס פרס לשוק, התקבל בצורה אוהדת ואף זכה לשבחים על אומץ־ליבו

מאת יקיר צור, סופר „דבר"

כמה עשרות צעירים, חובשי כובעי ליכוד ונושאי שלטים, ניסו למנוע אתמול בכוח מיו״ר מפלגת העבודה, שמעון פרס, להכנס לשוק של רמלה. הם חסמו את כביש הגישה לשוק וניסו, תוך דחיפות וחילופי מהלומות, למנוע את כניסתו של פרס ואנשי פמלייתו לשוק.

למרות ההפרעה החליט פרס לקיים את הסיור כמתוכנן והוא סייר בשוק, כשהבריונים אחריו צועקים „בגין, בגין" ו„כהנא לשלטון". בשוק עצמו התקבל פרס בצורה אוהדת ורבים ציינו את אומץ ליבו.

פרס החל את סיורו בסניף מפלגת העבודה ברמלה, שם הגיב על תשדירי הבחירות של הליכוד, שהאשימו אותו בקיום משא ומתן עם אש"ף. „הליכוד", אמר פרס, „מסוגל להקים מדינה פלשתינית גם בלי אש"ף וזאת אם יספח את השטחים ועימם מיליון וחצי ערבים. היום הודיע אבו־איאד שהיו לו מגעים גם עם הליכוד, מעניין אם הליכוד ישדר זאת הערב בטלוויזיה? על עזר ויצמן, מפקד חיל האוויר לשעבר, שמים כפייה? ומי שם כפייה, רוני מילוא? אבו־איאד הודה שהיו לו מגעים גם עם הליכוד, אולי נשלח היום כפיות גם לשמיר וארנס".

פרס האשים את הליכוד בצביעות כלפי הציבור הערבי: „בבוקר ארנס מחלק מילגות לערבים בנגב ובערב הם מדברים על טרנספר".

פרס סייר אתמול גם בעיר לוד ובמהלך דבריו הופרע על־ידי קבוצה בקהל, שהניפה כרזות של הליכוד וקראו „בגין, בגין". במערך האשימו אתמול את הליכוד במתן ואזת למסע של אלימות ובריונות. לטענת מטה המערך, רוססו שלשום בלילה קירותיו של סניף המערך בלוד בכתובות נאצה ותמונותיו של שמעון פרס כוסו בשחור. בגבעת שמואל ניסו למנוע קיום אסיפה עם מוטה גור ובירושלים הושחת סניף המפלגה ברוממה.

דוברי הליכוד הכחישו אתמול שההפרעות לביקורו של פרס ברמלה תוכננו על־ידם או על־ידי אנשים מטעמם.

וקס ופוליש

אלה הן שתי הבובות של ר"צ, שפתחו אמש את משדרי הבחירות. באולפני ר"צ מכינים את הבובות וקס ופוליש ומדגישים כי השם, זמני ובלנק מחייב, והוצר הבובות הם אבי יקיר וגיל בן דוד

בעקבות תשדיר הבחירות של המתקדמת

העצני לחריש: הסר חסינות ח"כ מיערי

(ע). — עורך הדין אליקים העצני הגיש תלונה נגד הרשימה המתקדמת לשלום וח"כ מוחמד מיערי.

התלונה הוגשה בשל תשדיר הבחירות אשר שידרה הרשימה שלשום בערב בטלוויזיה הישראלית ובו מתבצעים ומשודרים כביכול פגישות ח"כ מיערי עם יאסר ערפאת, פגישות האסורות על פי חוק למניעת טרור.

עו"ד העצני טוען, כי היה בתשדיר הבחירות של הרשימה המתקדמת משום הבעת הזדהות עם ארגוני טרור, עבירה אשר דינה עד שלוש שנות מאסר. עו"ד העצני תובע מהיועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש לפעול מיידית להסרת חסינותו של ח"כ מיערי.

עושים שוק

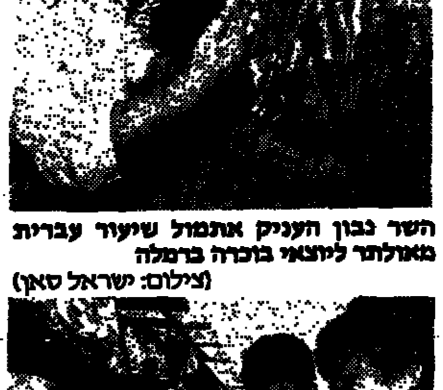

השר גבון העניק אתמול שיעור עברית מאולתר ליוצאי בוכרה ברמלה
(צילום: ישראל סאן)

שרת הבריאות שושנה ארבלי אלמוזלינו וח"כ בן אליעזר ביקרו אתמול בשוק הכרמל בת"א (צילום: ורד פאר)

פיני גרוב (מפ"ם) סייר אתמול בתחנה המרכזית וחילק כרוזים נגד ייקור מוצרי היסוד, תחת הסיסמא 'לא צריך בצעים'.

מיכה שמיר – ראש מטה ה'עבודה' בגליל

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

יו״ר סיעת המערך במועצת עיריית קרית־ביאליק, מיכה שמיר, מונה לראש מטה מפלגת העבודה בגליל המערבי לקראת הבחירות.

בכך נענה שמיר לפנייתו של שר האנרגיה והתשתית, משה שחל האחראי על מטה הבחירות של המערך בצפון.

במחאה על הנסיון להדביק לתנועה את תווית ד"ש

ר"צ לפרס: במקום שבו עומדת ר"צ, רפ"יסטים לא מתקרבים

מאת יקיר צור, סופר „דבר"

תנועת ר"צ מגיבה בחומרה על נסיונותיו של שמעון פרס להדביק לתנועה את התווית של ד"ש ולהפוך אותה מטרה עיקרית להתקפות המערך. „אנחנו רוחשים ידידות והערכה לשמעון פרס של השנים האחרונות, אבל מי שהיה פעם ברפ"י שהולידה את ד"ש, צריך להיזהר במיוחד לפני שהוא מוציא דיבה על ר"צ", נאמר בתגובה.

„רפ"י היא שהכשירה בשעתו את הימין, ניהלה איתו רומן ממושך, השיבה אותו בממשלה והמליכה בסופו של דבר את מנחם בגין. אנחנו, לעומת זאת, ניהלנו תמיד ובכל מקום את המאבק בימין, בלאומנות ובקנאות. במקום שבו אנשי ר"צ עומדים, רפ"יסטים אפילו לא יכולים להתקרב".

כן הביעה ר"צ שביעות רצון מכך שגוש הימין לא הצליח להוציא את הרשימה המתקדמת אל מחוץ לחוק.

25 יום לבחירות

זיסמן מציע אמנה חדשה חילונים־חרדים

מאת יהודה לוי, סופר „דבר" בירושלים

מזכיר מפלגת העבודה במחוז ירושלים והמועמד המפלגה לכנסת עמנואל זיסמן מציע לנסח אמנה חברתית חדשה של חילוניים וחרדים, בעקבות סקר, המצביע על החמרה ביחסים ביניהם.

הסקר נערך על־ידי תנוך סמית בסוף אוגוסט. על השאלה 'האם החילוניים והמסורתיים צריכים לוותר יותר לחרדים ולדתיים' ענו 68 אחוז מן המרואיינים בשלילה ו־25 אחוז חייבו זאת.

82 אחוז מהחילונים לא הסכימו לדעה זו והדבר מצביע, לדעת סמית, על הקיטוב הקיים בנושא זה בחברה הישראלית.

שאלה אחרת בסקר בחנה את הצורך בתיקון 'חוק השבות', כך שניתן יהיה לגייר על־פי ההלכה בלבד. 56 אחוז לא הסכימו לכך, 31 אחוז הסכימו והיתר לא הביעו דעה.

בעקבות הסקר פנה זיסמן למזכ"ל המפלגה עוזי ברעם בהצעה להקים צוות של אנשי רוח ואנשי ציבור לשם גיבושה של הסכמה לאומית חדשה בין חרדים לחילוניים. לדעתו, הסטאטוס־קוו הקיים כבר אינו עונה על הצרכים ואמנה חדשה תקטין את המתחים בין חרדים לחילוניים.

'אופק־3' ישוגר במהלך 1992 'אופק־2' – כבר בשנה הבאה

מאת אריה אגרה, סופר "דבר"

'אופק־3' מתוכנן לשיגור במהלך 1992, שתהיה 'שנת־החלל הבין־לאומית', אמר ראש סוכנות־החלל הישראלית, פרופ׳ יובל נאמן, לסופר "דבר", בעקבות דיון בוועדה המרכזת של סוכנות־החלל. „אנו מקווים, שזה יהיה לוויין מושלם לכל פרטיו הדקדוקיים", הוסיף פרופ׳ נאמן. 'אופק־2' ישוגר בשנה הבאה.

בתוך כך פורסם בארה"ב, כי סוכנות־החלל האמריקאית משתפת פעולה עם ישראל בשני נושאים: קיום תחנת־הקרקע בבאר־גיורא, ושיגורן הצפוי של צרעות במעבורות־חלל אמריקאית, אולי כבר בשנה הבאה.

הוועדה המרכזת של סוכנות־החלל התכנסה שלשום לדיון ראשון במהלך הניסוי ב'אופק־1'. בדיון נמסר, כי תוחלת־החיים של 'אופק־1' התארכה מעבר למתוכנן, נוכח ההחמרה, שנהגה התעשיה האווירית במקרים־בטחון מסויימים. כניסוי מסתבר, כי קולטי השמש של הלוויין הישראלי מצליחים לאגור יותר אנרגיה, מכפי שצפו מתכנניו ומשום כך, יהיה פעיל זמן רב יותר. „נראה, שככל שהלוויין מתרחק מכדור־הארץ, גוברת יכולתו לקלוט אנרגיה מהשמש בשל היעדר הפרעה מהאטמוספירה", אומר פרופ׳ נאמן. לדעתו, יכולת הקליטה אינה גדלה פרופורציונאלית למרחק מכדור־הארץ, התרחקות של 50 קילומטר מכפילה אולי את קליטת האנרגיה מהשמש.

42% מהסטודנטים הערבים שסיימו את אונ' חיפה – מובטלים או עובדי 'צווארון כחול'

מאת יוסף מיכלסקי, סופר "דבר"

42 אחוז מהסטודנטים הערבים שסיימו את אוניברסיטת חיפה בחמש השנים האחרונות, הם מובטלים או עובדים בעבודות הצווארון הכחול, במלצרות, פועלים בתחנות דלק ועוד.

למרות זאת בשנים האחרונות הוכפל מספר הסטודנטים הערבים באוניברסיטאות בארץ והוא הגיע לכ־10,000 סטודנטים. בכל שנה מסיימים את האוניברסיטאות 1200 סטודנטים ערבים, מחפשי עבודה בעוד שמקומות תעסוקה הלכו והצטמצמו. דברים אלה מסר אתמול ד"ר מג'ד אל חאג', ראש המדור לאקדמאים ערבים מהמרכז היהודי ערבי באוניברסיטה.

ד"ר מג'ד אל חאג' אמר שהסטודנטים הם העלית של החברה הערבית בארץ וזו עלית מתוסכלת ותסכול זה עלול להיות מסוכן לאורך זמן. הקודם אורגן על־ידי המרכז באוניברסיטה המרכז היהודי הערבי לפיתוח כלכלי שמושבו בת"א.

הרוג וששה פצועים בתאונה בנגב הצפוני

מאת דני צדקוני, סופר „דבר" בדרום

עטה עאדל, בן 25, בדואי מאזור באר שבע נהרג אמש בתאונת דרכים בכביש יד מרדכי – ניר־עם. עוד ארבעה מהמעורבים בה נפצעו קשה ושניים קל.

התאונה אירעה אחרי השעה חמש כשקודסינה נהוגה ע"י צ'זלי נחמיאס, בן 60, מת"א התנגשה חזיתית בפג'ו נהוגה בידי פארג' גאסר, בן 30, מהכפר רמי בגליל. שניהם נפצעו קשה ועוד שניים מהנוסעים בקודסינה ארמנד כהן, בן 42, ורנה שוקרון, בת 32, שניהם מת"א.

„הליכוד יחסל את מערכת הבריאות השוויונית" – טוען קיסר

מאת סופר „דבר"

„אזרחי המדינה, ש־85 אחוז מהם מבוטחים בקופת חולים של ההסתדרות, חייבים לחשוש מהעלול להתרחש למערכת הבריאות הציבורית אם הליכוד יגיע לשלטון בלעדי בממשלה" – אמר אתמול מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר, בהופעתו אתמול בעצרת של המערך בגדרה.

קיסר טען כי שרי הליכוד מנסים להכות את ההסתדרות באמצעות החולים המבוטחים בקופת חולים, שבה הם רואים „בסן רכה" של ההסתדרות. הוא הטעים שמאז עלה הליכוד לשלטון קוצצה השתתפות הממשלה בתקציב קופ"ח מ־30 אחוז בשנת 77' לכדי אחוז אחד בלבד בשנת התקציב הנוכחית.

„אין צל של ספק שהליכוד ינסה לחסל את מערכת הרפואה הציבורית־שוויונית בארץ ולפתח מערכת בריאות כפולה, האחת מיועדת לעשירים והשנייה, פחותה בטיבה, למיעוטי יכולת", הזהיר מזכ"ל ההסתדרות.

שמיר זרק 2 מיליארדים בשטחים

כי השכונות וערי הפיתוח הן לא השטח שלו.

שני מליארד דולר. זה הסכום שהליכוד שרף בשטחים בשנים של שמיר.

בשני מיליארד דולר סיבסד שמיר את ההתנחלויות, את הבניינים השוממים, את אזורי התעשייה הנטושים, את אמבטיות הג'אקוזי הפורחות על גב ההר, את האוטוסטרדות הריקות שדוהרות משום מקום לשום מקום, על חשבון "הכבישים האדומים" בישראל, שאנשים נהרגים בהם יום יום.

כשהליכוד עלה לשילטון לפני אחת עשרה שנים הוא הבטיח לך ניסים ונפלאות. הסיסמה שלו היתה להיטיב איתך ועם העם.

בשנים של שמיר ראית שהליכוד מספר לך מעשיות. כל הצ'קים שנתן לך חזרו נ.ל.מ.

שום דבר לא קרה בנגב, בגליל, בביקעה ובגולן. שום דבר לא קרה בבית-שמש, בקרית-שמונה, בדימונה, בירוחם.

שמיר זורק מיליארדים בשטחים כי השכונה שלך היא לא השטח שלו.

את השכונה שלך לא צריך לספח.

היא כבר כאן.

הגיע הזמן להפסיק לזרוק מליארדים בשטחים. הגיע הזמן להפסיק לרוקן את הקופה. המערך יפרוץ את הדרך מחדש אל הנגב, הגליל, הגולן והביקעה. המערך יעלה אותך מחדש על המפה.

המערך

הדרך לפריצת דרך

هكذا من الأصل

עליות שערים במניות – פעילות ערה באג"ח

• הפעילות הערה באג"ח נמשכת על רקע הירידות הכספיות בקרנות הסולידיות • במניות המשתנים נרשמה עליה ממוצעת של 1.43% תוך גידול בתמורה הכספית • ירידות חדות במניות דובק ושמן על רקע הגידול בהפסדי החברות • מניות רשף ממשיכות בזינוקת העליות, עליות במספר מניות קלילות • הגורמים המוסדיים ממשיכים לפעול באדישות תוך מעורבות שלית במסחר • המערכת הבנקאית נערכת למאבק ארוך לקראת פדיון הבנקאיות שבהסדר • בשוק ההון צפויים כי בקרוב תרד הריבית השקלית למפקידים • מכסור ניירות ערך מייעצים ללקוחות להעריך לפיחות ולהאצת האינפלאציה • התמורה הכספית הכוללת במניות ההמשתנות ממשיכה להצטמצם באחרונה • ירידה בהפסדי התעשיה הישראלית, מעבר מרווח להפסד בביטוח איילון, רווח קטן לדרוקר, ביום ראשון מתבצעת הנפקת קרגל

מאת שמואל רוזנבלום

לאחר מספר ימים של ירידות שערים במניות נבלמה אתמול המגמה השלילית ושערי מרבית המניות נסו לעלות. פרשנים ומקורבים חלוקים בדעתם לגבי התנהגות השוק בזמן הקרוב. חלק מאמין כי השוק צפוי לרדת לאחר שמר ההתעניינות הציבורית במסחר בתחושב בקפאון השורר בשוק. מנגד מאמינים פרשנים אחרים כי מיד לאחר הבחירות יצא השוק מקפאונו, דבר שישפיע לחיוב על המסחר בבורסה. מרבית היועצים אינם חלוקים בדעה כי ברמת המחירים הנוכחית בבורסה, הסיכון שברכישת מניות לפרק־זמן בינוני עד ארוך – נמוך. עליות שערים של 1.43% נרשמו במניות המשתנים, מכע 2.75%+, ים המלח 2.5%+, הסנה 3%+, פטרוכימיים 2%+, אלרון 2.25%+. עליות מתונות יותר נרשמו בכלל תעשיות 1%+ ובהכשרת הישוב 1.25%+. התמורה הכספית במניות המשתנים הסתכמה ב־1.57 מיליון שקל, גידול בהשוואה לשני ימי המסחר הקודמים. במניות הבנקאיות שבהסדר נרשמה מגמה מעורבת בנטיה לעליות, מזרחי 0.4%+, פועלים 0.1%+ ואי־די־בי 0.4%–. פעילות ערה בנטיה לעליות שערים נרשמה באגרות החוב כפועל יוצא מהירידות הכספיות בקרנות הסולידיות. במניות המשתנות בלטו עליות בעורד 15.2%+ בתמורה כספית גבוהה, חמן 6%+, הדיגון קונים בלבד, פלס 10%+ והים 9%+. ירידות תלולות בלטו בדובק 12.5%–, שמן 10%–, ליפשיץ 1 10%–, גל 5 9.8%– ונגב קרמיקה 6.7%–. מניות מראיל ובהדק 5 נרשמו מוכרים בלבד. מניית השבוע בבורסה היתה – מלונות ים סוף, מניית החודש – רשף מחשבים שהגיעה לעליה מצטברת בת 115% לערך בספטמבר המשיכה גם אתמול בעליות חדות.

חברת ישרש תכנס אסיפה מיוחדת לדיון בהחלפת מנהלים ובעיסקאות של בעלי עניין בחברה. בעל עניין בחברת דרוקר מבקש לבצע שינויים בהנהלת החברה.

מחירים גבוהים באג"ח – רכישות מוסדיות

חלק ניכר מאגרות החוב צמודות המדד זוכות בשבוע האחרון לעליות שערים תלולות בעיקר עקב מגמת רכישה מצד גורמים מוסדיים שונים באחרונה לירידות כספיות מאסיביות. קרנות הנאמנות הסולידיות קיבלו במהלך ספטמבר ביקושים של עשרות מיליוני שקלים דבר שהביא את מנהלי הקרנות להתכסות באג"ח במחיר ספק אטרקטיבי, ובלבד להתכסות. בנק ישראל גרם במידה מסויימת לעליית מחירי האג"ח עקב אי ביצוע הנפקות חדשות בהיקף נרחב. בבורסה השוק הקריטי אתמול כי חייבת לבוא רגיעה מסויימת בשוק האג"ח שכן לא צפויה האצה אינפלאציונית חדה בחודשים הקרובים.

אסיפה מיוחדת ברמה – דיון בהחלפת מנהלים

חברת המושבים רמה הודיעה לבורסה כי תקיים אסיפת בעלי מניות בתאריך 26.10.88 כשעל סדר היום סעיף החלפת דירקטורים ומנהלים בחברה. על פי הידוע מבקשים בעלי קבוצות אפרת הדדי להדיח את בעל המניות הנוסף ברמה מרבר מתפקידיו הניהוליים. במישורי רמה תוססים שמעבר יצטרף לקבוצה ניקוב הנבקשת להשתלט על רמה. כמבד, רכשה ניקוב חבילת מניות ברמה בעת שזו ביצעה הנפקה לציבור שהיתה נכשלת אלמלא רכשה ניקוב את המניות. במהלך המאבקים בין אנשי ניקוב ורמה הגדיע איש העסקים אירו שני הבבקם להדיח את מנהלי ניקוב מתפקידם. שני טוען כי המניי ניקוב מרבים בשר עגנים וחזות המנהלים היגם בנרו. "עודו" לחברה העלולה להקלע לקשיים נוספים. כמאבק השליטה בחברות המושבים הקטנות מעט המצויים בהתחשב בעובדה שמדובר בחברה שמונה [illegible]

חברת כפר [illegible] הודיעה לבורסה כי בתשעה 1988 הסתכמה [illegible] 2.5 מיליון שקל [illegible]

מיליון שקל בלבד. הפסדיה הגדולים של החברה לא הפתיעו את מחירי המרכזה שצפו הפסד כבד. במהלך 1988 ביצעה החברה שינויים באיוש מנהליה הארגוניקה בניהול השוטף, דבר העשוי אולי לשפר את התוצאות העסקיות למחצית השניה של 1988. בבורסה חוששים כי אם סופר לא תבלום את הפסדיה המצטברים, היא עלולה לשחוק את ההון העצמי עד כדי סיכון מעמדה כעסק חי במונחים החשבונאיים.

תושבי חוץ – פעילות בורסאית

מספר רב יחסית של תושבי חוץ פעלו באחרונה בבורסה: תופעה הבולטת על רקע השפל הכללי בפעילות הבורסאית. משפחת ברונפמן ואיש העסקים היקסד קיסר משקיעים במבע, קבוצת משקיעים מחו"ל רכשה את השליטה באפיק, ג'ק ליברמן רכש את מניות פז, יוסף ברנדר הגדיל אחזקותיו בארגמן וזה רק חלק מהפעילות. נראה כי התעניינות תושבי החוץ בפעילות הבורסאית נובעת מרמת מחירים אטרקטיבית בחברות רבות תוך סיכוי לקבלת תשואה נאה בעתיד על השקעתם. אין ספק שניצול ההזדמנויות העסקיות עשוי להציב בעת שמצב המשק ישתפר לרווחיות נאותה למשקיעים הנועזים.

מיבחני שוק ההון בספטמבר

חברת "פעילים" מקבוצת בנק הפועלים העוסקת בניהול תיקי השקעות עבור לקוחות הבנק פירסמה סיכום שוק ההון בחודש ספטמבר. להלן עיקרי ניתוח "פעילים":

המניות המשתנות (ללא בנקים בהסדר) עלו החודש ב־10.08%, כאשר בולטת במיוחד התנהגותן השונה במחצית הראשונה של החודש שבה עלו ברציפות מדי יום תוך גידול משמעותי במחזורי המסחר, לבין המחצית השניה, שבה התייצבו רמות השערים החדשות ואף ירדו.

אגרות החוב הצמודות למדד עלו החודש ב־2.99% ומתחילת השנה ב־15.66% המהווים תשואות ריאליות גאות. בלטו במיוחד אג"ח "גליל", "שגיא" (4.25% ריבית) שעלו החודש ב־3.40%, המשיכו את תהליך הירידה בתשואות לפדיון. עליות אלו נבעו מציפיות חזקות להתייקרות במחירי הצרכים המוכסנים, ולמחירים גבוהים יחסית בחודשים הקרובים אשר עשויים לגדול עוד יותר לאחר ביצוע פיחות בעתיד.

עקב הביקושים הגדולים לאג"ח צמודות מדד הנפיק החודש בנק ישראל אגרות חוב בסכום של כ־599 מיליון ש"ח, מתוכם 393.5 מיליון ש"ח ב"שגיא" 6 שנים בתשואת 4.49% ברוטו שירדו עד 3.93% בסוף החודש (נטו מ־2.84% עד 2.31%), וכן 205.5 מיליון ש"ח ב"גליל" 14 שנים בתשואת ברוטו 4.88% עד 4.72% (נטו 3.18% עד 3.04%).

יצויין כי ב"שגיא" נקבע מחיר ההנפקה בסוף החודש ל־103 נקודות שהוא המחיר הגבוה ביותר בהנפקת אג"ח מסוג זה מתחילת השנה. כמו כן בוצעה הנפקת "סדירות" מזוב ב־31.10 בסכום 222 מיליון ש"ח של אג"ח "גליל" ל־12 ו־17 שנים, ולראשונה גם של "שגיא" ל־6 שנים. אגרות חוב אלו מיועדות למיחזור כספי המניות הבנקאיות שבהסדר שישולמו באותו יום.

תהליך זה של הנפקות במחירים גבוהים ובהיקפים שאינם עונים על הביקוש, איפשר להוזיל את עלות גיוס ההון ע"י בנק ישראל והשוק האוצר לשוק המגמה ביותר השנה.

חברת "אי.סי.אי." מלקטי מכירות מוצרים חדשניים

חברת "אי.סי.אי. סלקום", שהינה חברה בת של "כלל תעשיות אלקטרוניקה", הודיעה על התקשרויות שונות למכירת מוצרים חדשניים לשוק היפני. החברה קיבלה ממשרד התקשורת השוויצרי הזמנה בהיקף של כמיליון דולר למוצר חדשני בתחום תקשורת הדיגיטלית, בשם RISS. [illegible]

שערי מניות

שם החברה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
בנקים מסחריים					
שאינם בהסדר ההצמדה					
א.ה.ה. ש	30400				-5.0
טפחות 1	— הפסקת מסחר —				
טפחות 5	— הפסקת מסחר —				
כללי לא בהסדר 1	14650	54.0	+600	+4.3	+162
בהסדר הצמדה ל־88					
אידיבי מ"ר ל־88	117350	487	-450	-.4	-1209
אידיבי ב' ל־88	116700	19.0	-100	-.1	-19.0
אידיבי בנ"א ל־88	703500	1.0	+3500	+.5	+65.0
איגוד 1 ל־88	87280	36.0			+167
דיסקונט ב' ל־88	149503	21.0	-997	-.7	-23.0
דיסקונט א' ל־88	149600	29.0	-400	-.3	-227
דיסקונט שה ב־88	17127	1.0			+99.0
מזרחי ש' ל־88	48330	487	+180	+.4	+540
מזרחי מ' ל־88	48210	5.0	+150	+.3	+207
הפועלים מכב ל־88	101560	19.1	+1060	+1.1	+36.7
הפועלים ש' ל־88	79558	652	+80	+.1	+708
הפועלים ב' ל־88	79538	141	+10		+146
כללי א' ל־88	203666	20.0	+973	+.5	+25.0
כללי ש"ה 7.2 ל־88	6420		+10	+.2	+123
כללי מסוק ל־88	50689	1929	-1		-1118
כלל 711 ל־88	17430	51.0	+30	+.2	+60.0
מגוון המסר 1 ל־88	67083				+12.0
מגוון המסר 5 ל־88	33750	22.0			+28.0
בהסדר הצמדה ל־89					
אידיבי מ"ר ל־89	149150	115	+800	+.5	+890
אידיבי ב' ל־89	— לא נסחר —				
אידיבי בנ"א ל־89	— לא נסחר —				
איגוד 1 ל־89	114100	53.0	+3400	+3.1	+255
דיסקונט ב' ל־89	— לא נסחר —				
דיסקונט א' ל־89	190500	6.0			-6.0
מזרחי ש' ל־89	61580	179	+160	+.3	+296
מזרחי מ' ל־89	— לא נסחר —				
הפועלים ש' ל־89	101730	158	+400	+.4	+488
הפועלים ב' ל־89	102800	6.0	+1200	+1.2	+55.0
כללי א' ל־89	260000	2.0			-2.0
כללי מסוק ל־89	64500	431	+79	+.1	+291
בנקים למשכנתאות					
אדנים 0.1	32001	68.0	+501	+1.6	+85.0
לאומי משכנתא' ש	12420	87.0			-35.0
לאומי משכנתא' ס	12450	14.0	-250	-2.0	-5.0
כרמל 1	196.0	2518	-5	-.3	-992
כרמל אפ א	106.5	10100	+1.0	+.9	+9085
כרמל שה ב	98.0	12025			-14600
פיתוח ומסחר 1	2650	83.0			-83.0
משכן 1	4510	120	-10	-.2	-120
בנק עצמאות 1	16000				-50.0
תבל לאומי למשכ'	7350	112	-80	-1.1	-55.0
טפחות מכב ש	26000				-42.0
טפחות רג ש	24430	31.0	-120	-.5	-41.0
מוסדות מימון					
החקלאות מכוב א	— לא נסחר —				
החקלאות מכוב 3	— לא נסחר —				
לאומי ותעשיה א ש	17950	22.0			-22.0
פתוח תעשיה מכב	— לא נסחר —				
פת תעש בב 3	— לא נסחר —				
פת תעש בב גג	— לא נסחר —				
פת תעש בב גגג	— לא נסחר —				
פת תעש בב ד	— לא נסחר —				
פת תעש בב דד	— לא נסחר —				
מרס קבלנים 5.0	680 תב	1654	+30	+6.1	+1854
תיירות בב	— לא נסחר —				
כלל ליסינג 0.1	15300	8.0			+2.0
כלל ליסינג 0.5	15060		+10	+.1	+108
ביטוח					
איילון בטוח 1	— הפסקת מסחר —				
איתן ביטוח 1	99.5	2000	+2.0	+2.1	+1839
אריה 1	924				
בטוח משנה 1	359		-11	-3.0	-100
בטוח משנה 5	137.0	1002	-1.0	-.7	-1002
בטוח מש. אפ 2	200 תב	200	-17	-7.8	-200
שה-אש	116.5		+1.5	+1.3	+10000
הדר 1	153.5	21679	+4.5	+3.0	+20321
הדר 5	129.0	16531	+3.5	+2.8	+17979
הדר אפ 2	114.0	17259	+4.5	+4.1	+32100
הפניקס 1	565	810	-8	-1.4	-810
הפניקס 5	475	741			-561
המסחר־הראל 1	50.0	3960	-20	-.3	-100
המסחר־הראל 5	100	5200	-10	-.2	-100
כלל ביטוח 1	259	908	-1	-.4	-900
כלל ביטוח אפ א	41.0	3380			-3380
כלל ביטוח אג"ח	105.5		+1.5	+1.4	+183000
מנורה 1	730	250	+10	+1.4	+170
מנורה מ"ר 3	653	180			-108
סהר ביטוח 1	155.0	3096			-3098
סקוריטס 1	1104				-352
צור שמיר 1	205	3000			+3000
ציון השקעות 1	1599 בו		-89	-5.3	-219
ציון השקעות 5	786	110			-110

מסחר ושרותים

שם החברה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
מסחר					
אינטרקאמ 1	691	1667	-14	-2.0	-1213
אינטרקאמ 5	599	2020			-101
מגיד סדרא 1	302 תב	900	-25	-7.6	-1247
מגיד סדרא אפ 2	* 84.0	1840	+8.0	+10.5	+85471
* ביצוע חלקי 86.30%					
כלל סחר אפ ד	135.0	9080	+5.0	+3.8	+14682
כלל סחר אגח 2	132.0	6400	+.5	+.4	+24813
קריסטל 1.0	275	334			+134
רבק 1	12900				
רבק 5	12510				
שופרסל א' 0.02	982	1350	+12	+1.2	+2165
שופר־סל אפ ד	3230	400	+130	+4.2	+647
שופר־סל אגח א	118.5	76250			+29501
שרותים					
אגוזא 1	319	1445			-1945
ספנות הספקה 1	288	10088			+9290
ספנות הספקה 5	142.5	8652			+1548
ספנות הספקה אפ	101.0	9683	+1.0	+1.0	+8320
ספנות הספקה אגח	104.0	28000	+2.0	+2.0	+119047
קרור הספקה 1	490	2854			-856
קרור הספקה 10	192.5	24541	+5.0	+2.7	+20422
מוסכי ערובה 1	925		+14	+1.5	+210
מוסכי ערובה 5	623 תב	640	+38	+6.5	+1080
מלונות ושרותי תיירות					
גלי זוהר 1.0	— הפסקת מסחר —				
גלי זוהר 5.0	— הפסקת מסחר —				
גני הדר 1	88.0	9420	-2.0	-2.2	-10419
גני הדר אפ 1	51.6 תב	3000	-5.8	-15.5	-13276
מלונות דן 1	1165				
מלונות דן 5	824				
חוף האלמוג 0.1	7320				-3.0
מלונות ירדן 1.0	1625	100	+25	+1.6	+194
ים סוף 1	259	6955			-10845
ים־סוף אפ 1	174.5	5164			-1164
מחשבים ושרותי מחשב					
ת.י.ל.ו. 1	125.0		-1.0	-.8	-2000
ת.י.ל.ו. אפ ב	28.0 תב	13333	-2.0	-6.7	-20000
ת.י.ל.ו. אגח א	106.5				+3960
ישק"א 1	4700	31.0			+8.0
מ.ב.ל. 1	1938 תב	60.0	-160	-7.6	-60.0
מ.ב.ל. 5	900	100	-30	-3.2	-63.0
ציקום 1	790	131	+10	+1.3	+213
ציקום 5	249	4150			-688
ציקום אפ 2	312	300	-14	-4.3	-404
תים מחשבים 1	518	980	+10	+2.0	+980

מקרקעין ופיתוח

שם החברה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
נדל"ן בינוי ופיתוח					
אזורים אפ 1	308	1574			+1574
אזורים אגח 3	143.0		+1.0	+.7	+91318
איילון מלונ' 1	55.0 תב	11699	-4.0	-6.8	-14491
איילון מלונ' אפ	24.9 תב	15152	-2.6	-9.5	-24152
אל־רוב 1	311	1253	+12	+4.0	+12000
אפריקה 0.1	32000	18.0	-100	-.3	-17.0
אפריקה אפ 5	10650	10.0			
ארזים 1	364	4200			-4225
אילקו 1	2600 תב	331	-140	-5.1	-331
אילקו 5	1960	157	-20	-1.0	-157
ברנוביץ 1	2468				
ברנוביץ 5	2100				
דנקנר 1	4410				-110
דניר 1	182.5		+2.5	+1.4	+2000
דניר 5	113.0				-2.0
מר־גלו 1	1350	1908	-20	-1.5	-311
המגדל 1.0	— לא נסחר —				
המגדל 5.0	— לא נסחר —				
ת.ב. 0.1	— הפסקת מסחר —				
ת.ב. 0.5	— הפסקת מסחר —				
כלכלית ים אפ 1	60.5	5500	-5	-.8	-5500
בב־ים 1	3735				
בב־ים 5	3460	136			-78.0
הכשרת ישוב אפ5	84.0	31144	+1.0	+1.2	+35712
הכשרת ישוב אפ8	77.0	21293			-873
הכשרת ישוב אפ9	97.0	6285			-3672
מבני תעשיה 1	68.0 תב	19850	+4.5	+7.1	+66827
מבני תעשיה אפ 1	19.1	143200			-2455
מבני תעשיה אגח א	106.5				+50000
ישפרו 1	3630	6.0			-6.0
ישראלום 1	1120	160			-160
ישרס 1	27700	191			-45.0
כנן פיתוח 1	5750	30.0	+110	+2.0	+18.0
לומיר 1	4401	254	-200	-4.5	-236
לומיר 5	1420 תב	415	-80	-5.3	-815
מ.ת.ב. 1.0	289	300	+13	+4.7	+700
מ.ת.ב. אפ 2	151.0	554			-54.0
מ.ת.ב. אגח א	132.5	4000	+2.0	+1.5	+83000
מגדלי בנייה 1.0	488	612	-8	-1.6	-712
מישבאל 5	105.0	1800	+2.0	+1.9	+4987
מישבאל אפ א	76.5 תב	1698	+4.0	+5.5	+6124
מרב 5	834				
לוינשטיין 1	164.0				
לוינשטיין 5	108.0	4000			-4000
ליפשיץ 1	63.0 תב	6605	-7.0	-10.0	-10786
ליפשיץ 5	57.8	27415	+1.0	+2.7	+28575
ליפשיץ אפ 2	14.5	6150	+.5	+3.6	+437
ליפשיץ אפ 3	14.9	61253			-42130
ליפשיץ אגח 1	78.0	69366			+3288
נאות אביב 0.5	1550				+126
נכסי אזורים 1	154.5	1795			-1795
נכסי אזורים אפ	38.4	22592			-8166
נכסי אזורים אגח	96.5	13808	+2.0	+2.1	+109192
סהר החזקות 1.0	451				
סולל 1	1427				
קיסריה 1	2611	170	+11	+.4	+130
קיסריה 5	* 1071	776	+11	+1.0	+524
* ביצוע חלקי 97.00%					
רובינשטיין 1	177.0 תב	1150	-10.0	-5.3	-1150
רובינשטיין 5	114.0	700	-1.0	-.9	-700
רובינשטיין אפ 2	* 355	100	-40	-10.1	-200
* ביצוע חלקי 50.00%					
רובינשטיין אגח א	134.5		+1.0	+.7	+20000
חקלאות					
מטעי הדר 0.1	3301	24.0	+30	+.9	+24.0
מטעי הדר 0.5	3080	26.0	+40	+1.3	+26.0
מהדרין 1	3889	1268			-1308
נכסי הדרים 1	995	290			-440
פריאור 5	2180	500	+40	+1.9	+155

תעשייה

שם החברה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
מזון וטבק					
דובק מב ש	1700 תב	280	-195	-10.3	-685
דובק מב ב	* 1745	300	-250	-12.5	-942
* ביצוע חלקי 46.60%					
[illegible] 1	259				
[illegible] 5	195.0	250	+3.0	+1.6	+200
[illegible] אגח 1	95.0	11060	-1.5	-1.6	-51000
מטמי בירה 1	23500	12.0	-1150	-4.7	-12.0
מטמי בירה 5	19650		-550	-2.7	-92.0
[illegible] 1	1050		-9	-.8	-138
[illegible] X 5	506				
[illegible] אפ 2	153.0	830	+1.0	+.7	+830
מן 1	110.0 תב	2864	+9.0	+8.9	+1934
מן 5	96.5	478			+223
[illegible] 1	10200				-96.0
[illegible] ב 5	— הפסקת מסחר —				
קלמה אבגל 1	1764	343	-18	-1.0	-123
שמן מבב X 4	611 תב	58.0	-68	-10.0	-1320
טקסטיל והלבשה					
ארגמן 1	300				-2000
ארגמן אפ 2	77.0				+865
ארגמן אגח 1	115.5	2000	+.5	+.4	+23000
אופים 1	283				-825
אופנת ביגוד 1	* 132.0	502	+1.5	+1.1	+298
* ביצוע חלקי 62.70%					
אופנת ביגוד 5	113.5 בו		-6.0	-5.0	-3030
אופנת ביגוד אפסא	73.5				
[illegible]	8030	137			+27.0
דלתא־גליל 0.1	617	1400	+12	+2.0	+7015
דלתא־גליל 0.3	585	450	-8	-1.3	-450
[illegible] 1.	— לא נסחר —				
[illegible] 5.	— לא נסחר —				
[illegible] 1	165.0	1000	+3.0	+1.9	-600
[illegible] 5	133.5		+2.5	+1.9	+2000
[illegible] 1	4515 בו		+215	+5.0	+751
[illegible] 1	1350	525	-30	-2.2	-525
[illegible] 5	1020	955	-10	-1.0	-955
[illegible] אפ ב	228	579	+1	+.4	+747
[illegible] 1	60.0	1200	-2.0	-3.2	-1200
[illegible] אפ 1	31.9				-188
[illegible] 1	450				
[illegible] 4	402				
[illegible] 1	38.6	4910	+.6	+1.6	+2485
[illegible] 1.0	204	1666	-1	-.5	-1777
[illegible] 5.0	108.0	2000			+6.0
[illegible] אפ 2	61.0	2.0	-3.0	-4.7	-1996
[illegible] אגח 1	107.5	825	-.5	-.5	-375
[illegible] 1.0	116.0	500			-69.0
[illegible] אפ 1	34.0	32000	+.5	+1.5	+35000
[illegible] X 1	376	900	+6	+1.6	+669
[illegible] א 0.5	— הפסקת מסחר —				
[illegible] 1	800				-33.0
[illegible] אג"ח א'	64.0	3150			-9350
[illegible]	2170	28.0			-38.0
מתכת ומוצריה					
[illegible] 1	3330	83.0			-109
[illegible] 1	2790		-10	-.4	-54.0
אלובית 1	— הפסקת מסחר —				
אלובית 5	— הפסקת מסחר —				
כבלים 1	351	2215	-3	-.8	-2215
כבלים אפ 1	88.0	1200	+4.0	+4.8	+2200
כבלים אג"ח־אפ'	107.0	11984			-10400
כבלים אגח א	112.0	3000			-22992
התנופה 1.0	392				
התנופה 5.0	169.0	500	+5.0	+3.0	+5630
דיקה 1	1475				
דיקה 5	955				+43.0
[illegible] 5	1910		-9	-.5	-233
[illegible] 1.0	2190	220	-77	-3.4	-120
[illegible] 5.0	1445	899	-25	-1.7	-899
[illegible] 1	* 111.5	2686	-8.5	-7.1	-1679
* ביצוע חלקי 88.50%					
[illegible] 5	66.0	3080	+3.0	+4.8	-23642
[illegible] 0.1	21600	10.0			
[illegible] 0.5	6906	60.0			+126
[illegible] 1	1285	3.0			-497
[illegible] 1	373				
[illegible] 5	258 תב		-20	-7.2	-320
[illegible] 1	2730	316			-316
[illegible] 5	2350	208			-208
[illegible] אפ	1100	350	+30	+2.8	+320
[illegible] אגח	133.0	10000			-10000
[illegible] 5.0	1990				-410
[illegible] 1	430	1030	-16	-3.6	-1030
[illegible] 5	360	105			+1895

תעש. אלקטרוניקה ואופטיקה

שם החברה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
אלביט 3.0	270000	3.0			-1.0
אלטק 0.25	8250	59.0			+50.0
אלקטרה 0.1	1800	700			+556
אלקטרה א 0.5	1289	390	+45	+3.6	+240
אלקטרה אפ 5	849	175	+1	+.1	+125
אלקטרה אגח 3	145.0	8075			-12575
ארית 0.02	14000	43.0	+150	+1.1	+42.0
כלל אלקט' אפ א	305	3644	+10	+3.4	+7224
כלל אלק' אגח 1	110.0	28300	+2.0	+1.9	+159700
מספנרוניקס 1	963				
מספנרוניקס 5	680	2929	-5	-.6	-3729
פריטנגר 1	388				
פריטנגר 5	274	1789	+8	+3.0	+5374
ציקלון 1	* 1980	155			+17.0
* ביצוע חלקי 88.60%					
ציקלון 5	1440	200			-620
קונטקטיון 1	2300 תב	100	-200	-7.4	-190
קונטקטיון 5	2271	70.0	-19	-.8	-70.0
ת.א.ת. 1	460	517	-4	-.9	-133
ת.א.ת. 5	287	3050	-2	-.7	-1690
תדיאה 1	599	250	+14	+2.4	+2088
מוצרי בניה					
א.ס.בילדינג 1	157.0				+6443
א.פ.בנין אפ א	434	425	-4	-.9	-425
א.פ.בנין אפ ב	40.0	13469			-13469
א.פ.בנין אגח א	142.8	23912	+.5	+.4	+16088
א.פ.בנין אגח ב	95.5	32480	+.5	+.5	+20600
אקרשטיין 1	425	1795	+20	+4.9	+915
אקרשטיין 5	275	765	+12	+4.6	+565
אקרשטיין אפ א	252	2655			-2155
אקרשטיין אג"ח 1	135.0	52010	+.5	+.4	+12350
האחים בלום 1	67.0	300	+.5	+.8	+300
אחים בלום אגח 1	29.0	6500	+1.0	+3.6	+17000
גמאיקה 1	— לא נסחר —				
גמאיקה 5	1595				
נגב קרמיקה 1	249 תב	2232	-18	-6.7	-2492
נגב קרמיקה אפו	78.0	7800			+3309
בניה, גומי ופלסטיק					
אבן 5	1635	616			-710
אבן אפ' 2	545	10680	+10	+3.0	+15300
אבן אג"ח א'	98.5	131930			+173485
אליאנס ב 200.0	— הפסקת מסחר —				
גל תעשיות 1	190.0				-85.0
גל תעשיות 5	* 105.5	1000	-11.6	-9.8	-1468
* ביצוע חלקי 68.10%					
גל תעשיות אפ	30.0	5396			+1969
גל תעשיות אגח 1	93.5				-50000
דשנים 0.1	* 2565	5876	-285	-10.0	-8402
* ביצוע חלקי 64.80%					
דשנים 0.5	1522		-2	+.1	+200
ליפסקי 1.0	1430				
מקסימה 1	627	200	+20	+3.5	+200
מקסימה 5	525				-2401
מגו 1	3650	96.0			-97.0
מגו 5	3090	36.0	-50	-1.6	-36.0
פריקלאס 1	500	1835			+1373
פריקלאס אפ 1	107.0	3400	+1.0	+.9	+2229
קים 1	5940	175			+25.0
קים אפ 2	3820	65.0	+70	+1.9	+200
קים אגח 1	123.0				
תיא 5	4421		+11	+.2	+48.0
פיטאורום 10.0	705	10111	+15	+2.2	+15407
עץ ומוצריו, נייר ודפוס					
כתר 1	77.5	1362	-2.0	-2.5	-6533
דשתן 1	5050	29.0	-160	-3.1	-29.0
דשתן 5	3760				
ת.ב.ג. 1.0	4400 תב	300	+250	+6.0	+100
יהב 1	— הפסקת מסחר —				
לבדי אשקלון 1	535	426	+20	+3.9	+3894
מולם ב 0.5	19000	37.0			+29.0
קרגל 1	529				
קרגל אפ 1	225				
רים 1	242 תב	545	+20	+9.0	+545
רים 4	113.0 תב	1500	+6.0	+5.6	+7337
תעל ב 2	14500				-1.0
תעשיות שונות					
אברין 1	150.5		+4.0	+2.7	+4683
אברין 5	83.5	2440			-825
ובדיסת יד 1	1557				
הגטפלק 1	980 תב	56.0	-70	-6.7	-56.0
הגטפלק 5	1087				
השקעות תעשיה					
מרכזית ב 0.1	11650	333	+80	+.7	+1027
סק בב 1.0	4030	75.0	-60	-1.5	-167
כלל תעש אפ ד	82.5	4464			-4464
כלל תעש אגח 6	115.0	15585	+1.0	+.9	+214415

חברות להשקעה

שם החברה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
השקעה ואחזקה					
אגריס ש	3190				
אדיבי פית אגחא	2697	687			+13.0
אדיבי פית אגחא	111.5	5750	+1.0	+.9	+126080
אפור 1	920	1255			-1325
בזלת השקעות 1	955				
בזלת אפ א	675				
בזלת אגח 1	115.0	20000	+1.5	+1.3	+29000
הבאור 1	557	143	-6	-1.1	-143
הבאור 5	355	966			-3.0
[illegible]	2920	1586	+60	+1.7	+1525
הלמבן 0.1	115800				
הלמבן 1.0 ש	16350		-200	-1.2	-75.0
[illegible] 0.5	18300	25.0			-15.0
[illegible]	830 תב	3286			+5808
השל דיסק' אגח א	117.5	100000	+2.0		+100000
השל בבדרי 10	35000	20.0			-11.0
הזרן 1	1820	200			
הזרן 5	598	1108	-6	-1.0	-800
יעפר 1	1554	11.0			+11.0
יעפר 5	926				
[illegible]	11040				
[illegible] X 0.1	1000				-6.0
[illegible] 1	35.6	1500			-1500
[illegible] אגח	58.0	6209			+6711
כלל ישראל 50.0	678				
כנור 1	284		-6	-2.7	-650
כנור X 5	180.0	1804			-240
כנור אפ ב	12.0 תב	20500	+1.2	+11.1	+56278
כנור אג"ח 1	133.5				
[illegible] 1	275				
[illegible] ש	2550	2203			-2134
[illegible] א' 3	4210				-119
[illegible] 5	3530	36.0			+24.0
[illegible] ב 0.2	9230	310			+64.0
[illegible] 1	80.0	174			+8275
[illegible] 5	49.0	1019	-1.5	-3.0	-1019
[illegible] אפ 2	30.0	10714			-10714
[illegible] אגח 1	115.6	20000			+22800
נסחרות במט"ח					
[illegible] ב	270				+320
דלק ונפט					
[illegible]	1900	957			-476
[illegible]	883		+3	+.3	+30.0
[illegible]	22380	80.0			-82.0
[illegible] אפ 2	106.0	15122	+3.0	+3.0	+32928
[illegible] 1.0	3572		+72	+2.1	+215
[illegible] 5.0	1095	150			-150
[illegible] ש	368	1251	+16	+4.5	+6757

רשימה מקבילה

שם החברה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש
שרותים					
הראל עיבוד 1	— הפסקת מסחר —				
[illegible] 1	229		+2	+.9	+1000
[illegible] 1	944				-186
[illegible] 5	215 תב	251	-26	-10.8	-251
[illegible] אפ 2	8.0	32604			+38245
[illegible] 1	735	650	-21	-2.8	-5839
[illegible] 1	69.0				
מלונאות ושרותי תיירות					
[illegible] 1	— הפסקת מסחר —				
[illegible] 1	561				
מחשב ושרותי מחשב					
[illegible] 1	156.0				+289
[illegible] 1	515	1351			-531
[illegible] אפ 1	875	1233	-15	-1.7	-1352
[illegible] 1.0	2950				-11.0
[illegible] 1	79.0 תב	8675	-4.0	-5.3	-4825
[illegible] 1	178.0 תב	5000	-9.0	-5.3	-14570
נדל"ן בינוי ופתוח					
[illegible] 1	451	21.0			-479
[illegible] 1.0	1575				
[illegible] 1.0	— הפסקת מסחר —				
[illegible] 5.0	— הפסקת מסחר —				
[illegible] 3.0	907 תב	639	+120	+15.2	+689
[illegible]	— לא נסחר —				
[illegible]	— לא נסחר —				
חקלאות					
[illegible] 0.1	— הפסקת מסחר —				
מזון וטבק					
[illegible] 1	540	100			-6.0
[illegible] 1	* 248		+7	+2.9	+200
* ביצוע חלקי 80.00%					
[illegible] 5	156.0				-330
טקסטיל והלבשה					
[illegible] 1	189.0				-145
[illegible] 0.1	* 1520	68.0	+60	+4.1	+232
* ביצוע חלקי 68.00%					
[illegible] 0.5	679	502			+91.0
[illegible] 1.0	3160	1500			+127
מתכת ומוצריה					
[illegible] 1	70.0	890			-890
[illegible] 5.0	— לא נסחר —				
[illegible] 1.0	— לא נסחר —				
[illegible] 1	50.0				
[illegible] 1	— הפסקת מסחר —				
מוצרי בניה					
אלקל 1	— הפסקת מסחר —				
אלקל אפ 2	— הפסקת מסחר —				
בר־סן 1	1885	350	+40	+2.2	+109
בר־סן 5	1160	114			-14.0
בר־סן אפ' 2	536	500	+6	+1.1	+70.0
[illegible] 1.0	2900	50.0	+100	+3.6	+13.0
[illegible] 5.0	1802	542			+200
ת.ל.ב. 1	745 תב	432	+68	+10.0	+404
מוצרים בניה, גומי ופלסטיק					
אלרן־סק 1	115.0	1050			-1050
[illegible] 1	2050				
[illegible] 1	4600	82.0	-100	-2.1	-82.0
ת.ב.ל. 1.0	— הפסקת מסחר —				
ת.ב.ל. 5.0	— הפסקת מסחר —				
[illegible] א' 5	5600	15.0			-15.0
עץ ומוצריו, נייר ודפוס					
[illegible] 1	390	1000			+1000
[illegible] 1	1192	100			-145
תעשיות שונות					
גולן 1	186.0				-1000
[illegible] 1	139.0				+300
[illegible] 1	335 תב	400	+20	+6.5	+400
השקעה בתעשיה					
כלל מיתוח 1	125.5				
חברות השקעה					
[illegible] 1	— הפסקת מסחר —				
איתים 1	224				-3.0
איתים אפ 1	25.2		+1.2	+5.0	+3000
אמישר בכ' 1	304				-2.0
אפיק 1.0	451	6100			-4490
אפיק 5.0	269	4000			-2500
[illegible] ב 5	9000				-22.0
[illegible] 1	— הפסקת מסחר —				
[illegible] 5	— הפסקת מסחר —				
עין השקעות 1	589				-92.0
עין השקעות 5	433				+50.0
[illegible] נפט					
[illegible] ב 0.03	2935 בב		-154	-5.0	-118

מעותים

הבינלאומי	2	5493	5452	.75	873.0
[illegible]	4	6883	6353	.50	1163.0
הסנה	4	120.50	120.00	2.35	29849.0
[illegible]	1	669	664	.45	2780.0
כלל סחר	4	201	200.00	1.01	10846.0
שופר־סל ב'	12	920	913	.77	15272.0
דלק ב'	14	2269	2275	.75	28559.0
אפריקה 1	1	29702	29408	1.00	15.0
אחדים	6	522	514	-1.51	17491.0
נכסים־בנין		2624	2624	.00	754.0
הכשר הישוב	7	419	415	.96	51287.0
חברה כללית	1	262	260	.77	5413.0
כלל נדלן	1	547	545	.74	1000.0
עליה		14289	14289	.00	116.0
פלגת ב'		278	278	.00	928.0
[illegible]		2102	2102	.00	454.0
כלל תעש אל	1	1693	1668	1.50	1934.0
אלרון	10	162992	159405	2.25	50.0
[illegible]	8	8777	8691	2.75	1219.0
ים המלח	13	1602	1590	2.50	18673.0
פטרוכימים	7	1058	1035	1.96	10994.0
[illegible]	15	235358	231860	1.50	60.0
כלל תעשיות	2	130.00	128.50	1.17	32365.0
אידיבי פת'	4	6035	5960	1.26	824.0
[illegible]	2	736	732	.55	3789.0
חברה לישראל	8	3588	3562	2.75	5165.0
[illegible]	3	651	646	.77	7701.0
דיסקונט השק	7	2058	2018	2.26	5000.0
כלל ישר' 10	8	743	737	.81	10930.0
יואל	2	367	364	1.10	7928.0

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
אב	5377.64	5339.01
אבטקה	374.67	367.37
אגמ	297.37	295.35
אגש	114.34	113.56
אייר	1976.18	1961.94
אדם	150.06	148.99
אופיר	180.32	178.98
אור	—	—
אורין	127.65	126.67
אורלי	322.68	320.31
אורן	896.26	887.32
אייל	5979.67	5862.65
אידים	6001.67	5877.59
[illegible]	866.75	859.95
אילן	708.26	702.62
אלמג	711.80	705.61
אנלי"פס		
[illegible]	114.30	112.64
אנלי"פס		
[illegible]	105.65	108.17
אנלי"פס		
[illegible]	96.88	92.74
אנקור	97.00	96.06
ארז	195.74	194.32
אש	132.74	129.8
אשל	195.30	196.87
אתגר	83.69	82.98
אתרת	286.32	284.23
ברולה	144.54	145.53
ברוש	351.67	347.67
ברק	480.01	476.27
ברקת	354.10	352.39
גביש	1667.02	1655.07
גבע	126.33	124.72
גורן	498.35	496.06
גיא	116.06	114.98
גיל	3836.06	3812.27
גלית	226.06	218.70
[illegible]	362.35	359.75
דוכיפת	538.89	529.27
דולב	377.59	375.31
דורון	148.65	147.73
דורן	387.36	384.95
דליה	624.59	615.20
דרור	232.90	228.94
[illegible]	346.89	344.58
הדס	412.67	408.66
הילה	448.97	447.95
הוד	612.20	601.89
זמר	122.87	120.84
זיו	—	—
[illegible]	183.15	180.96
[illegible]	84.46	83.45
[illegible]	415.02	411.99
חוחית	189.34	187.86
חלילון	139.96	139.35
חלמיש	226.78	225.77
חן	166.94	164.53
טופז	125.84	127.62
טל	6804.40	6730.35
יובל	510.35	505.85
יהלום	165.50	164.35
יסודות	360.77	357.53
ישפה	502.63	499.29
כוכב	287.40	283.08
כרמל	135.76	134.38
כלנית	679.82	667.45
כספית	388.28	396.09
[illegible]	131.90	129.05
כתר	1275.22	1254.76
[illegible]	5075.53	5034.94
למשקיע	138.64	137.16
[illegible]	301.32	295.38
[illegible]	2145.59	2128.66
לשם	435.48	431.52
[illegible]	1528.08	1518.42
[illegible]	4422.63	4393.45
[illegible]	—	—
[illegible]	4078.62	4042.38
[illegible]	1574.30	1563.56
מורן	898.30	891.67
[illegible]	34831.87	34668.30
[illegible]	1155.70	1147.50
[illegible]	92.96	92.33
[illegible]	4784.54	4751.87
מעין	783.76	780.50
[illegible]	434.78	432.75
מרום	139.64	139.14
[illegible]	1508.66	1498.41
נגה	162.39	160.06
[illegible]	271.14	269.07
נוה	451.10	444.34
[illegible]	130.91	128.98
נבון	668.68	650.72
נחלה	149.68	148.56
סלע	432.63	420.80
סגולה	603.57	598.27
[illegible]	383.13	379.84
ספיר	179.88	179.87
[illegible]	367.07	364.76
עדינה	784.01	780.20
עדן	555.58	547.29
[illegible]	120.18	119.12
עמית	2309.76	2292.09
[illegible]	366.18	361.13
ענבר	126.35	125.60
[illegible]	1671.06	1659.27
[illegible]	370.36	365.27
[illegible]	506.23	501.76
צוק	138.19	136.19
[illegible]	1265.23	1255.41
[illegible]	547.26	539.50
[illegible]	162.76	161.56
[illegible]	113.21	111.60
קלע	176.30	175.06
קשת	117.26	116.00
[illegible]	17531.14	17182.00
רימון	150.96	150.28
רקפת	960.45	951.10
רשף	—	—
[illegible]	511.53	507.11
[illegible]	309.53	307.36
[illegible]	107.91	106.06
שדה	469.51	466.00
[illegible]	438.92	435.35
[illegible]	661.02	656.17
[illegible]	690.08	685.00
שיר	198.79	197.36
תאנה	251.72	248.08
[illegible]	331.34	330.01
[illegible]	616.82	632.35
[illegible]	111.88	117.00
תמר	208.00	206.12
[illegible]	333.99	332.72
תרשיש	121.55	120.71
[illegible]	596.21	586.43

הלוח הכללי

הקהילה היהודית בלהדשאו, בוליביה
מחפשת מורה
דובר/ת ספרדית, לשנתיים לפחות.
תנאים טובים והוצאות נסיעה.
נציג מטעם הקהילה ישהה בארץ בקרוב ויראיין מועמדים.
נא להתקשר לטלפון 03-742824 ב־11.10.88 לקביעת ראיון.

דרושה מזכירה לניהול אגף טכני
בעלת נסיון מעל 5 שנים
וידע בעבודה במעבד תמלילים
• בירורים יש לפנות: טל' 03-253264 03-267972

משרד החינוך והתרבות
פרסום מכרז משולב (פנימי וחיצוני) מס' 56-58
מפקח/ת מחוז 56-58
מפקח – דרגה
המשרה / מקום העבודה:
1) לשכת מחוז ת"א – תל־אביב
2) לשכת מחוז מרכז – תל־אביב
3) לשכת מחוז חיפה – חיפה
פרטים מלאים ניתן לקבל בענף מכרזים – גף משאבי אנוש ירושלים, רח' שבטי ישראל 34 חדר מס' 124 או בלשכות המחוזיות של משרדנו.
בקשות יש להגיש על גבי טופס מ.ל.ע. 230 שאפשר לקבלו במשרד החינוך והתרבות ירושלים בענף מכרזים – גף משאבי אנוש, ובלשכות המחוזיות.
מועד אחרון להגשת הבקשות הוא: יום שני י"ג בחשון תשמ"ט (24.10.88)

למשרד בתל־אביב
דרושה
כתבנית למעבד תמלילים
עם ידע בעבודת מזכירות
לאחר שרות צבאי (לא מעשנת)
שעות העבודה מ־10.00–18.00
לפנות טלפונית לרותי 03-212253

להוליד שיווק
דרושים
מקדמי מכירות
בכל הארץ בעלי נסיון
הכנסה טובה
03-5468787

לאינפורמרקטינג בע"מ
דרושים
מראיינים/ות
לעבודה מאוקטובר עד יוני, בכל חלקי הארץ (גם בערי שדה).
נדרשת השכלה תיכונית לפחות.
טלפון בבית הכרחי.
לפרטים: טל' 03-252967 03-268020
כל יום מ־09.00 עד 13.00

למשרד דינאמי ליחסי־ציבור
דרושה
אשפית בתחום
נמרצת, חרוצה, בעלת נסיון, מתבטאת היטב בע"פ ובכתב, מכירה היטב את המדיה. ידע בפרסום וקידום מכירות יתקבל בברכה.
נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 16187 ת"א ולציין על המעטפה "עבור יחסי ציבור".

הבורסה לניירות־ערך בתל־אביב בע"מ
THE TEL AVIV STOCK EXCHANGE LTD
דרוש/ה
מפעיל/ת מחשב
כישורים נדרשים:
■ נסיון מוכח של שנתיים לפחות בהפעלת מחשב IBM 43XX – מערכת הפעלה VM.
■ נסיון במערכת הפעלה DOS/VSE.
■ ידע בתפעול מערכות תקשורת VTAM.
■ יכולת עמידה בעבודה תחת לחץ.
העבודה במשמרות.
מעוניינים העונים לדרישות הנ"ל יפנו בדחיפות, בצירוף קורות־חיים ונסיון, לתא־דואר 29060 תל־אביב 61290, עבור "מפעיל מחשב".

סוכנות ביטוח ותיקה הנמצאת בתהליך גידול מואץ, מחפשת
איש/ת מכירות
מנוסה בענף ביטוח אלמנטרי ו/או חיים
לתפקיד עצמאי מאד ואחראי, הכולל טיפול במעגל לקוחות קיים ופיתוח שווקים חדשים.
הזדמנות יוצאת דופן לעבודה בעלת אתגר רב ואפשרויות לקידום. בישורה 1 .695
פקיד/ת תביעות
בעל/ת נסיון, מרץ, יוזמה ויחסי אנוש מעולים.
נסיון בעבודה עם מחשב – יתרון. בישורה 2 .695
מנה"ח
בעל/ת סוג 2 או 3, נסיון של שנתיים לפחות.
ויכולת לעבודה עצמאית. כושר ניתוח ורמת אחריות גבוהה – הכרחיים. ידע בביטוח אלמנטרי ובעבודה עם מחשב – יתרון. בישורה 3 .695
אווירה נעימה ותנאים טובים למתאימים.
לפנות לת.ד. 4611 תל־אביב 61046.

★ **מהנדס חשמל בכיר**
נסיון 5 שנים לפחות בפיתוח ויצור ציוד מיתוג
★ **מהנדס אלקטרוניקה בכיר**
נסיון 5 שנים לפחות בפתוח מערכות מיקרופרוססור
לקביעת ראיון: מלמנית 03-5123010
בכתב ת.ד. 8599 ת"א (61084)

לחברה מסחרית באזור התעשיה אשדוד – דרוש
עוזר למנהל המחסן
★ נסיון בעבודה על מלגזה
★ יכולת לעבודה עצמאית
★ נסיון במחסן ערובה – יתרון
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 866 אשדוד, מיקוד 77106

דרושים באיזור המרכז
נהגי ערבלי בטון
בעלי נסיון
נא להתקשר לנורית
03-5365190; 03-5365298

אנשים • אנשים • אנשים • אנשים • אנשים • אנשים

התחייבות

"לבטלך" נתן דמנר נולדה בת בכורה – שרון. דמנר נעדר רבות מן הבית ויצטרך לתת לבתו את הפיצוי הטוב ביותר.

הישג בלנינגרד

ישראל נבחרה, זו הפעם הראשונה, כחברה בוועד הפועל של הפדרציה הבין־לאומית של שחקני התיאטרון והקולנוע. הבחירה נעשתה בקונגרס ה־14 של הפדרציה שנבעל לפני ימים אחדים בלנינגרד. שני הנציגים הישראלים בוועד הפועל יהיו יצחק בריקה, המזכיר הארצי של ארגון השחקנים והבמאים בהסתדרות ומוטקי אלקלעי, מזכיר הוועד המנהל של איגוד שחקני ישראל (א.מ.י.). מועמדותה של ישראל לוועד הפועל הועדפה על פני מועמדותה של צ'כיה, כנראה בזכות העובדה שבמאי '87 התקיימה בארץ, תוך ארגון מופתי, ועידה בין־לאומית של שחקנים בנושא התשלומים להם. זכאים השחקנים עבור שימוש חוזר בהקלטה מקורית.

חיים ביאור.

בשידור ישיר

מושב חבר הנאמנים של הקונגרס היהודי העולמי, שיתקיים במקסיקו סיטי מה־9 עד 11 באוקטובר, הוא הכינוס הבין־לאומי היהודי הראשון המתקיים ביבשת אמריקה הלטינית. ישתתפו נשיא הקונגרס היהודי עולמי, אדגר ברונפמן, יו"ר הסוכנות היהודית, שמחה דיניץ ויו"ר ועידת הנשיאים של הארגונים היהודים, מוריס אברם. מנכ"ל הקונגרס היהודי עולמי בישראל, ד"ר אבי בקר, אומר כי לכינוס באמריקה הלטינית חשיבות מיוחדת, בתקופה זו של מעבר למשטרים דמוקרטיים, המאופיינת באי יציבות ובמשברים פוליטיים בארצות אמריקה הלטינית. את דבר ממשלת ישראל יעבירו ראש הממשלה, יצחק שמיר ושר החוץ, שמעון פרס, בשידור לווין ישיר למקסיקו סיטי.

יקיר צור

רמזים אסורים

הודו אסרה אמש את ספרו האחרון של הסופר סלמאן רושדי, לאחר שנתקבלו תלונות כי הוא פוגע במוסלמים. בהודעה של הממשלה נאמר כי ספרו של רושדי „חרוזים שטניים", המועמד ל"פרס בוקר" היוקרתי בבריטניה, פוגע "ברגשות הדתיים של שכבות מסויימות של העם". פוליטיקאים ואנשי דת מוסלמים תקפו את ספרו הבדיוני של הסופר שמושבו בלונדון, בשל הצורה בה הוא מתאר את הנביא מוחמד, מייסד האיסלם, ורמזיו כי 12 נשותיו היו יצאניות. המוסלמים מהווים 12 אחוז מבין 800 מיליון אזרחי הודו, שרובם הגדול הם הינדים. ההתנגשויות בין שתי העדות מתרחשות לעתים תכופות. רושדי נולד בבומביי אך אימו ואחותו חיות בפאקיסטן. הוא זכה ב"פרס בוקר" על ספר קודם "ילדי חצות הלילה", המתאר את חלוקת תת־היבשת בין הודו ופאקיסטן, כאשר הבריטים עזבו ב־1947.

משפחתו של נשיא מצרים, לשעבר, אנואר סאדאת צויינה את יום השנה השביעי להרצחו בהנחת זר על מצבתו. בתמונה (משמאל לימין): בתו ג'יהאן, בנו גמאל, אלמנתו ג'יהאן ושתי בנותיו נוהה ולובנה.

משפט פומבי

אנשי רוח סובייטים בכירים מבקשים לארגן משפט פומבי על פשעי יוזף סטלין, ולנהל את הדיונים באותו בניין במוסקווה שבו קיים הרודן בשנות ה־30 את משפטי הראווה שלו. ארקדי ואקסברג, מחבר סובייטי ידוע לענייני משפט ומתומכי הרפורמות של גורבצ'וב, סבור כי הדיונים יאפשרו למאשימי סטלין ולסניגוריו להכריז בפומבי על עמדותיהם. התוכנית הועלתה על־ידי "מפעל־מזכרת", מועצה חדשה של אנשי רוח פרוגרסיביים שהוקמה כדי לפקח על הקמת גלעד למיליוני קורבנותיו של סטלין. עם חבריה נמנים חתן פרס נובל לשעבר אנדרי סאחרוב, המשורר יבגני יבטושנקו, ההסטוריונים רוי מאדוודב ויורי אפאנאסייב, הסופר אנטולי ריבאקוב והמחזאי מיכאיל שאטרוב, אשר הוקיעו את סטלין בכתביהם.

יומולדת

הנסיך צ'ארלס, יורש העצר הבריטי, יחגוג את יום הולדתו ה־40 ב־14 בנובמבר במוסך נטוש של רשת החשמליות בחברת 1500 צעירים מולת העם בבירמינגהאם, העיר השניה בגודלה בממלכה המאוחדת. המוזמנים ירקדו לקול צלילי מוסיקת רוק או מוסיקה הודית במוסך הענק השוכן בקרבת מועדון הכדורגל "אסטון וילה". לרגל האירוע ישופץ המוסך ולאחר החגיגה הוא ישמש כמתיאטרון. מארגני האירוע הם ראשי שבעה ארגונים, חברי מוסד שהוקם לפני 12 שנים על־ידי הנסיך צ'ארלס, שביקש אז להגיש סיוע לצעירים בני שכבות העוני. בין המוזמנים מספר רב של שחורים, שנעצרו בעקבות המהומות שפקדו את בירמינגהאם ב־1982. ליידי דיאנה לא תשתתף בחגיגה, היא תמתין לבעלה בלונדון, שם תיערך חגיגה משפחתית לרגל יום הולדתו של יורש העצר בהשתתפות שני ילדיו, ויליאם והארי.

מאושרת

ליזה מרי פרסלי, בתו ויורשתו של אלוויס פרסלי, נישאה לבחיר ליבה, מוסיקאי צעיר איתו היא מתרועעת כבר שלוש שנים.

מבוקש

האפיפיור ג'ון פול נפגש עם ראש ממשלת תורכיה טורגוט אוזל בספריתו שבוואתיקן. אוזל הזמין את האפיפיור לבקר שנית בתורכיה.

שר ההגנה הקולומביאני, גנרל רפאל סמוציו מולינה, הגיע לישראל כאורחו של שר הבטחון הישראלי. השר יבקר בתעשיות הבטחוניות ובבסיסי צה"ל. הבוקר התקבל האורח בטקס צבאי מלא ברחבת משרד הבטחון בתל־אביב.
צילום: יובל נבון.

הלוח הכללי

הצטרף לחברה הטובה בארץ אשר אינה עוצרת בעליה!!!
כתיבה מכונית והדפסה בע"מ
– שד' ירושלים 164 חולון –
דרושים
★ מהנדס אלקטרוניקה/הנדסאי – בעל נסיון של 3 שנים לפחות בנושאי תקשורת, בקרת ידי לתפקיד כתב טכני. העבודה בארץ ובחו"ל.
★ איש פרסום־מקצועי, רציני ומנוסה בעל יכולת ניהול, שיווק וקידום מחלקת הפרסום במפעל (העבודה בהסכם מיוחד)
★ מתרגמים מאנגלית לעברית – מנוסים, בעלי רקע טכני, מכני, חשמלי – לעבודות תרגום בקבלנות משנה.
★ עורך / מגיה באנגלית – מנוסה, רצוי על חומר טכני
★ כתבניות (עברית) – מנוסות על תוכנת WORDMILL הידועה גם אנגלית. לבעלות IBM ותוכנת WORDMILL אפשרות עבודה גם בקבלנות משנה.
הודעמנות שווה לאיש ולאשה. העבודה 5 ימים בשבוע באווירה נעימה.
נא לפנות לריקי ברמן 03-5562555

קבוץ מפלסים מחפש:
★ טבח עם נסיון במטבח קיבוצי בצרוף המלצות.
★ ומבשלת למטבח
המעונינים העומדים בדרישות יתקשרו לטל: 051-804233 בשעות 7.00 – 16.00 ויוזמנו לראיון

לארקו־דאשל־צ
★ צבעי רסוס למתכת
★ פועל/ת להרכבת אביזרי חשמל
★ פועל/ת למכונות הזרקה לפלסטיק
★ חצרן
ת.ד. 8600 ת"א 61086
טלפון 03-9614666 לישראל

ORS שרותי כח אדם
למחלקות המשרדיות דרושים:
פתח־תקוה
רח' ההגנה 16 קומה א' טל. 03-9301913
• מזכירה בכירה לניהול לשכה, אנגלית ברמה גבוהה, הדפסות עברית־אנגלית, גיל 25־35, לאחר שירות צבאי, הופעה נאה, משרה מלאה כלבד עם נכונות לשעות נוספות, לוד
• מזכירה מנוסה למשרה בתחום כח־אדם, ידיעת השפה הערבית – חובה, רצוי רכב, משרה מלאה, מאזור פ"ת בלבד
• פקידה אינטלגנטית ויזמית, שליטה באנגלית, הדפסות טובות על מעבד תמלילים עברית־אנגלית, שעות העבודה 9־13, 6 י"ע, לוד
• מזכירה מנוסה, חוצה, בעלת יחסי אנוש טובים, הדפסות על מעבד תמלילים עברית־אנגלית, משרה מלאה, פ"ת
• מזכירה נרמנית־אנגלית, שליטה מלאה בניסוח והדפסות כולל עברית, משרה מלאה, 6 ימי עבודה
• מזכירות יבוא יצוא, שליטה באנגלית, עברית כולל הדפסה, הכרת חקמטנים, נסיון רב
• מעבדת תמלילים בספרדית עבודה זמנית, לוד
חולון
רח' וייצמן 30, טל. 03-849321
• פקידות חשבונות – מנהח"ש סוג 2, לעבודה עם מחלקים, ש"ע 12:00־20:00 + ש.ב, חולון
• סוכני מודעות – נסיון ברכישת מודעות, חולון
• מזכירה נרמנית/אנגלית – הדפסות על מעבד תמלילים־ רצוי, משרה מלאה, עבודה קבועה, חולון
• פקידות סקרים – 12 שנות לימוד, עדיפות לבעלות השכלה גבוהה, גיל מעל 22, נסיון בעבודה עם קהל בטלפון, משרה מלאה, 5 י"ע, חולון
• פקידות שתח – נסיון בהפעלת מסוף לאחר שרות צבאי, עבודה בקריאת שתח, 5 י"ע, משרה מלאה, חולון
• מזכירה ע/א/ספרדית – נסיון בקורספונדנציה, משרה מלאה עבודה קבועה, חולון
החברה המובילה בתעסוקה

טבע
אנשים טובים – אצלנו זה בטבע.
למפעלנו הכימי אסיא בפתח־תקוה דרושים/ות
מפעילים כימיים
להפעלת מערכות יצור מתוחכמות
• עדיפות לטכנאי כימיה או בעלי נסיון בתעשיה הכימית
• יכולת עבודה ב־3 משמרות
• הכרת השפה האנגלית
• 10 שנות לימוד לפחות
• מגורים באזור גוש דן
• משכורת מלאה גם בתקופת ההכשרה
• תנאים סוציאליים משופרים
המתאימים יפנו ישירות למפעל רח' דנמרק 2 פתח־תקוה ע"י בי"ח בלינסון או טלפונית למח' כח־אדם 03-9233333
מהנדס מחשוב תהליכים ובקרה
לעבודה בצוות משרד ההנדסה
דרישות התפקיד:
השכלה:
מהנדס אלקטרוניקה, חשמל או מחשבים
הכישורים הדרושים:
• ידע בתכנון ותכנות בקר מתוכנת (PLC/1000 I/o)
• ידע בשפות מחשב: Fortran, Basic ו־Asembler
• ידע במערכות הפעלה: VMS-Digital•DOS
• הכרת ציוד לבקרת תהליכים בתעשיה הכימית
• שליטה טובה בעברית ובאנגלית
• יכולת לימוד והבנת מערכות חדשות
מגורים באזור גוש דן
המועמדים העונים לדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב בלבד למחלקת כח־אדם ת.ד. 3190 פ"ת 49131.
טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ

לאגף השיקום של משרד הבטחון
דרושים מתנדבים/ות לעבודה עם משפחות ונפגעי צה"ל
בעיריות חולון, בת־ים, תל־אביב רמת־השרון, הרצליה ורמת־גן.
למתנדבים תינתן הדרכה.
המעוניינים יפנו לטלפונים: 206020, 206027, 206032, 206029.

מערכת גרפיקה ממוחשבת
סאיטקס
למפעל היצור דרושים
הנדסאי מיכשור ובקרה
במשרה זו תידרש לבצע כיולים ובדיקות סופיות במערכת המשלבת תחומי אלקטרוניקה, מכניקה ואופטיקה.
המשרה מיועדת לך, הנדסאי/טכנאי מיכשור ובקרה, בעל נסיון של 2־3 שנים במערכות משולבות אלקטרוניקה־מכניקה־אופטיקה. ידיעת אנגלית בסיסית חיונית.
הנדסאי אלקטרו־אופטיקה
במשרה זו תידרש להרכיב ולכוון מכלולים ומערכות המשלבות מכניקה ואלקטרו־אופטיקה ולבצע בדיקות סופיות.
המשרה מיעודת להנדסאי אלקטרו־אופטיקה. נסיון במערכות דומות יקנה לך יתרון. ידיעת אנגלית בסיסית חיונית.
אם אתה מאמין שאתה מתאים למישרה, פנה אלינו וצרף קורות חיים, פירוט ניסיון קודם ומספר טלפון. כל פניה בכתב תיענה.
נא להימנע מפניות טלפוניות.
סודיות מובטחת. המישרה מיועדת לנשים ולגברים כאחד.
סאיטקס קורפורישן בע"מ, ת.ד. 330, הרצליה ב' 46103
מח' משאבי־אנוש.

דרושים
בעלי תואר ראשון או שני:
1) ביוכימאי – בעל נסיון בנקוי חלבונים.
2) כימאי – לסינתיזות אורגניות.
3) ביאולוג – לעבודה במעבדות.
נא להתקשר לטל. 02-801639 ולבקש את מנהל כ"א או לשלוח קורות חיים לפי הכתובת:
מקור כימיקלים בע"מ ת.ד. 6570 ירושלים 91064

לחברת קוסמטיקה עולמית
דרוש/ה
יועץ/ת יופי
לאזור המרכז
רצוי ידע בשפה האנגלית והצרפתית, מעל גיל 30, עדיפות לבעלי נסיון.
בדבר פרטים נא לפנות טלפונית 03-453153 לרונית

"...אני החלטתי מה לעשות עם הבנקאיות שבהסדר"
"בחרתי להמשיך ולהרוויח"
"בדקתי אפשרויות השקעה אחרות ובחרתי להמשיך ולהחזיק במניות הבנקאיות לתקופה נוספת של שלוש שנים. אחרי הכל, לא בכל יום אני יכול ליהנות מצירוף יתרונות כה אטרקטיבי כפי שמציעים לי עכשיו."

אם גם אתה תבחר להמשיך ולהחזיק בבנקאיות שברשותך לתקופה נוספת, יהיה בידך נכס כספי בעל תכונות יחודיות:
★ תשואה דולרית – עבור כל 100 דולר מניות של אוקטובר 1983 ישולמו בתום שלוש השנים 125.50 דולר המהווים תשואה דולרית של כ־6.5% לשנה בתקופה זו.
★ הגנת הצמדה למדד – ערך המניות בתום תקופת ההארכה מוגן בהצמדה למדד המחירים לצרכן ולכן ערכן לא יפחת מערכן הריאלי היום.
★ פטור ממס – כל הרווחים שיקבלו לזכותך מהצמדה ומריבית פטורים ממס.
★ נזילות – המניות ימשיכו להסחר בבורסה לניירות ערך בתל אביב כך שתוכל לממש אותן בכל עת.
בחרת ליהנות מהיתרונות המיוחדים – אל תעשה דבר!
התנאים המיוחדים יחולו על המניות שבבעלותך גם ללא קבלת כל הודעה מצדך.
אם בכל זאת תחליט לפדות את המניות הבנקאיות ב־31.10.88 – עליך להודיע על פקודת מכירה עד ליום 18.10.88 בסניף הבנק או במשרד סוכן הבורסה בו מופקדות מניותיך. אם המניות אינן מופקדות, עליך להפקידן בבנק ולהודיע על פקודת המכירה עד 18.10.88.
חשבונותיהם של הפודים יזוכו ביום 31.10.88 בשקלים, בסכום השווה ל־104 דולר עבור כל 100 דולר מניות של אוקטובר 1983.
הערה: תקופת ההארכה התנאים המיוחדים הנלווים לא יחולו על ניירות הערך הבאים: אי.די.בי. מ"ר ב', אי.די.בי. בכורה א', דיסקונט ש"ה ב', הפועלים מבוכרות, כללי ש"ה 7, בכ"ל ש"ה 11, מימון דחוי 1, מימון דחוי 5 וכן על מניות שהוסדר "נוסטרו".
זכור! המניות הבנקאיות בהסדר הן מעכשיו נכס כספי רב תכונות נושא תשואה נאה וגם ניתן למימוש בכל עת.
אל תמכור את הבנקאיות – מי שממשיך מרוויח!
האוצר/אגף שוק ההון

למכון עצמון
דרושה
אחות מוסמכת
לעבודה מעניינת, לא עם חולים, העבודה בהיקף של משרה מלאה.
דרושה הסמכה ללקיחות דם
לקביעת ראיון טלפון 210996

דרושה
מלווה בשכר
לאם שכולה בעלת יכולת הקשבה וסבלנות למטרת לווי וסיוע. באזור רמת גן.
טלפונים:
206827 – עינת
206838 – מרים

לחברה לעבודות עפר באזור המרכז
דרושים:
* מפעילים ל־950, 955, D-9 ולפרגסון.
* מודד מוסמך
* מנהל עבודה
* פועלים לא מקצועיים יוצאי־צבא.
למתאימים תנאים טובים! 03-5404023

דרוש
מנהל מקצועי ציוד הקלאי
בעל הסמכה ורשיון (טעמרי טנסיונר)
כפר הסידים
04-846029
04-847177

אם את/ה
איש/אישת מכירות מוכשרות ואגרסיבי/ת
בעל/ת נסיון מוכח במכירות בענף הבניה, במיוחד במכירות מרכזי קניות
פנה/י ל"קו שיווק" טלפון 03-622547 לאורלי או לראובן
• תנאים טובים
• סודיות מובטחת

למפעל תעשייתי באזור המרכז
דרושה
מזכירה למנכ"ל
מועמדות בעלות נסיון תכונות לעבוד בשעות לא מקובלות מתבקשות לפנות בכתב לת.ד. 9474 ת"א מיקוד 61093.

קלי – בית הביטוח הפנסיוני
קרנות פנסיה • ביטוח מנהלים • קופות גמל
דרוש/ה
מנהל/ת שיווק
בתחום הפנסיוני
לתפקיד אחראי ועצמאי בשיווק של שירותי הביטוח הפנסיוני.
הכישורים הדרושים:
• השכלה אקדמאית – התמחות בתחום השיווק
• כושר לניהול מו"מ עם לקוחות בכירים בחברות ומוסדות בכל הארץ.
• גיל 30–40.
• ידע ונסיון בענף הביטוח הפנסיוני – יתרון.
תנאי השכר יקבעו בהתאם לכישורים.
סודיות מובטחת
מועמדים תושבי איזור המרכז מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים אל: קלי בע"מ, רח' הסטבר 12 תל־אביב. 67774
רק פניות מתאימות תענינה

השבשבת
דרוש
הנדסאי מחשבים
בעל רשיון נהיגה וכושר טכני 03-5611961

שרותי כח־אדם
דנאל בע"מ
לסניף ת"א דרושה לעבודה קבועה למשרה מלאה
מנהל/ת חשבונות סוג 3,2
ידע בהבנת משכורות, התאמות בנקים וקלדנות
ניסיון בעבודה עם קהל
תל־אביב גורדון 88, 222266, 240878

למפעל תעופתי באיזור ירושלים
דרושים:
יוצאי חיל האויר
בעלי נסיון במקצועות הבאים:
מנועניים, ממס"ים, מבנאים, ומבקרי מנועים.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ופרוט השכלה בעבודה לת.ד. 3681 ירושלים.

לאולפן לבגרות הדרושים
מורים
להכנת בחנות לבחינות בגרות בשעות הערב
במקצועות: מתמטיקה, אנגלית, תנ"ך.
רק מורים בעלי נסיון בהכנת כתות לבגרות והצעדה הראה מתבקשים להתקשר
ת"א: 03-5460618 חיפה: 04-641048
ירושלים: 02-222375 ב"ש: 057-71690

הולכים לכנסת

עשרת המועמדים הראשונים של התחיה בביקור חולים אצל בני קצובר המחלים מפציעה קשה בבית-החולים.

בתמונה: ישבים (מימין לשמאל): בני קצובר, גאולה כהן, פרופ' יובל נאמן, גרשון שפט, הרב אליעזר ולדמן. עומדים (מימין לשמאל): אפרים בן חיים, פרופ' עזרא זהר, אליקים העצני, אבי פרחן, דני דיין.

1. ח"כ פרופ' יובל נאמן - יו"ר תנועת התחיה, נלחם למען שלמותה של ארץ ישראל. איש מדע בעל שם עולמי בתחומי הגרעין והחלל, ובתחומים אלה עושה הכל כדי שישראל תהיה תמיד צעד אחד קדימה לפני האויבים המקיפים אותה.

2. ח"כ גאולה כהן - לוחמת עקבית למען א"י וההתיישבות בה, מאז היותה לוחמת בלח"י. בעקבות הסכמי הנסיגה מקמפ דיוויד פרשה מהליכוד והקימה עם חבריה את התחיה.
מייצגת בתחיה את הנאמנות לעקרונות ואת האמונה בצדקת המאבק הציוני.

3. ח"כ גרשון שפט - איש קיבוץ עין צורים. ממקימי גוש אמונים וממקימי התחיה. שותף פעיל למאבקים על ההתיישבות ביש"ע. מייצג בתחיה את השילוב בין היהדות והציונות המגשימה.

4. ח"כ הרב ולדמן - ממקימי הישוב העברי החדש בחברון. ראש ישיבת הסדר בקרית ארבע שממנה יצאו קציני צבא, חלוצי התישבות ותלמידי חכמים. מייצג בתחיה את "ההליכה יחד" של דתיים ולא דתיים.

5. אלייקים העצני - לוחם מסור ועקבי למען ישוב יהודי ביש"ע. משפטן בעל שעור קומה המנהל, לעתים בודד במערכה, מאבקים נגד כוחות גדולים ומימסדיים כגון המנגנון המשפטי המעוות, או התקשורת הישראלית, או הפגיעה בערכים הלאומיים. מראשי שורת המתנדבים, המקיים בגופו ובנפשו את מצוות ישוב ארץ ישראל, בעיר האבות חברון. אלייקים מייצג בתחיה את המאבק הבלתי נלאה בהתדרדרות המוסרית.

6. בני קצובר - ראש המועצה האזורית שומרון. היה (ביחד עם מנחם פליקס) מפורצי ההתישבות היהודית ביהודה ושומרון, ממייסדי גוש אמונים, ממנהיגי המאבק על ההתישבות עד היום, ומראשי הדוברים וחוגי החשיבה המדינית בנושא ההתיישבות החדשה.
בני החי באלון מורה מייצג בתחיה את הקשר בין התנועה לבין הישוב היהודי ביש"ע, ומקיים באורח חייו, במעשיו ובפעילותו את הציונות לה הוא קורא.

7. אבי פרחן - יליד לוב. סא"ל בצה"ל. האיש שנושא את הדגל גם בליבו וגם בידיו כל השנים. איש ימית ומראשי המאבק לעצירת הנסיגה מסיני, היושב היום באלי-סיני אותה הקים בחבל עזה לאחר הנסיגה, חבר מזכירות אמנה, תנועת ההתיישבות של גוש אמונים.
אבי מסמל את המאבק המתמיד של תנועת התחיה לעצור בגופה את הויתורים על חלקי ארץ ישראל.

8. עזרא זהר - דור שני לנאמני ארץ ישראל השלמה בתנועת העבודה. כלכלן בעל שם עולמי המשלב את המחקר וההוראה באוניברסיטה עם העשייה הכלכלית בשטח, כמנכ"ל לשעבר של משרד האוצר ובתפקידים אחרים.
עזרא מייצג בתחיה את הגישה של כלכלה ציונית, ואת הקשר של התחיה עם העולם האקדמי הציוני.

9. דני דיין - צעיר מועמדי התחיה המתמחה והפועל בנושאים כלכליים ובמדעי המחשב.
מחלוצי המאבק כנגד הסתאבות התרבות הפסבדו-אמנותית והלא-ציונית בישראל.
דני מייצג בתחיה את הקידמה הטכנולוגית עם להט האמונה והעשייה בכל הקשור לארץ ישראל.

10. אפרים בן חיים - חבר קיבוץ גבעת-חיים מאוחד ומוותיקי ההתישבות העובדת בישראל. היה פעיל בעליה הבלתי ליגלית מצפון אפריקה וכיהן כשגריר ישראל במספר מדינות ביבשת זו.
בעל נסיון דיפלומטי עשיר. מראשי חוג עין-ורד וממיסדי תנועת ארץ ישראל השלמה ותנועת התחיה.
אפרים מייצג בתחיה את נאמני ארץ ישראל בתנועת העבודה.

זה הזמן להתעורר לתחיה

■ המטה המרכזי, ת"א - רח' דיזנגוף 98 פינת אסתר המלכה טל. 03-248293 ■ סניף ת"א - שד' רוטשילד 84 טל. 611548, 03-611223 ■ סניף ירושלים - רח' המלך ג'ורג' 14 טל. 02-245984 ■ סניף חיפה - שד' מוריה 131 טל. 04-247110 ■ סניף באר-שבע - רח' העצמאות 36/26 טל. 057-73192

לנציגות חברת קוסמטיקה בינלאומית
למפעל מתפתח בי"ם
תשלבת ביתן בע"מ לאגף הייצוא

ה"דרבי" התל־אביבי הגדול – זריקת מרץ לעורקי הלאומית

מאת ברוך דגון

הליגה הלאומית תזכה מחר בזריקת מרץ ראשונה בדמותו של ה"דרבי" התל־אביבי הגדול. שתי היריבות העירוניות, הפועל ומכבי, שפתחו את העונה ברגל ימין והדבר עשוי להוסיף עניין ומתח למאבק, שהוא מסקרן כשלעצמו.

המוליכה, הפועל באר־שבע, תתארח אצל הפועל חולון מתוך מגמה להמשיך בתנופה שלה. גם מכבי חיפה, מצליחה אחרת, תשתדל לשמור על קצב הפתיחה שלה בקרב הביתי עם בית"ר ירושלים.

בני־יהודה והפועל טבריה, המחפשות נצחון ראשון, ינסו להיבנות זו על גב רעותה. גם הפועל כפ"ס תנסה להתאושש על חשבונה של מכבי נתניה.

הפועל ירושלים תשתדל לנצל את ביתיותה כדי למלא את מאגר הנקודות שלה ואילו הפועל פ"ת מועמדת לחלוף על־פני שמשון התל־אביבית.

הפועל כפ"ס – מכבי נתניה
נתניה רשמה עד כה הישגים טובים יותר מכפ"ס, אולם בשדה עשויים העניינים להיראות שונים. כפ"ס תהיה נחושה יותר מתמיד וסיכוייה טובים להשיג לפחות נקודה.
התחזית: תיקו.

הפועל י־ם – בית"ר ת"א
ירושלים יודעת לנצל היטב את ביתיותה ואין סיבה, שלא תמלא את הסל גם בתום המשחק הזה. בית"ר יודעת להתעלות במגרשים זרים, אך תהיה מרוצה גם מחלוקת הנקודות.
התחזית: נצחון לירושלים.

הפועל ת"א – מכבי ת"א
הפתיחה של שתי הקבוצות מורה על שוויון כוחות ועל שוויון בהזדמנויות. בשלב זה קשה מאד לנחש את תוצאת המשחק ונראה, כי תיקו לא יקפח שום צד. בכל מקרה, זהו משחק, שעשוי להכניס פלפל לליגה ולהעלות אותה על המסלול הנכון.
התחזית: תיקו.

בני־יהודה – הפועל טבריה
השינוי בהרכב אצל נציגי השכונה עשוי סוף סוף להניב פרי. האורחים מנוסים וטובים יותר מהם הפייבוריטים. טבריה יכולה לסמוך פה.
התחזית: נצחון לבני־יהודה.

הפועל חולון – באר־שבע
מעמדה של מוליכה מצליחה נראית באר־שבע טובה ויציבה יותר ממארחתה. חולון, לפחות בביתה, היא קבוצה מסוכנת, ולפיכך גם תיקו לא יהווה כשלון לאורחים.
התחזית: תיקו.

מכבי חיפה – בית"ר י־ם
חילופי המשמרות אצל שתי הקבוצות הוציאו לא מעט מעוקצן של המאבק ביניהן. חיפה הציגה עד כה פנים רעננות יותר בבראה. והיא מועמדת לנצחון, תוך הסתייעות בביתיותה.
התחזית: נצחון לחיפה.

הפועל פ"ת – שמשון
לאחר הנצחון המרשים על כפ"ס גבר התיאבון אצל פ"ת מחדש, ששמשון עדיין מגששת באפלה. פ"ת תהנה, איפוא, מעדיפות, אך גם הצלחה שמשונית לא תיחשב הפתעה.
התחזית: נצחון לפ"ת.

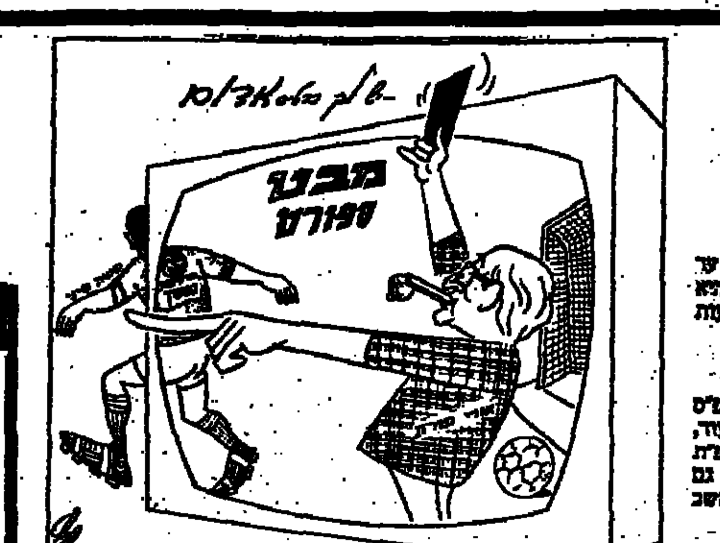

כ־50 זרים בליגה האיטלקית היוצאת ביום ראשון לדרכה

מאת שמואל טל

הליגה האיטלקית, הנחשבת הטובה ביותר בעולם, יוצאת ביום ראשון לדרך. האיטלקים שדחו את שריקת הפתיחה עד לאחר המשחקים האולימפיים, מצפים כבר בכליון עיניים לאות הזינוק של העונה החדשה שתהיה שונה מקודמותיה.

השינוי הראשון נובע מהגדלת מספר הקבוצות בליגה הראשונה מ־16 ל־18. בעקבות כך תתארך כמובן העונה והכדורגלנים יצטרכו לשחק 34 מחזורים במקום 30. אולם השינוי המשמעותי יותר הוא האישור לשתף שלושה זרים בכל קבוצה. בעקבות הרשאה זו גדל מספר הזרים המכסימלי בליגה ל – 54 ואין ספק שתהיה לכך השפעה עצומה על הרמה והיכולת.

על השאלה האם הליגה האיטלקית היא אבן השואבת בעולם? קשה לענות חד משמעית. זו שאלה של השקפה. אבל על העובדה שזו הליגה הבינלאומית המסעירה ביותר, ובעיקר הליגה העשירה בעולם, אין ויכוח. בעלי הקבוצות מעבירים שם מליוני דולארים מיד ליד, בלי ניד עפעף ואף מועדון גדול כקטן אינו יכול להתמודד אתם.

סכומי העתק המשולמים באיטליה, הביאו לשם עד רב של כדורגלנים מיבשות שונות, מארצות שונות והמייצגים אסכולות שונות. ישחקו בה דרום־אמריקאים, אמני השלישיה בכדורגל, לצד אירופאים קשוחים ובעיקר מגרמניה, הולנד, שוויץ, אנגליה, דנמרק, יוגוסלאביה ופורטוגל. אפילו לברה"מ – סגנית אלופת היבשת, תהיה נציגות.

ריבוי הנציגים הדרום־אמריקאים, העניק לליגה את הכינוי "ליגת הסמבה". אולם גם מקומם של האירופים לא יפקד. וכי אפשר יהיה לזלזל בשלישיה ההולנדית חוליט, רייקרד ואן־באסטן, או בגרמנים מתיאוס ופלר והסובייטי זבארוב.

מבין שחקני הרכש הרשים, להם תהיה באיטליה שנת בכורה, הבולטים הם הברזילאי אלמאו שנרכש באפולי, הפורטוגזי בארוס שלבש את מדי ה"זברה" של יובנטוס וההולנדי רייקארד. השלושה הם גם היקרים ביותר שנרכשו השנה ועלותם נעה בין 3.5 ל־4.5 מליון דולאר.

אולם כל הרכש הנכבד הזה לא יוכל להאפיל על שני הכוכבים הגדולים של הליגה האיטלקית – ההולנדי רוד חוליט, כדורגלן השנה באירופה והארגנטיני דייגו ארמנדו מארדונה, הכדורגלן הטוב בעולם, שימשיכו לנגן כינור ראשון בכל עיתון ובכל מגע.

רבים מקבוצה אחת

כדי למנוע בלבול בסגנונות משחק ביצעו כמה מן הקבוצות את הרכש שלהן בגירה אחת. בולטת בעיקר האלופה מילאן שהוסיפה לשורותיה הולנדי שלישי, פרנק רייקארד על השניים שכבר שיחקו אצלה, רוד חוליט ומארקו ואן־באסטן. שלושה אלה יחד עם האיטלקים הבינלאומיים ויורדים אבני הרכש החדש מלאנצ'י גלוזה סולדיני יבנו לשמור את קבוצתם עונה נוספת בפיסגה.

יריבתה העיקרית של האלופה תהיה בכל הנראה סגניתה נאפולי, שאשתקד לא עמד לה כוחה בסיום. הנפוליטנים חיזקו את שורותיהם בברזילאי מעולה ברמתו של אלמאו, שהגיע מאתלטיקו [illegible] קלאודיו [illegible] ואת מקומו יתפוס שוערה של ורונה ג'וליאני. עוד יופיע בקבוצה הצעיר לוקה פוסי שהגיע מסמפדוריה.

יורש לפלטיני

יובנטוס סבלה בעונות האחרונות, מאז עזיבתו של פלטיני מבעיות בכושר. נסיונות הרכש הסנסציוניים (איאן ראש) בשלב הקבוצה נחלו אכזבות. לקראת העונה החדשה ביצעו קברניטיה מהפכה בהרכב. ראש הוולשי חזר הביתה לליברפול. במקומו נרכשו הפורטוגלי רוי בארוס והסובייטי אלכסנדר זבארוב שהצטרפו לדני מיכאל לאודרופ (שאגב נבצעה לעזוב את הקבוצה בתום העונה). בשוק המקומי קנו בציני "יובה" את הותיק אלסנדרו אלטובלי מאינטר ואת ג'יאנלוקה [illegible] מבולוניה [illegible].

את הרכש הזר המשמעותי ביותר עשתה אינטר, בציונה השניה של העיר מילאן בליגה הראשונה. היא צרפה לשורותיה את שני המערב־גרמנים של באיירן־מינכן לותר מתאוס ואנדראס ברמה (בשאר הארגנטיני רמון דיאז) ואת המקומיים אנריקו קוקי, סלוך השערים מאמפולי וניקולה ברטי מפיורנטינה.

ביתר הקבוצות היה הרכש צנוע הרבה יותר אם כי גם אצלם יופיעו כדורגלנים מעולים. אסקולי תשליך יהבה על היוגוסלאבים מוסטפה ארסלנוביץ' ובורו סבסקוביץ' שהגיעו מהכוכב־האדום בלגרד והצטרפו לברזילאי הוותיק וולטר קאסאגרנדה. אטלנטה שרכשה אחרי אלי אותנה שלנו תופיע עם שני שוויצרים: גלן סטרומברג והולנדר פריץ והברזילאי אוזאיר שנרכש במקום אותנה. בולוניה רכשה את הבלגי סטפן דה־מול, הפיני אלסטו והצ'ילאי הוגו רובה.

צ'זנה התחירה בשורותיה את היוגוסלאבי דאוויד יוסיף והוסיפה אליו את השחקני האנס הולסקוטס מגראסהופרס השוויצרית והשבדי שאבאר מזומא. קומו השאירה את השוודי דן קורנליוסון והוסיפה אליו את הברזילאי מילטון. גם פיורנטינה נשארה נאמנה לשחקן גלן היסטן והוסיפה אליו ברזילאי נוסף דונגה.

שלושה דרום־אמריקאים

בלאציו הלכו על שלושה דרום־אמריקאים. מריבר־פלייט הביאו את האורוגוואי גלסון גוטיירז, מסרגוסה הספרדית את בן־ארצו ראובן סוסה ומנאפולי את אלדרביס את רוחי הארגנטיני. אליהם הצטרף גם קלאודיו [illegible] המקומי מפיזה.

לצה השאירה בשורותיה את צמד הארגנטינים [illegible] [illegible]

פוסקארה הלכה לכיוון הברזילאי והוסיפה [illegible] הסיום. בפיזה ימשיך להופיע האנגלי היחידי בליגה הבלם פול אליוט אליו צורפו הבלגי [illegible] ירטנס בין שהגיע מפיורנטינה.

את רומא עזב הברזילאי הוותיק [illegible] שחור הבית. בשאר בשורותיה המערב־גרמני רודי פלר ואליו הצטרפו הברזילאים רנטו שהגיע מפלמנגו [illegible] המלא הורה לאוס אנדראה דז"ה (סייבה) והמקומי רוג'ריו [illegible] מרונה.

סמפדוריה, בשורותיה מופיעים ג'יאנלוקה ויאלי ומאנצ'יני השאירה בהרכב את הברזילאי הוותיק טוניניו צרו ופרסה אליו את הבלגי היחיד של ספרד – הקשר ויקטור מברצלונה.

טורינו החליפה את כל הזרים שלה. העונה יופיעו בשורותיה הברזילאים ארו מרגנון ומילר והיוגוסלאבי האריס סקורו ובן שחקנה של אמפולי מסימו ברמבטי.

בהורונה שירתה על הרני אלקיאר לארסן יופיעו שני כוכבים ארגנטינים פדרו טרוגליו וקלאודיו קניג'ה שנרכשו מריבר־פלייט והמערב־גרמני תומס ברטהולד לא תהיה זו שנה שניה בקבוצה. רכש נוסף הוא המריז ברזילאי ממילאן.

האיטלקים המתכוננים לארח את משחקי הגביע העולמי 1990 יקבלו את העונה להכות שחקניהם ובחינת כוחם. הכוחות יהיו הכוכבים הזרים, שיהוו מודל לחיקוי לכל כדורגלן איטלקי המכבד את עצמו.

מחזור קטוע בליגה האנגלית

מאת ג. שרון

בליגה האנגלית יערך מחר מחזור קטוע. מאחר שמנצ'סטר־יונייטד וארסנל יפגשו בגמר גביע יתקיימו רק שמונה משחקים כשבמרכזם תארח לוטון את ליברפול.

יתר המשחקים: צ'רלטון – סאוטהאמפטון; דרבי – נוריץ'; מידלסברו – וסטהאם; אסטון־וילה – ווימבלדון; אברטון – [illegible]; ניוקאסל – קובנטרי; ק.פ.ר – טוטנהאם.

טבלת הליגה הלאומית

	הקבוצה	משׂ'	נצ'	תיקו	הפס'	שערים	נק'
1.	הפועל באר שבע	3	2	1	0	2:5	7
2.	הפועל פתח־תקוה	3	2	0	1	5:6	6
3.	מכבי חיפה	3	2	1	0	3:7	5
4.	מכבי נתניה	3	1	2	0	3:4	5
5.	בית"ר תל־אביב	3	1	1	1	2:2	4
6.	בית"ר ירושלים	3	1	1	1	2:4	4
7.	הפועל תל־אביב	3	2	1	0	2:4	3
8.	מכבי תל־אביב	3	1	2	0	1:2	3
9.	הפועל ירושלים	3	1	0	2	4:3	2
10.	שמשון תל־אביב	3	0	2	1	2:1	2
11.	הפועל טבריה	3	0	1	2	5:2	1
12.	הפועל כפר סבא	3	0	1	2	6:2	1
13.	בני־יהודה ת"א	3	0	1	2	4:0	1
14.	צפרירים חולון	3	0	2	1	4:3	0

משימת ה"שלישיה המובילה" לשמור על מאזן מושלם גם בתום המחזור הרביעי

מאת שמואל טל

ה"שלישיה המובילה" בליגה הארצית, תשתדל לשמור על מאזנה המושלם, גם בתום המחזור הרביעי מחר. המשימה הקשה ביותר היא זו של היורדת מהלאומית, מכבי פ"ת, שתופיע במשחק חוץ בחדרה נגד הפועל המקומי.

שתי השותפות האחרות לצמרת, מכבי יבנה והפועל ר"ג, יהנו מיתרון הביתיות.

שיצליחו [illegible] אורחותיה, מכבי [illegible] הפועל [illegible] ואילו הרמת־גנים יארחו יורדת נוספת מהלאומית, הפועל לוד, שסיימה את שלושת משחקיה עד כה בתיקו.

חלק מהקבוצות ינסו "לרדוף" את נצחון הבכורה שלהן העונה. כך בית"ר רמלה, שתארח את מכבי רמת־עמידר במשחק התחתית; כך גם מכבי יפו, במאזנה עד כה שתי נקודות בלבד, שתארח את השכנה, הפועל מבחנים.

הפועל יהוד, עדיין ללא נצחון, תתארח בדלית אל כרמל אצל מכבי טמרה. מפגש מעניין בין שתי לאומיות לשעבר, יפגיש בנתניה את בית"ר המקומית עם מכבי שעריים.

הפועל חדרה – מכבי פ"ת
היורדת מהלאומית תגיע לחדרה כשבמאזנה שלושה נצחונות משלושה משחקים. אצל חדרה העניינים קצת יותר יגעים, אולם מאחר שהקבוצה אוהבת אתגרים והכדורגלניה יודעים פרק בהלכות כדורגל לא נופתע אם הפעם ישארו הנקודות בבית.
התחזית: תיקו או נצחון לחדרה.

מכבי יבנה – הפועל חיפה
יבנה פתחה את העונה בסערה ויש המצביעים עליה כבר בשלב כה מוקדם כעל מועמדת לעליה ללאומית. מנגד חיפה בצרות. אחרי שנתיים בצמרת היא תאבק השנה ככל הנראה על חייה בארצית. קשה להאמין שבכושרה הנוכחי תהווה יריב למקומיים.
התחזית: נצחון ליבנה.

בית"ר רמלה – רמת־עמידר
משחק של שתי קבוצות שיאבקו העונה בחלק התחתון של הטבלה. [illegible] נקודות [illegible] מנוסה יותר לפיכך צפוי משחק שקול.
התחזית: תיקו.

מכבי יפו – הפועל מבחנים
מפגש בין שתי שכנות שפתחו את העונה בליגה הרשמית. כתיים ניצחה בשבת החולפת לראשונה והיא תנסה לנצל עובדה זו כדי לבנות מצב שניה ברציפות. יפו עדיין ללא נצחונות ותשאף לנצל את ביתיותה כדי לצבור נצחון ראשון.
התחזית: תיקו המעלה ליפו.

מכבי טמרה – הפועל יהוד
העולה החדשה מטמרה נכנסה אט אט להילוך גבוה, הגם שתארח את יריבתה בדלית אל כרמל היא נראית בשלה יותר להשגת נצחון הבכורה בארצית. יהוד עדיין לא סיימה את הדגירה שלה ובכל הנראה לא תעשה זאת גם הפעם.
התחזית: נצחון לטמרה.

הפועל ר"ג – הפועל לוד
הפתעת הליגה הארצית עד כה היא הקבוצה הצעירה מר"ג, שרשמה שלושה נצחונות למאזנה. לוד שירדה מהלאומית כנראה עוד לא תפסה את העניין וסיימה את שלושת משחקיה בתיקו. ר"ג ביתית ולפי שעה גם טובה יותר.
התחזית: נצחון לר"ג.

בית"ר נתניה – מכבי שעריים
מפגש מעניין בין שתי קבוצות עם נסיון לאומי שטרם מצאו את הנוסחה לנצחונות. נתניה התחזקה לאחרונה בשחקנים שעברו מהיריבה העירונית מכבי. היא גם תשחק ב"טוברוק" הביתי ולפיכך היא מועמדת לנצחון.
התחזית: נצחון לבית"ר נתניה.

זלוטיקמן ספג הרחקה למשחק

מאת משה כהן

חיים זלוטיקמן ספג אמש עונש הרחקה למשחק אחד לאחר שהורשע בתקיפת השופט במהלך משחק אימון של קבוצתו לפני פתיחת העונה.

זלוטיקמן ספג הרחקה למשחק אחד בפועל ועוד משחק על תנאי. כבר אמש הוא ריצה את עונשו, לאחר שלא שותף במשחקה של מכבי ראשל"צ מול הפועל ת"א.

גם הפועל גליל־עליון הועמדה לדין משמעתי בעקבות שיתופו בניגוד לחוק של זר [illegible] במשחק אימון, למרות שהוא לא רשום בקבוצה.

בית הדין המשמעתי של איגוד הכדורסל הטיל על הקבוצה קנס כספי של 1000 שקל ושני משחקי אירוח על תנאי.

גליל־עליון הלם בגאווה החולונית

מאת משה כהן

רק שתי קבוצות טרם נוצחו בשלושת מחזורי הפתיחה של הליגה הלאומית בכדורסל. עובדה זו מבטיחה לנו עניין רב לקראת המשך העונה.

את הפתעת המחזור סיפקו לנו שחקניה השאפתנים של הפועל גליל־עליון שלא נבהלו מלהקתו של המנג'ר השאפתן, מישקה לפרדון והלמו בו במבצרו הוא. אין ספק, כי חולון אכזבה, אבל אני בטוח שלפרדון, מאור ויתר חברי הגולה ההולנדית ידעו להפיק את הלקחים המתאימים. בעיקר, אמורים הדברים לגבי ניהול המשחקים ע"י המאמן מעורר המחלוקת, מרדין קסלר.

גליל־עליון נותרה בפסגה בלתי מנוצחת יחד עם מכבי ת"א, שקיבלה ביום שלישי מתנת יציאה למשחק ההוקרה בפילדלפיה ע"י הפועל חיפה. ראוי לציין, כי החיפאים במעט גברו גם על הפועל גליל־עליון בביתה. כם שבהחלט כדאי לשים לב למשחקיה של הפועל חיפה.

כבר במחזור השלישי ניתן להבחין בקבוצות סיאבקו נגד הירידה לליגה הארצית. לאליצור רמלה, סיכולה לארוז את החפצים יצטרפו הפועל איתן/גבת או אליצור נתניה.

תבוסתה של מכבי ראשל"צ מול הפועל ת"א גרמה לאכזבה רבה, שכן ציפינו מחניכיו של משה ויינקרנץ להתברג בצמרת הטבלה ולקבוצה שמובסת בהפרש של 30 נקודות אין זכות להמנות על אריות הליגה הלאומית. גם הסרתנו של חיים זלוטיקמן המורחק לא מצדיק את הופעתה המחפירה של הקבוצה היזמרנית מעיר היין. הדבר גם לא צריך לגרוע מהמחמאות שמגיעות לשחקני הפועל ת"א.

טבלת הליגה הלאומית

	הקבוצה	משׂ'	נצ'	הפס'	סלים	נק'
1.	מכבי ת"א	3	3	0	284:332	6
2.	גליל עליון	3	3	0	204:251	6
3.	הפועל ת"א	3	2	1	221:275	5
4.	הפועל חולון	3	2	1	229:257	5
5.	מכבי ר"ג	3	2	1	266:291	5
6.	מכבי חיפה	3	2	1	230:250	5
7.	הפועל חיפה	3	1	2	259:283	4
8.	הפועל י־ם	3	1	2	276:251	4
9.	מכבי ראשל"צ	3	2	1	262:249	3
10.	אליצור נתניה	3	0	3	288:251	3
11.	איתן/גבת	3	0	3	309:259	3
12.	אליצור רמלה	3	0	3	327:234	3

גליל־עליון 66 (28)
הפועל חולון 63 (27)

המצטיין: וין פרימן
המאכזב: בן מקדונלד
שופטים: וירוזבניק ואבו־עיאב
צופים: 2000
אולם: חולון

★ גליל־עליון: פרימן וליף 19 כ"א, מרטין 12, פליישר 8, מאלוביץ 6, מורחי 2.
★ הפועל חולון: בורמור 15, דלול 11, אלימלך 14, מקדונלד 9, ויליאמס 8, מאור ובוגין 2 כ"א.

הפועל ת"א 91 (46)
מכבי ראשל"צ 62 (26)

המצטיין: דניס ויליאמס
המאכזב: קודקי גלמן
שופטים: הלצר והרמן
צופים: 800
אולם: אוסישקין

★ הפועל ת"א: ויליאמס 19, טאונס 18, פרישמן 17, שרי 15, לאסף 8, בנט 8, אמסלם 6.
★ מכבי ראשל"צ: ולפורד 16, ברקוביץ 15, דייוויס 12, יואל כהן 7, גלסון 6, בטאטי 4, כץ 2.

הפועל י־ם 93 (51)
אל' נתניה 81 (35)

המצטיין: גרי גראם
המאכזב: קיל גברסון
שופטים: דגן והגל
[illegible]

★ הפועל ירושלים: גראם 27, הון ושפע 21 כ"א, בלקול 18, אסלם, מילר וקיסר 2 כ"א.
★ אליצור נתניה: מור 34, רידיק 14, גברסון ובלאס 13 כ"א, נוס 6, ברכה 3.

מכבי חיפה 97 (50)
אל' רמלה 77 (34)

המצטיין: ארי רוזנברג
המאכזב: ביל קרפורד
שופטים: [illegible]
[illegible]

★ מכבי חיפה: רוזנברג 28, אוהגס 18, ברבע 16, גורדון 16, הלאס 10, אמישה 5, לייב 2, אופיר אלון 2.
★ אליצור רמלה: הודניק 22, קורנליוס 20, סמית 19, ניסים 8, קרפורד 4, גורדון ובדילי 2 כ"א.

מכבי ר"ג 113 (57)
איתן/גבת 90 (47)

המצטיין: האורלד קילינג
המאכזב: באריו ומאגנוס
שופטים: ברין והלינגר
צופים: 1000
אולם: קיבוץ גבת

★ מכבי ר"ג: קילינג 40, מאיר 25, בינו 23, אדרייס 14, רינלים 7, באור ושילד 2 כ"א.
★ איתן/גבת: יעקובי 25, בארד 14, ינאי 13, רזקה ואנגמוס 12 כ"א, דוד 8, שמחוני 4, אלון סגר 2.

חמישיית המחזור
וין פרימן (גליל־עליון)
ארי רוזנברג (מכבי חיפה)
מגן מאיר (מכבי ר"ג)
האורלד קילינג (מכבי ר"ג)
דניס ויליאמס (הפועל ת"א)

במחזור הבא
מכבי ראשל"צ – אל' נתניה
גליל־עליון – הפועל י־ם
מכבי ת"א – הפועל חולון
מכבי חיפה – הפועל חיפה
מכבי ר"ג – אל' רמלה
הפועל ת"א – איתן/גבת

פרימן וחבריו הוציאו חולון משיווי המשקל

מאת מאיר לוי

גם הפועל חולון במפסידות. להקתו היזמרנית של מרדין קסלר ספגה אמש הפסד צורב בביתה מול קבוצתה השאפתנית של הפועל גליל־עליון בתוצאה 66:63 (28:27).

אין ספק, כי המשחק חייב להדליק נורה אדומה למנהלי הפועל חולון. עם כוכבים כמו מקדונלד, פיליפס, דלול ואלימלך אסור לקבוצה להפסיד בבית לקבוצה בינונית כמו הפועל גליל־עליון. קבוצה שקלעה רק 63 נקודות באולמה הביתי חייבת לעשות בדק בית לפני שיהיה מאוחר מדי. גם ניהול המשחק ע"י המאמן מעורר המחלוקת, מרדין קסלר מעורר שאלות רבות.

המחוללים החולונים לא מפתיעים מהישג המרשים של האורחים השאפתנים מהגליל. בראשותו של הווירטואוז, וין פרימן הצליחו חניכיו של מולי קצורין להכתיב קצב משחק איטי ולהוציא את החולונים העצבניים משיווי משקלם.

במחצית הראשונה חזו הצופים במשחק גרוע ועצבני. שתי הקבוצות הרבו לבצע טעויות וההחטאות הכרוכות ממצבי קליעה קורצים רק הגבירו את מורת הרוח ביציעים. במחצית השניה התאוששו במקצת שחקני הגליל תוך ניצול הכשל החולשה החולונית. הם גללו בהדרגה את היוזמה והחל מהדקה ה־34 עלו ליתרון שלא נשמט עד לשריקת הסיום.

בדקות הסיום עלה המתח במגרש. וין פרימן יצא מהמגרש בגלל חמש עבירות אישיות ודייוי בורמור הצליח לצמק את התוצאה כשנותרו 40 שניות לסיום – 66:63. ברד ליף איבד את הכדור וחולון יצאה להתקפה האחרונה במשחק, אולם הפעם בורמור החטיא ואפשר לשחקני הגליל לפתוח בחיבוקים ונשיקות.

שחקני חיפה טיילו בשפלה

מאת משה דנציגר

שחקני אליצור רמלה ממשיכים להוות בשר תותחים לקבוצות הליגה הלאומית. אמש נהנו מכך שחקני מכבי חיפה, שזכו בנצחון קל – 77:97 (34:50).

חבל שראשי אליצור רמלה לא הצליחו לגבש במהלך עונת המעבר קבוצה ראויה לשמה, שכן עם סגל השחקנים הנוכחי [illegible] כבר לארוז את המזוודות ולחשוב על בעיות ארוכות למשחקים בליגה הארצית.

שחקני עיר הכרמל שיחקו בהילוך ראשון וגם זה הספיק להם מול קבוצה חסרת היומרות של אליצור רמלה. המשחק היה משעמם ברוב שלביו ורק יכלתו הטובה של ארי רוזנברג הכניסה מעט עניין למשחק.

מיקי ווינקרנץ התקבלו בצרורות

מאת יוסי משורר

כדורסלני הפועל ת"א לא התחשבו אמש במיקי ברקוביץ ומשה ויינקרנץ וזכו בנצחון מוחץ על העולה החדשה, מכבי ראשל"צ – 62:91 (26:46).

אומנם חיים זלוטיקמן המורחק לא נטל חלק במשחק, אבל הדבר אינו מצדיק יכולת כה עלובה, כמו זו שגילתה הקבוצה היזמרנית מעיר היין. חניכיו של משה ויינקרנץ לא הצליחו להוות יריב שקול לשחקניה השאפתנים של הפועל ת"א והמשחק היה חד־צדדי בכל שלביו.

שחקני הפועל לא נזקקו להציג את מלוא יכולתם, שכן מולם שיחקה קבוצה חלשה ומפוררת. השחקן המצטיין במגרש היה ללא ספק דניס ויליאמס, שליהטט כווירטואוז וכמעט התעלל באורחים חסרי האונים.

אין ספק, כי נצחונה המוחץ של הפועל ת"א מרגיז לגבי האוהדים מצד ה"אדומים" ושחקני עיר היין כאחד.

קילינג הטיל אימה בעמק

מאת יצחק סולומון

שחקני הפועל איתן/גבת ממשיכים לספק נצחונות קלים לקבוצות הליגה הלאומית. אמש נהנו מכך שחקני מכבי ר"ג שזכו בנצחון חוץ מוחץ – 90:113 (45:57).

קשה לנתח את המשחק, שכן שחקני העמק לא הצליחו להוות יריב הולם ליריביהם השאפתנים מעיר הגנים. הרמת־גנים ובעיקר, הווירטואוז, האורלד קילינג עשו במגרש ככל העולה על רוחם והותירו את המקומיים פעורי פה.

נתניה הוציאה את ירושלים מהמשבר

מאת עידו גרונר

גם הפועל ירושלים במנצחות. אמש זכתה הקבוצה בנצחון ביתי קל על קבוצתה החלשה של אליצור נתניה בתוצאה 81:93 (35:51).

הירושלמים גילו עליונות מוחלטת בכל שלבי המשחק. אומנם האורחים מעיר היהלומים ניסו להאט את קצב המשחק, אבל מול גרהם, חון ושפע הם לא הצליחו לחולל ניסים ונפלאות.

כדורסל נשים

אלה תוצאות משחקי המחזור השני בליגה הלאומית לנשים: הפועל חיפה – הפועל גלבוע 45:51; מכבי ת"א – אליצור קרית־אונו 58:77; אליצור ת"א – אליצור חולון 46:102; בני יהודה ת"א – הפועל ת"א 42:132; מכבי קרית מוצקין – הפועל נהריה 44:88; מכבי רמת־חן – הפועל גבעת חיים 0:2 (אי הופעה של בנות גבעת חיים).

לחברה גדולה ומובילה
דרוש
מנהל פרוייקט בניה
(משרה 2880)
לפרוייקט רב היקף באזור המרכז
★ בעל נסיון מוכח בניהול פרוייקטים: תמחיר ומו"מ כספי, ארגון וביצוע הנדסי
מועמדים ישלחו פירוט קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 11024 תל־אביב 61110
ויציינו מס' משרה.
סודיות מובטחת.
המודעה לשני המינים.
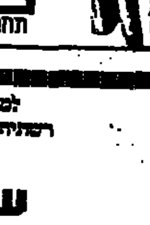
הלל
תחנת ייעוץ להשמי כוח אדם בע"מ

לעתון יומי גדול באזור ראשל"צ רחובות
דרושים/ות
מקדמי מכירות מעולים
התנאים הדרושים
★ השכלה תיכונית
★ כושר הבעה בכתב ובע"פ
★ נכונות לעבודה קשה
תנאים מצויינים לבעלי נסיון
לקביעת ראיון נא לטלפן
08־409605 ,03־9650624

למגזין צבע גדול
דרוש/ה
מעצב גראפי בכיר
נסיון קודם בעיצוב מגזינים הכרחי!
בתשובה נא לפרט רקע מקצועי, פרטים אישיים ודרישות שכר
לפנות אל "מעצב", ת.ד. 9438 ת"א

"אמנות – לעם"
דרוש
מנהל מדור תיאטרון
● הכישורים הדרושים
היכרות מוסדות התיאטרון
נסיון בעבודה ציבורית עם מוסדות תרבות ורשויות מקומיות.
הכרת מסגרות עבודה אמנותיות – שנתיות
יחסי אנוש טובים
ניהול צוות
יתרון בעל תואר אקדמאי בתחום התיאטרון.
המועמד יתקבל לתקופת נסיון.
נא להגיש מועמדות בצירוף קורות חיים בכתב
אל: "אמנות – לעם" – מנהל מדור התיאטרון
ת.ד. 11055 תל־אביב עד יום 14.10.88

דרושים
לעבודה בנווה־ירק
לתקופה של שבועיים
עדיפות לגבר קיבוץ
052־72469

דרוש/ה
גרפיקאי/ת
עם נסיון לעבודות ביצוע, לטרסט ומונטז'
טל: 03־336365
בשעות העבודה.

הלוח הכללי

למוסד ממלכתי באזור ת"א
דרושים
סטודנטים לתפקידי שמירה
סטודנטים לעבודה גמישה המאפשרת לימודים
– יכולת להקדיש לפחות שני בקרים מדי שבוע (כולל יום שישי)
– לפניהם שנתיים למודים לפחות
– לאחר שרות צבאי
– בריאות תקינה
– עם סיום הלמודים אפשרות של השתלבות במערכת
ליצירת קשר עמנו טלפנו: 03־256214, או כתבו לת.ד. 33471, ת"א בצירוף פרטים אישיים (מס' ת.ז. מ.א. בצה"ל, גיל, שנת לידה, שנת עליה, כתובת ומס' טלפון).
– סודיות מובטחת –
רק פונים מתאימים יענו

לחברת פיננסים גדולה בחיפה
דרוש/ה
איש שיווק
הכישורים הדרושים:
★ נסיון בקאי והבנה בהנהלת חשבונות.
★ נכונות לעבודה מאומצת.
★ ההשתלמות תערך בת"א.
שעות העבודה 08.00־19.00
תנאים מצויינים למועמד המתאים.
לפרטים למר אריה 03־622429

קופת חולים מכבי
דרוש/ה
עובד/ת מעבדה רפואית
מקום העבודה: מרכז השרון
משרה מלאה
רצוי ידע בלקיחת דם ורידי
בפרטים נא לפנות לטלפון: 03/5402473, 03/5402467

למפעל הייטק
רשתית איכותית בסיה
דרוש
שותף פעיל
03־9250388 ביום:
03־728275 בערב:

לחנות מפעל בנתניה
דרוש
מנהל חנות
גיל: 45 – 55,
נסיון במסחר.
נא להתקשר: 051־29174 (מרגלית)

דרושים
אחיות מוסמכות ומעשיות
(גם אחים)
במשרה מלאה או חלקית
לפנות לאחות הראשית בל"ח ליבנשטיין
למחלות כרוניות
שד' החייל 4,
יד־אליהו, תל־אביב
טל. 03־331414

مكان الاحل

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר — דבר ראשון בבוקר

גסטטנר
בוא להצליח איתנו
אם אתה

נציג מכירות מעולה

כי ההרגשה סלקי!
אנו מחפשים את הטובים ביותר להרחבת מערך המכירות שלנו
בירושלים, טבריה, חיפה, תל אביב ובאר שבע
הכישורים הנדרשים: • כושר לניהול מו"מ
• יכולת בינאישית טובה
• נסיון מתאים במכירות
בעלי רכב, יפנו בכתב יד תוך פרוט קורות חיים ונסיון אל:
ת.ד. 502 תל־אביב עבור: מחלקת כח־אדם

לחברת יבוא
דרוש

מקדם מכירות

★ בעל נסיון במכירות
★ השכלה אקדמאית — יתרון
★ שליטה באנגלית
★ גיל עד 35
★ מגורים באזור גוש דן
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים וטלפון לת.ד. 2115 חיפה 31020.

מנהל/ת חשבונות
3 שנות נסיון־המלצות
בקיא/ה בהנהלת חשבונות
יכולת עצמאית
03-650737/8

דרושים
צעירים/ות-סטודנטים/יות
תושבי גוש דן
להפצת מוצר מחוייב עפ"י החוק
רווח נאה מובטח
יואב - 03-493251 גם בשבת 03-454174

ברסקב 55
לחברה העוסקת בפיתוח
מיכשור אנליטי מתקדם - דרושים
אלקטרונאי/ת
משרה 410/88
לאחזקה ושירות של מיכשור מדעי (GC.LC).
עדיפות לבעלי נסיון דומה.
כימאים וביוכימאים
משרה 510/88
למכירת ציוד כרומטוגרפיה וספקטרוסקופיה
עדיפות לבעלי נסיון במכירות
5 ימי עבודה,
רכב צמוד והשתלמות מקצועית בחו"ל
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות
לת.ד. 560 רחובות 76103

אנשי מכירות
למיכון משרדי
תנאים טובים
למתאימים
טל: 03-339417,
03-339436

למפעל תעשייתי גדול בענף הריהוט
דרוש

מנכ"ל

● נסיון מוכח בניהול מפעל – 15 שנים לפחות.
● בעל הסמכה אקדמאית באחד מהתחומים:
תואר שני במנהל עסקים
מהנדס תעשיה וניהול
מהנדס ייצור.
● כושר ניהול, ארגון ופיקוח על קבוצות עובדים.
● מגורים באזור הצפון – יתרון.
תנאים טובים למועמד המתאים
נא לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים והמלצות.
ת.ד. 4353 חיפה, מיקוד 31040

אפרת טכנולוגיה עתידית בע"מ
EFRAT FUTURE TECHNOLOGY LTD.
חברה אמריקאית - ישראלית המובילה בפיתוח מערכות זמן אמת לעיבוד ואגירת קול ותמונה.
דרושים/ות לצוותי המו"פ
מהנדס אלקטרוניקה/מחשבים
(מישרה VS/12)
• לשילוב דיסקים מגנטיים ואופטיים.
• בעל ניסיון של שנתיים בפיתוח חומרה ודרייברים הכוללת מיקרופרוססורים של אינטל 80286/8086.
• ניסיון ב-RMX 86/286 - יתרון.
מהנדס אלקטרוניקה/עיבוד אותות
(מישרה SP/42)
• לפיתוח ויישום אלגוריתמים של עיבוד אותות דיבור ותמונה.
• בעל ניסיון של שנתיים לפחות בנושאים דומים.
מהנדס מחשבים/תוכנה (מישרה DA/11)
• לפיתוח תוכנה במערכת מחשב מרובת מעבדים בסביבת אינטל 8086, 80286 ומערכת הפעלה RMX.
• בעל ניסיון של שנתיים לפחות בנושאים דומים.
• ניסיון בתמיכה/הנדסאי אלקטרוניקה - יתרון.
נא לפנות תוך ציון המשרה, למחלקת כח אדם,
ת.ד. 9050 תל-אביב 61090.

פילת אגף השמה
ללקוח שלנו
חברה קטנה ודינמית באזור ת"א
דרוש/ה
מנהל/ת פרוייקט
פיתוח בבינה מלאכותית
הכישורים הנדרשים:
• נסיון בתחום הבינה המלאכותית
• נסיון בניהול צוות פיתוח וקבלני משנה
• ... שפת PROLOG
• הכרת UNIX ושפת C יתרון
רק פונים מתאימים יענו
נא להפנות קורות חיים מפורטים ל"פילת"
דרך פתח תקוה 114 ת"א 67012, משרה 5510

לתושבי ת"א והמרכז

המוכשרים להצליח

אם את/ה בוטח/ת בעצמך ויכול/ה להוכיח שאת/ה מסוגל/ת להצליח ולעבור את המיון הקפדני,
יש לך הזדמנות להצטרף
לקורס המקצועי של מגדל
ללמוד ביטוח חיים וגם ביטוח כללי
לעמוד במבחני רישוי מתמחה של משרד האוצר, להתמחות כסוכן/ת ביטוח במגדל
ליהנות מהכנסה חודשית הולמת מסיום הקורס
והעיקר – להצליח ולהגיע לעצמאות.
טלפן/י ללבנה: 03-622245/9
דבר אחד בטוח. מגדל חברה לביטוח בע"מ

מנהלים בע"מ
איוש ומיון מנהלים ועובדים בכירים
באריה 12 ת"א 65241 טל. 03-660728 ת.ד. 4665 ת"א 61046

למפעל פלסטיק
דרוש
מנהל יצור
• מהנדס מכונות/כימיה/יצור.
• הכרות ונסיון קודם בענף הפלסטיקה (רצוי אקסטרוזיה) – תנאי הכרחי.
• כושר נהול ויכולת הפעלת צוות עובדים.
כפיפות התפקיד – למנכ"ל החברה.
מקום העבודה – אזור המרכז.
המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה אל "מנהלים" ת.ד. 4665 תל־אביב 61046
סודיות מובטחת
MENAHALIM LTD EXECUTIVE RECRUITMENT AND SELECTION

מנהלים בע"מ
איוש ומיון מנהלים ועובדים בכירים
באריה 12 ת"א 65241 טל. 03-660728 ת.ד. 4665 ת"א 61046

לחברה תעשייתית גדולה
בענף הטקסטיל
דרוש
עוזר/ת למנהל שווק
• גיל – עד 30
• השכלה רלבנטית (כלכלה, מינהל עסקים) – רצויה.
• שליטה מלאה בגרמנית ואנגלית – הכרחית.
• כושר שכנוע, נהול מו"מ ויכולת מכירה גבוהה.
התפקיד דורש נסיעות תכופות לקיום קשר שוטף עם לקוחות החברה, בעיקר בשוק האירופי.
מקום העבודה – אזור השרון.
המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה אל "מנהלים" ת.ד. 4665 תל־אביב 61046
סודיות מובטחת
MENAHALIM LTD EXECUTIVE RECRUITMENT AND SELECTION

למוסד ממלכתי
דרושים
קציני מילואים
בדרגות: סגן, סרן, רב־סרן
אנו מציעים לך
★ עבודה בעלת עניין ואתגר, הכרוכה בניידות.
★ לימוד השפה הערבית.
★ תנאי שכר טובים ותנאי שרות מיוחדים (לרבות רכב צמוד בתום ההכשרה).
★ עבודה קבועה.
★ מסלול קידום רחב ואפשרויות להתפתחות עפ"י כישורים.
אם גילך בין 23–31, השכלתך לפחות תיכונית מושלמת ובריאותך תקינה –
פנה נא בכתב לת.ד. 33171 ת"א (מיקוד 61231) עבור כ"א, בצירוף תולדות חיים ופרטים אישיים (כולל מספר ת"ז וטלפון).
– פנים מתאימים ייענו –

עמל ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
לבית ספר לידי דיווס, ת"א
דרושים בעלי מקצוע
1. להוראת הדפוס בקורסי ערב, במקצועות:
★ קט אופסט 1/4 - 1/8
★ אופסט - פרווה
2. להוראה בקורסי יום במקצועות:
★ דפסות אופסט 1/2 גליון
★ דפסות אופסט G.T.O
★ דפסות קס-אופסט
★ צילום אופסט
★ מונטז'
★ טכנולוגיה של הדפוס.
לפנות למאיר איצקוביץ, מרכז דפוס
מבוגרים בימי א'-ה' בשעה 08:00 - 16:00
טל. 03-477237 ובשעות הערב 08-532493

א.דורי חברה לעבודות הנדסיות בע"מ
דרוש
מנהל עבודה מנוסה לעבודה בתל־אביב
נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 874, כפר־סבא.

סופרגז חברה ישראלית להפצת גז בע"מ
לאגף הנדסה
דרוש/ה
מזכיר/ת אגף
כישורים הדרושים:
★ ידיעה טובה בעברית ובאנגלית כולל הדפסה
★ נסיון מוכח בעבודה זהה
המעוניינים יפנו בכתב יד כולל קורות חיים ונסיון למנהל כח אדם ת.ד. 35 הרצליה 46103

לחברת "רב־בריח" דרושים:
מהנדס תכנן
למפקיד רב־אמנר דרוש מהנדס מכונות:
★ בעל ידע וניסיון של 10 שנים לפחות בתכנון מכונות לעיבוד שבבי ומכונות הרכבה - מבוקרות מחשב.
★ ידע וניסיון בתכנון כלים ומתקנים.
הנדסאי פיקוד ובקרה
נסיון בשיווק מכונות בתעשיית המתכת.
מועמדים יפנו בכתב־יד עם פירוט קורות חיים לת.ד. 465 יבנה 70653.
רב־בריח

לחברת ייעוץ בינלאומית
דרוש יועץ
SECURITY ENGINEERING
מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה או חשמל
שליטה בשפה האנגלית הכרחית
רקע בתחום האבטחה – יתרון
העבודה כרוכה בשהות בחו"ל של שבועיים בחודש.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 346 הרצליה 46722.

לחברת מחשבים
בהרצליה פיתוח
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
עצמאי/ת, עזר/ת לחשב, לחצי משרה.
כדרש נסיון רב וידע בהתחשבנות.
הנהלת עבודה מידית.
נא לשלוח פרוט קורות חיים ונסיון מקצועי בכתב־יד לת.ד. 2085
הרצליה פיתוח עבור "מנהל חשבונות"

לטריגנמיש מפעל לטריקו
דרושות
עובדות מקצועיות
הזדמנות להשתלב בעבודה במפעל
תנאי עבודה מהטובים במשק.
★ 5 ימי עבודה בשבוע ★ שעות עבודה נוחות לאמהות ★ אווירה נעימה ★ ארוחת בוקר ★ הסעות מחוץ לגוש דן ★ אפשרות גם לעבודות זמניות.
לפנות: לטולה או לשמוליק, מחלקת כח אדם, דרך הרכבת 32 תל-אביב (ליד התחנה המרכזית).

להברת ביטוח דרושה
קלדנית / פקידת ביצוע
למשרה מלאה – 5 ימים בשבוע.
נסיון קודם בביטוח – הכרחי.
טלפון: 03-373323

לחברה במרכז תל־אביב דרוש/ה
פקיד/ת שכר מנוסה
ידע בהכנת תיקי שכר ועבודת חשבות.
ידע במחשבים כמו חשבון עבודה.
משרה מלאה. 5 ימים בשבוע.
לפנות בכתב ת.ד. 12012 ת"א 61112
עבור "פקיד" תלויין שכר מבוקש

דרוש
מהנדס אמינות, תחזוקתיות ו-I.L.S
למפקיד בכיר הכולל ליווי פרויקט צבאי מתקדם.
נדרש נסיון של 5 שנים בתחומי אמינות, תחזוקתיות ו-I.L.S, ברמות מערכת וברמות רכיבים.
יועדפו מהנדסי אלקטרוניקה וידיעת אנגלית.
ת.ד. 44104 תל־אביב

עבודה עכשיו
לסניף חיפה, טל' 04-530051
העצמאות 104, א'—ה' 08.00—14.00
דרושים/ות עובדים/ות
מנוסים/ות למקצועות הבאים:
קלדנים/ות
מנוסים/ות
— על מחשבי אלביס (קיפקסט)
— ידע בתמחיר והנהלת חשבונות, מגורים חיפה והקריות, לתקופה ממושכת.
מנהלת
חשבונות סוג 3
מנוסה עצמאית
בעבודה, ידע בתוכנת חשבשבת
מגורים: עכו, נהריה והסביבה, לתקופה ממושכת, משרה מלאה.
פקיד/ת מנוסה,
לשעות אחה"צ,
שעות: 12.00-19.00
לעבודה ממושכת,
ועבודה — בקריות.
לפנות ליהודית
טכנאי/ת — הנדסאי/ת
אלקטרוניקה נסיון באיתור ותיקון תקלות במעגלים מודפסים, לעבודה ממושכת במפעל מסודר באזור חיפה.
מפעילים/ות CNC מנוסים/ות, רצוי ידע בהפעלת מחרטות ומכונות כרסום, לעבודה ממושכת במשמרות.
חרטים/ות
קונבנציונלי
מנוסה, לעבודה ממושכת באזור שלומי.
מרכיבים/ות
אלקטרוניקה
מנוסים/ות, לעבודה ממושכת, משרה מלאה, במפעל מסודר באזור חיפה והכרמל.
מחסנאי/ת
מנוסה, להולכי חלוף לרכב, לעבודה ממושכת באזור המפרץ.
נא לפנות למחלקה הטכנית
מנפאואר MANPOWER יותר טוב מנפאואר

עבודה עכשיו
דרושים/ות עובדים/ות
מנוסים/ות למקצועות הבאים:
לסניף פתח־תקוה, טל' 03-9344974-8
רח' ההגנה 12, קומה א' א'—ה' 08.00—14.00
בחורים/ות אם ברצונכם בעבודה קלה מיידית, לחודש והינכם באזור פ"ת פנו אלינו בהקדם כראי
לכבוד: מגיל 17 ומעלה.
מלגזן/ית לעבודה בפתח־תקוה.
לסניף תל־אביב טל' 03-298877, 284128
רח' בריהודה 12 א'—ה' 08.00—14.00
מלחימות/ מחווטות לשמשרת ראשונה, שניה ושלישית.
עבודה לתקופה ממושכת בתל־אביב.
מכשירן/ית
בעל/ת ידע ונסיון של 3 שנים לפחות בחיווטים והרכבות מכניות, עבודה בניה לתקופה ממושכת.
מלגזן/ית עבודה במשמרות בניה, לתקופה ממושכת.
נהג/ת משאית
לעבודת הלוחה בניה, לתקופה ממושכת.
לסניף הרצליה, טל' 052-576060
בית אלגנ, רח' בקרון 33, א'—ה' 08.00—16.00
מחסנאים/יות
בעלי/ות נסיון, לעבודות ממושכות.
באזור הרצליה. הנאים מעולים.
מנפאואר MANPOWER יותר טוב מנפאואר

למפעל גדול בראשל"צ
דרושים:
עובדי ייצור
★ לעבודות ייצור שונות.
★ להפעלת מכונות.
★ עדיפות לשומרי שבת.
נא לפנות טלפונית מיום א' 03-942021

לחברה ליבוא רכב בחולון
דרושים:
מכונאים
★ אחרי צבא
לפנות לארנון 03-5563545

לחברה הישראלית
לביטוח אשראי בע"מ
דרושים:
סטודנטים
לכלכלה/מינהל עסקים
★ לעבודה במשך כל השנה.
★ 3 ימים לבחירה.
★ 5 שעות לפני הצהריים.
נא להתקשר 03-664861

דרושים
מתכנתים מנוסים
בשפת Basic
על מחשבי P.C
★ רצוי ידע בביטוח ומערכות פיננסיות
★ מינימום שנתיים נסיון
לעבודה מיידית – סודיות מובטחת –
לפנות: 03-338689, 03-333012, 03-335518.

---

hp HP מחשבים. הבחירה האינטליגנטית.
מהנדס מכירות מחשבים
דרישות התפקיד:
★ נסיון במכירות מחשבים
★ בוגר מדעי המחשב/הנדסה/מינהל עסקים
★ נסיון 2-3 שנים בתחום מחשבי מיני
★ יכולת עבודה עצמאית ועצמאות
★ כושר ביטוי בכתב ובעל-פה
★ יכולת לימוד עצמית גבוהה
★ שליטה טובה בשפה האנגלית
מזכירות אגף
דרישות התפקיד:
★ ניסיון בארגון משרד/טיפול בנסיעות עסקיות לחו"ל
★ ידיעה טובה של השפה האנגלית
★ ידע ונסיון בהדפסת עברית/אנגלית-הכרחי
★ יכולת לימוד של תוכנות כמו: מעבדי תמלילים, הגה"ל, מערכת גיליון ועוד
★ תואר אקדמאי או מקביל
המעוניינים יפנו בכתב יד עם פרוט רקע ונסיון מקצועי למערכות מחשוב ומדידה בע"מ מחלקת כח אדם.
HEWLETT PACKARD
מערכות מחשוב ומדידה (CMS) בע"מ
רח' השלושה 11 ת"א 67060
ת.ד. 10080 ת"א 61094
סניפים בלעדיים

המגן לצרכן רשת מדריכים לצרכנות
בשיתוף ידיעות אחרונות
ובחסות האגודה לתרבות הדיור
רח' בן יהודה 53 ת"א ט-650737, 655134-03
מנהל מכירות ארצי
נסיון מוכח בתפעול וארגון צוותי נציגי מכירות.
לפנות בכתב יד בלבד. סודיות מובטחת.
יועץ/ת פרסום ושיווק
• מעל גיל 25, השכלה תיכונית ומעלה, בעל רכב
• מנוגל/ת, יכולת מו"מ מעולה. אין צורך בניסיון קודם, הכשרה, שכר יסוד, עמלות, בונוסים וחסכות.

האנציקלופדיה העברית הכללית
החדישה המקיפה והמעודכנת ביותר
דרושים/ות
אנשי מכירות לכל אזורי הארץ
★ שעות עבודה גמישות.
★ הכנסה גבוהה.
★ נסיון במכירות – לא הכרחי.
★ רכב – חובה.
המתאימים יעברו הדרכה קצרת מועד –
התקשרו עד היום 03-7522890,
03-7522922
– האנציקלופדיה שאי אפשר בלעדיה –

הגרעין הספקה לחקלאות
למחלקה הטכנית בתל־אביב
דרושים
מוכרים
לחנות למכירת ציוד גינון.
נא לפנות לעוזר אופק, ביום א', בין השעות 14.00–16.00.

מתמחה
למשרד חקירות
צעיר, נמרץ,
עם רשיון נהיגה בוטפת (לפחות)
לעבודות מגוונות עם עניין רב
במשרד חקירות בהרצליה.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים
לת.ד. 346 הרצליה 46722

מבלטן כלים
למפעלנו בתל־אביב
דרוש
מבלטן כלים
עם נסיון בבניית מבלטים וכלי־עבודה.
תנאים טובים למועמד המתאים!!
להתקשר למנהל
טל' 03-813201 במעטף בע"מ

תשלבת כיתן בע"מ
לאגף הייצוא
דרוש/ה
מתאם/ת אופנה לטקסטיל בית
הכישורים הדרושים:
1. בוגרת שנקר או מוסד מקביל במגמות אופנה/עיצוב טקסטיל.
2. נסיון מעשי שלפחות 3 שנים, רצוי בתעשיה.
3. התפקיד מחייב נסיעות בין המפעלים בארץ ולחו"ל.
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון לאגף הייצוא ת.ד. 2147 תל־אביב 61520.

דרוש
איש מכירות מעולה
לחנות למוצרי חשמל ביתיים ואלקטרוניים. נסיון מוכח הכרחי
לפרטים: 03-347530, 03-357841

לאחרונה פרסמתי שהרווחתי –6000 ש"ח!!!
יש לי חדשות!!!
בחודש שעבר הרווחתי –9000 ש"ח!!!
המוצר שלי באמת מוכר את עצמו!!!
מעניין אותך?
התקשר לעופר ירקוני 06-335717 מרק שניר 03-805891 ז'אן קריאף 03-955395 ביל רייצס 03-216306 גיל פלד 03-280320

לחברת שיווק דשנים דרושים
סוכנים בכל רחבי הארץ
להתקשר בין 09.30–14.30 כל יום: 03-246534
בשעות הערב: 03-349064

לחברה לשיווק מזון
סוכנים
בעלי נסיון וידע בשיווק מוצרי מזון
טלפון: 823206

איגוד ערים לתבואה דרום יהודה
לקראת העבר מאיגוד ערים לתבואה
לאיגוד ערים ל.. בת סביבה באזור יבנה, רחובות, גן רווה, נס ציונה ועוד אנו קולטים עובדים בתפקידים הבאים:
תואר המשרה: **רכז/תעשיות** 1/88
שעור המשרה: מלאה
הדרגה: 9–7 מהנדסים
או 6–8 הנדסאים בהתאם לכישורים ועפ"י הסכמי השכר בשרות הציבורי.
תאור התפקיד: פיקוח ובקרה על תעשיות באזורי ישובי האיגוד. הוצאת הנחיות ודרישות סביבתיות לתוכניות המוגשות לועדות התכנון והבניה וכן לועדות רישוי עסקים. טיפול במפעלים קיימים בכל נושאי מטרדים סביבתיים.
דרישות המשרה: מהנדס/ת תעשיה, מהנדס/ת כימי, יכולת לקרוא ולהעריך תכניות ותהליכי יצור, יכולת לנהל מו"מ עם גורמים בכירים בתעשיה. נסיון של 3 שנים לפחות במקצוע. על המועמד/ת להיות בעל רכב.
תואר המשרה: **מתכנן/ת סביבתי** 2/88
שעור המשרה: מלאה
הדרגה: 8–7 בדרוג מח"ר או מהנדסים.
תאור התפקיד: לווי ובדיקת תכניות המוגשות לאישור הועדה המקומית לתכנון ובניה, הנחיה, לווי והכנת תסקירי השפעה על הסביבה, סיוע בהכנת הנחיות תכנוניות. ייזום וקידום פרוייקטים סביבתיים בשיתוף עם הרשויות החברות באיגוד.
דרישות המשרה: תואר שני או שלישי בגיאוגרפיה, תכנון סביבתי או מקצועות קרובים. יכולת לקרוא ולהעריך תכניות המוגשות לועדות בנין עיר. נסיון של 3 שנים לפחות במקצוע. על המועמד/ת להיות בעל רכב.
תואר המשרה: **מזכירה/עוזרת מנהלית** 3/88
שעור המשרה: מלאה
הדרגה: עפ"י כישורי המועמדות
דרישות המשרה: נסיון בעבודות מזכירות וניהול משרד. ידע ונסיון בהפעלת מעבד תמלילים. ידע ונסיון בסיסי בניהול חשבונות. ידע בסיסי באנגלית, כולל הדפסה. אחרי שרות צבאי. רשיון נהיגה לרכב.
הפניה בכתב יד הכוללת קורות חיים, המלצות ותעודות על השכלה יש להעביר למשרדי האיגוד, ת.ד. 1269 רחובות 76112 עד לתאריך 21.10.88 פרטים נוספים ניתן לקבל בטלפונים: 08-459286, 08-450408
מ. סיטון טוב
ס/ יו"ר האיגוד

שנה כיוון ופנה ל:
כיוון שרותי כח אדם
ללקוחותינו ולמשרות קבועים דרושים:
1. **מזכירה לניהול משרד** + הדפסה עברית/אנגלית על מעבד תמלילים.
2. **מזכירה לניהול משרד** עם ידע בגרמנית ברמת שפת אם + שליטה טובה באנגלית.
3. **פקידה** נבונה יוצאת צבא + תעודת בגרות + ידע בהדפסה.
4. **הנדסאי/טכנאי מחשבים**, בעל נסיון 3-4 שנים + נסיון או אוריינטציה לניהול אדמיניסטרטיבי.
תנאים טובים למתאימים!
בפרטים נוספים ולקביעת ראיון נא לפנות לטל. 03-728561, 03-727284.

חברת שלג בע"מ אגף כח אדם
דרושים/ות
מפקחים/ות עירוניים
לאביפת ,זוקי העזר של עיריית תל־אביב–יפו
יוצאי/ות צבא, 10–21 שנות לימוד, עד גיל 35, רשיון ב' לפחות 3 שנים, ללא הרשעות פליליות.
עבודה קבועה ומעניינת, תנאים טובים
053-335162, 053-344339

ליישוב בדרום הארץ
דרושה
גננת מוסמכת
לשנת הלימודים הנוכחית
לפרטים 059-39350 עד 17.00 059-39556
לפנות למשה

למשרד לעמילות מכס
דרוש
פקיד רישוי נמרץ
לתחנה בלוד
תנאים טובים למתאים
טלפון: 03-653416, 03-654038.

למפעל מתפתח בי־ם
דרושים
1. טכנאי/הנדסאי מכונות.
2. מפ"ט למחסן ממוחשב.
3. איש אחזקת מיבנים.
4. עובד ליטוש.
* נדרש נסיון מוכח לכל התפקידים.
5. שליח + רשיון נהיגה (לא נדרש נסיון).
02-248766 לפנות למר פולק
סודיות מובטחת

למשרד מודדים
דרושים
★ עוזרי מודדים
★ שרטטים
★ מתכננים בעלי נסיון
03-799543

לתופרת מודלים בע"מ
דרוש
★ **מומחה להשבחן** בנסיון בענף הטקסטיל
★ **מחסנאי** בעל נסיון בענף הטקסטיל
לפנות 03-337725

עירית אור־יהודה
מחלקת הרווחה
דרושים
1. עובד/ת סוציאלי/ת כוללני/ת למשרה מלאה או חלקית.
2. עובד/ת סוציאלי/ת מרכז/ת נושא מתבגרים לחצי משרה.
לקבלת פרטים ולקביעת ראיון יש להתקשר 354111-5, 357390 לשכת מחלקת רווחה.
עו"ד י. בוכובזה
ראש העיריה.

להרוויח מעל 3,000 ש"ח!
אצלנו זה אפשרי !!!
אם את/ה
איש/ת מכירות
מנוסה רציני/ת האוהב/ת עבודה קשה עם אתגר
03-5103961 03-657526

סולו
★ **סורג** – למכונות סריגה עגולות
★ **סורג** – למכונות סריגה שטוחות
★ **עובד אשפרה** – משרה מלאה
★ **תופרות מקצועיות** – רינגר ואוברלוק
סולג־מפעלי סריגה בע"מ
רח' הפלך 3, ת"א, טל: 824121 ליד איצטדיון בלומפילד

[illegible]
דרושה **מזכירה**
ידע בהדפסה עברית/אנגלית
ידע בסיסי בהנהלת חשבונות
שעות העבודה: בימים א–ה 08.00–16.00, יום ו' 08.00–13.00
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים [illegible] ישראל בע"מ [illegible] 68910 עבור – מזכירה

כספים וקריירה !!!
לחברת גביה ארצית
דרושים
מנהלי סניפים עצמאיים
בכל אזורי הארץ
בעלי משרדים + נסיון בארגון ובניהול
השקעה: 5,000 $
לפנות עם פרטים אישיים ת.ד. 4094 חיפה 31040 לציין עבור "גביה".

מגדל חברה לביטוח בע"מ
דרוש/ה
מפעיל/ת מחשב
לעבודה במשמרות על מחשבי IBM – 43xx + 38
הכישורים הנדרשים:
★ נסיון בעבודה על מחשבי IBM – 38, IBM – 43xx/VSE
★ יוצא/ת צבא
★ נסיון של שנה לפחות כמפעיל/ת מחשב.
עדיפות תנתן להנדסאי/ת מחשבים.
המועמדים/ות יפנו טלפונית לאמנון 03-643833

למשרד אדריכלים בהרצליה
הנדסאי/ת אדריכלות
עם נסיון
חצי משרה
טלפון 052-86864

לחברת אופנה
דרושה
מזכירה
★ לאחר שרות צבאי
טל: 03-380894

לחברת משקאות בירושלים
דרוש
מנהל כללי
רצוי בוגר ניהול / כלכלה עם גישה מיסחרית ויכולת להפעיל צוות של 8 עובדים
02-659910

למפעל לסריגה סריגמיש
דרושים
סורגים ומתלמדים למכונות עגולות
לפנות להנן, רח' האם 4 (פינת בר־כוכבא) תל־אביב
03-352214

למפעל אמריקאי בענף הדפוס
דרוש
דפס אופסט
בעל נסיון במכונת היידלברג 2 צבעים
שכר בהתאם לכישורים
ת.ד. 6198 תל־אביב 61061 – עבור דפס

שהרוד
דרושה
קלדנית
מנוסה ואחראית למשרה מלאה במחלקת הנהלת חשבונות.
לפנות בכתב בציון קורות חיים ל,"שהרוד", רח' הצפירה 31 רמת־גן 52521.

דרוש
מודד
עם 5 שנות נסיון בעבודות כבישים ופיתוח
[illegible]
טל: 03-843866
בית: 03-5032876

עירית תל־אביב יפו
אגף הרווחה
דרוש/ה
מנהל מרכז יום לקשיש — יפו
תאור התפקיד:
1. ייזום והכנת תכנית פעולה עפ"י הנחיות המוסדות המקצועיים הנוגעים.
2. אחריות להפעלת המרכז בהתאם לתוכניות שנקבעו.
3. ניהול אדמיניסטרטיבי ואחריות לביצוע התקציב עפ"י התקנות הנהוגות.
4. קיום קשרים עם גופים העוסקים במתן שירותים לרווחת הקשישים.
5. פיקוח והדרכת צוות עובדי המרכז.
דרישות המשרה:
1. השכלה אקדמאית בעבודה סוציאלית, רצוי בוגר קורס לגרנטולוגיה.
2. נסיון של 5 שנים בעבודה סוציאלית, רצוי בתחום העבודה עם קשישים.
3. נסיון בארגון והדרכת צוות עובדים.
4. שעות עבודה לא שגרתיות.
הדרגה: דרוג עו"ס רמה 5
מועמדויות יש להגיש עד 21.10.88 למחלקת הרווחה – שדי ירושלים 45 יפו.
טל. 03-822863 עבור יחיאל מזרחי.

קלדרן/נית
דרוש/ה
לעבודה בשעות אחה"צ
משעה 14.00–19.00
המשרה היא קבועה
נא להתקשר לדורית 9240073, 03-9246645

מגיש/ת תה
דרוש/ה
למשרדי הנהלת חברה בגוש דן
נא להתקשר ל – 7541308, 03-7541447.
תחילת עבודה מיידית.

למפעל גדול בראשל"צ
דרוש
חשב שכר / כלכלן
★ יכולת עבודה עצמאית בחישובי שכר
★ נסיון בהפקת משכורות באמצעות מחשב
★ ידע בדיני עבודה וחוזים.
מועמדים רציניים יפנו בכתב יד, בפירוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 500 נס־ציונה.

דרוש/ה
איש/ת מכירות
לחברה באזור גוש דן
רצוי נסיון בענף מוצרי הנייר והדפוס.
שעות עבודה מרובות.
שכר: בסיס + עמלות.
רכב צמוד.
נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 22511 ת"א 61224 למשרה 270.
– רק פנים מתאימים יענו. –

לחברה ליבוא ושיווק להנדסת חומרי־בנין
דרושים
1. מנהל/ת חשבונות עם נסיון, לעבודה עצמאית. רצוי ידע במחשב.
2. איש מכירות עם נסיון בענף בנין.
3. מחסנאי משלוחים – סבל.
ספקים בע"מ – 03-810082.

התקדם לחברה עם טכנולוגיה מתקדמת. מוטורולה.
דרוש בערד
טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה
ידע בנושאי RF
עדיפות לבעל נסיון
ידע באנגלית
לפנות: טל. 057-954838 לתאום ראיון
מוטורולה דרום - ישראל בע"מ
MOTOROLA SOUTH - ISRAEL LTD.

לחברת שיווק גדולה באזור דן
דרושים
1. **גובה למחלקת גביה**
3 שנות נסיון לפחות ידע במערכות ממוחשבות
2. **מחסנאי טכני**
נסיון במחסן ציוד רפואי – יתרון
3. **פקידה בכירה לתפקיד אחראי.**
4. **קלדניות מנוסות**
5 ימי עבודה בשבוע
תנאים טובים למתאימים
נא לפנות בכתב לת.ד. 1048 בני־ברק.

המכון לפיתוח ארגוני וניהול כח אדם
עבור אחד מלקוחותינו חברה תעשייתית באיזור המרכז
אנו מחפשים
מנהל שיווק
מדווח ישירות למנכ"ל החברה.
התפקיד מציב אתגר רציני ובלתי שגרתי
תאור התפקיד:
★ אחריות על פיתוח ותכנון אסטרטגיה שיווקית.
★ הפעלת צוות שיווק ומכירות.
★ ביצוע עסקות בהיקף גדול.
כישורים נדרשים:
★ נמרצות, יוזמה ומעוף.
★ ידע ונסיון מוכח בניהול עסקי בהיקף גדול.
★ מהירות מחשבה והחלטה.
★ בעל יכולת מוכחת בניהול צוות מכירות.
★ נסיון ניהולי ברמה בכירה.
נא לפנות בצירוף קורות חיים ומס. טלפון לת.ד. 1844 רמת־גן 52181 עבור מספר 410

לנציגות חברת קוסמטיקה בינלאומית
דרוש/ה
איש מכירות לאזור הצפון
נסיון במכירות, עדיפות לתחום הקוסמטיקה היוקרתית.
דינמי, נמרץ, יחסי אנוש טובים.
מגיל 28 ומעלה, רצוי בעל רכב.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 50239 ת"א 61500 עבור משרה 112.

למפעל יצוא בברקן
דרושה
פקידה לסחר חוץ
בעלת נסיון, כולל הדפסה ותלקס, אנגלית־עברית חובה.
5 ימי עבודה, תנאים סוציאליים.
03-810207, 03-827461
לתושבי אריאל, פ"ת והסביבה תינתן עדיפות.

נטר צרדי צילום (2000) בע"מ
לחברה בעלת מוניטין בתחום המיכון המשרדי
דרושים
לאזורים: חיפה והצפון
ירושלים
"אנשי" מכירות
עם נסיון מוכח בשווק מכונות לצילום מסמכים
למתאימים יינתנו תנאים מעולים
נא לפנות לטל' 03-9234222 ליעקב כץ
סודיות מובטחת
Agfa

סהר
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
מחשבה אחת קדימה
אחראי/ת גביה
נסיון בהנהלת חשבונות ובהתאמת חשבונות
רצוי נסיון קודם בחברת ביטוח
משרה מלאה – 5 ימי עבודה
נא לפנות בכתב בלבד לת"ד 26222 ת"א 61261

סהר
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
מחשבה אחת קדימה
פקיד/ת ביטוח חיים
נסיון קודם הכרחי
רצוי נסיון
[illegible]
משרה מלאה –
5 ימי עבודה
נא להתקשר לטל': 03-5614926 פרט ליום ו'

הילטון תל־אביב
דרוש/ה
מכונאי/ת
לדודי קיטור
העבודה במשמרות. עדיפות ליוצאי יחידות חיל הים ו/או צי הסוחר.
מועמדים/ות מתאימים/ות, מתבקשים לפנות למחלקת המנגנון בשעה 2:00 – 3:30 אחה"צ עם אישורים/תעודות מקצועיות.
טל' 4-3-640292-03.

מנהל/ת מחלקת קירור
דרוש/ה
למפעל במרכז הארץ
דרישות התפקיד:
★ נסיון מוכח בתחזוקת מתקני קירור, מיזוג אויר ויבוש בתעשיה.
★ נסיון בהפעלת צוות עובדים.
★ תנאים טובים למועמד המתאים.
נא לפנות בכתב יד תוך ציון טלפון להתקשרות לת.ד. 33616 ת"א מיקוד 61336 עבור מס' 65.

לחברה דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
כישורים:
א. נסיון 5 שנים
ב. נסיון במערכת דו מטבעית
ג. ידיעה בסיסית בשפה האנגלית.
נא לפנות בכתב יד תוך ציון כתובת וטלפון לת.ד. 21253 ת"א, 61212

למשרד מבני תעשייתי
דרוש
מהנדס/הנדסאי מכונות
הכישורים הדרושים:
– כושר ארגון מעולה.
– נסיון בעבודות מתכת, ציוד שבבי וסיפולים.
– נסיון בתכנון ובניית מכונות ומערכות מכניות.
– נסיון בהפעלת מערכת תיב"מ.
נא לפנות בכתב־יד בצרוף נסיון קודם לת.ד. 25814 ת"א 61258

עולם האשה
לעולם האשה דרושה
עוזרת למזכירת מערכת
בעלת ידע ונסיון בעבודות פקידות כולל הדפסה על מכונת כתיבה ומעבד תמלילים.
משרה מלאה.
טל: 03-5618455

לחברה גדולה בענף המזון
למפיץ ת"א והמרכז
דרושים מחלקים
[illegible]
ורשתות שיווק
[illegible]

קלדרן/נית
דרוש/ה
לעבודה בשעות אחה"צ
משעה 14.00–19.00
המשרה היא קבועה
נא להתקשר לדורית 9240073, 03-9246645
מגיש/ת תה
דרוש/ה
למשרדי הנהלת חברה בגוש דן
נא להתקשר ל – 7541308, 03-7541447.
תחילת עבודה מיידית.

HMC
מרכז רפואי־הרצליה
Herzliya Medical Center
למרכז רפואי הרצליה דרוש
מחסנאי
– בעל נסיון
– לפנות בצירוף המלצות בלבד.
לקביעת ראיון נא להתקשר 052-528548, 052-528574.

לחברת בנית ציבורית
דרוש
מנופאי
בעל נסיון של 5 שנים
לעבודה בגוש דן
לפנות ליהודה 03-331307 03-332901

לחברה ארצית
דרוש
מהנדס/טכנאי בנין
ידע בתכנון ו/או חומרי בניה
לפנות בכתב יד לת.ד. 20521, תל־אביב "עבור מהנדס"
סודיות מובטחת

לחברת משלוחים בינ"ל דרוש/ה
פקיד/ה יבוא־יצוא
הכנת מסמכים, קבלת קהל
אנגלית הכרחית, שפה נוספת יתרון, נסיון קודם הכרחי
טל. 03-614040, 03-611757

דאגליטקס
לחברה המובילה בישראל בפיתוח וייצור צגי זכרונות לתעשית האלקטרוניקה
מנהל/ת מחלקת הנדסת בדיקות ואינטגרציה
★ מהנדס אלקטרוניקה בעל נסיון של 5–3 שנים לפחות ★ נסיון מוכח בהנדסת בד"ס ואינטגרציה, במערכות אנלוגיות ודיגיטליות מסובכות מיקרופרוססורים של INTEL, בניהול הנדסי ★ ידיעה טובה של השפה האנגלית ★
למחלקת פיתוח:
מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה
★ נסיון מוכח של שנתיים לפחות בפיתוח מערכות חומרה והכנה מבוקרות מיקרומחשבים של INTEL – ידיעת שפות PLM ו-C
מהנדס/ת אלקטרוניקה
★ נסיון מוכח של 5 שנים בפיתוח מערכות משובצות מחשב ★ יכולת ניהול ברמה הראיה מערכתית
למחלקת שיווק:
הנדסאי/ת אלקטרוניקה
לסיוע ותמיכה בלקוחות
5 ימי עבודה בשבוע ★ נכונות לעבודה מאומצת
מועמדים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 380 הרצליה 46103 עבור "מחלקת כ"א דאדוק"
בקבוצת digelec ברחבי העולם

לחברה ארצית למוצרי בטון
דרוש
מנהל מכירות
נסיון קודם במכירות
והכרת ענף הבנייה הכרחיים.
לפנות בכתב־יד לת.ד. 21288 ת"א.

לחברה מסחרית העוסקת
ביבוא ובשיווק
דרושים
נהגים/נהגות
לחלוקת סחורה
עדיפות למועמדים המכירים את איזור חיפה והצפון; ירושלים ואיזור הדרום.
עדיפות לבעלי רקע בחלוקת תרופות ומוצרי קוסמטיקה ועבודה עם רשתות שיווק.
איזור מגורים תל־אביב – חובה.
מועמדים יפנו לטלפון 03-258977, 03-255786 לזיוה.

לאולמי "רנסאנס"
דרושים
עוזרי טבחים מקצועיים
למטבח קר וחם + נסיון
לפנות לדני שוחט טל: 03-5742631-4

לחברת בניה ציבורית
דרושים
מנהלי עבודה
בעלי נסיון של 5 שנים לפחות.
נא לפנות בכתב לת.ד. 9486 תל־אביב – מיקוד 61094 עבור "מנהלי עבודה"

הנדסאי תעשיה וניהול
להתאמה והפעלה של מערכת מחשב במפעל תעשייתי במרכז הארץ
כישורים הדרושים:
1) נסיון קודם במפעל תעשייתי
2) הכרת מערכות מחשב (רצוי הכרת מחשבי אן.סי.אר)
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 33263 ת"א עבור מס' 35

דוד ציטניק ובניו בע"מ
דרוש
מכונאי בעל נסיון בטרקטורים ובמלגזות הרמה
לפנות בשעות העבודה לשימי
טל' 03-216204

דרושה
מזכירה למחלקת מכירות
בחברת תלרוף בע"מ
הכישורים הדרושים:
תעודת בגרות לפחות, נסיון קודם בעבודות מזכירות, שליטה בהדפסה ובמעבד תמלילים.
שעות העבודה: 08.00–17.00 (5 ימים בשבוע)
התפקיד מחייב אחריות רבה.
בדבר פרטים נא לפנות בכתב בלבד לתלרוף בע"מ ת.ד. 33800 ת"א, 61337, עבור "מזכירה / מכירות".

דלק
לחברת הדלק הישראלית בע"מ
דרוש/ה
מפעיל/ת מחשבים
תאור התפקיד:
– הפעלה שוטפת של המחשבים והציוד ההיקפי
– בדיקת תוכניות שירות להפעלת המחשב
– הפעלת מערכות העזר של מערכות המחשבים (מערכת חשמל, מערכת גילוי וכיבוי אש וכו').
– טיפול בתקלות בציוד, הכנת ציוד קצה וטיפול בו.
– העבודה במשמרות.
דרישות התפקיד:
– השכלה תיכונית, בגרות ראויה
– בוגר קורס תכנות בסיסי, יתרון
– ידיעת אנגלית ברמה המאפשרת קריאת חומר טכני.
– יכולת פיזית להעברת ציוד קצה והעמסת נייר במחשב.
המועמדים מתבקשים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 50258, מיקוד 61500 תל־אביב לידי מנהל מחלקת המחשב

هكذا من الأصل

ש. שבח שרותים בע"מ

דרושים

מאבטחים וסדרנים

לעבודה מעניינת בתל-אביב

הכישורים הדרושים:
★ עד גיל 40
★ 12 שנות לימוד
★ פרופיל 72 ומעלה
★ ללא עבר פלילי
★ ידע בסיסי בשפה האנגלית

תנאים טובים למתאימים, לפחות 1,000 ש"ח נטו ארוחות ותנאים סוציאליים.
עבודה לא מתאימה לסטודנטים.
לפנות לטלפון 03-5711994.

לחברת יבוא ושיווק מזון בת"א (בית מרכזים)

עובד מחסן

בעל רשיון ג'
– נסיון בעבודות מחסן
– כושר גופני תקין

לקביעת ראיון נא להתקשר בין השעות 08.00 עד 13.00 לטל. 03-321181.

ביה"ח אסותא

דרושות:

אחיות
טיפול נמרץ

ליחידת הצינטורים וליחידת ניתוחי חזה

בתנאי שכר מועדפים –

בדבר פרטים להתקשר למשרד אחות ראשית טל: 03-2403037

או לביה"ח אסותא טל: 03-240185 פנימי 217, 307

לבית מרקחת מרכזי בצפון ת"א דרושה

דיילת יופי/קוסמטיקה

★ בעלת נסיון של מספר שנים ★ יוזמה ועצמאית בעבודה ★ גיל רצוי 30-40 + ידיעת אנגלית ★ תנאים מצויינים למתאימה
טלפון 03-5413813 אחרי 20.00

לבית הוכנה ברמת גן

דרושה

מזכירה

★ אנגלית טובה מאוד
★ נסיון הכרחי
★ העבודה במשרה מלאה
★ 5 ימים בשבוע
★ ★ ★
נא להתקשר טלפונית לאהובה 03-7513886

RAPAC רפק

דרוש איש מכירות חרוץ לרכיבים פסיביים

בעל נסיון בשיווק – הנדסאי אלקט' ושליטה באנגלית.
ת.ד. 18053 ת"א 61180

מלון הוד על שפת ים המלח

דרוש: **סו שף**

עם ותק, ידע ונסיון מוכח.
תנאים טובים ועזרה בדיור.
נא לפנות למחלקת כוח אדם: 057-84644.

דרוש/ה

מתכנת/ת

בעל/ת נסיון באחד מהתחומים הבאים:
★ AFM 51 – PLM 51
★ שפת C על I.B.M./P.C

מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 5949, קריה הרצוג בני-ברק, עבור "מתכנת".

דרוש

איש מכירות מעולה

לחנות למוצרי החשמל ביתיים ואלקטרוניים.

נסיון מוכח הכרחי

לפרטים: 03-547530 03-357841

לחברה גדולה
לסניף תל אביב

דרושים:

טכנאים למחלקת השרות

בעלי רקע טכנאי נרחב במכשירנות אלקטרוניקה ו/או מכניקה
רשיון נהיגה הכרחי
נא לפנות בכתב יד אל ת.ד. 247 ת"א

לסניף 'תנובה' פתח-תקוה

דרושים

מפיצים
לחלב ותוצרת חלב

הכישורים הדרושים:
★ רשיון נהיגה למשאית
★ ידע בנושא שיווק מוצרי מזון
★ כושר גופני תקין
★ ידיעה טובה בחשבון

תינתן עדיפות למועמדים בעלי נסיון מעשי בחלוקת מוצרי מזון.
תחילת עבודה משעה 03.00 בבוקר.
הסעה לעבודה בלילה מובטחת.

מועמדים מתאימים, תושבי פתח-תקוה והסביבה הקרובה, מתבקשים לפנות אישית למחלקת המנגנון בסניף תנובה פתח-תקוה, רח' חיים פיינשטיין פתח-תקוה [illegible]

ניתן להתקשר טלפונית לתיאום פגישה בטלפון: 03-906591.

– סודיות מובטחת –

אוה ועוד

מעוניין/ת בעבודה בשעות הפנאי באזור המגורים??

לעבודה חינוכית עם קהל

דרושים באזורים:
צפון: עכו, צפת, ק. שמונה, מעלות, כרמיאל, נהריה, נצרת, חצור הגלילית.
שרון: הרצליה, כ"ס, הוד-השרון, רמת-השרון, רעננה.
מרכז: חולון, בת-ים, ר"ג, גבעתיים, ראשל"צ, לוד, רמלה, אשדוד, פ"ת, נס-ציונה, רחובות.

לבני 23 +, מיום א' 03-882446, 03-814910

למפעל עתיר ידע באזור תל-אביב

דרוש

הנדסאי אלקטרואופטיקה

נדרש נסיון קודם במערכות וידאו, מצלמות C.C.D עבודה במעבדה

לשלוח קורות חיים לת.ד. 1073 כפר-סבא
סודיות מובטחת

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת

ידע במחשב PC
שבוע עבודה מלא
מקום עבודה חיפה
נא לפנות בכתב יד בלבד בציון גיל, השכלה ונסיון קודם.
לת.ד. 214 הרצליה מיקוד 46101 עבור 319.

להברה בתחום הקוסמטיקה

דרושה

מזכירה למחלקת שיווק

ידע בהדפסה עברית/אנגלית

נא לפנות לטלפון 03-9233273 החל מיום א'

לחברת רטפון אימפורט בע"מ

דרושים:

טכנאי אלקטרוניקה

למחלקת השירות לטלויזיות בצבע

פקידת שירות
בחור

עם רשיון נהיגה
ידע בסיסי בחשמל
לעבודה במוצרי חשמל ביתיים
בעיקר מכונות כביסה,
מועמדים מתאימים מתבקשים להתקשר 03-251176.

מכון מ.ש.פ. שירותים פסיכולוגיים

עבור אחד מלקוחותינו, נציגות בלעדית של חברה אירופאית למוצרי הנעלה ואביזרי אופנה יוקרתיים

דרוש/ה

אחראי/ת חנות ראשית

משרה מס' 610
תיאור התפקיד: הפעלת חנות המיועדת לאנשי טעם. ניהול צוות עובדים קטן. שכר בסיסי + אחוזים
כישורים מרשים: נסיון בהפעלת חנות בתחום האופנה (רצוי בתחום ההנעלה), הופעה ייצוגית, גיל 25-40. מקום העבודה תל-אביב

הגשת המועמדות תעשה בכתב-יד תוך פירוט קורות חיים וציון מספר המשרה לת.ד. 11767 תל-אביב 61116

לחברת יבוא ושיווק בתל-אביב

פקידה כתבנית

– עיבוד תמלילים עברית-אנגלית (עדיפות לבעלות ניסיון בהפעלת וורדמיל)
– ניסיון בתפקיד פקידותי
– משרה מלאה – 08.30 עד 17.00 ימי שישי – אחת ל-3 שבועות

לקביעת ראיון נא להתקשר בין השעות 08.00 עד 13.00 לטל. 03-321181

גלגלים - המדריך הארצי לענף הרכב

דרושים

רוכשי מודעות בכל הארץ

* אפשרות לעבודה זמנית * עדיפות לבעלי נסיון ורכב
תנאים מצויינים למתאימים
03-5222231/2 3222227

להברת שיווק, דרושים:

1. מקדמי/ות מכירה
נסיון + רכב (לאזור המרכז ולירושלים)

2. מנהל/ת חשבונות מנוסה
למשרה חלקית

03-216138, 03-260059

למשרד רואי חשבון

דרושה

מזכירה

בעלת נסיון של 3 שנים לפחות, עדיפות לנבונות לעבודה עד 19.00

03-5613545

למנכ"ל חברת יבוא

דרושה

מזכירה

★ שליטה מלאה באנגלית ועברית

לפנות בציון נסיון קודם, לת.ד. 7107 ת"א 61070

---

1. אנשי מכירות

בעלי נסיון מוכח במכירה של מערכות אישיות י.ב.מ וציוד היקפי.
לפנות בכתב כולל קורות חיים לרשף מחשבים בע"מ ז'בוטינסקי 28 ר"ג

2. טכנאי שרות

לציוד י.ב.מ. תואמים וציוד היקפי
– נסיון קודם יתרון.

לתאם ראיון בטלפון 7527755 לפנות לאורנה או סיגל

אוניברסיטת ת"א

דרושים/דרושות

1. מהנדס/ת חשמל – אגף משק ובינוי
השכלה פורמלית בהנדסת חשמל. 5 שנות נסיון לפחות בתכנון, תפעול ואחזקת מערכות חשמל ופקוד גדולות

2. שרברב/ית – אגף משק ובינוי
השכלה מקצועית, נסיון של 5 שנים לפחות באחזקת והתקנת מערכות אינסטלציה והסקה.
כושר גופני תקין.

3. מפעיל/ת מעבד תמלילים
נסיון של מספר שנים ומיומנות בהפעלת מעבד תמלילים – ותוכנת WORD MILL.

4. תוכניתן/ית – D.B
ידע ועדיפות לנסיון מוכח בתכנות ובעבודה בסביבת בסיסי נתונים, הכרת מחשב IBM מלל תכנות JCL, CICS, TSO, ROSCOE ושפות קובל ובסיס. להחזקת מערכות בסיס הנתונים האוניברסיטאי ומערכות תוכנה מרכזיות. סביבה תומכית ובחינת מוצרי תוכנה.
פרטים נוספים למשרה 4:
בטל: 5450053 (שמואל).

מועמדים/ות מתבקשים לפנות בצרוף קורות חיים, פרטים על נסיון בעבודה ושמות ממליצים למדור העסוקה, יחידת המנגנון, אוניברסיטת ת"א, רמת-אביב, מיקוד – 69978, טל. 5450575.

למפעל תעשייתי גדול בפרדס-חנה

דרוש

מנהל מחסן טכני

עם נסיון של 5 שנים לפחות בניהול מחסן גדול.
ידיעת השפה האנגלית לצורך מעקב וניהול הזמנות מחו"ל – הכרחית.
רצוי גם ידע בגרמנית.
לפנות בכתב-יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 28 פרדס-חנה
למנהל כח אדם.

לחברה מובילה [illegible]

דרוש

איש מכירות נמרץ

בעל נסיון קודם בענף מכשירי כתיבה/נייר בעל רכב
לפנות בכתב לת.ד. 8301 יפו, מיקוד 61082.

דרושה **פקידה** [illegible]

[illegible]
8.30-16.00
[illegible]

לחברה יצרנית

טכנאי קירור

+ נסיון למקררים ביתיים ומסחריים

03-383567
03-370085

לחברת ביטוח בת"א

דרוש

שמאי רכב

מתחיל/מתמחה
טל' 03-292836

לחברה מסחרית בתל אביב

דרוש:

עמיל מכס

הכישורים:
★ בעל רשיון לסיווג מכס
★ נסיון של 3 שנים לפחות
★ בעל יכולת לניהול צוות עובדים.

בפרטים נא לפנות בכתב-יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם, לת.ד. 1144 תל-אביב, 61010, עבור "עמיל מכס"

– סודיות מובטחת –

בידרמן B

חברה לביטוח בע"מ

לסניף חיפה והצפון

דרוש

מפקח מכירות בטוח חיים

הכישורים הדרושים:
★ הכשרה מקצועית מתאימה
★ השכלה על תיכונית
★ נסיון מוכח של 3 שנים לפחות

לקביעת ראיון נא לטלפן ל-04-672256

למוסד פיננסי גדול

דרושים:

פקידי קהל

לאזור תל-אביב

הכישורים הדרושים:
★ השכלה תיכונית מלאה, כולל תעודת בגרות.
★ לאחר שרות צבאי, או שרות לאומי.
★ בגיל 40-45.
★ נסיון קודם – לא הכרחי.

– העבודה במשרה מפוצלת –

המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 23032, ת"א 61230 עבור "מס' 809"

לחברה צעירה ויזמית

דרושים/ות

צעירים/ות

נמרצים/ות לעבודת שטח מעניינת ומגוונת. שבוע עבודה מקוצר, שכר בסיסי גבוה+בונוסים, אפשרויות קידום מהירות.

בטל. 03-7513395 החל מיום א'

למשרד עו"ד בתל-אביב

דרוש

עורך דין

רצוי נסיון בבתי-משפט
טל' 03-203122

להדגמת ומכירת אורגנים ומקלדות

דרוש/ה לנו

קלידן/ית

מנוסה

העבודה במשמרת שניה (13.00–21.00) בחנותנו ב"גרהעיר" בתל-אביב.
לפנות למשרד הראשי כיכר השעון, יפו. 03-822917.

תקשיב להבדל!!!

למשרד רואי חשבון בת"א

דרושה

מדפיסה

(עברית אנגלית)
[illegible]
03-284164

לחברת ביטוח בת"א

דרוש

מנהל חשבונות

רצוי נסיון בביטוח
טל' 03-292836

לחברת בניה ארצית גדולה

דרוש מיידית

ראש אגף למכרזים ובקרה כלכלית

כישורים:
● [illegible]
● [illegible]

נא לפנות לת.ד. 28259 ת"א 61292.

לבולט בע"מ

חברה העוסקת ברכיבים אלקטרוניים

דרוש

מנהל מכירות למחלקה התעשייתית

כישורים: [illegible]
★ [illegible]
★ [illegible]
★ [illegible]

לפנות בכתב יד [illegible] רח' בצלאל 21 ר"ג – 52521.

למוסד פיננסי גדול

דרוש:

אחראי לבטחון ובטיחות ביחידת המחשב

הכישורים הדרושים:
★ משוחרר מצה"ל בדרגת סגן – רס"ן.
★ רצוי נסיון באבטחה פיזית של יחידת מחשב או בטחון שדה.
★ בעל נסיון בהפעלה ופיקוח של עובדים.
★ מגורים באזור גוש דן.
★ בעל טלפון בבית.
★ בעל רכב פרטי.

המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 23136, 61230 ת"א עבור "מס' 220".

לחברה מסחרית גדולה (עוסקת ביבוא ויצוא)

דרוש

חשב

– רו"ח בעל נסיון בתחום דומה
– נסיון בניהול צוות עובדים
להתקשר 03-664561.

שופר-סל

מכרז לשרותי נקיון

חברת שופר-סל מזמינה בזה הצעות של קבלני/ות נקיון לבצוע עבודות הנקיון:

1. בהיפרכל קניון איילון
2. בהיפרכל בפתח-תקוה (מל ביל-ינסון)

קבלנים המעוניינים להגיש הצעות יוכלו להתרשם מן המקום בכל יום בין השעות 09.00-16.00.
הצעות יש להגיש במעטפה סגורה למנהל ההיפרכל עד 21.10.88.

החברה אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או הצעה כלשהי.

טוב בשופר-סל

לסניפי הרשת בגוש-דן והמרכז

דרושים/ות

קציני/ות בטחון

- בעלי השכלה תיכונית
- בעלי רכב פרטי
- לאחר שרות צבאי

המעוניינים מתבקשים לפנות אישית ביום שני 10.10.88, בין השעות: 10.00-16.00, למחלקת הבטחון, בית שופר-סל, רח' רוטשילד 79, פתח-תקוה (בקומה א').

שופר-סל

לחברה מסחרית גדולה באזור המרכז

דרושה

מזכיר/ה

- שליטה מלאה בעברית ואנגלית
- הדפסה בשתי השפות
- נסיון קודם בעבודות מזכירות
- שעות עבודה 10.00-17.00

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב-יד בלבד, בציון קורות חיים ונסיון קודם, לת.ד. 3075, תל-אביב 61030, עבור משרה 24.

התחנה המרכזית החדשה בתל-אביב

לאגף מערכות דרושים:

1. חשמלאים בדרגות ראשי, מוסמך, עוזר + חשמלאי פיקוד ובקרה.
2. מיזוג אויר, ראש צוות בעל ידע בצילרים (צנטריפוגלים)
צנרים ועוזרים
3. אינסטלציה – שרברבים ועוזרים
4. מחסנאי-פקיד טכני בכיר
5. קניין בכיר
6. ממונה על ארכיב
7. פקידה שרטטת

בעלי נסיון של 5 שנים ומעלה (עדיפות לעובדי התחנה המרכזית בעבר) יש לשלוח קורות חיים בכתב יד + שכר נדרש לת"ד 28035 ת"א 61280 לידי שמעון ביטון מנהל מערכות.

לחברת המזרח לשיווק מכוניות בע"מ

דרושים

★ **מחסנאים**
לחלקי חילוף לרכב
ידע באנגלית ונסיון הכרחי

★ **עובדי מחסן**

בדבר פרטים נא לפנות ליהודה פרחי טלפון 03-331037 דרך פ"ת 76 ת"א.

שאש שרותי אבטחה ושמירה

לסניף תל-אביב
למיתקן באזור נתב"ג

דרושים

מאבטחים

★ עד גיל 28.
★ יוצאי יחידות קרביות.
★ בוגרי קורס פיקודי.
★ בעלי עבר ללא דופי.
★ אפשרות למישרה חלקית.

נא לפנות לטל. 03-242877/235465.

דרוש

מבקר איכות

[illegible]

הכישורים:
★ נסיון מוקדם
★ בוגר קורס הבטחת איכות
★ הבנת תקנים

לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 66 בני ברק 51100.

טוב בשופר-סל

דרושים/ות

- למחלקה הטכנית בפתח-תקווה

★ **חשמלאי/ת מוסמך/ת**

לעבודות חשמל ותחזוקה.
המעוניינים מתבקשים לפנות טלפונית לחנה - טל. 03-9233345

- להיפרכל קניון איילון

★ **קופאים/ות**

- הכשרה תינתן במקום
- העבודה במשמרות

המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל ההיפרכל בקניון

- לשופר-סל רמת-אביב ג', רח' אחימאיר 1

★ **אחראי/ת מחלקת חלב**

- הכשרה תינתן במקום

המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל הסניף במקום.

- לסניפי הרשת באזור תל-אביב והמרכז

★ **מחסנאים/ות**

המעוניינים מתבקשים לפנות ביום ראשון, 9.10.88 בין השעות 09.00-11.00, למחלקת כח-אדם, בית שופר-סל, רוטשילד 79 פתח-תקוה, קומה א'.

שופר-סל

חברת "השמירה" בע"מ

חטיבת האלקטרוניקה

מוקד 99

דרושים/ות

אנשי מכירות

★ נסיון של 3 שנים לפחות במכירות.
★ כושר ביטוי בעל-פה ובכתב.
★ הופעה נאה.
★ בעלי רכב.
★ מגורים באזור גוש דן (בין בת-ים/חולון לכפר-סבא/רעננה).
★ אחרי שרות צבאי.

תנאים טובים למתאימים
לתיאום ראיון, נא לפנות ביום א', 9.10.88, לאסתי, טל. 5700340, 03-5700240.

דרוש

איש מכירות

לחברה ותיקה בענף הציוד הרפואי
[illegible]
ידיעת אנגלית הכרחית
לפנות בכתב לת.ד. 4942 ת"א 61048

ליקב ראשל"צ דרושים

נהגים

להלוקת סחורה
★ [illegible]
נא לפנות טלפונית ביום א' 03-9420022

למשרדי חברה תעשייתית בצפון ת"א

אקדמאית למחלקה [illegible]

רצוי בוגרת כלכלה / מינהל עסקים
בעלת נסיון בתעשיה
לפנות בכתב יד ת.ד. 21844 ת"א 61210
עבור "אקדמאית".

לחברת ביטוח בת"א

דרוש/ה:

ראש מדור גביה

באגף ביטוח חיים

הכישורים הדרושים:
★ מנהל חשבונות סוג 3 – לפחות.
★ נסיון בתפקיד דומה – יתרון

מועמדים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 25286, ת"א מיקוד – 61252 עבור "ראש מדור גביה".

– סודיות מובטחת –

לחברת קוסמטיקה עולמית

דרוש/ה

יועץ/ת יופי

לאזור ירושלים בלבד

רצוי ידע בשפה האנגלית והצרפתית, מעל גיל 30, עדיפות לבעלי נסיון
בדבר פרטים נא לפנות טלפונית 03-453153 לרוזית.

לחברת שיווק באזור המרכז, דרושים:

רכזי שיווק/
מקדמי מכירות/
פקידה

תנאי שכר מעולים בסיס + אחוזים
טל: בת-ים 03-594544
אור-יהודה 03-359407 רמת-גן 03-737601

„קולצפים" / שלמה גינוסר

כל תשדיר והיענקיל שלו

תשדירי התעמולה מפזרים הרבה אש כי המיקצה הוא רחב מאוד והמטרות לא מסומנות כראוי

דבר נורא קרה לי בדרך לכתיבת ביקורת על תשדירי התעמולה הראשונים בטלוויזיה: נעגעו עמום לאסיפות־הבחירות הקלאסיות. באולם (כבחוץ אף פעם לא היו הטעם שלי), יחד עם עוד כמה מאות משוגעים הבאים למחוא כפיים או לשסע את האיש הבודד ההוא על הבמה בקריאות ביניים מחוצפות. לראות את הנואם („המרצה" בלשון הימים ההם) מרחוק, את נטיית־גופו ואת המעגלים שתנועות ידיו חורטות באוויר כבד מעשן סיגריות, יותר מאשר את תווי־פניו. ואחר־כך להיות חלק מהתלהטות והתלהמות הנאיבית־משהו של הקהל, וליהנות מצעקות הבוז אם שנאת את המרצה או תיעבת את מה שהוא בא להוסיף לך, לכל הרוחות. או לרכוב על גל של תשואות אם חשבת (והרי בסך־הכל היית נער) שהאיש הוא לפחות אליל, ונוסף לכל גם נואם היודע לטלטל אותך טלטלה כזאת, עד שהוא, לפחות, מגיע לקתרזיס מושלם, גוף ונפש. מי נער ולא חווה נואמי־צמרת כאלה ואסיפות בחירות כאלה, כאשר נואמים (שמו של אחד מהם, גדול בישראל, לא אזכיר כאן) כמעט נפלו מן הבמה ברגעי־השיא של נאום הוצב להבות. במקום המשה־סנהים והפנחס־לבונים והרצפלדים (כן, גם הרצפלדים) והיעקב־חזנים והאבא־אבנים והבגינים, שהמונים נהרו לשמוע כמו תיאטרון משובח, מרבים אנחנו עתה מבעד למסך הקטן קלסתרים בלי גוף, מאופרים לעייפה וכבועים להדראות־במאי.

תשדירי התעמולה החליפו את אסיפת־הבחירות הקלאסית לא משום שהתחליף הזה מסתדר יותר טוב עם הדמוקרטיה, אלא משום שהתחלפו מושגי התקשורת בין בוחר לנבחר. בשיטת הבחירות הנהוגה אצלנו, ממילא הנבחר אינו חייב בדין־וחשבון אישי לבוחר „שלו". הרי אין לו בוחרים משלו. ולכן, גם למגע האישי שלו עם הבוחר הפוטנציאלי לפני הבחירות יש תחליפים: המסך הקטן במקרה הטוב. אחרי הבחירות יש תחליף נוסף: מרכזי המפלגות. אז מדוע שאולם האסיפות לא יוחלף את הסלון שלך כחדר־הקרנה פרטי?

אבל, מה אני בא בטענות למועמדים? האם אני, עכשיו, בגילי, על־פי הרגלי הנהות שלי, בסוף שנות השמונים (של המאה, לא שלי) אטריח את עצמי לאולם שבו נערכת אסיפת בחירות? בשביל מה? כדי לראות („לראות" זה טוב) את הנואם (או היו אומרים „מרצה") ממרחק שלושים שורות בעין בלתי מזויינת? או לשמוע את קולו התורקני מכה על אוזני מרמקולים איומים ב„פול ווליום"? אם יש לו מה להגיד לי, שיטריח עצמו ויכנס לסלון שלי דרך מסך הטלוויזיה. מה אני, „גרופי" שלו שארוץ אליו קילומטרים כדי להיות במחיצתו עם עוד כמה מאות יצורים מגמגמים או, לחילופין, מתגשמים ומתגשפים מתוך הזדהות או תיעוב עמוק? הזמנים השתנו. אם נמאס לי לראות את פרצופו שטוף פלג־דיעה מאחורת ה„פלאש" של האולפן או שהוא סתם מעצבן אותי ואני ממילא לא אצביע בשבילו (או מה שיותר מגוחך: הרי ממילא כן אצביע בשבילו, אז מה הוא ממשיך לנדנד?) – אני פשוט נוגע בקלילות־עצלה בכפתור ה„שלט־רחוק". ואז הוא נעלם ואני לא צריך לכתת את רגלי מאיזה אולם דפוק בית העם או משהו דומה) כל הדרך הביתה.

הנוחות הסאלונית בנוסף לציפייה הכמעט־שתנית הזאת ל„שואו" טלוויזיוני, היא כבר חלק מצופן התקשורת בין המפלגות לבין האלקטוראט המגומגם. יודע צדיק נפש בהמתו ויודעת בהמה למה לצפות. עידן הווידיאו־קליפ אינו עובר עלינו בלי שנלמד שפה חדשה גם במערכות הבחירות. השאלה היא, כמובן, האם תוך כדי כך לא הגענו גם לנקודה כזאת של היסח־הדעת, עד שאנחנו אוכלים את הווידיאו־קליפה ומשליכים את התוך. זאת שאלה שאולי לא מעניינת את מפיקי התשדירים, אבל היא צריכה לעניין מאד את הדמוקרטיה. איפה הדוקטוראנט שיעבוד על הנושא הזה ברצינות?

הפלוס הגדול שהיה לנואם באסיפת בחירות קלאסית, היה היכולת למשש את הקהל ולדעת אל מי הוא מדבר. (על אותו כמה וכמה נכון הדבר לגבי חוג־בית). תשדירי התעמולה בטלוויזיה מפזרים הרבה אש כי המיקצה הוא רחב מאד והמטרות לא מסומנות כראוי. לכן, כמה מהפוליטיקאים המתארחים אצלנו בסלון כל ערב יוצרים תחושה מוזרה מאד שהם טעו בכתובת. לא לי הם צריכים לומר מה שהם אומרים, אלא לשכן שלי יע'נקל. אני בטוח שיע'נקל חושב אותו הדבר, רק מלהיפך. עניין הוא, שלכל תשדיר כזה יש יע'נקל. או מי בעצם מדבר אליו? האם הפריסה האידיאולוגית (אם מותר להשתמש במלה גסה על יד וידיאו־קליפים) של התשדירים מכסה את כל ה„קולצפים" והצגת שלא יהיה להם קר בערבי הבדידות וההתחבטות הממושכים שעוד נותרו להם עד הד"ו בנובמבר?

כמו שאני מכיר את ה„קולצפים" (כמה מידידי הטובים ביותר הם כאלה, אלף תשדירים לא יחסכו מהם יום אחד של התחבטות. אבל, ההצגה חייבת להימשך ויהיה אשר יהי: אצלנו הדמוקרטיה תעבור כל ערב שלושת־רבעי שעה נוספת.

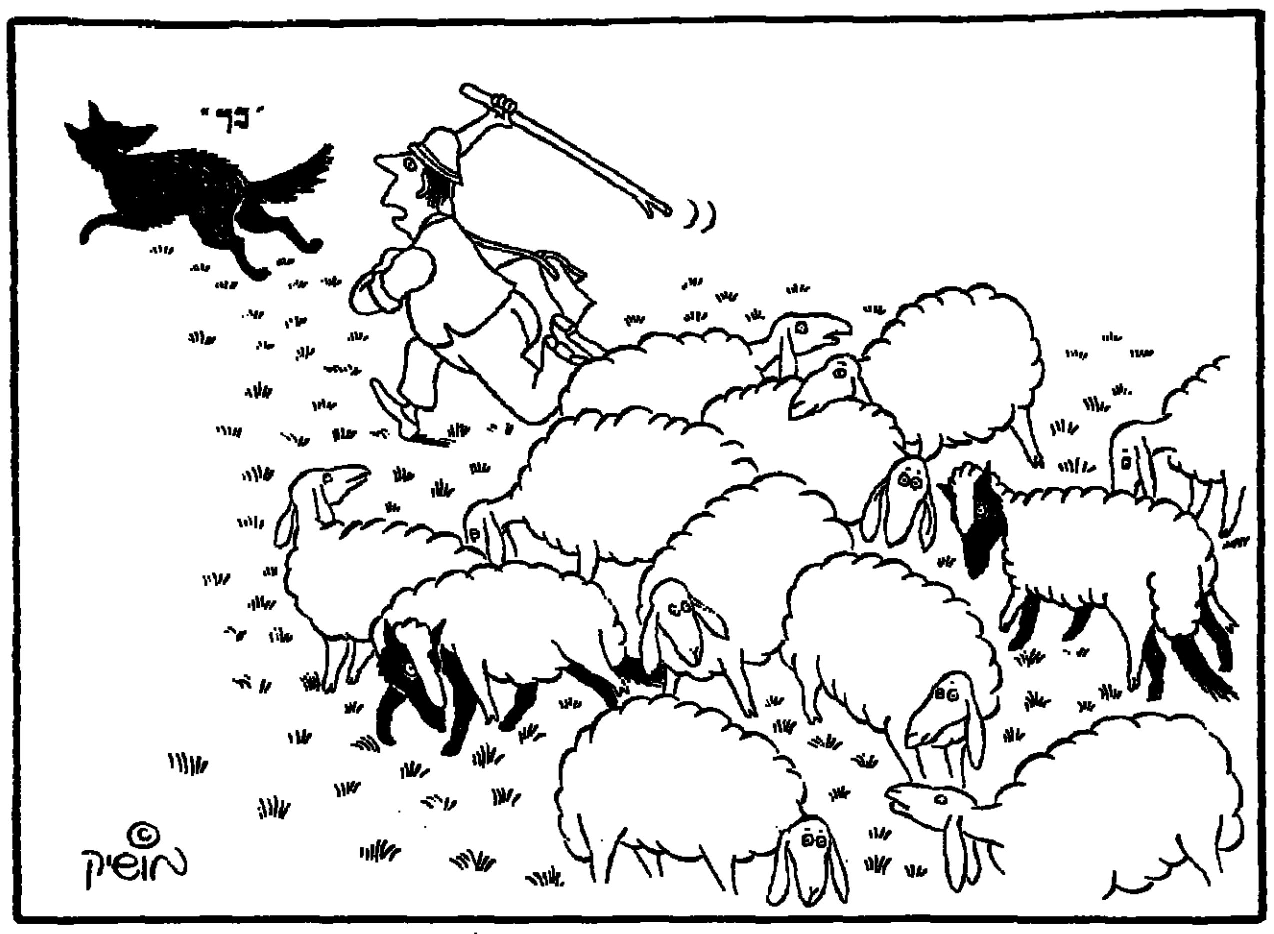

הבטחון – לבני־אדם / יזהר סמילנסקי

בכתבה מאת רולי רוזן (שבועון „הארץ" 30.9.88) מסופר על איסמעיל: בת 27, מן הכפר אל־הדרה, על יד בית לחם, נעצרה ב־20 בפברואר קרוב למקום שממנו נזרק בקבוק תבערה על ג'יפ של צה"ל.

כבלו ידיה מאחורי גבה, הרביצו בה ובעטו, והעבירו לירושלים, לצינוק: מטר וחצי על מטר ועשרים, מטונף כולו כבית שימוש, עד הבוקר.

כשעת החקירה הלבישו על ראשה שק מסריח, הושיבו אותה כבולה על מתקן צנורות ברזל שמבציבים בכל צורה של ישיבה. לשמונה שעות.

ואחר־כך נעלו אותה ב„ארון": תא בטון ודלת ברזל, מטר שבעים על שמונים על ששים, מלא כולו צואה, קיא ועובש. „בארון" הזה השאירו אותה שבוע ימים.

משם החזירו אותה לצינוק „הרגיל" ובחזרה ל„ארון" חליפות, עשרים יום. פעם גם הושיבו אותה שעות אחדות תחת זרם מים קרים, ומשם הכניסו אותה לחדר שמזגן הקפיאו כמעט.

במהלך החקירות הסירו את בעליה. האחר החוקרים בעול מגפים קפץ על רגליה החשופות.

שלושים ושלושה ימים לאחר מעצרה החזירה לתא המאסר והורשתה להתרחץ ולהחליף בגדים.

באמצע יולי, לאחר ערעור שהגישה עורכת־הדין שלה, שוחררה מן המעצר.

רפי לוי, דובר המחוז הדרומי של המשטרה, לא הכחיש את הסיפור. אבל „מאחר שלא הוגשה תלונה על היחס אליה אין בכוונת המשטרה להתייחס לטענותיה".

סיפור זה בודאי איננו הסיפור הקשה או המחריד מכל הסיפורים שישנם ולא הוכחשו. ואף־על־פי־כן:

מה הם עושים, מפלצות העינויים האלה, בשם מדינת ישראל במרתפים שלהם?

מי הרשה להם? מי שלח אותם? מי האחראי להם?

ולמה לא יכניסו אותם ל„ארון" ההוא – וימסרו את בטחון ישראל לבני־אדם?

לעצור את מעגל הקסמים / דני רובינשטיין

בחזרה לנציגות האותנטית

המהומות והענישה יכולו להיפסק בעקבות אירוע יוצא דופן, כמו בחירות חופשיות להנהגה עירונית. צעד כזה עשוי לספק את רצונם של כל הצדדים במגבלות המצב הנוכחי

האם יש צעד ישראלי כלשהו שיכול להפסיק את האינתיפאדה? מערכת הבטחון ניסתה כבר את הכל. ענישה מכל הסוגים, אישית וסביבתית, מעצרים המוניים וגירושים, לחצים כלכליים והפסקת שירותים, מכות והצציות, קליעי גומי ופלסטיק. כושר המצאה הישראלי שבה אוהבים להתפאר בו יביא מן הסתם לעוד חידושים, שכולם אינם אלא גירסות לשיטות ידועות, שכל משטר צבאי השולט בכוח הודע כבר ניסה על נתיניו הסוררים. האמירה, שהפתרון להפסקת המהומות הוא פוליטי, היא כה שגרתית שאין כבר מה לחזור עליה. ופתרון פוליטי מוסכם אין. מה אפשר לעשות במגבלות הללו?

יש אולי צעד שאפשר לנקוט בו ויתכן שיביא רגיעה. הצעד הזה הוא הכרזה על עריכת בחירות לעיריות ולמועצות המקומיות בשטחים. מנקודת הראות הישראלית צעד כזה בהחלט יתכן. לא יהיה בו ויתור או נסיגה, מכיוון שהממשל הישראלי כבר יזם שתי מערכות בחירות כאלה ב־1972 וב־1976. בשתי מערכות הבחירות, ההתאבכויות באשמת ממשלת ישראל אילצה את תושבי השטחים לבחור. מערכת הבחירות הראשונה נכפתה בכוח על הגדה המערבית על־ידי משה דיין וגם לשניה לא הלכו ערביי השטחים בשמחה גדולה. הם ראו בבחירות נסיון ישראלי לספק לגיטימיות לשלטון הכיבוש. מהצד הישראלי, לעומת, זה יכול להתפרש כהמשך המדיניות הוותיקה שישראל מאמינה בה ושיש בה גם יותר משמץ של עקרונות דמוקרטיה ושלטון עצמי הנהוגים אצלנו. את הבחירות בשטחים עשו בעבר ממשלות המערך, אבל גם הליכוד יכול להסכים לכך, שכן דובריו נושאים עתה את דגל האוטונומיה, ובחירות עירוניות הן צעד בכיוון לקראת כינונו של מינהל עצמי אוטונומי מכל סוג שהוא.

מההיבט הערבי יכול צעד זה להתפרש כצעד דרמאטי שיחזיר את השקט לזמן מה לגדה ולעזה. בשטחים יראו זאת כהישג והצלחה, לאחר סבל ממושך וקורבנות רבים. בהודעות ובכרוזים רבים של ערביי השטחים (גם בכרוז האחרון של מפקדת ההתקוממות, מספר 26) מופיעה הדרישה לעריכת בחירות. במשך השנים האחרונות אפשר היה להבחין בבירור איזה יחס של כבוד רוחשים בגדה המערבית לאלה שנבחרו לעיריות ב־1976. רובם כבר לא מכהנים בתפקיד: הודחו או גורשו. אבל בכל פעם ששמם מוזכר, בשיחות, בעתונים, תמיד מציינים: „ראש העיר הנבחר", כדי להבליט את השוני ביניהם ובין ראשי הערים הנוכחיים, שמונו לתפקידם על־ידי ממשלות ישראל וירדן. באמריקה ראיתי פעם מודעות לכינוס עם מוחמד מלחם, ליד שמו צויין: ראש העיריה הנבחר של חלחול. מלחם, שגורש מכאן ב־1980, משמש בתפקידים בכירים באש"ף, אבל התואר „נבחר" חשוב לו יותר מכל. בסופו של דבר איזה מנהיג פלשתינאי אחר – כולל יאסר עראפאת – יכול להציג כרטיס ביקור כזה של היותו נבחר על־ידי התושבים? ברחובות הגדה המערבית, הרווים פעמים רבות בשיטנה עמוקה למנהיגות המסורתית והפרו־ירדנית, אין מעיזים לפגוע באיש כמו אליאס פריג', ראש עיריית בית לחם בעל הדעות המתונות, רק בגלל העובדה שנבחר לתפקיד ברוב קולות בני עירו.

הכרזה ישראלית על עריכת בחירות יכולה, אפוא, להביא לסיפוק מסויים אצל הערבים ואפילו אצל רוב הישראלים, המבינים שכך אי־אפשר להמשיך. אם ההכנות לבחירות יביאו לרגיעה, ישתחררו לקראתן גם אלפי עצירי ההתקוממות, יחודשו את פעילות מערכת הלימודים המשותקת וגם השירותים השונים יתחילו לפעול.

מעגל הקסמים של המהומות והענישה יוכל להעצר בעקבות אירוע יוצא דופן, כמו בחירות חופשיות להנהגה עירונית. בקיצור, דיבורי בכוח אינו עוזר וגם לא יעזור ופתרון פוליטי הוא בלתי־אפשרי בנסיבות הקיימות. מה נותר? רק צעד מסוג זה, העשוי להצביע על נציגות פלשתינאית הולמת ואמיתית, ואת זאת הרי מבקשים הכל.

שבוע ישראלי / אמנון דנקנר

משוכנעים שהעם מטומטם

מי היה מעלה על הדעת לפני עשר או חמש שנים שיהיה כאן רוב בעד הידברות עם אש"ף בתנאים מסויימים. בעצם הימים האלה מתגבש בישראל רוב, בדרך לקונסנזוס לאומי, המצדד בהינתקות מהשטחים

אז התהליך הדמוקרטי מכתיב שאחת לארבע שנים כל האנשים שהם התקוות הגדולות של הקלגוע הישראלי, פלוס כמה אכזבות ותיקות, מתעוררים לפתע מהווית המנמנם המתוסכל שלהם, ונשטפים במה שמרעיפה עליהם קרן־שפע אדירה, נכנסים למכוניות שכורות, עונדים „ביפרים", ומתחילים להתרוצץ בשטח, כשהם נרדפים על־ידי רעיונרים וקופירייטרים קודחי המצאות. אחרי כמה שבועות של התרוצצות בשטח הם מביאים את שללם אל המכונה הגדולה המפיקה לטובתנו את תשדירי הבחירות של המפלגות היודעות שאמנם אי־אפשר לרמות את כל הציבור כל הזמן, אבל שלושים יום הם רק חלק קטן של הזמן.

חומר הגלם מגיע תחילה אל המחלקה לחצאי־אמיתות שבה מיכשור משוכלל גוזר התוצה את מה שלא מתאים, מתוך הכרה בכך שאסור לבלבל את קהל היעד עם העובדות כולן. אחר־כך מגיע החומר המעובד אל המחלקה לשקרים בוטים מייסודה של ליסה פרץ, כדי לעבור שיפוצים נוספים, מכיוון שאחרי הכל שקר שלם טוב יותר מחצי אמת. בו זמנית פועלת במלוא הקיטור מחלקת הקוסמטיקה המושחת חיוך אבהי על פניו של שמיר, מתגרת את העפעפיים של פרס לגבות שלו, משתקת את האף של שרון למניעת טיקים, ומעצבת את הפאה הנוכרית של אבנר שאקי בסגנון של בלורית נערית מתבדרת.

אפשר כמובן ללגלג על זה מהיום עד מחר, אבל אסור לשכוח שכל האנשים הטובים השותפים למפעל החשוב הזה פועלים יום ולילה מתוך שכנוע פנימי עמוק. הם משוכנעים שהעם מטומטם, ולמען האמת אני מכיר כמה סיעונים טובים שיכולים לתת תימוכין מוחלטים להנחה הזאת.

מכיוון שמרכז הפעילות הזאת נמצא בתל־אביב, עיר הקופירייטרים והקולנוענים, ומכיוון שבתל־אביב התפתחה הסימביוזה בין שתי קבוצות אלה לבין העיתונים לממדים מבהילים ומגוחכים גם יותר, הסיפור של תשדירי הבחירות נהפך לסיפור העיתונאי הגדול של העונה, עם כותרות ראשיות, מעקב צמוד אחרי כל תשדיר, משאלי רחוב, משאלים בקרב מומחים, ומינויים של כותבים מיוחדים המפרסמים מדי יום רשימות ביקורת שנונות למחצה על טיב התשדירים. הטיפול המטורף הזה של העיתונות בתשדירים חושף פעם נוספת את רגשי הנחיתות העמוקים שיש לעיתונות הכתובה כפני המדיום הטלוויזיוני, שבשלהם היא מתנהגת כאילו רק שם, על המסך הקטן מתרחש הסיפור האמיתי שיש לעקוב אחריו ולסקר אותו בדונמים של נייר עיתון.

הוא חושף גם, אגב, את הנתק המתמשך בין התקשורת לבין הציבור, אשר מידת התעניינותו במשודרים האלה אינה מצדיקה את המאמץ והשטח שמקדישים להם העיתונים. את „שושלת" ראו יותר אנשים משיראו את משדרי הבחירות, ולא כתבו עליה כל־כך הרבה. החיים, עד כמה שניתן היה ללמוד בשני הלילות הראשונים של שידורי הבחירות, נמשכו במסלולם הרגיל. אנשים המשיכו לבלות, לראות סרטים בבתי־הקולנוע או בוידאו, לשבת בבתי הקפה ובפאבים ואולי אפילו לקרוא ספרים. מכבי תל אביב צ.ס.ק. זה לא היה והרחובות, כפי שאוהבים לכתוב במקרים כאלה, לא שממו מאדם.

האמת היא שהציבור אדיש למדי לא רק לתשדירי הבחירות אלא לבחירות עצמן. המפלגות מתלוננות על השתתפות קטנה בעצרות העם, התלהבות נמוכה לפעילות בשטח, ועניין מועט, באווירה מפתיע, בתוצאות. אין אקשן, ומשדרי הבחירות לא ימלאו את החסר. ב־1981 תפקד מנחם בגין בתוך השטן הגדול ששחרר הרבה הרצובות של שנאה עדתית, וזו גולשה מאז בהרבה. ב־1984 היו פצעי מלחמת לבנון טריים ונגיעה בהם שחררה הרבה כאבים, עצבים ואלימות. היום בגין הוא זכרון עמום, לבנון באמנת רק למי שאבדו שם יקירים והמצב הכלכלי די טוב ואינו מעורר לא זעם של נחשלים, ולא להט של אינטרסנטים והמורגלים במתנות־בחירות.

למרות כל אלה, נראה תמוה לכאורה שאדישות כזאת מקיפה את מערכת הבחירות אשר כמעט כל המפלגות, ובודאי השתיים הגדולות טוענות כי היא מערכת בחירות מכרעת מאין כמוה – השלב הגורלי במלחמה על ארץ ישראל. לכאורה נקראים המצביעים להכריע בין סיפוח למעשה לבין פשרה טריטוריאלית, והאינתיפאדה ביחד עם התחזות הנרמזות באש"ף צריכות להגביר את המתח הפוליטי. אולם האמת היא שאין כל הכרעה ממשית העומדת על הפרק.

תבנית שולץ מתה, הסכם לונדון בין פרס לחוסיין נפח את נשמתו, אש"ף לא הכריע עדיין איך ומתי יכריז על השלמה עם המציאות, ממשל חדש בארה"ב יתחיל לתפקד רק בינואר 1989 ושום הצעה קונקרטית אינה מונחת על השולחן וממתינה לציבור הבוחרים בישראל שיחליט לגביה. אמת נוספת היא שבעצם הימים האלה הולך ומתגבש בישראל רוב, שהוא בדרך לכמעט קונסנזוס לאומי חדש, המצדד בהינתקות מן השטחים. משאלי דעת־הקהל מלמדים על הלכי רוח חדשים באשר לשאלה זו ומסתמן אפילו – מי היה מעלה זאת על הדעת לפני עשר או חמש שנים? – רוב בעד הידברות עם אש"ף בתנאים מסויימים. יותר ויותר שומעים ברחוב אנשים המספרים כי הם בעד פרידה מן השטחים, למרות שהם מצביעי ליכוד, והם יצביעו לליכוד מכיוון שהם סבורים, כי הוא פשוט יהיה קשוח יותר במשא־ומתן לגבי הפרטים, בעוד שהתוצאה הסופית ברורה.

כל זה מלמד כי מערכת הבחירות הזאת אינה מערכת הבחירות על ההסדר, על השלום, או על הסיפוח. מערכת הבחירות האמיתית, שבה תעמוד השאלה מחודדת להכרעה, תהיה בעוד שנתיים או שלוש או ארבע. המערכה היום היא בשאלה איזה משני הגושים ינווט טוב יותר את הדרך עד לצומת המכרעת, איזה מהם יטפל באופן חכם יותר באינתיפאדה, איזה מהם יזרז או יעכב מעט את רגע ההכרעה. כל זה, כמובן, חשוב מאוד, אבל לא גורלי, לא היסטורי, לא מעורר יצרים, לא מלהיב לפעילות ולא מגרה את העצבים. אפילו ספי ריבלין והגשש לא היו עוזרים כאן.

הלך לי לאיבוד

למרות הכל אני צריך לומר מלה טובה על תשדירי הבחירות. הם עזרו לי למצוא משהו. ישבתי וצפיתי בהם שלשום בערב ולפתע הופיע התשדיר של „שינוי" ואני הצוותי מעט ושפשפתי, לא מאמין, על מצחי. שכן זאת היתה הפעם הראשונה בחיי שהלכה לי לאיבוד מפלגה.

זאת אומרת, פתאום גיליתי שעד לאותו רגע, במשך איזה שלוש שנים שכחתי לגמרי שיש מפלגה כזאת וזה נראה לי די מביש. אני אמנם לא סמל הסדר ואני נוהג להסתובב בבית ולתור אחר הדפות אחרי עטים ומציתים, שלא לדבר על המקרה שבו הגזתי בטעות את המשקפים שלי בתוך המקרר, אבל לאבד מפלגה, מפלגה שלמה, זה כבר באמת חוסר זהירות.

שלא לדבר על חוסר האחריות. הרי מפלגה זו לא חפיסת סיגריות או מטוטה, זה דבר עם תקציב וחבר כנסת, חברים רשומים ומחלקת מנגנון ומחלקת הסברה וכל זה פשוט הלך לי לאיבוד. לפני שלוש שנים, כנראה, ברגע של פיזור דעת הנחתי את „שינוי" ביחד עם אמנון רובינשטיין על איזה מדף נידח באחד מהמזווים האפלים של מוחי ורחפו שכחתי.

שלא תבינו אותי לא נכון, זאת אינה רשימה נגד „שינוי". היא בסך־הכל לא כל־כך נוראה, הרעיונות שלה, נדמה לי, הם די בסדר, במובן הפשר של הביטוי, ואמנון רובינשטיין הוא אדם שלפעמים, בכל זאת, יש לו מה לומר. לא. לא. זאת רשימה על נבוכותיו של המוח האנושי. עכשיו אני יושב ומהרהר איך היו החיים שלי נראים בשלוש השנים האחרונות אם לא היתה „שינוי" נמחקת מהזכרון שלי. אני לא יכול לחשוב מיד על איזה הבדל אבל אני כמעט בטוח שאולי בכל זאת זה היה משנה משהו. מי יודע? אולי הפסדתי משהו? אולי הייתי חושב אחרת, עושה משהו, אוהבת? לשווא. לעולם לא אדע וטעמה המריר של ההחמצה האפשרית ילווה אותי עוד זמן רב.

הפרט המוניציפלי

לפעמים כואב הלב ממש לחשוב, כמה מדינות ואנשים רציניים המתפקדים בהן במשרות בכירות וכל מיני מוחות מקצועיים בין־לאומים יכולים להסתובב שנים סביב איזה עניין בהוצאה אדירה של אנרגיה וממון, כשהפתרון הוא פשוט, ברור ומונח מתחת לאף ממש.

קחו למשל את עניין טאבה. שלחו מודדים וגיאוגרפים וקארטוגרפים ומשפטנים בין־לאומיים ומתווכים, ובעלי יוזמות והצעות לסיבובים בין אילת, ירושלים, קאהיר, וואשינגטון וז'נווה, כולם אכלו, שתו, התארחו במלונות פאר, טסו במחלקת ראשונות, רכנו על מפות עתיקות עם זכוכית מגדלת, התווכחו על פירושם של סעיפים בהסכמים בין־לאומיים, רבו, עברו משברים, ממשלה בישראל כמעט התפרקה ועכשיו זה נושא האמור להכניס קצת זרון ושנאה למערכת הבחירות אצלנו.

וכל זה, תאמינו או לא, היה נחסך אילו ידעו מהתחלה להסתכל איפה שצריך: ברשיון הבניה של מלון סונסטה ושל הכפר של רפי נלסון שעליהם בעצם ניטשת המחלוקת. מסתבר, מוסר לי מקור טוב באמצע, שבני המוסדות האלה לא נזקקו, לצורך בנייתם, לרשיונות בניה של עיריית אילת, אלא לאלה של מנהל מרחב שלמה (מרש"ל) בראשות ראובן אלוני. המנהל עדיין מתפקד וניתן להציץ שם בתיקים, אם יד בעלמה לא טרחה לסלקם משם.

יתכן, כמובן, שהסיבה לכך שמר פאפושדו החליט לפנות למרש"ל ולא לעיריית אילת, נבעה מפחדו מפני ביורוקרטיה עירונית, והרי ידוע שבכלל לשכת מהנדס עיר ברחבי הארץ יושב איזה יוסף מהעיריה שמוציא את המוות ליומים. אבל בכל זאת – יהא השיקול אשר יהא – ברור כי הוראת בעל דין כמאה עדים דמי, ואם היה ברור כי טאבה שייכת לישראל – היא היתה בשטח השיפוט של אילת, ואילו אם כחלק מן השטחים נחשבה – רק אז היתה זו סמכותו של מנהל מרש"ל להוציא את הרשיונות.

אז נמקום לראות את הרשיונות, הלכתם ושיגעתם אותנו שש שנים עם בוררות, פישור ומשאים ומתנים הגומים.

ד"ר ג'ייקל ומר הייד / יקיר צור

במערך התחילו לחייך

בהבירים את „זריזותו" של היועץ המשפטי חריש מבורך בליכוד, שיוכלו לסחוט כמה ימים נוספים את מיצי הקיבה של הברווז. בסוף התברר כי מיקרופונים אין. הרעשים בטלפון היו באשמת „בזק" והגרון העמוק פשוט אינו עמוק מספיק

בדברי ימי מערכת הבחירות לכנסת הי"ב עשוי השבוע האחרון להרשם כשבוע שבו התהפך לו הגלגל. לאחר שבועות וחודשים של הגמוניה ימנית ושליטה ליכודית, חשו רבים מן המומחים לשמיעת רחשי ליבו של הציבור, תחושה של מהפך בדעת־הקהל. המערך, שעד כה הסתובב בפנים נפולות וכתחושה ש„אין הרבה מה לעשות", החל לנסוק, בעוד הליכוד, שעד לפני מספר ימים דיבר בבטחון בלתי מעורער על מה שיקרה „כשאנחנו נרכיב את הממשלה הבאה", מאבד גובה ונתפס לפאניקה, לא בלתי מוצדקת.

אחת ההוכחות הטובות ביותר לכך שהליכוד אכן מרגיש שהוא עומד לאבד את המכבסים, היא התנהגותו הבלתי מובנת לכאורה, של ראש הממשלה, יצחק שמיר, בתפקידו הכפול כד"ר ג'ייקל ומר הייד. שעות ספורות לפני שפתח את שידורי תעמולת הבחירות של הליכוד בטלוויזיה, כולו ממלכתיות אבהית, שמע אותו כתב „מעריב", בפורום מצומצם של פעילי ליכוד מקומיים ברחובות, מתבטא בחריפות שאינה אופיינית לו: „אני חושב על אפשרות שהליכוד לא ינצח, ואני נקלע לסחרור. אני מכיר את אנשי המערך היטב, אני יושב איתם. הם מסוגלים לכל דבר. חייבים לעצור אותם, צריך להפוך את כל העולם, לעשות הכל, כדי לעצור אותם". עדות נוספת למצב הרוח העגום של שמיר אפשר לראות בהתנפלותו ההיסטרית, על צוות הטלוויזיה הישראלית שבא השבוע לראיינו.

במערך שררה השבוע תחושה של קורת רוח ולא בלי סיבה. התעמולה הטלוויזיונית החלה ברגל ימין. העימותים הפנימיים בין בעלי התפקידים והפונקציונרים השונים במפלגה, שאיפיינו את ימיה הראשונים של מערכת הבחירות, הגיעו זה מכבר לקיצם ועם הצלחה, כמובן, לא מתווכחים.

בליכוד, לעומת זאת, שררה השבוע תחושה קשה בעקבות הפתיחה, הצולעת במקצת, של התשדירים. אם להוסיף לכך את הפשלה של מודעת הבחירות, בה הופיעה תמונתו של שמיר עם עיניו מושפלות מטה, אין ספק שמשהו רקב בממלכת הליכוד. ממה שאפשר היה לראות עד כה על המסך הקטן, ניתן להסיק שאת מערכת הבחירות של הליכוד נושאת על גבה סיעה אחת בלבד – סיעת ארנס־שמיר. מרידור, נתניהו ומילוא שולטים היטב בגיזרת הטלוויזיה ומונעים כניסתם ל„פריים" של זרים בלתי רצויים. ביומיים הראשונים של שידורי הליכוד הופיעו, מלבד שמיר, רק שר האוצר, משה נסים ויו"ר מטה הבחירות, משה ארנס. בלוריתו של סגן ראש הממשלה ושר השיכון, דוד לוי (מקום ראשון בשביעיות) לוי, לא נראתה, אפילו בחוסף ביומיים אלה, שלא לדבר על אריק שרון, שבכלל לא נמצא בארץ.

אגב שרון, מי שרוצה לדעת מה דעתו של אריאל שרון על סיכויי הליכוד לזכות בבחירות, כדאי שיעקוב אחר תנועותיו של מי שמבקש להתמודד, בעתיד הקרוב, על הנהגת הליכוד. זה כמה שבועות ששרון משוטט לו בחו"ל, מוכן אפילו להגיע לבולגריה על אשרת מעבר, ובלבד שלא יהיה בתקופה זו בארץ, כאילו הכין לו אליבי מוצק למקרה שהליכוד יפסיד את הבחירות.

אווירת הבכיינות שאיפיינה השבוע את תגובותיהם של פעילי הליכוד, המתלוננים שוב ושוב על התנכלויות לסניפיהם ועל השחתת מודעות מצד פעילי המערך, מזכירה ימים אחרים, לא רחוקים, שבהם נשמעו טענות דומות מכיוון אחר. קשה לא לחייך נוכח המסקנה המתבקשת, אלי, שאותם החבר'ה, שבעבר עשו שירותים כאלה לליכוד, עברו עתה למערך.

הברווז מ„ווטרגיים"

היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש הפתיע השבוע את אנשי הליכוד, אשר בהבירים את „זריזותו" הידועה, סברו שאם יפנו אליו, במקום למשטרה, יוכלו לסחוט עוד כמה ימים את מיצי הקיבה של הברווז העתונאי, שזכה לכינוי „ווטרגייט הישראלי". „אם אכן יתברר שמפלגת העבודה ביצעה בעניין זה מעשים בלתי חוקיים כדי להשיג מידע ממטה הליכוד, אזי תהיה זו השערוריה הציבורית הגדולה ביותר במדינת ישראל מזה שנים רבות", מצטט בהגיגיות בן רמותם הישראלי של וודוורד וברנשטיין את כבוד סגן השר רוני מילוא, בבואו מפגישה עם היועץ המשפטי, לאחר שהניח על שולחנו, „ממצאים שונים שאספו בימים האחרונים, המחשידים את מפלגת העבודה בעבירות פליליות", („הארץ" 5.10.88).

אלא שחריש, שלא כהרגלו, מיהר לסתום את הגולל על קשקוש בדיוני זה, ואם אין הוא מתומר ושם המגד לחלוטין, בוודאי גם עלה על פניו חיוך קטן נוכח „הממצאים החשובים", שהניחו בפניו נציגי הליכוד ואשר כללו, לפי אחד היודעים, בעיקר קטעי עתונות.

הברווז, שנולד בסוף השבוע שעבר, גדל והתפתח ביום הנשר שבין שבת לחג והגיע לשיא פיטומו למחרת שמחת תורה, כאשר גם עיתוני הצהרים בחרו להבליטו בכותרות ראשיות. אל הסיפור הבסיסי נוספו וואריאציות שונות, כגון רשרושים גבריים בגינתה של גברת ארנס, קשיי שמיעה בטלפון ושחרור אלמוני המחליף מנורות בכפר המכביה. גם גרון עמוק נמצא במטה המערך, והוא דאג לעדכן, מדי יום, את הכתב החרוץ, על זריגת המידע המודיעיני ממטה הליכוד למערך.

בסוף התברר כי מיקרופונים אין, הרעשים בטלפון היו באשמת „בזק" הגרון העמוק אינו עמוק דיו ובעצם, כולנו מרגלים קטנים וכל אחד מאיתנו מחזיק איזה שטינקר במקום זה או אחר, הדואג לשמור אותנו בתמונה. כל זה עשוי היה להיות משעשע ביותר – כפי שכתב אתמול ב„הארץ" דן מרגלית – אלמלא עודנו בפרשה, בצורה שלומיאלית והסרת אחריות, שלושת בכירי השב"כ לשעבר, ראובן חזק, פלג רדאי ורפי מלכא. השלושה, שעמדו עד לא מכבר במרכזה של פרשה, במהלכה הוטחו בהם, לא אחת, דברים קשים, היו זכאים לפחות לתגובה, אם לא לבדיקה קפדנית יותר של העובדות, גם על חשבון תאוות ה„סקופ" של סופר „הארץ".

בפעם ה־12 / יורם פרי

חמש הערות על תשדירי בחירות

מה מלמדת המערכה הטלוויזיונית, שהחלה השבוע, על האופי הלאומי של הישראלים, על טיבה של הפוליטיקה שלנו, ועל העתונות החדשה

אלן ברינקלי, פרופסור בעל־שם להיסטוריה אמריקאית, כתב לפני זמן מה במוסף הספרותי של „טיימס" על הבחירות לנשיאות ארה"ב: „מה שמושך תשומת לב רבה כל־כך למערכת הבחירות הוא שהיא אינה רק תהליך של בחירת מנהיגות לאומית. הבחירות משמשות צוהר בעדו ניתן לבחון את נשמת האומה".

הערה חכמה, כדרכו של פרופ' ברינקלי. השבוע, עם תחילת משדרי תעמולת הבחירות בטלוויזיה, חשבתי עד כמה הוא מתאים לנו. כבר עתה, לאחר שני משדרים אפשר להסיק כמה מסקנות על האופי הלאומי שלנו דרך הפריסמה של שידורי תעמולת הבחירות הטלוויזיוניות.

כולם מחנה לאומי. מי שמשווה מערכות בחירות במקומות אחרים בעולם, נניח באירופה, לאלה שלנו, אינו יכול שלא להתרשם מהגוון הלאומי, אם לא הלאומני, של כל המפלגות הפוליטיות. סמל המדינה – מגן־דוד ודגל המדינה בצבעי כחול־לבן ועוד סמלים וקודים, שלא לדבר על מטבעות לשון ותבניות לשון, המבטאים השקפה לאומית, חוזר ונשנו על המירקע בשידורי כל המפלגות.

בחברה המערבית העכשווית משתמשים בסמלים האלה רק בקוטב הימני של המפה הפוליטית. השמאל, מטבעו הוא קוסמופוליטי יותר ואינו מייחס להם חשיבות יתרה. אבל לא אצלנו. המערך דומה לליכוד בארגון הלאומי שלו. הדגל מופיע אצל כולם, ואם לא הדגל או צבעיו. אפילו רצ משמיעה במוסיקת רקע את המנגינה של „עמוד האש". והשיא היה במשדר הראשון של רק"ח. איך מצדיקה מפלגה זו, ערבית ברובה, את תמיכתה בהקמת מדינה פלשתינאית עצמאית בראשות אש"ף? זהו האינטרס שלנו, של מדינת ישראל, לא של הפלשתינים, חלילה. איפה אחוות העמים, איפה סולידריות בין־לאומית, שלא לדבר על דאגה לגורל העם הפלשתיני המוכה? על כל זה לא נאמרה מלה אחת. האינטרס הוא אנוכי בלבד. שלנו. זה מה שהוגי הדעות של הימין קוראים „אגואיזם לאומי". אם רק"ח זקוקה לטרמינולוגיה לאומנית כדי להצדיק הקמת מדינה פלשתינית, מה אפשר כבר לצפות מכל האחרים?

המילכוד של הליכוד. על האופי הלאומי של הפוליטיקה הישראלית אפשר ללמוד גם בדרך אחרת. להסתכל על מה שקורה לליכוד. נכון שגם המערך וגם הליכוד נתונים במיתקפה משני האגפים. אבל המערך רגיל בזה מאז ימי מפא"י. השנה, נדמה, עומד הליכוד בחזית הימנית שלו במצב קשה יותר מאי־פעם. העובדה שתשדיר התעמולה של התחיה היכה את הליכוד, באיגוף ימני, מכה הגונה, מעידה מה קורה למפלגה 'ימינה־מן־המרכז' במערכת פוליטית הממשיכה להקצין. לפתע היא הופכת להיות מפלגת־מרכז. כל הביקורת שהיתה רגילה להשמיע נגד המפלגה הגדולה שמשמאל־למרכז – שהיא פשרנית, ותרנית, סופרמרקט של דעות, שהמסר שלה אינו ברור, שאינה לאומית מספיק – מוטחת כלפיה.

לא נעים, אבל אי־אפשר שלא להשוות את הליכוד למפלגה הלאומית השלטת בדרום־אפריקה. מאז הפילה את המפלגה הליבראלית, המתונה יחסית שלשלה עשרות שנים, עלתה לשלטון והחלה במדיניות אפרטהייד קיצונית, לא הצליחה לבלום את ההקצנה בדעת הקהל. להיפך. לא עברו שנים מספר ופלג ימני קיצוני פרש ממנה, החל לנגוס בה מימין. מי שרוצה להבין את הפוליטיקה של שנות ראשית שנות ה־90 יצטרך ללמוד היטב את כללי ההתנהגות של הימין הרדיקאלי. מה שקורה אצלנו הוא תהליך טבעי והסטורי בחברות הנתונות במשבר כשלנו.

פוליוויזיה. החוקרים האמריקאים בז'ז'ינסקי והאנטינגטון הבחינו לפני הרבה שנים בין שני סוגי פוליטיקה: פוליטיקה ביורוקרטית ופוליטיקה של הפורום, כיכר העיר. בדפוס הראשון נעשית הפוליטיקה בחדרי חדרים, בין מקצוענים. לציבור הרחב אין משקל בתהליך. העיקר הוא חוכמת המרפקים בוועדות סגורות, מניפולציות של חדרים מעושנים. בסוג פוליטיקה כזה, שהגיעה לביטוי הקיצוני ביותר במזרח־אירופה, אתה מטפס על־ידי כך שמישהו מעליך מסייע לך, מושך אותך כלפי מעלה.

לעומת זאת הפוליטיקה האמריקאית היא פוליטיקה פתוחה. שם, אמרו בז'ז'ינסקי והאנטינגטון, המשחק פתוח, מתנהל בגלוי. מה שצריך לעשות הוא לגייס קולות בציבור הרחב, בכיכר העיר. משום כך התכונות הדרושות להצלחה פוליטית הן לא כושר לתרגילים פנים־מפלגתיים, יכולת ניהול מו"מ וסבלנות למשחקים מנגנוניים, אלא כשרון דיבור, ביטוי, יכולת הופעה בציבור, יכולת לגייס תמיכה ציבורית. כי שם הטיפוס נעשה לא על־ידי משיכה מלמעלה, אלא על־ידי דחיפה מלמטה. תשוו את ג'סי ג'קסון לברז'נייב, את קנדי לצ'רנינקו, את רייגן לאנדרופוב, ותבחינו בהבדל.

הפוליטיקה הישראלית אופיינה בעבר כפוליטיקה ביורוקרטית. האבות המייסדים שהגיעו ארצה ממזרח־אירופה בשנות ה־20 לא הכירו סוג אחר. זה מסביר עלייתם של פוליטיקאים אפורים, חסרי כשרון דיבור, ללא כל יכולת הופעה ציבורית, שכל כוחם בא להם ממיומנות מניפולציה בתוך המנגנונים. שרגא נצר הוא דוגמה טיפוסית. האם אשכול או ספיר מסוגלים היו לסחוף המונים על־ידי נאום טוב? אגב, זה אינו קשור לכשרונם כפוליטיקאים. אפשר להיות פוליטיקאי־ביורוקרטי מצויין, כמו אשכול או ספיר, ופוליטיקאי־של כיכרות גרוע.

משדרי הבחירות השבוע הוכיחו, כי 60 שנה לאחר התקופה הפורמטיבית של הפוליטיקה הישראלית נשארנו עדיין כשהיינו. אורח אמריקאי שראה השבוע את שמיר אמר, שבעירו לא היה מצליח איש כזה להיבחר אפילו לא לתפקיד מפקד מכבי האש. עם הפרצוף הקפוא, הפוזילה לטלפרומפטר, והקריאה המונוטונית של הנאום היבש הכתוב מראש. ונסים? הסיבה היחידה שהצליח להצחיק את ילדי היתה שהם חשבו שזה טוביה צפיר. אחרת היו נרדמים. מול שאת שאקי לא ראו, אחרת היו להם סיוטי לילה. ואפשר להוסיף לרשימה גם אחרים.

פרס, אגב, בהופעה בליל פתיחת המשדרים, חשף פעם נוספת אחת התכונות היפות שלו. לעולם הוא נשאר תלמיד, צמא דעת וחידושים, בעל ראש פתוח. הוא למד, כי הטלוויזיה היא הזמנה לביקור בחדר האורחים של הבוחרים, והוא דיבר כאילו ישב בחדר האורחים שלהם. בשיחה נורמאלית ובלשון בני־אדם, לא בנאום קפוא. שמיר אמר בטוחני ותושבני. אלה הן מלים שאומרים מעל דוכן, לא בשיחה בסלון. שם אומרים אני בטוח, אני חושב.

הופעה הראשונה של פרס בלטה בכך שהיתה בסך־הכל חריג לעומת שלל המופיעים על המירקע. והיא מעידה עד כמה לא למדו עדיין הפוליטיקאים שלנו מהי פוליטיקה טלוויזיונית. האם נחרץ גורלם של היהודים להיות לעולם עם הספר ולא עם התמונה?

לא אחדות ישראל. הופעתם של הרבנים עובדיה יוסף ויצחק פרץ גרמה בבתיהם של חילונים תגובה שנעה מרעמי צחוק לבוז מנוכר. עד כמה שהצלחתי לברר התייחסו מקורבי המפלגה להופעה בהרבה יותר הדרת כבוד. כבוד, יותר מכל דבר אחר כמו כסף או כוח, הוא תוצאה של הסכמה מוקדמת. מה שנראה מכובד לאחד – למשל לנשק ידה של גברת – נראה לאחר שיא הגיחוך.

עומק הגיחוך למראה הופעתו של הרב עובדיה יוסף, צורת דיבורו, המושגים השגורים על פיו, בגדיו, שלא לדבר על תוכן דבריו, מעיד עד כמה עמוק הקרע בין שני חלקי העם, הציבור הדתי הקיצוני והרוב החילוני. על כברת אדמה קטנטנת זאת חיות שתי חברות שכמעט ואין להם דבר משותף. לא במקרה גילו מחקרי דעת־קהל בשנים האחרונות, כי היחס השלילי של ישראלים חילונים כלפי הדתיים עולה על היחס השלילי שהם מביעים אפילו כלפי הערבים. כל מי שמדבר גבוהה גבוהה על אחדות עם ישראל כדאי שיהיה מודע לכך.

ניו־ג'ורנליזם. ביקורת משדרי הבחירות בעתונים חשפה את השריפות והנביבות של הניו ג'ורנליזם הישראלי. הטובים שבין הכותבים נפלו למלכודת של סגנון זה. מה שחשוב הוא הוויץ, ההתחכמות, הדימוי הפרוע, הלשון המבריקה. שום מאמץ לניתוח מעמיק, שום שימוש בידע אמנותי, מדעי או אקדמי. „פרס הוביל את קבוצתו כמו מתאבק העולה לזירה נוסף אדרנלין, ומגלה כי ידידו הוא ישישה לבנת שיער ודק אחרי שהוא גומר לנפח אותה במכות הוא מגלה כי היא לא מחזירה לו", כותב אחד. „ב־21.35 שוגרה למסלול סביב הארץ החללית פלשתינה־א"י. מפקד הטיסה יצחק שמיר וממלא־מקומו שמעון פרס ידווחו על מימצאיהם האקלימיים, החברתיים, הכלכליים והבטחוניים", כותב אחר, או „לא היתה פריצת דרך בקולנוע הישראלי ולא היתה פריצת דרך בפוליטיקה". קשקוש מקושקש. מה עניין פריצת דרך בקולנוע למשדרי תעמולת בחירות בטלוויזיה. ומה בכלל פירוש „פריצת דרך בפוליטיקה"? הכרזה על פירוק הליכוד? הודעת פרס שאם יהיה ראש ממשלה ימנה את מארגרט תאצ'ר לשרת הבריאות? הכותבים הם, אגב, עתונאים טובים. תענוג לקרוא אותם. אבל בתום סופת זיקוקי הדינור העתונאיים נשארת ריקנות שחורה, אפילו בלי טעם של עוד.

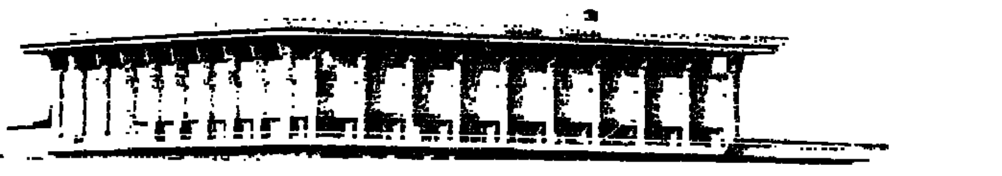

סדקים בברית שבין המועצות / טובה צימוקי

הפרסטרויקה באמצע הדרך

גורבאצ'וב דחק את יריביו המתנגדים לרפורמה, לאופיה ולקצב שלה. ועדיין נותרה לו הבעיה הלאומית שהיא מאיימת הרבה יותר מזו הכלכלית

פרופ' גליה גולן מהאוניברסיטה העברית בירושלים סבורה, כי השינויים האישיים, שהנהיג גורבצ'וב בצמרת השלטון בברית־המועצות, מלמדים על התחזקותו והם באים על מנת לקדם את הפרסטרויקה. אף גם כך, הדרך להגשמתה רחוקה עדיין וסכנות רבות, שחלקן לא צפה, אורבות לגורבצ'וב בדרך. הפרופ' ג'ונתן פרנקל מהאוניברסיטה העברית אינו נוטה להפריז בחשיבותו של מהלך זה ואינו רואה בו נצחון כה חשוב לגורבצ'וב וכפי שמציגים זאת פרשנים. „בסופו של דבר, שני המתנגדים החשובים, ליגאצ'ב וצ'בריקוב, נותרו חברים בעלי זכות הצבעה בפוליטביורו. ליגאצ'ב אף יעמוד בראש הענף החקלאי שיש לו משנה חשיבות בביצוע הרפורמות הנדרשות". פרנקל רואה בהתעוררות הלאומים בברה"מ בעיה סבוכה ביותר עימה ייאלץ גורבצ'וב להתמודד. זו לדבריו עלולה לחבל בקצב הפרסטרויקה ואולי אף להעמיד אותה בסימן שאלה.

גולן: „גורבצ'וב מודאג מקצב הרפורמות ומהעיכובים הנגרמים על־ידי הביורוקרטיה. לא פחות מכך הוא מודאג בשל אי שביעות הרצון בברה"מ מרמת החיים, שלא רק שלא עלתה אלא החלה אף יורדת. בחנויות אין מצרכים, התורים מתמשכים כמו תמיד ובסך הכל המצב הכלכלי ממשיך להיות קשה. בעיות לאומיות קשות התעוררו אף הן בשל הפרסטרויקה, בארמניה, באזרבייג'אן ובאפגניסטן. בארצות הבאלטיות גוברות השאיפות הלאומיות המתבטאות בתביעה ליותר אוטונומיה. ועם כל זאת הוא צריך להמשיך לדחוף ולהצדיק את הפרסטרויקה".

פרופ' גולן אינה מופתעת כלל ממהלכי הדהוה של גורבצ'וב. לדבריה הודיע גורבצ'וב כבר למעלה משנה על תכנית הרפורמה הפוליטית הרחבה שלו. כוונתו היתה ועודנה להגביל את כח המפלגה ולהגיע לדמוקרטיה בנוסח מערבי. פירושו של דבר – הטלת מגבלות על המפלגה ושליטה עליה וחיזוק הממשלה ומוסדות ממשלתיים. הדבר כולל גם שינויים במערכת המשפטית והפיכתה לעצמאית תוך שינויים מרחיקי לכת בחוקים. גולן טוענת כי מלכתחילה היה ברור, כי גורבצ'וב יפעל להחלפת אישים כדי שבמוקדים העיקריים של השלטון יוצבו אנשים שיתמכו ויבצעו את הפרסטרויקה.

מתנגדיו היו משני סוגים: הגווארדיה הישנה של אישים מרכזיים שהתמנו בימי ברז'נייב וכן אנשים שהוא בעצמו מינה או שמונו על־ידי אנדרופוב. אלה אנשים שאם כי אינם מתנגדים לרפורמות, הרי שאינם תומכים באופי ובקצב שלה.

בדרגים נמוכים במפלגה בפוליטביורו ובממשלה הכניס גורבצ'וב לפני זמן רב שינויים אישיים. כך עשה גם בוועד המרכזי, שם הכניס שינויים כבר ב־1986. אבל לא היה לו מספיק כח להחליף את כולם – מה שגרם לכך שלא יהיה רוב אוטומטי לרפורמות שלו. פרופ' גולן מזכירה, כי כבר בכינוס המפלגה ביוני התכוון גורבצ'וב לערוך שינויים אישיים, אך כמה שבועות בטרם הכינוס כבר לא דיבר על כך. הדבר הראה, כי לא הרגיש מספיק חזק ליישם מהלך זה.

ליגאצ'ב הוא מבין אלה שמונו על־ידי גורבצ'וב בראשית דרכו לתפקיד חשוב ביותר – אידאולוג ראשי של המפלגה. עד מהרה התברר, כי זה אינו תומך בכל הרפורמות. את לחילוקי הדעות בין גורבצ'וב וליגאצ'ב אפשר למצוא בכתבות שהופיעו נגדו בעתונות. פרופ' גולן טוענת, כי כשנודע דבר התכנסות המפלגה הפעם היה ברור לה שגורבצ'וב יגביל את ליגאצ'ב. „הוא לא סילק אותו לגמרי, אלא רק דחף אותו קצת החוצה".

פרופ' גולן מסכמת ואומרת, כי גורבצ'וב היה זקוק רב למהלכו זה. הוא היה חייב לעשות שינויים פרסונליים, כי קצב הפרסטרויקה לא היה מהיר דיו והיה צריך לשבור את מוקדי ההתנגדות העיקריים. היא סבורה, כי המהלך של איחוד התפקידים – מזכיר המפלגה ונשיא הסובייט העליון – נועד לחזק את גורבצ'וב. בעבר נועד איחוד התפקידים לחזק את המפלגה. הפעם בא האיחוד לחזק את התפקיד הממשלתי ולהקטין את סמכות המפלגה. עם זאת, פרופ' גולן אינה רואה בשינויים הפרסונליים את חזות הכל, שכן לגורבצ'וב יש קשיים אובייקטיביים גדולים מאד ביישום הפרסטרויקה כשלעצמה וההתנגדות המנגנונים המנופחים של המפלגה, הביורוקרטיה והאיגודים המקצועיים אינה מבטיחה שהדרך תהיה חלקה.

גולן טוענת, כי מוקדם עדיין להעריך לאן יובילו מהלכיו של גורבצ'וב אם כי כיוונם מוגדר וברור. „כשמנסים להכניס רפורמות כה עמוקות לשיטה כמו זו הסובייטית אתה פותח תיבת פנדורה. כשמתירים את הרסן, ויש יותר חופש, כל מיני תופעות צצות כמו, למשל, אנטישמיות או דרישות של עמים אחרים. תופעה מעניינת היא הדאגה המובעת בחוגי השלטון בברה"מ מפני חופש יתר של העתונות. גורבצ'וב אמר באחרונה, כי הוא חושש, שאם מתפרסמת בעתונות ביקורת כה רבה על הפרסטרויקה, האנשים יחשבו שמשהו לא בסדר. אבל דבר אחד ברור כשמש. ברה"מ הולכת היום לקראת דמוקרטיזציה במובנה המערבי. בפגישותי עם מדעני מדינה מברה"מ השאלות העיקריות שהם שואלים הן כיצד פועלת דמוקרטיה פלורליסטית, איך מתנהל השלטון ואיך מתקבלות ההחלטות. זה שינוי עצום".

הפרופ' יונתן פרנקל טוען, כי הבעיה החמורה ביותר, הניצבת בפני גורבצ'וב, היא הבעיה הלאומית. זאת מאחר ו־50 אחוז מאוכלוסייתה של ברה"מ אינה רוסית. היענות לדרישותיה הלאומיות של ארמניה תביא לדרישות כאלו ברפובליקות אחרות ועלולה להביא להרס הפדרציה של ברה"מ. „הארמנים גורמים לגורבצ'וב בעיה רצינית ביותר, אך הוא ינסה להמשיך לתת להם לשבות או להפגין. אולם, אם יגזימו הוא ידכא את ההמולות. גורבצ'וב נתון במילכוד. הוא צריך לשמור על האיזון העדין ולהלך על החבל הדק שבין פתיחות, עידוד אוטונומיה ויוזמה מקומית ברוח הגלסנוסט ומצד שני לשמור על שלמות הפדרציה. בעיני", אומר פרנקל, „הבעיה הלאומית היא הבעיה החמורה הניצבת מול גורבצ'וב והיא מאיימת הרבה יותר מהבעיה הכלכלית".

גורבאצ'וב: אם מתפרסמת בעתונות ביקורת כה רבה על הפרסטרויקה האנשים יחשבו שמשהו לא בסדר

פרופ' פרנקל סבור, כי ברה"מ תתאם את עמדותיה עם ארה"ב ביחס לאש"ף כחלק מנסיונות תיאום ביניהן באשר לנושאים בינלאומיים השנויים במחלוקת. כך מבאר פרופ' פרנקל את הידיעות על בקשותיה של ברה"מ באש"ף ערב קיום ועידתו לדחות את ההחלטה להקים ממשלה פלשתינאית גולה. „בהמתינה לתוצאות הבחירות בארה"ב ובישראל, ברה"מ אינה מעוניינת שאש"ף ינקוט יוזמה דרמטית". כך גם רואה פרופ' פרנקל את האפשרות, שסוריה תפתח במהלך צבאי נגד ישראל. „מהלך סורי כזה יכול לסבך את ההתקרבות לארה"ב ויעמיד את ברה"מ במצב קשה מבחינת עזרה צבאית וכלכלית לסוריה. ברה"מ מעדיפה היום להיות שותפה לתהליך של השלום ולא להסתבך בסכנת מלחמה העלולה אף להידרדר למלחמה גרעינית".

פרופ' פרנקל אינו מופתע מאי הסכמתם של הרוסים לאפשר טיסות ישירות של יהודים לישראל בסיוען של חופש בהודה. „תמיד טענתי שאם הרוסים היו רוצים שיהודים יגיעו לכאן היו מאפשרים זאת. הם אינם מתרגשים ממשברי העזיבה כפי שמתרגשים מהם בישראל. עכשיו הסובייטים הולכים צעד אחר קדימה ואומרים, שהם נגד טיסות ישירות. תדמיתם בארה"ב חשובה להם ולא תדמיתם בישראל".

גורבאצ'וב [illegible]. עם הפנים למערב

מדינה או ממשלה. כינוס המועצה הלאומית הפלשתינאית / דן אבידן

המאבק על הקונסנזוס

המחוות שערפאת ותומכיו מוכנים לעשות ייתקלו בהתנגדות בתוך ה„פתח" ובקרב ארגוני השמאל הפלשתיניים. אך הלחץ מצד רוב מנהיגי השטחים ישפיע על חברי הוועד הפועל למצוא נוסחת פשרה

בימים אלה מתכנסים בתוניס חברי הוועד הפועל של אש"ף וכל אנשי הצמרת של הארגון כדי להחליט על מועד כינוס המועצה הלאומית הפלשתינית ועל ההחלטות המדיניות שתתקבלנה במועצה. לכינוס המועצה הנוכחי נודעת חשיבות מיוחדת משום שבמהלכו אמור אש"ף להתוות את מדיניותו בעקבות ההתנתקות הירדנית מהשטחים, המשך האינתיפאדה והסיכויים לקידום התהליך המדיני לאחר הבחירות בישראל ובארה"ב.

בחודשים האחרונים קיים אש"ף התייעצויות קדחתניות בין הקבוצות הפלשתיניות לבין עצמן ועם המדינות הערביות ומדינות זרות, ביחס לאופציות המדיניות העומדות עתה על הפרק מבחינתו ובראשן ההכרזה על עצמאות השטחים וכינון ממשלה פלשתינית זמנית שתנהל את ענייני תושבי הגדה המערבית ועזה. ההתייעצויות אלה לא הניבו קונסנזוס אש"פי בשאלה, איזה מהלך מדיני כדאי לנקוט במהלך כינוס המועצה הפלשתינית.

התברר שבתוך אש"ף קיימות גישות שונות בסוגיה זו. הגישה הדומיננטית היא זו של ערפאת וחוג מקורביו שאותה אפשר להגדיר כגישה הגמישה ביותר. ערפאת ומקורביו סבורים, שעל אש"ף להכריז בשלב ראשון על הקמת מדינה פלשתינית עצמאית בשטחים על־ידי אימוץ החלטת החלוקה מספר 181 מ־1947 או על־ידי אימוץ מסמך עצמאות עקרוני. מדובר בצעד טכני שידגיש את הקשר בין אש"ף לתושבי השטחים ויתן להם תמריץ להמשיך באינתיפאדה. בשלב שני, סבורים ערפאת ותומכיו, שאש"ף צריך להקים ממשלה פלשתינית זמנית שתאמץ תוכנית מדינית פרגמטית שתסלול את הדרך לשילובו של אש"ף בתהליך המדיני במזה"ת בשנה הבאה. תוכנית זו צריכה לדעתם להתעלם מהמטרות ארוכות הטווח של אש"ף. חזרתם של פליטי 1948 לבתיהם וחיסולה של ישראל בכוח ייושאו, לגרסת ערפאת ותומכיו, בגדר חזון היסטורי, ואילו עתה יש להתמקד במטרות השלביות הריאליסטיות של הארגון: קץ השליטה הישראלית בגדה המערבית ועזה וכינון מדינה פלשתינית עצמאית באיזורים אלה.

אולם המחוות שערפאת ותומכיו מוכנים לעשות למען מימוש המטרות השלביות הללו אינן מגיעות לכלל נכונות להכרה ישירה בישראל או הכרזה מראש על הפסקת פעולות הטרור נגדה, כפי שדורש הממשל האמריקאי מאש"ף לעשות לצורך הכרה בו ושיתופו במו"מ מדיני. ערפאת ותומכיו מוכנים לכל היותר להכרה הדדית בין ישראל למדינה פלשתינית לכשתקום ולחדול מהטרור רק מרגע שאש"ף ישולב בתהליך המדיני. זאת ועוד, כדי להקנות תדמית מתונה לממשלה פלשתינית זמנית הם מוכנים לאיישה בנציגים מהשטחים ובאנשי אש"ף המזוהים כבלתי תלויים, שאינם חברים בארגוני החבלה השונים. הם גם מצהירים שאש"ף יכבד את כל המחוייבויות הבין־לאומיות הנובעות מהשתתפותו בתהליך המדיני.

לגישה זו יש מתנגדים בתוך ה„פתח" ובקרב ארגוני השמאל הפלשתיניים החברים באש"ף. פארוק קדומי, המוכר כמנהיג מחנה „הנצים" ב„פתח" ואישים נוספים החברים בוועד המרכזי של הארגון, כגון אבו אל־הול ואבו אל־אדיב, תומכים בגישה שהמועצה הפלשתינית תכריז על עצמאות השטחים ועל כינון ממשלה פלשתינית זמנית. אך הם מתנגדים לכך שממשלה זו תאמץ מצע מדיני מתון שיצביע מראש על נכונות אש"ף להגיע לכלל הכרה הדדית עם ישראל, לכרות עימה חוזה שלום ולהסתפק בהקמת מדינה פלשתינית רק בחבלי יהודה, שומרון ועזה. הם טוענים, שאש"ף צריך להיכנס למו"מ המדיני על יסוד תביעותיו המקסימליסטיות בדבר החזרת הפליטים לבתיהם וכינון מדינה פלשתינית בכל רחבי ארץ ישראל ולהתמקח עליהן, וכי רק אם יכפו זאת עליו – לסגתן ולעשות מחוות לישראל.

בעמדות חוג הנצים ב„פתח" תומך ארגון „החזית הדמוקרטית לשחרור פלסטין" שבראשות נאיף חוואתמה. ארגון זה מצדד בהקמת ממשלה פלשתינית זמנית, אך תובע, בדומה לנצים ב„פתח", שממשלה זו תדבק בתוכנית השלבים האש"פית ולא תאמץ שום עמדה מדינית החורגת מעמדות הקונסנזוס האש"פי, כפי שגובש אשתקד במועצה הלאומית הפלשתינית ה־18 באלג'יריה. כמו כן תובעת „החזית הדמוקרטית" שהממשלה הזמנית תהיה קשורה ישירות לאש"ף ותורכב מנציגי ארגוני החבלה השונים על־פי מפתח קואליציוני, ואילו נציגי השטחים יהיו בה מיעוט.

האופוזיציה העיקרית לקו המדיני הפרגמטי שלו מטיף ערפאת באה מצד ג'ורג' חבש ראש ארגון „החזית העממית לשחרור פלסטין". מנהיג דוקטרינארי זה סבור, שעל אש"ף להימנע מנקיטת יוזמה מדינית כלשהי בטרם מיצתה האינתיפאדה את עצמה. הוא מתנגד לכינון ממשלה פלשתינית זמנית בחשש שממשלה כזו תהיה מכשיר בידי תומכי ערפאת לשילוב אש"ף בתהליך המדיני תוך עשיית ויתורים לישראל, עד כדי הכרה בה. חבש מדגיש, שאין לוותר בשום פנים על האמנה הלאומית הפלשתינית ובוודאי שלא על זכותם של פליטי 1948 לשוב לבתיהם. חבש מוכן לכל היותר לכך, שהמועצה הפלשתינית תכריז על עצמאותם של תושבי השטחים ותכונן ממשלה פלשתינית שמטרתה היחידה תהיה לדאוג לצרכי הקיום של תושבי הגדה ועזה ולהסלמת האינתיפאדה ושלא תעסוק בשום מקרה בסוגיית התהליך המדיני. דא עקא שגם בתוך הארגונים הפלשתיניים הקטנים חלוקות הדעות ביחס לאופציה המדינית, שבה צריך לנקוט אש"ף.

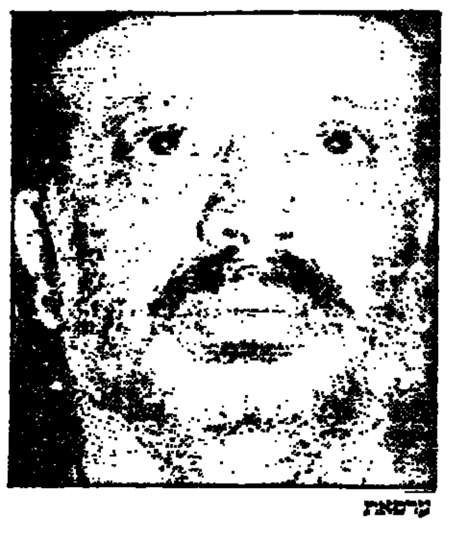

ערפאת

חוואתמה

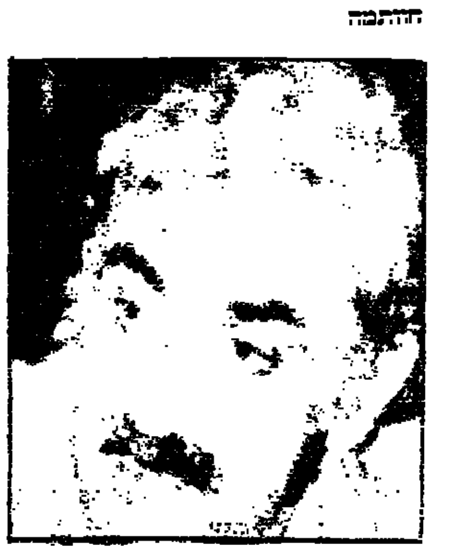

חבש

סגנו של חבש, אבו עלי מוסטפא, קרוב יותר בגישתו לעמדותיו הפרגמטיות של ערפאת. הוא הדין באחמד עבד רבו, סגנו של חוואתמה, הנוטה להרחיק לכת בוויתורים מדיניים מאשר הממונה עליו. המפלגה הקומוניסטית הפלשתינית, שלה נציג אחד בוועד הפועל, תומכת בעיקרו של דבר בקו הפרגמטי, ואילו אבו אל־עבאס, ראש ארגון „חזית השחרור הפלשתינית", חבר הוועד הפועל, תומך בעמדותיו של ג'ורג' חבש.

לקראת כינוס המל"פ התייעצו מנהיגי אש"ף עם מנהיגים ערבים שונים וכללם עם המלך חוסיין והנשיא מובארק בעניין התוכנית המדינית שתאמץ המועצה. הנשיא מובארק והמלך חוסיין יעצו לאש"ף, שלא להכריז על עצמאות השטחים ולהמנע מהקמת ממשלה פלשתינית זמנית, ובמקום זאת להכיר בישראל ובזכותה להתקיים ולחדול מהטרור, כדי שארה"ב תכיר באש"ף כפרטנר לתהליך המדיני. כמו כן יעצו שני המנהיגים הללו לאש"ף, שלא להחפז במהלכיו המדיניים. מובארק אף אמר לערפאת, כי מוטב לאש"ף לדחות את כינוס המועצה הפלשתינית עד לאחר הבחירות בישראל ובארה"ב. בניגוד לחוסיין ולמובארק האשימו הסורים את ערפאת בעשיית ההכנות לשילובו של אש"ף בתהליך המדיני ביוזמה אמריקאית, ואף איימו שגורלו יהיה כגורל הנשיא סאדאת.

מסרים רמים הועברו לידיעתו של ערפאת גם מצד ברה"מ ורוב מדינות מערב אירופה. הסובייטים יעצו לאש"ף להמנע מנקיטת מהלכים מדיניים חפוזים ולגבש תוכנית מדינית ריאלית שתסלול את הדרך להשתתפותו בוועידה בינלאומית לענייני המזרח התיכון. מדינות במערב אירופה נחלקו בתגובותיהן לרעיון כינון ממשלה פלשתינית זמנית. כמה מהן – כגון בריטניה – הבהירו שבכל מקרה לא יכירו בממשלה פלשתינית שאינה שולטת על טריטוריה. מדינות אחרות כגון צרפת ומערב גרמניה אמרו, כי יכירו בממשלה פלשתינית זמנית רק אם תאמץ תוכנית מדינית ריאלית. יחד עם זאת, ספרד ואוסטריה גילו יתר נכונות מאשר הבריטים להכיר בממשלה פלשתינית על־פי הצעת ערפאת.

לאור חילוקי הדעות הפנימיים באש"ף לגבי תוכניתו המדינית של ערפאת יתקשה הוועד הפועל לאמץ תוכנית זו ולהביא אותה לאישור המועצה הלאומית הפלשתינית. יחד עם זאת, הלחץ מצד רוב מנהיגי השטחים, התובעים מאש"ף לתרגם עכשיו את האינתיפאדה להישגים מדיניים ישפיע על חברי הוועד הפועל, למצוא נוסחת פשרה, שאותה תוכל הנהגת אש"ף להביא לאישור המועצה הלאומית הפלשתינית. נוסחה כזו תכלול כנראה הכרזה פורמלית מצד המועצה על עצמאות השטחים, מבלי לכונן לאלתר ממשלה פלשתינית זמנית או גולה. קרוב לוודאי שבעניין הממשלה תחליט המועצה הפלשתינית ליפות את כוחו של הוועד הפועל להכריע על כינונה במועד מתאים בעתיד. בכל מקרה כבר עתה ברור, שמדינית אש"ף לא יאמצו תוכנית שלפיה יכיר הארגון בישראל ויפסיק את הטרור, מהלך שהיה הופך אותו בעיני המערב לשותף מתאים להשתלבות בתהליך המדיני במזה"ת בזמן הקרוב.

בין אשקלון לעכו / חיים גורי

ארץ קטנה כל־כך, דונם וחצי, וכה הרבה צרות ומצוקות וחרדות אמת ופחדים מדומים וזמר ומחול ואהבת היפה ובקשת האחר ואותה הצטופפות שוקקנית וסקרנית ואותו דור חדש...

נסענו אשקלונה אל „הסהרנה", אל התגיגה המסורתית של יהודי כורדיסטאן. זו הפעם הראשונה לי להצטרף לכמה שעות לאירוע כזה. לפני כמה שנים בערב „המימונה" הוזמנו רעייתי ואני לבית אחד של יוצאי מרוקו כאורחים. התקבלנו בשמחה ובמאור פנים ובילינו שעה ארוכה בחוג המשפחה הגדולה ההיא וגם טעמנו ממטעמי המגרב ולגמנו עראק וקוניאק והיינו בבת אחת במקומות וזמנים שונים. משפחה זו הגיעה עם גלי העליה הגדולה בראשית שנות החמישים וידעה את כל יסורי הקליטה, שאנחנו ילידי הארץ לא תפסנו גם בדמיוננו העשיר, והסתדרה אט־אט והשתרשה. נולדו לה כאן עוד בנים ובנות. לפי השמות הכרת בקו השבר הראשית האחרת: משה, דוד, יעקב, שלמה, שמחה המכונה סימי ומרים הקרואה מארי ואחר־כך, ערן ואורי ואהוד ואסנת ובשמת ולימור. והיה הסבא בגלאביה והנכדים במדי צה"ל ותחושת השתייכות שלא מחקה זכר מרירות ועוני וימי „מעברה". וכבר היינו יהודי באמות ישראליותנו, על דעת השנה שבזומה.

אז הרהרתי, אני זוכר, בקשר ההדוק הזה אל המסורת המקודשת ובנסיון לחדש כאן על האדמה העברית מנהגים משם. כימים ההם עלתה מאוד קרנו של שלמה בר ולהקת „הברירה הטבעית" שחיברה בדבקות את מקצבי השירים ההם המושכים את חיותם משם, מקצות מערב, בלווית תופי־מרים מהמים. וגם נשמעו פה ושם הגעגועים ההם לגן העדן האבוד. חשתי משהו מוזר. הורי באו מרוסיה, בראשית העליה השלישית. בימי חיי לא שמעתי בביתנו מלה רוסית או מלה יידיש. לא זכורה לי כל נימת ערגה נוסטלגית. עוד שם נשבעו לעברית. אמי ע"ה לא הרבתה לספר לנו על חייה באותה עיירה קטנה בבסרביה. היו לה כל הסיבות לכך. „יוון מצולה", היתה אומרת. „יוון מצולה".

ואנחנו גדלנו בתוככי המהפכה העברית ושלילת הגולה. כמעט „אנטישמים" היינו. הורינו ומורינו, שעקרו עצמם משם, הדביקו בנו את התנגדותם, עד כדי איבה, לעולם ההוא שהצטייר כגלותי ורע ודוחה, על יהודיו, סבא וסבתא שלנו, בערים ובעיירות ההם על אדמת הגויים, על החולשה ואימת „הפריץ" ופרנסות האוויר וזכר הפוגרומים וערי ההריגה. נסיונות להעלות כאן במחזה ובמחול, על בימת בית־הספר, את הפולקלור ההוא לא עלו יפה והיה בהם משהו נלעג ומנוכר ורחוק.

לימים התרגשה התקפת־הנגד וחזר שלם של הורים ומורים האשם על כי לא השכיל ולא ניסה ולא רצה לתת בבניו ובתלמידיו משהו מהיופי הכאוב והנאצל של „העולם ההוא", את המשפחות הענפות ובעלי המלאכה ותלמידי החכמים והאינטלקטואלים, פורצי הדרכים החדשות, המהפכנים שעקרו עצמם על כל מחמדות הזהות, גדולי המדע והרוח, הסופרים והאמנים. לאחר ימים אני מודה שהיה משהו „סטראוטיפי" בדמות היהודי המזרח־אירופי, משהו שעודד בנו תחושת בושה ודחיה. כל מהפכה חייבת למגר את האתמול כדי לחולל את המחר. הכל עמד כאן בסימן ההתחדשות והמחר, כדבר השיר: „במקום אתמול יש לנו מחר / ובעד כל קיר בתוך בינינו / עתיד עמנו לנו שכר" או – „לנו הגורל מסר את מיליוני המחר", או „בבית המחרה", כלומר אל המחרה ואם היתה שיבה אל האתמול היתה זו השיבה אל עברו הרחוק של העם במולדתו, אל ימי התנ"ך, אל יהושע ושופטים ושמואל ומלכים.

המהפכה העברית בחלוציותה הבוראת „אתוס" חדש עמדה בסימן הרנסנס המקראי, זו היתה השיבה אל ההיסטוריה ופסוקי התנ"ך היו לאחד עם האדמה העברית, עם הארץ הזאת בממשותה, על כל מרחביה ומעמקיה.

היו אלה ימי הנסיונות הנועזים לחדש תרבות עתיקה של עם היושב על אדמתו. הציירים והפסלים והמלחינים גילו את המזרח, את המקומיות. שירי העם שרו אהבה לארץ ולגבורי הקדם. נערך כאן נסיון פאתטי לחדש טקסים שנשכחו במרוצת הדורות. מי שראה את חזיונות „הבאת הביכורים", בחג השבועות, בשדות רמת־יוחנן, לא ישכח זאת, כשם שיזכור את סדר הפסח ביגור ואת שירי המקהלה בניצוחו של יהודה שרתוק, את שילוב המסורתי והחדש והנועז הכולל את „קומו תועי מדבר" של ח.נ.ביאליק ואת דבריו הנאדרים של ברל כצנלסון על החג הזה ועוד...

לימים באו ריקודי העם, שנראו תחילה מאולצים ומומצאים, מחולות רועים ורועות וקוצרים ומאלמות, רקודי יוגבים, במגל ובחרמש, בהיות כבר קומביינים בשדותינו. הכל שאף אל העבר כבריתו עם ההווה הנוצר, עם המחר החזוי.

אולי אני טועה. אני מנסה לומר אמת משוחררת מעבר לזמן. גם אני הייתי אחד מ„בני היורה", בסוד הבאן הארצישראלי. לא קידשנו בחיינו את זכר ה„שט" במסורת בני מהגרים, לא התגעגענו לאירופה. עוד לפני השואה נמסכה בדמנו האימה מפני „הגויים". גדלנו על „הוא אמר לה" של יוסף חיים ברנר, שעשה שמות בנשמה והוא אחד מהפרקים השייכים לי אישית, כחלק מהביוגרפיה הרוחנית שלי ואלמלא היה מחריד כל־כך הייתי מכנה „פנינה ספרותית". זכרנו את ברל כצנלסון הכותב כי „בסימטאות וילנה היהודית נשמנו את אוויר הכליון". וזה היה שנים רבות לפני הגרזן הנאצי. אורי צבי גרינברג כתב עוד בשנות העשרים על אהבתו לעולם ההוא, לנופים ההם, ל„ריבות הכפר בריקודן", ל„שקצים ושעורים הלבנון", לבקתות וגגות הקש „ולשלהי החורף הנוטף מאלה" וכבר אז הביט „בדמע שאש בו" אל בתים שהיו גם ביתו „בידיעה שיעלו במוקד ביום מן הימים".

לא נוצרה פה תרבות הנוסטלגיה לאירופה. היו „מסעדות יהודיות" והיתה „תופרת מדופלמת מוורשה" אך יוצאי פולין לא נאספו למועד לשיר ולזמר כאן, לבושי בגדים מסורתיים משם, את שירת פולין על אדמת ישראל. עולי רוסיה המהפכנים בני העליה הראשונה, השניה והשלישית, אמנם הביאו מתרבותם הרוסית לכאן כדי להמירה בארצישראליות הקודחת. „היקים", יהודי גרמניה שרובם נעקרו ממנה ומצאו פה מפלט כמעט על כורחם, תרמו לארץ ישראל תרומה אדירה ברוח ובחומר, ברפואה ובמוסיקה, ובארכיטקטורה, במדעים ובצורות הנאות. הארץ היתה אירופית יותר, במובן הטוב, בגללם, אך הם לא סלחו לגרמניה על אשר עוללה להם ולכבודם האנושי והלאומי. הם שמרו בלבם את זכרה שלפני המבול, ישבו בבתי־קפה יקיים, שתו קפה בנוסח ברלינאי או וינאי ואפו עוגות „משם" ועברו יסורי קליטה נוראים, אך בביתם היו בשר מבשרה של ארץ ישראל החדשה.

*

אחר־כך היה החורבן הגדול. יצאתי לאירופה בשנת 1947. בראשונה נסעתי מארצי. באתי לשם בכלות הכל ופגשתי במה ששרד מהעם היהודי. והיתה זו פגישה ששינתה את חיי. עברתי בדרכי הנדודים על פני בית הקברות האינסופי ומצאתי על פני בתים ומצבות את אותיות הקודש ובא בי הבכי. לא ידעתי את שפתם של היהודים ההם, לא יידיש ולא פולנית או הונגרית. לימדנו את שרידי תנועות הנוער שירים וריקודי־עם ארצישראליים. אחר־כך קפא"פ ואימון־גופני ושדאות ותנועה ביום ובלילה וכלי־נשק, והיינו אתם בדרך אל חופי הים התיכון, אל ספינות ההעפלה. לימים, פגשתי רבים מהם כאן, במלחמות ישראל, בחוצות הערים והכפרים, באוניברסיטאות, בקריית־ספר. אשר ברנתן, הוא „ארתור", מפקד הבריחה בוינה, מספר על עלייתו הראשונה ארצה: „ניערנו מעל נעלינו את עפר אירופה. לא רצינו לשאת את הטומאה הזאת איתנו". אחרים הביטו בפעם האחרונה אל הנופים ההם בתקווה שלעולם לא ישובו לראותם.

לאחר דור נראים הדברים הללו מסובכים יותר ברומן שבין הישראלים לאירופה. אך אין כאן „מימונה" אירופית. חשבתי על כך ויסלח לי הקורא על הסטייה הזאת. מנהג ודרשנים הוא מבית מדרשם של דב סדן וטבנקין... כן, חשבתי על כך בעת סעודת „המימונה" בבית יוצאי מרוקו בירושלים ולמחרת ברחבי גן־סאקר, שבעמק־המצלבה, מקום שנאספו רבבות על מרחבי הדשא ובין העצים. עשן הצלי עלה כעשן העולה והיו שם אהלים רבים ואחר כך עצרת נאומים ותכנית־אמנותית עשירה... מנהג מקובל הוא שהועתק משם הנה. ויש המצדיקים זאת באומרם כי רק השומר על ייחודו ומורשתו ימצא את מקומו הנכון והמכובד ב„כור ההיתוך" הישראלי. היו שהסבירו לי כי „היה לנו טוב במרוקו", כי אין הם נושאים זכרונות קשים. מכאן גם האהבה למלך והעליה לרגל אל המולדת ההיא. וזה נשמע לי מוזר. אם היתה עליה משיחית בימינו, עליית קהילה שלמה, בהשמע שופר הגאולה, היתה זו עלייתם של יהודי המגרב. בסרט „הים האחרון", המספר את האפופיאה של ההעפלה מארופה ומצפון־אפריקה, נשמע קולו של דוד בן־שמעון והוא כגבור אגדי המתאר את אהבת ארץ ישראל בגלות ההיא ואת תלאות הדרך בים וסכנותיה ואת המאבק המר בשערי חיפה. וזהו אחד הקטעים היקרים והמרעישים ביותר בסיפור שיבת ציון בימינו. עדות זו, אומר את האמת, וכל הנלווה עליה יקרה לי יותר מההתכנסות בגן־סאקר על גלגוליה המאוחרים יותר.

ברבות השנים הפכה המימונה, כביכול, לחג לאומי כולל ומוזמנים אליה שרי ממשלה ופוליטיקאים ולא פעם זכה מי מהם גם למנת בת, כשם שקרה בעבר לשמעון פרס שסמך על מסורת הכנסת־אורחים. גם אינני יודע באיזו מידה יתמידו הישראלים, ילידי הארץ, ובני המשפחות המעורבות של הנישואים הבין־עדתיים, במורשת המימונה הזאת. אך אם טוב הדבר בעיני אחינו יוצאי מרוקו וצאצאיהם והם רואים בכך חלק מזהותם, מי אני שאסתייג מכך.

דיבר שם האורח הכורדי ודבריו תורגמו לעברית והוא כולו הודייה לישראל החזקה, בעלת בריתם של בני עמו הנרדפים. ופתאום נשמע הכל אחרת ואנחנו, מומחי הקיטור הסאדו־מאזוכיסטי, היינו מגדל־עוז לאומללים הגיבורים ההם

ובכן נסענו לפארק הלאומי באשקלון לחזות בתגיגות „הסהרנה" של יהודי כורדיסטאן. גם הם חידשו פה, כי למה ייגרע חלקם, מנהג עתיק. היה כבר ערב ואשקלון מוארת וגדולה. וכאשר הגענו סוף־סוף אל הפארק נסענו מסר לשעה כי קשה לתאר כמה כלי רכב התנהלו שם. וכאשר מצאנו סוף־סוף מקום חניה הבטנו כה וכה וראינו רבבות ישראלים נינוחים במרחבי הגן. הם הקימו אהלים וסוכות והצטופפו שם משפחות שלמות שבאו מרחבי הארץ. וגם שם תימר השמימה עשן הצלי. ובעודנו צופים אנה ואנה ראינו איך נמשכת והולכת הזרימה האדירה. ועמדנו וראינו עם שלם, עם צעיר לא ידעתי כמותו. ופתאום הייתי כמתושלח משרידי „היישוב הוותיק", כי רבבות פנים ראיתי שם ואיש לא הכרתי. וכבר נשמעו ברקע, ממרחקי הבמה המוארת, מנגינות החג ודברי הנואמים בעצרת. הלכנו לשם רעייתי ואני חוצים בהמון ופוסחים על יושבים ושכובים, על סועדים ולוגמים. ורעם הרמקולים סביב.

הפעם באתי אל „הסהרנה" גם משום שארגון יוצאי כורדיסטאן היה הראשון שהרים את קולו נגד טבח הכורדים בעיראק. הם חשו עצמם בעלי חוב לעם האמיץ הזה, הסובל כל כך מאש הצבא העיראקי השוטף בהם ומהגזים המרעילים הצפים מעליהם כענן מוות. זכרתי את התמונות מהעיירה חלבג'ה, שם הומתו אלפים בגאז, הם וחמוריהם ופרותיהם וכלביהם ותולעיהם. רציתי להצטרף הפעם הזאת אל אחינו יוצאי כורדיסטאן, להיות עמהם. בקושי הבקענו אל הבמה וראינו שם בשתי שורות נכבדים את יצחק שמיר ושלמה הלל ויצחק רבין. יצחק נבון הגיע באיחור־מה. ולידם את משה קצב ואת שושנה ארבלי ואת שמחה דיניץ. ובלט במדיו האלוף איציק מרדכי, הנערץ והאהוב עליהם, בשר מבשרם. והיה שם גם אריה אליאב ולידו פרופ' האמן חוסיין מגולי הכורדים בגרמניה. וחביב שמעוני ועמו נכבדי העדה ואלי דיין, ראש עיריית אשקלון. ויסלח לי מי אם חיסרתי את שמו.

הם דיברו אל ההמון המצטופף אל מול הבמה. איש איש נשא מדברותיו. הם ברכו את יוצאי כורדיסטאן בארצנו ביום חגם המסורתי ונשבעו לבני העם הכורדי, כי יעשו הכל להשמיע זעקתם ברחבי תבל ולסייע להם במאבקם ו„כשם שזכינו אנו לעצמאות במולדתנו יזכו הם לחרות ולכבוד בארצם". שושנה ארבלי ושלמה הלל סיפרו זכרונות אישיים מימי ההגנה והחלוץ בעיראק ואריה אליאב גילה לרבים את סוד העזרה הישראלית לכורדים, סיפור מרגש מאוד שחשבתי כי עודנו בגדר סוד מדיני. וההמון הגיב בתשואות לדברי הנואמים וקשה היה לזהות לפי מחיאות הכפיים מי מקבל יותר ואנו ערב בחירות. רק האלוף מרדכי גרף סערת הידד הדדית, גאוות העדה הוא וצה"ל השוכן מעבר למחלוקת והוא אהוב ונערץ. ודיבר שם האורח הכורדי, בשפתו דיבר, בקרמנג'ית, ודבריו תורגמו לעברית והוא כולו הודייה לישראל החזקה, בעלת בריתם של בני עמו הנרדפים. ופתאום נשמע הכל אחרת ואנחנו, מומחי הקיטור הסאדו־מאזוכיסטי, בתסביכי הנרדפות הבדידות שלנו, היינו מגדל־עוז לאומללים הגבורים ההם.

ואני הבטתי בהמון המואר שאת סופו לא ראיתי ופתאום, יסלח לי הקורא, כמו צצו לפני פסוקי יחזקאל הנביא אל מול בקעת העצמות שהיו להמון בית ישראל הזה. כי במקום הנמוך יותר עמדו האספים הפעם, מוארי הפנסים. ורוח קלה באה מהים הקרוב והניעה את ענני עשן הצלי אל הבקעה ההיא והמראות כמו צועפו וסופם אבד בחשכה.

כתום העצרת ירדו המכובדים לאהל־המכובדים וטעמו מהכיבוד שהוגש להם, ממטעמי העדה: „קובה" ממולאה בבשר ופיניונים, תבשילי ירקות, נתחי עוף, אגסים ממולאים באורז ובצימוקים ובקינמון, נקניקיות מוזרות שכמותן לא ראיתי וכיו"ב מעדנים. אותה שעה כבר עלתה על הבמה להקת הרוקדים והרוקדות הראשונה להלמות תוף־ענקים המכונה „דוהולה" ולצלילי אבוב צווחני המכונה „זורנה" והחלו סובבים במחול נצחי, החוזר על עצמו, המזכיר איזו „דבקה" אחרת. וכך כמצויין בתכנית המשיכו „לאחר חצות ועד אור הבוקר" בזמר ומחול ודרמה ובהקראת שירים מפי המשורר י. יעקב.

ואנחנו שבנו הביתה, מפלסים ודרכנו אט־אט ברגל וברכב, בהמון הממשיך לזרום אל הפארק הלאומי, אנשי אשקלון ובנותיה ואורחיה ומאחרים שהגיעו ממרחק לחוג את הסהרנה שנמשכה גם למחרת היום בפיקניק ענקי ליד הים.

*

ולמחרת נסענו צפונה לעכו, אל יומו האחרון של פסטיבל התאטרון שנערך שם. רבות נכתב על האירוע הזה התוסס בימי חג הסוכות מדי שנה בשנה. ואני אינני מבקר אמנותי ולא אפלוש לתחומי לא לי, רק אומר לכל מי שלא היה בעכו בימים אלה כי יטריח עצמו ויסע לשם בשנה הבאה. כי כבר מסורת היא בישראל. באנו לשם העלינו, בעוונותינו ובשנותינו כי רבו, את מפלס־הגיל. היתה שם ישראל הצעירה, הסקרנית והאוהבת, הנעורית והיפה. גם שם, כמו באשקלון, ראינו את תעופת העלומים. הם באו לשם ומלאו את הגנים והכרים וחופי הים בשקי־שינה שלהם. תחת כיפת השמים נחו וסעדו. וביום פגשת בהם בחוצות ובסמטאות ואל מול דוכני התכשיטים. ורבים אכלו בחוץ מידי הרוכלים – פלאפל ופיתות בלבנה ובזעתר, „אוכל מהכפר" ותופיני סומסום ושקדים וכטנים בסוכר דביק. אחרים ישבו ברחבה הגדולה, ליד המסגד, מול אולמות האבירים וסעדו לבם בחומוס ובפול ואמידים יותר הרחיקו אל מסעדת הדגים של „אבו־כריסטו" על חוף הים, שם לגמו יין והדיינים השמיעו דברי ביקורת על ההצגות שראו.

היה יופי בעכו. ובמרתפים הצלבניים, רחבי הידיים, שמעטים כמותם בערי החוף הים־תיכוני, ניסו מחזאים ובמאים, מוכרים ואלמונים למחצה, את הנודע והחדש, את המקובל המאתגר, כאשר בחוץ, בלהט השמש, גודשת תשואות סוערות להקה צרפתית מטולה במופע „פושו רומן" משגע, הורזן תרבות אחרת, על כל קסמיו ומקצבו ועלילתו המפחידה המשעשעת.

ארץ קטנה כל־כך, דונם וחצי, וכה הרבה צרות ומצוקות וחרדות אמת ופחדים מדומים וזמר ומחול ואהבת היפה ובקשת האחר ואותה הצטופפות שוקקנית וסקרנית ואותו דור חדש ואותו דור חדש...

קיבוצניקים בדרך למזרח הרחוק / שמעון וייס

מי „שם" על התנועה

הוויכוח בשאלה, אם להעסיק בני־קיבוצים בחופשה כשכירים או לא, מתנהל מיום שעלה בן המשק הראשון על המלגזה במפעל האיזורי. התומכים נמנים עם האגף הכלכלי ואילו המתנגדים באים מאגף החברה

לפני כשלוש שנים קמה סערה גדולה במפעלים האזורים בעמק־הירדן. הפועלים השכירים מטבריה והאיזור גילו, להפתעתם, כי ראשי המפעלים, חברי הקיבוצים, מעסיקים בני קיבוצים בשנות חופשה בעבודות שכירות שונות בתנאים נוחים יותר ומשלמים להם שכר טוב יותר. צעירי הקיבוצים עובדים אומנם שעות רבות, אבל רק במשך שלושה עד שישה חודשים ומרוויחים כמעט כמו שפועל שכיר מטבריה, מנוחיה ויבנאל מרוויח בשנה.

היתה סערה, היו איומי שביתה וכעס, ואף בקושי הצליחו מנהלי כוח־האדם במפעלים האזוריים בעמק להרגיע את הרוחות. אחר־כך כינסו את אסיפת המשקים והחליטו להימנע לגמרי מהעסקת בני קיבוצים בשנת חופשה כשכירים במפעלים האזוריים השייכים, כידוע, לקיבוצים עצמם. גם ראובן אוליאל (אפיקים), מרכז כוח־האדם במפעלים האזוריים של עמק־הירדן, מבין שלא יתכן שבני משקים בשנת חופשה יקבלו משכורות „בשמיים", כהגדרתו, בעוד שהשכירים מהעיר ייאבקו על כל הטבה ועל כל שקל. נכון שלקיבוצניקים יש מוטיבציה גבוהה יותר, אולי הם מקצועיים יותר ופחות בעייתיים – אבל מכאן ועד לשכר כה גבוה, המרחק הוא רב. „זה כבר לא קיבוץ", אומר אוליאל, ואין כמוהו להכיר את תחושת השכיר בקיבוץ. אוליאל משמש מרכז כוח־האדם במפעל „קלת" אפיקים במשך שנים רבות והתחבבותו הממושכת עם כ־400 הפועלים הטבריינים העובדים במפעל לימדה אותו משהו.

יש ויכוח לגבי מקורה של התופעה – בני הקיבוצים כשכירים במפעלי תעשיה וחקלאות איזוריים וקיבוציים – אך אין ספק בקיומה ובהתחזקותה כעת. יש אומרים שהיא התחילה לפני שבע־שמונה שנים, כאשר גבר הלחץ של בני קיבוצים בוגרי צבא שחיפשו מימון לטיול בחו"ל והקיבוצים ביקשו להתמודד עם המירוץ שניהלו בניהם אחרי הדולרים המהירים. יש טוענים, כי התופעה החלה, למעשה, לפני שנתיים־שלוש בלבד. בכל מקרה, מקובל לחשוב, כי המפעלים האזוריים של „מילואות" בגליל המערבי ומפעלי התעשיה של קיבוץ עין המפרץ היו הראשונים להכניס לחצרותיהם את בני הקיבוצים במעמד של שכירים. היום יש כבר עשרות קיבוצים הנוהגים כך וכמעט כל המפעלים האזוריים, זולת אלה של עמק הירדן, מעסיקים בני משקים בחופשה. די להביט בעמודי המודעות של השבועונים הקיבוציים „קיבוץ" ו„הדף הירוק", כדי להיווכח בקיומה ופריחתה של התופעה. עשרות אינצ'ים של מודעות הפונות אל צעירים קיבוצניקים בחופשה בהצעות עבודה במפעלי תעשיה בקיבוצים. המפעלים האזוריים, מתברר, נמנעים מפרסום מודעות כאלה – הצעירים הם שממהרים לפנות בבקשות עבודה אל רכזי כוח־האדם במפעלים.

סטופה תמיר קולט כבר שש שנים בני קיבוצים בחופשה. תמיר ממנרה הוא רכז כוח־האדם במפעלים האזוריים בגליל־העליון. הקיבוצניקים השכירים עבדו במפעלים עוד לפניו, אבל הוא מודה שבתקופתו התפתח העסק והתמסד. בדרך כלל מעסיקים המפעלים בגליל כ־25 קיבוצניקים שכירים, אבל כמו בכל דבר בקיבוץ, גם כאן הכל נתון למחזוריות של תקופות השנה. בעונת השיא בחקלאות גדל המספר. הצעירים מקיבוצי הסביבה אינם בוחלים כמעט בשום עבודה: מנפטה או אבוקדו, תפוחים או מחקר ופיתוח. בקיצור, היכן שצריך ואיפה שאפשר לעשות כסף.

הצעירים ומעט הצעירות מגיעים לסטופה מצויידים במכתב הפניה מהמשק, שכמוהו כאישור להעסקתם. „לכל משק יש את הנוהלים שלו", מסביר סטופה, „ולגבינו אין הבדל. מספיק שיש אישור מהמשק. מבחינתנו מדובר בבני משק בשנת חופשה ומה שהם עושים לאחר העבודה לא מעניינו". יש קיבוצים המגדילים לעשות: הבנים בחופשה, אבל מתגוררים בבית (יש אמנם סידורים כספיים וטכניים תואמים כמו הפרשת דמי כלכלה לקופת הקיבוץ). בקיבוצים אחרים נוהגים „בחופשה כמו בחופשה". צעירים בני משקים אלה מוצאים לעצמם דיור זול בקריית־שמונה, קרוב למקום העבודה.

איפה כאן שנת החופשה ואיפה השוויון (תמונת ארכיון)

סטופה מודה שלשכירי קריית־שמונה זה כבר לא משנה. „העסקת בני קיבוצים טובה לבנים ולנו, אבל לא טובה לשכירים העירוניים ומעוררת בעיות", מודה סטופה. „השכירים מהעיר רואים בכך תופעה לא הוגנת, כי הקיבוצניקים משתכרים יותר מהם. אי־אפשר להסתיר את זה". בגליל, ודומה שכך בכל המפעלים האזוריים, משתכר בן־משק בחופשה 70 אחוז ממשכורתו של פעיל קיבוצי במפעלים. גם אם אין מדובר במי־יודע־כמה, זהו שכר שמאפשר להם להמריא כעבור שלושה עד שישה חודשים אל מרחבי העולם הקורצים מריו־דה־ז'ניירו ועד סקנדינביה.

הויכוח בשאלה, אם להעסיק בני קיבוצים או לא, מתנהל מיום שעלה בן המשק הראשון על המלגזה במפעל האיזורי. תומכי העסקת בני הקיבוצים בחופשה מזוהים, בדרך כלל, עם האגף הכלכלי־חקלאי בקיבוץ. טיפוסים ענייניים, אנשי עבודה שנפשם קצה בהליכים ובתקנונים חברתיים. מתנגדי העסקת הבנים הם, בדרך כלל, אנשי אגף החברה והרוח – אלה שהמילוי אחר התקנונים לפרטיהם חשוב להם יותר מהשורה התחתונה במאזן הכספי של ענף הבננות או הכותנה. מה יש, שואלים־אומרים התומכים – בעיר מותר לאבות להעסיק את בניהם במפעליהם הפרטיים ובקיבוץ אסור? חוץ מזה, היש פתרון טוב יותר למצוקת כוח־האדם הזמני בקיבוץ? רגע אחד, אומרים המתנגדים, איפה כאן שנת החופשה ואיפה השוויון בחצר המשק. הכיצד זה יכול הקיבוץ להשלים עם הפיכת בניו לשכירים בחצרו. לאן נגיע? הוויכוחים נמשכים.

בכפר מסריק של הקיבוץ הארצי ובמעגן מיכאל של התק"ם, שניים מנושאי הדגל הקיבוצי בתנועותיהם, מעסיקים בחקלאות ובתעשיה בני קיבוצים במעמד של שכירים. הם לא רק עובדים בקיבוץ, אלא גם גרים בו, ומשלשלים לקופת הקיבוץ סכום דולרי של דמי כלכלה ומחיה. בכפר מסריק, ולא רק שם, קוראים להם ה„דולריסטים". שילוב של סרקאזם מהול בקנאה.

מפעל האריזות „רוקרים" בכפר מסריק מעסיק את ה„דולריסטים" מזה שנה וחצי. אדם שביט, רכז כוח־האדם, מסביר: „רצינו אנשים טובים חרוצים לתקופות קצרות בלי ליצור מחוייבות הדדית ארוכת־טווח. הם עובדים בעבודות מסויימות המתאימות להם, כשינוע או מכונאות. לא עבודות סיטונאיות". במפעל בכפר מסריק מעסיקים שישה קיבוצניקים. כל אחד מהם משלם כ־50 דולר לחודש לכלכלה, ובתמורה הוא זוכה לגור בפינת ה„דולריסטים" בקיבוץ, זכאי לאכול בחדר האוכל ולהשתתף בפעילות החברתית־תרבותית במשק. כמעט כל מה שיש לחבר משק, זולת ההשתתפות באסיפה והתקציב האישי. בתנועה, מתברר, לא אהבו את הרעיון, אבל בכפר מסריק לא כל־כך התחשבו בהחלטות התנועתיות.

במעגן מיכאל שאלו את פי התנועה, אבל לא כל־כך התחשבו בדעה ששמעו והיום מעסיקים בענפי החקלאות קבוצה של שכירים מקיבוצים ברחבי הארץ. הצעירים עובדים בדרך כלל, בין ארבעה לשישה חודשים בלי התחייבויות להמשך. הסכם חתום מחייב את הצעיר לעבוד ובתמורה הוא מקבל את תנאי המינימום למחייתו. לרשות הקיבוץ עומדת הזכות להתיר באופן חד־צדדי את ההסכם, אם הקיבוצניק השכיר אינו עומד בדרישות, וכבר היו דברים מעולם, אף כי במקרים מעטים וקיצוניים במיוחד.

יורם ענבר, מרכז המשק במעגן מיכאל, אומר שהבסיס לכל התופעה הוא התמעטותם של המתנדבים מחו"ל. אלה הותירו אחריהם חלל ריק. לבד מזאת קיימת מצוקת כוח־אדם תמידית בקיבוץ וזה, כידוע, חולי קיבוצי מוכר וארוך ימים. במעגן מיכאל הגבילו את מספר הקיבוצניקים השכירים ל־15, אך לעתים חורגים ל־20, בעיקר בעונות החקלאות הבוערות. „מזכירויות התנועות דנו בנושא ולא שללו אותו", אומר ענבר. מצפונו שקט. „עשרות קיבוצים נוהגים כך. אני רואה בכך פעולה ברורה של קשר ועזרה לבני הקיבוצים".

בקיבוץ הארצי ובתק"ם קיבלו החלטות ברורות כנגד העסקת בני קיבוצים במעמד של שכירים בקיבוצים. אבל מי שומע לתנועה. לפני זמן מה התכנסו רכזי כוח־האדם של המפעלים האזוריים ונציגי התנועות לדיון מעמיק בתופעה. אנשי ועדות החברה של התנועות הגדולות זעקו בדיון חמס וביקשו לחדול. אנשי כוח־האדם נותרו לאחר מכן לדיון פנימי והחליטו שלא להיענות לפניית התנועות.

ההנחה הרווחת היא, שככל שתגבר מצוקת העבודה הזמנית בקיבוצים ובמפעלים האזוריים, כך יעלה מספר בני הקיבוצים שיועסקו כשכירים. האלטרנטיבה, יאמרו רבים, היא לשוטט מדרגות בכרך התל־אביבי או להיבלע בעבודה מבזה אחרת. ואת השוויון כבר הכרנו?

هكذا من الاصل

مكان الأصل

תתארו לעצמכם

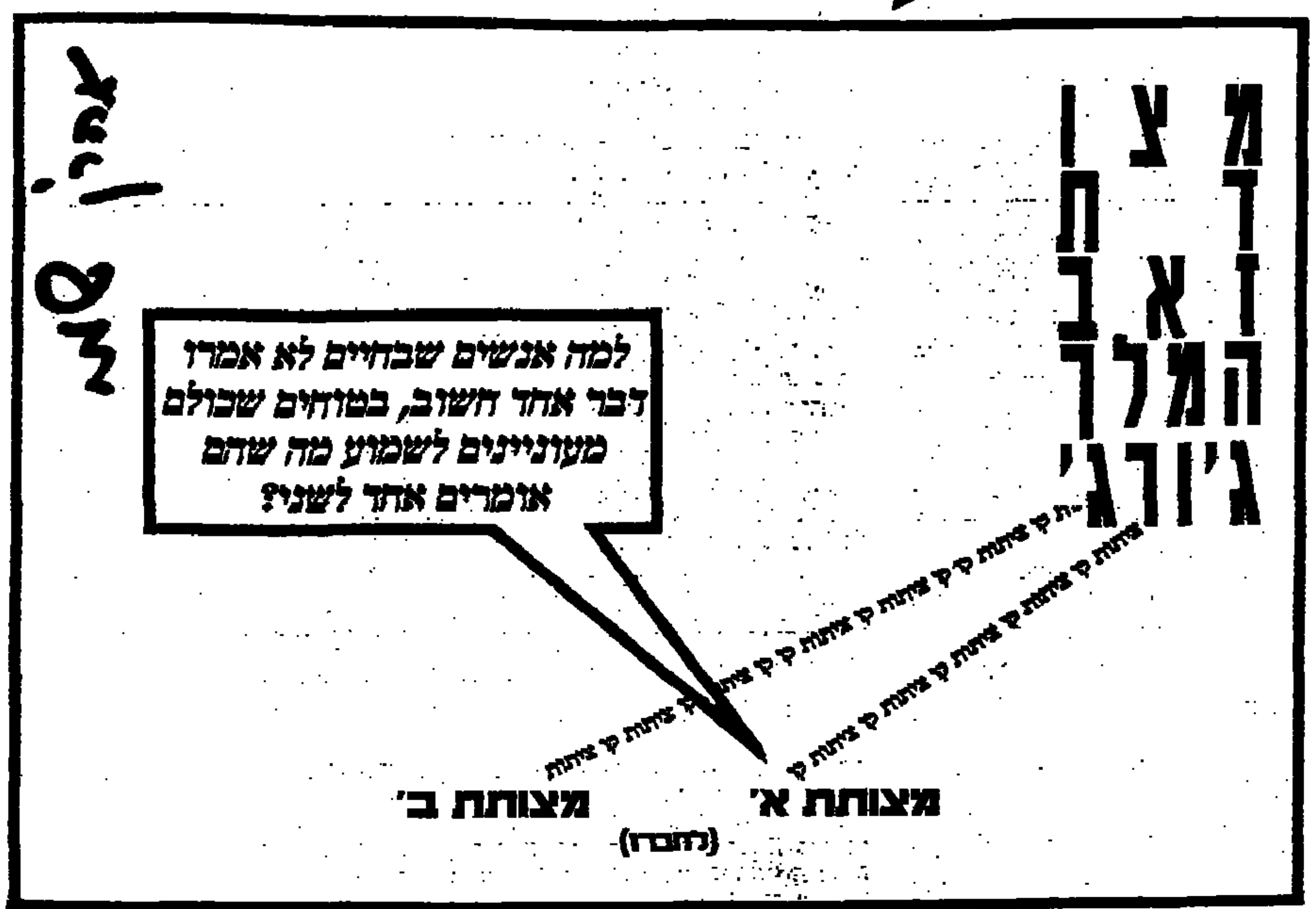

בוחרים נגד / דניאל בלוך

סמוך על בית הנבחרים

בתי הקברות הפוליטיים מלאים במועמדים לשעבר, טובים בהרבה מאלה שנבחרו בפועל. למזלם של האמריקאים לא יוכלו בוש או דוקאקיס לכפות על הקונגרס מהלכים חפוזים כפי שעשה רייגן בתקופת כהונתו הראשונה

אילו נערכו הבחירות לנשיאות ארצות-הברית באמצע השבוע הזה, היה ג'ורג' בוש מנצח, אם כי בהפרש לא גדול. אך נותרו עדיין חמישה שבועות והמשאלים האחרונים מראים, כי דוקאקיס מתחיל לסגור את הפער בינו לבין בוש. בעימות הראשון, על-פי הסקרים, ניצח דוקאקיס והדבר חיזק את כוחו. אם יתרשמו הבוחרים באותו כיוון בעימות הנותר, יש לדוקאקיס סיכוי לא רע, אך המערכה עבורו קשה ורבת מכשולים. הוא הוביל במשאלים בהפרש ניכר עד הוועידה הרפובליקאית והחל לסגת ולרדת מאז ועד לעימות הראשון. בשל שיטת הבחירות העקיפה, באמצעות אלקטורים, חשוב לא רק יחס הקולות הארצי, אלא גם פיזור הגאוגרפי. ובפיזור זה מוביל בוש בשני איזורים קריטיים – בדרום ובמערב – וכדי לנצח חייב דוקאקיס להקדימו לפחות באחד משניהם. בינתיים מוביל דוקאקיס רק בצפון-מזרח ואילו במערב התיכון המאבק צמוד.

לדעת כל המומחים, הפרשנים והחוקרים זקוק דוקאקיס למעידה חמורה של בוש או של קווייל ולגילויים סנסציוניים אודות מעורבותו של בוש בפרשות לא נעימות מסוג איראן-קונטראס או עסקי הסמים של נורייגה, כדי לשנות באופן רדיקלי את מגמות החודש האחרון בדעת הקהל. יותר מכל חוששים תומכי דוקאקיס מהפתעת אוקטובר, כאשר הממשל יצליח, למשל, להביא לשחרור בני הערובה בלבנון כמה ימים לפני הבחירות או ישיג הישג דראמטי אחר בתחום מדיניות החוץ.

אמנם המומחים כבר טעו לא פעם כאיש אחד. ומדובר לא רק בפרהיסטוריה של בחירת טרומן לנשיא ב-1948. רק לפני כשנה התנבאו כולם, כי המועמד הרפובליקאי לנשיאות יהיה הסנטור בוב דול, וכי המועמד הדמוקרטי יהיה מושל מדינת ניו יורק מריו קואומו, שייבחר בוועידה לאחר שאף מועמד לא יזכה ברוב בבחירות המוקדמות. אולם תחזיותיהם בדבר סיכויי בוש מבוססות לא על סברות מלומדות, אלא על נתונים די ברורים, ובראש ובראשונה על הפופולריות הגואה של ממשל רייגן דווקא בשלהי כהונתו. הנשיא הקודם של ארה"ב שסיים שמונה שנות כהונה היה דווייט אייזנהאואר, ורבים מנסים לגזור גזירה שווה מאירועי הבחירות של 1960, שבהם התמודד סגנו של נשיא קשיש מול ליברל ממסצ'וסטס. אלא שלהשוואה המסגרתית הפורמלית אין רגליים יציבות. אייזנהאואר היה עייף וחולה ולא כל-כך פופולארי בסוף תקופת כהונתו, והימים היו גם ימי "מלחמה קרה" ומגמת שפל בכלכלה. ניקסון שאף פעם לא היה פופולארי התמודד מול קנדי, הסנטור הצעיר והכריזמאטי שבישר רוח רעננה וחדשה. בוש, המזכיר לא מעט את ניקסון, אך ללא כושרו האינטלקטואלי של הנשיא לשעבר, מתמודד מול דוקאקיס שאינו נראה צעיר מירבו, אינו כה מושך, אינו כריזמאטי ואין באמתחתו הרבה בשורות מלהיבות.

בסופו של דבר הפסיד ניקסון לקנדי בהפרש קטן, וזאת רק בגלל חולשתו בעימות הטלוויזיוני. בבחירות לנשיאות פועל הכלל הפוליטי, כי הבוחרים מצביעים יותר "נגד" המועמד או המפלגה היריבה מאשר "בעד" המועמד או המפלגה שלהם. ב-1988 נראה לרבים מהם, כי אין סיבה משכנעת להצביע "נגד" שמונה השנים של רייגן-בוש. התחושה היא של רווחה ויציבות כלכלית ותעסוקתית, מלווים בהפשרה ביחסים הבין-גושיים ובאווירה של שלום או סיום לחמה בסכסוכים בין-לאומיים רבים. המצביע המתוחכם יודע כי השגשוג הוא זמני וכי מאחורי הפינה אורבות בעיות כלכליות קשות של גרעונות פנימיים וחיצוניים, ושל חולשת התעשייה האמריקאית מול מתחרותיה, וכי גם בתחום הבין-לאומי לא נפתרו עדיין בעיות המלחמה והשלום. אך חששות אלה, אותן מנסה מייקל דוקאקיס לטעת בלב הבוחר אינן משפיעות על רוב הבוחרים הפוטנציאליים של בוש. ובינתיים, גם משחק לו מזלו של המועמד הרפובליקאי: שיגור החללית "דיסקאברי" עבר בהצלחה מרשימה והנשיא רייגן יותר לסגנו ושיגר את בוש לקדם את פני האסטרונאוטים החוזרים בבסיס חיל האוויר "אדוארדס" שבקליפורניה. היתה זו תעמולת חינם בכל שידורי הטלוויזיה וצילומים בכל העיתונים, בעוד שדוקאקיס נאלץ להסתפק בעצרת עם עלובה בהרטפורד, קונטיקט.

בשל אווירת השגשוג והשלום לא התפתחה בבחירות אלה נושא מרכזי מסעיר ומעורר עניין, והמערכה מתמקדת במאבק תדמיות, שבו ידו של בוש או יותר נכון יד יועציו ומומחיו על העליונה. אלה שמכרו את רייגן לבוחר האמריקאי ב-'80 וב-'84 מוכרים עתה את בוש, ובינתיים במידה לא מבוטלת של הצלחה. בוש כמעט ואינו מתערב בניהול המערכה. ההחלטה היחידה שקיבל בעצמו, בחירת הסנטור דן קווייל כמועמד לסגן נשיא, מתגלה כנקודת התורפה העיקרית שלו ברעת-הקהל. רבים מבין מצביעי בוש אינם מאושרים מן העובדה שקווייל מצוי במרחק פעימת-לב מהנשיאות.

דרך ה"מכירה" של בוש היא במתקפה "שלילית" כנגד דוקאקיס: הבוחרים אינם נקראים להצביע בעד בוש, שכן מועמדם אינו מלהיב או מוחץ, אינו מקורי, אינו כריזמטי, אף כי הצליח להשתחרר מתדמית ה"רכיכה" שהודבקה לו בעבר. הבוחרים נקראים להצביע בעד רייגן ונגד קארטר, בעד השמרנות המיטיבה ונגד הליברליזם מטיל המסים האימתני.

בבחירות המוקדמות שיווה דוקאקיס לעצמו תדמית מרכזית, משום שרבים מיריביו, ובראשם ג'סי ג'קסון, היו לעומתו סופר-ליברלים, שמאלנים ויונים. אך משנותר לבדו בזירה, מצליחים תדמיתני בוש להטביע עליו חותם ליברל-ייוני. הפרדוקס הוא שכאשר בודקים לעומק את השקפותיהם של הבוחרים מגלים, כי ברוב הנושאים הם קרובים יותר לדוקאקיס מאשר לבוש. אלא שהם אינם יודעים, בגלל סטריאוטיפים וסממנים חיצוניים, כי השקפותיהם שייכות לקטיגוריה "הליברלית", כאותו גיבור של מולייר שלא ידע כי הוא מדבר "פרוזה". בשיטות די מקארתיסטיות מצליח מחנה בוש לדחוק את דוקאקיס לפינה, כאילו אינו פטריוטי דיו, וכאילו אינו מייצג את הערכים המרכזיים של האמריקאי הממוצע. המועמד הדמוקרטי, שבניגוד לבוש, מתערב בכל אספקט של ניהול מערכת הבחירות שלו, ועניינים גדולים כקטנים אינם נחתכים בלעדיו, לא הצליח למצוא תשובה משכנעת ומוחצת.

דוקאקיס הוא שרוי רוב הזמן במגננה, כשסיכוייו לעבור למתקפה מוצלחת אינם גדולים בינתיים, אלא אם ימעדו בוש או קווייל מעידה גדולה או שמחנה בוש יגזים, ומתוך שכרון ההצלחה יהפוך את דוקאקיס ל"אנדרדוג". ממצב שפל מוחלט יוכלו מומחים טובים, וכאלה יש לדוקאקיס בשפע, אם אך יתן להם חופש פעולה, להפוך את הקערה על פיה. זמן לכך יש, אך לא בלי הגבלה.

בוש זוכה בינתיים במאבק הסמלים והתדמיות, אך המשאלים מראים, כי התמיכה בבוש די רכה. שיעור הקולות הצפים עדיין גבוה למדי וגם אלה שכבר החליטו מודים, כי הם עדיין פתוחים לשכנוע ולשינוי. שני המועמדים אינם מלהיבים ואף אחד מהם לא הצליח לשכנע, כי יש עמו חזון לתנופה ויכולת להוביל את ארצות-הברית לקראת המאה הבאה בשביל הדק שבין שמרנות וקידמה. רוב המשקיפים האובייקטיביים מעריכים, כי בתחום זה עדיף דוקאקיס על בוש.

סגן הנשיא הוא אדם יבש ושגרתי ורוב האנשים שיביא עמו לממשלו יהיו כאלה שכבר פעלו בשורות הממשל הרפובליקאי בשנים האחרונות. דוקאקיס לעומתו, אינו כבול בפתרונות העבר. הוא יביא אתו אנשים חדשים, יעביר לרשות המבצעת כמה אנשי קונגרס בולטים ויביא לבדיקה מחודשת של מוסכמות בכל התחומים. אבל גם דוקאקיס הוא מנהל יותר מאשר מנהיג, ונסיונו כמושל המתערב בכל פרט ופרט מזכיר יותר את מושל ג'ורג'יה לשעבר ג'ימי קארטר, מאשר את מושל קליפורניה לשעבר רונלד רייגן.

שיטת הבחירות לנשיאות בארה"ב אינה מבטיחה את בחירת האיש הטוב ביותר, לא בבחירות המוקדמות ולא בבחירות הכלליות. בתי הקברות הפוליטיים מלאים במועמדים לשעבר שהיו יכולים להיות טובים בהרבה מאלה שנבחרו בפועל. אך למזלם של האמריקאים ולמזלו של העולם החופשי והאנושות כולה, שגורלה תלוי לא במעט באישיותו של הנשיא שיבחר ב-8 בנובמבר, המציאו אבות החוקה האמריקאית את שיטת האיזון והבלמים. בכל מקרה בית הנבחרים והסנאט יהיו, לפחות בהרכבם האישי, טובים יותר מכל הרכב אישי אפשרי עתה בבית הלבן. כל התחזיות מצביעות, כי בבית הנבחרים יהיה רוב מוחלט לדמוקרטים ומפלגה זו גם תשמור על רוב יציב בסנאט. לא בוש ולא דוקאקיס יוכלו לכפות על הקונגרס מהלכים חפוזים ובלתי-שקולים כפי שיכול היה רייגן בתקופת כהונתו הראשונה, ולבוחר האמריקאי יש בכך אף יותר מחצי נחמה.

סיכוייו של הסגן / דליה רפאל

פעימת לב אחת מהנשיאות

סגנות הנשיאות, במהדורתה המתפתחת, נעשית למושכת יותר כשהיא מבטיחה נגישות למרכזי קבלת ההחלטות. אך מאבקם העיקש של בנטסן וקוויל היה מעלה חיוך על שפתי "האבות המייסדים" של הדמוקרטיה האמריקאית

העימות הטלוויזיוני בין הסנטורים לויד בנטסן ודן קווייל גרם למתח וגרף התענינות יוצאי דופן בתולדות ההתמודדות על משרת סגן הנשיא, בגלל ההשפעה שעשויה להיות לעצם בחירתם על-ידי המועמדים לנשיאות, מינוי שהוא בעצם ההחלטה ה"נשיאותית" הראשונה שלהם. היות ההתמודדות בין הסגנים למוקד זמני ומקומי של תשומת לב הציבור ואמצעי התקשורת אינה מעלה ואינה מורידה לגבי משניות התפקיד. מאבקם העיקש של שני הסנטורים הנכבדים ורצונם העז לזכות במשרה, היה בוודאי מעלה חיוך על שפתי "האבות המייסדים" של הדמוקרטיה האמריקאית.

תומאס מארשאל, סגנו של הנשיא וודרו וילסון נהג לספר בבדיחות דעת: "היו היו שני אחים. אחד ברח לים, השני נבחר לסגן נשיא. איש מהם לא נראה ולא נשמע עוד לעולם". ג'ון אדאמס, ששימש כסגנו של לא אחר מושינגטון עצמו, הכריז כבר בראשית הדרך: "ארצי המציאה עבורי, ברוב חכמתה, את המשרה הכי פחות משמעותית שהומצאה בידי אדם או עלתה בדמיונו". ג'פרסון, כסגנו של אדאמס, דווקא נהנה ממיעוט האחריות וההתחייבויות והשקיע את זמנו ומרצו במחקר חקלאי באחוזתו המפורסמת עד היום, במונטיצ'לו. הוא גם ידע להעריך את הכפילות שבמשרתו והגדיר אותה: "אני סגן הנשיא. בכך אני שום דבר, אולם אני עשוי להיות הכל". הוא המשיך ליהנות מהמשרה "המכובדת והקלה", על-פי הגדרתו, ובהמשך הגיע לנשיאות שזכתה בפיו לתיאור "יסורים נפלאים".

שני סגני הנשיאים הראשונים, אדאמס וג'פרסון היו בעלי שם ומדינאים בולטים וידועים זמן רב לפני שנבחרו למשרותיהם הרמות. שניהם נבחרו לנשיאות, עם סיום כהונתם כסגנים. הצלחה שנשנתה רק פעם אחת נוספת, ב-1836. ללא ספק אתגר היסטורי לסגן הנשיא ג'ורג' בוש. כל שאר הסגנים שנעשו בין לילה לנשיאים הגיעו לבית הלבן בעקבות מות נשיאם, הרצחו או הדחתו.

במשך השנים הרחבה התפתח וגדל תפקידו של סגן הנשיא במערכת השלטון האמריקאית, בכל שתפקיד הנשיא בעצמו הפך מורכב ומסובך. אולם מעולם לא זכה למעמד הכבוד וההערכה, הראויים לאדם ולמשרה המצויים במרחק "פעימת לב אחת מהנשיאות". סיכוייו של סגן נשיא כלשהו להיות נשיא ארה"ב, כך מלמדת ההיסטוריה, הם סיכויים גבוהים – אחד לשלושה. אי אפשר, על כן, להתייחס לכל מועמד למשרה זו, אלא כמועמד בכוח לנשיאות עצמה.

אחד הסיפורים שאוהבים האמריקאים לספר להדגמת הפרדוקס, הוא שכאשר נשקלה ב-1945 הטלת הפצצה האטומית על יפאן לא ידע טרומן, סגנו של הנשיא רוזוולט, דבר על קיומה של פצצה כזאת בארה"ב. למרבה האירוניה פחות משלושה חודשים לאחר כניסתו לתפקיד סגן הנשיא נפטר רוזוולט, וטרומן נעשה לנשיא במשרה מלאה – מלחמה, פצצה והכל.

בעבר נבחר לסגן הנשיא המועמד לנשיאות שהפסיד בבחירות. אולם עד מהרה הסתבר, כי הגיון זה פשוט מדי ומצריך שיפורים. בעיקר מכיוון שיצר מצב שבו נבחרו נשיא וסגן משתי מפלגות שונות (ב-1796). באותו שלב צורף לחוקת ארה"ב "התיקון ה-12" (1804), שמיסד את ההפרדה בבחירת השניים. מכאן ואילך החל מתפתח התהליך, שכנראה הבשיל השנה לשיא חדש, של בחירת המועמד לסגן הנשיא מסיבות שונות מאשר כישוריו לכהן כנשיא המדינה.

על בנטסן, שמעטים חולקים על כישוריו האישיים, נאמר שנבחר כדי לשמש איזון לדימויו הליברלי המובהק של מייקל דוקאקיס וחוסר נסיונו ברמה הלאומית. דן קווייל, למרות הצלחתו המפתיעה בעימות, נשאר עדיין בגדר חידה בלתי פתורה. רמזים מסויימים (לחיוב ושלילה) אפשר למצוא בגילו הצעיר, יפי-תוארו והיותו בלתי מוכר יחסית. לפיכך אינני מאיים על בוש, המאבק עדיין בתדמית "הצל השותק", המלווה אותו בימיו כסגן נשיא. בו בזמן משלים קווייל את החסר אצל בוש במרכיבים אישיים הנתפסים כחשובים במערכת הבחירות, לאו דווקא מנהיגות, שיקול דעת או נסיון.

רק במאה העשרים נעשה סגן הנשיא, על-פי החוק, חבר רשמי בקבינט הממשלתי והחל לקחת חלק בפגישות ממשלתיות חשאיות. עד אז היה מוזמן אך לא על-ידי הנשיא להשתתף בישיבות הממשלה. גם כיום תפקידיו הרשמיים היחידים הם הישיבה בראש ישיבות הסנאט וההצבעה במקרה של תיקו הצורך בהכרעה. מעבר לכך נתונה בידי הנשיא ההחלטה לגבי המשימות שיוטלו על סגנו.

אולם בשנים האחרונות ממש, החלו נשיאי ארה"ב להכיר ביתרונות העשויים לצמוח להם, במילוי תפקידים, מסגן נאמן ורצוי והם מרחיבים, בתמיכת הקונגרס, את תחומי פעילותו והמשאבים המוקצבים לו. רק החל ב-1975, למשל, מתגורר סגן הנשיא במגורי שרד על גבעת הקפיטול. הראשון שזכה לכך היה נלסון רוקפלר. אם לרשותו של לינדון ג'ונסון, סגן הנשיא ב-1961, עמד צוות שמנה פחות מ-20 איש, הרי שלרשות ג'ורג' בוש עומדים כשבעים איש.

סגנות הנשיאות, במהדורתה המתפתחת והמשתפרת, גם אם עדיין ללא עוצמות וסמכויות, נעשית למושכת יותר כשהיא מבטיחה גישה נוחה יותר למרכזי קבלת ההחלטות וההשפעה עליהם. מועמדים מבטיחים להתמודד על המשרה, למרות ההכרזות והמגבלות הבנויים לתוכה, מתוך שאיפה ברורה, אם לא מוצהרת, שתוביל אותם בדרך זו או אחרת לבית הלבן.

בוש וקוויל. סגן-מועמד מול מועמד לסגן

סיאול. לאחר נעילה / ברוך דגן

קוריאה ניצחה

סיכום הרווחים של האולימפיאדה עד כה מורה על הצלחה פיננסית חסרת תקדים. המיומנות הארגונית שהוכיחו הקוריאנים בניהול פרוייקט גדול כל-כך יביאו לה רווחים גם בעתיד. את הספורט יזכרו בזכות ג'ונסון

אולימפיאדת סיאול ננעלה בתחילת השבוע, כמו שנפתחה 16 ימים קודם לכן, בטקס ססגוני, מרהיב ועתיר השראה. הקוריאנים, שהדהימו את העולם ביכולת שלהם להעלות את הצגת הפתיחה הגדולה, שבו הפתיעו במיומנות שלהם לשמור על מתח, מומנטום ונשימה ארוכה עד לשניה האחרונה. בתווך, בין פתיחה לנעילה, זכו המארגנים הקוריאנים בעשרות ציוני "מושלם" בכל הקשור לארגון, סדר, תכנון, הכנסת אורחים, אווירה ומקצוענות.

אין ספק כי המנצחת הראשית של המשחקים האולימפיים היתה הארץ המארחת. [illegible] לא רק מתמודדת ספורטאים מולי-אבנים, אלא גם מקימים מרהיבים "מהאוצטדיון, מהבריכה ומהכפר האולימפי". הקוריאנים, שהוחרמו על-ידי הגוש הקומוניסטי במשך יותר משלושים שנה, הציגו דיווידנדים פוליטיים חשובים מהמשחקים. ההשתתפות של ספורטאי ברה"מ ומדינות מזרח אירופה העניקה לה לפתוח הכרה היסטורית, מה גם שהתלוו אליה סימנים ראשונים של הפשרת הקרח הפוליטי, כמו עגינת אניה סובייטית בנמל פוסאן, פתיחת קונסוליה הונגרית בסיאול והקמת משרד אינטרסים קוריאני בבלגרד. אפשר, כמובן, לגמד את הצעדים האלה למימדים סימליים, אולם הקוריאנים מאמינים, כי אלה סנוניות ראשונות, המבשרות אביב ביחסיה עם הקומוניסטים. הישגים פוליטיים אלה דוחקים, לפחות זמנית, לקרן-זווית גם את הבעיות הפנימיות הקשות ממנו סובל המשטר בדרום קוריאה.

דרום-קוריאה עברה בשנים האחרונות מהפך כלכלי אדיר. אך גם כך נטלו על עצמם הקוריאנים סיכון כלכלי כבד באירוח המשחקים האולימפיים, כ-3 מיליארד דולר, שהושקעו בעיקר בבניית מתקני ספורט מהמשוכללים בעולם. עתה, ימים אחדים לאחר סיום המשחקים, מצהירים מארגני המשחקים על רווח תפעולי מרשים של כמה מאות מיליוני דולרים והמאזנים הפיננסיים שעוד ייערכו יגדילו בוודאי את המספרים. הרווחים הגדולים באו ממכירת זכויות פרסום לטלוויזיה האמריקאית, ממיסחור טוטאלי של האולימפיאדה, ממכירה מרשימה של כרטיסי כניסה (יותר מ-700,000 צופים רק במשחקי הכדורגל) ומהכנסות ישירות מהספקטאים והתיירים. אם נזכור, כי האולימפיאדה במונטריאול הסתיימה באסון כלכלי, נבין את גודל ההישג של "מדינה אסיאנית מתפתחת" כקוריאה.

קוריאה הרוויחה מהאולימפיאדה גם שם טוב. הכשרון הארגוני, המיומנות בניהול פיננסי של פרוייקט עצום, התעוזה, ההתמדה, הדיוק עד לפרטי פרטים, היוזמה והיכולת לשלב בהצלחה כבירה אמצעים טכנולוגיים מהשורה הראשונה בעולם שיוו לקוריאה תדמית אמינה. תדמית אשר תתורגם ככל הנראה בעתיד הקרוב לעסקים וכך אפשר יהיה להוסיף על מאזני האולימפיאדה גם רווחים כלכליים עקיפים אלה.

ההצגה הקוריאנית היתה כליל מושלמת אילו פרשת הסמים לא העיבה עליה. אלמלא היה מדובר באתלט מן הדרגה הראשונה כבן ג'ונסון, אפשר להניח, כי נושא הסמים היה מתקבל בתודעה מישנית, כמו שקרה באולימפיאדות קודמות ובמפגשי ספורט אחרים. פרשת ג'ונסון העלתה את הבעיה במלוא חריפותה והביאה על השולחן את מה שהיה סוד גלוי ומוצנע עד כה.

הסמים האנאבוליים, בוני השרירים, המעוררים והממריצים, מלווים את הספורט ההישגי יותר מעשור. במקצועות הדורשים כוח רב, כמו הרמת משקולות ומקצועות השדה האתלטיים, אי אפשר להגיע לשיאים ולהישגים עולמיים ללא תמריצים מלאכותיים מסוגים שונים. מדינות רבות עשו את השימוש בממריצים לתעשייה בעלת שתי פנים: סמים לחיזוק ואמצעים נגדיים, המעלימים את סימני השימוש בתמריצים. ככל שאמצעי החשיפה התפתחו, וספורטאים רבים נתפסו בכף, הלכו והשתכללו גם אמצעי ההעלמה. רק מעטים מאמינים, איפוא, כי ג'ונסון וכמה משקלאים מהונגריה, בולגריה ושוודיה היו היחידים להשתמש בסמים ממריצים בסיאול. באולימפיאדת לוס-אנג'לס נפסלו בגלל שימוש בסמים ספורטאים רבים יותר מאשר בסיאול, אולם היו אלה ספורטאים אלמונים יחסית (אף כי מהרץ הפיני מרטי ואיניו נשללה אז מדליה), ואילו ג'ונסון, האיש המהיר בתבל, עשה את כל ההבדל.

ג'ונסון עשה, למרבה האבסורד, שירות גדול לספורט. עניין השימוש בממריצים לא יירד במהרה מסדר היום הספורטיבי. מעתה יתרחבו בדיקות החשיפה בכל תחרויות הספורט ומעבדות-השתן יהיו פעילות באולימפיאדת ברצלונה בעוד ארבע שנים עוד יותר מאשר בסיאול. יתכן, כי הגילויים האלה ירתיעו כמה ספורטאים, אך אסור לשגות באשליה, כי התופעה תיעלם. ככלות הכל, כשבקצה המסלול ממתינה מדליית זהב אולימפית ועמה חוזי פרסום עתירי מיליונים, יהיו רבים שיקבלו על עצמם את הסיכון. הם ישתדלו להיות מתוחכמים יותר ולא להיתפס.

זה אצלם בדם / הדס מגן

רוב הסטרואידים הם הורמונים הנמצאים בגוף ונודעת להם השפעה מכרעת בתהליכים המתקיימים בגוף הבריא והחולה, למשל, איזון חילוף החומרים של מלחים ובהתמודדות במלחמה נגד דלקות מסוגים שונים. הם גם ניתנים כתרופות לשיכוך דלקות ותגובות חיסוניות.

ד"ר אלי איסקוב, יו"ר החברה לרפואת הספורט בישראל והרופא של נבחרת האתלטיקה בארץ מדבר על כ-20 תרכובות של סטרואידים אנאבוליים המצויים בשוק. לדבריו, מסתכם יתרונם בהגדלת השריר וחיזוקו. בכך הוא גם מצטמצם. לעומת זאת, השפעתם השלילית נכבדת ובלתי הפיכה: "הסטרואידים הם למעשה אנדרוגנים (הורמונים גבריים). נשים שישתמשו בהם ייעשו שריריות, שעירות וגרוזות, ובהמשך יסתכנו בסרטן השד. לשני המינים תישקף סכנה של פגיעה בתיפקוד הכבד ובמקרים קיצוניים גם של סרטן הכבד. בטווח הארוך מסתכנים גברים בפגיעה בייצור הזרע ובאימפוטנציה. אצל ספורטאים יגדיל השימוש בסטרואידים את שכיחות הפציעות".

ד"ר רון דלין, סגן מנהל המחלקה לרפואת הספורט במכון וינגייט מוסיף: "אצל נשים עלול השימוש בהורמונים אלה לדכא וסת וביוץ. הגברים נחשפים להשפעה הרסנית על השומנים בדם, אחד מגורמי הסיכון למחלות הלב".

כל סטייה ולו גם הקטנה ביותר ברמת הסטרואידים בגוף ניתנת לגילוי, אומר ד"ר איסקוב. רוב הספורטאים נוטלים סטרואידים, הוא אומר. כך נוהגים כ-90 אחוז מן הנמנים עם צמרת הספורטאים. ד"ר דלין פחות נחרץ בעניין זה: "עובדה שכל הזוכים במדליות עברו את הבדיקות (שהן רגישות יותר מאולימפיאדה לאולימפיאדה) ולא נמצאו אצלם סטרואידים". אך הוא דוחה מכל וכל את טענתה של המשלחת הקנדית, כאילו הוחדרו הסטרואידים למשקה של בן ג'ונסון: "לפי הפרופיל של הסטרואידים שלו, אפשר היה לקבוע, כי השימוש בהורמונים לא היה חד-פעמי".

"בארץ משתמשים בסטרואידים בעיקר אלה העוסקים בבנוי גוף "בילדינג"", אומר ד"ר איסקוב. "ידוע לי, אם כי לא באופן מוכח, שיש היום נטייה להחדיר אותם לענפי הספורט השונים. לא כל-כך בגלל הספורטאים המאמנים שלהם, אלא יותר בגלל העסקנים שאינם מודעים לסכנות המתאימות לנזקים ולרפואת הספורט בכלל". אין לו ספק בכך שספורטאים ימשיכו ליטול סטרואידים ולהסתכן, כי קטן הסיכון הזה לעומת טעמה המתוק של התהילה ופיתוי המסחר של הכסף.

הר אדר, לא פה ולא שם / אוריאל בן־עמי

אנשים תקועים באמצע הדרך

אנשי היישוב, רובם ירושלמים שרצו להגשים את החלום הישראלי – בית פרטי בתוך חורש קרוב לעיר – יושבים מעבר לקו הירוק, גם אם חלקם מתכחשים לכך, חסרי נסיון וגיבוי פוליטי, תועים בסבך הביורוקרטי

אבנר גאגין אומר שהם לא גוש־אמונים וגם לא המערך והליכוד. נאווה גנר־כהן אומרת שמנכ"ל משרד החינוך שושני נלחם בהם כאילו היו עבריינים. איציק גילת מודה שהם בעצם חובבנים הלומדים עכשיו לבנות ישוב.

מדובר בהר־אדר, ישוב המרוחק 950 מטרים בלבד מקיבוץ מעלה־החמישה ומדרגג את הקו הירוק באיזור בנימין. 300 משפחות, חפות ממוטיבציה אידיאולוגית, הרימו כאן מפלסים מרהיבים, משופעים ועגולים, מחודדים ואף מצופי עץ יקר. גגות עטויים רעפים אדומים, בוהקים באור יקרות למרחוק.

זה התחיל בחלום של קציני צה"ל והמינהל האזרחי ביהודה ושומרון, שגילו את פיסת הקרקע הזו, המחכה לגאולתה. הכוח המניע היה הרצון להמיר את הדירה בבניין המשותף בירושלים בבית החלומות הטובל בחורש הטבעי. את איכות־החיים ביקשו להוסיף למורשת הקרב של חטיבת הראל מימי יצחק רבין במלחמת העצמאות ומימי אורי בן־ארי, שכבש את המקום במלחמת ששת־הימים.

לפני שנבנתה היתה זו גבעה חשופה וגבוהה, שהרדאר בקודקודה גילה הרבה סודות. ביום בהיר רואים מכאן הכל. אפילו את כתף החרמון, שלא לדבר על שפלת החוף עד אשקלון. וכל זה, במרחק רבע שעה מירושלים.

בסך־הכל חלום ישראלי לגיטימי ואולי אף כשר מהאחרים: ללא אבא פוליטי, עם הרבה נאיביות של אנשים שחשבו שהם חופשיים, והאמינו שאפשר להיות יתום פוליטי במדינת ישראל וגם להישאר בחיים. הם הקימו עמותה, שרשומים בה אלופים בצה"ל, קציני משטרה בכירים, אקדמאים ועובדי רשות־השידור ברדיו ובטלוויזיה. קיוו לטוב, הגרילו מגרשים ענקיים, בני 600 מ"ר כל אחד, במחיר מצחיק של כ־3,500 דולר כל אחד.

אפילו שמאלנים מוצהרים שביניהם התפשרו כאן עם מצפונם השתדלו להוכיח, שהמגרש שלהם יושב דווקא בצד הירוק של הקו. אבל, מתברר, גם לאלה לא חייך ההמשך. ועדת השרים להתיישבות אישרה את מעמדו של הר אדר כישוב קהילתי ב־1981, ומאז הם מתגלגלים בסבך הביורוקרטיה.

ישובים קהילתיים כאלה, נבנים בדרך־כלל, על־ידי משרד השיכון. אך דוד לוי החליט להשאיר אותם בידי מינהל מקרקעי ישראל. הוא תכנן כאן ישוב [illegible] שיוכלו לגמול לו באותו מטבע של הצלחה [illegible].

ב־1982 עלו על הקרקע כמה משפחות. באו עם אהלים, פועלים ומגדל מים, כדי להוכיח את רצינות כוונותיהם להישאר. "בסך הכל רצינו בית עם גינה בכיף", אומר אבנר גאגין, איש מחשבים באוניברסיטה העברית, "אבל בהחלט חששנו שהערבים מקטנה, בית־סוריק וקובייבה ישתלטו על השטח הריק הזה. גם המחשבה הזו הניעה אותנו".

ב־1983 החלה הבנייה. והמתיישבים סמכו על ההבטחה שהפיתוח – תשתית המים, החשמל והכביש ליישוב – יהיה על חשבון המדינה, כמקובל ביישובים חדשים. אבל משרד השיכון סירב לממן את הפיתוח המורכב וכל משפחה נדרשה להוסיף 25,000 דולר לשם פיתוח בלבד.

הר אדר. ישוב עתיר מפלסים

נאווה גנר־כהן, עובדת רשות השידור, שמכרה דירה בירושלים, נחנקה יחד עם האחרים: "אנשים נתקעו בלי יכולת לגמור את הבית, בלי גינה ובלי מדרכה – פשוט נפלו על הפנים. עשרות משפחות עזבו כאן, כי לא יכלו לשאת במחיר".

בחורף 1985 התיישבו כאן 12 המשפחות הראשונות, רשרש בברז המקומי ועפר ברוחות הפרצים. ב־1987 נכנסו כבר מאה משפחות לישוב ואפילו אז עוד נזקקו למים בג'ריקנים ולגנרטור ששרף להם כמה [illegible] באותו קיץ. הגיע דוד לוי לחנוכת הישוב, הצטלם והסתלק. אין בהר אדר אוריינטציה פוליטית ברורה ואפשר להגיד שהם צפים "פיפטי־פיפטי" בין המערך לליכוד. לא תמצא כאן אנשי גוש־אמונים. אך בינתיים הם מגלים כי מתכחשים להם מכל הצדדים. דוד לוי – כבר אמרנו. גם רבין הוזמן, אך לא היה לו פנאי, ודווקא ר"צ מגלה כאן עניין ומפזרת "סטיקרים" לקראת הבחירות.

כמה אירוני. אבנר גאגין מאשים את ר"צ שנלחמה בהם יותר מהאחרים, בגלל שהיישוב נמצא מעבר לקו הירוק. לקראת הבחירות הם נעשו כשרים. אבל בינתיים הם שייכים למועצה האיזורית מטה בנימין, שמעבר לקו הירוק, המזוהה באופן מובהק עם ישובי גוש־אמונים. כמובן שההשתייכות הזאת לא מוסיפה להם בריאות. הביתה, מירושלים, הם נוסעים ב"מסלול האינתיפאדה" החוצה את הכפר בידו. בכפר הערבי לא אוהבים אותם, גם לא יהודים אחרים. כבר הושלכו שם בקבוק־תבערה ורק במזל לא נפגע איש. אבנים שנזרקו פגעו במכוניות. עוד לפני האינתיפאדה ניהלו אנשי הר אדר מאבק נגד הקיבוצניקים ממעלה החמישה על השימוש בדרך הכורכר בין הקיבוץ להר אדר. הקיבוצניקים חסמו את השער והעסק התחמם, היו חילופי מהלומות והעניין הגיע לבית־המשפט שפסק, כי הדרך מותרת לשימוש. בינתיים השלימו היחסים עם מעלה החמישה ועכשיו מדברים אפילו על פעילות תרבותית משותפת.

גאגין טוען שמנסים להצמיד אותם בכוח לוולרשטיין ממטה בנימין ולנתק אותם סופית מהקו הירוק. "תראה איזה אידיוטים", הוא אומר. "אני לא מבין את ההגיון של הליכוד. רוצים לסלול לנו כביש דרך בידו ולהפקיע שם 240 דונאם אדמות חקלאיות, במקום לסלול לנו כביש למבשרת־ציון ולהפקיע רק 60 דונאם".

איציק גילת, יו"ר המזכירות (בהתנדבות) מוסיף: "רוצים לנתק אותנו בכוח מהקו הירוק. משרד השיכון החליט לסלול כביש דווקא דרך בידו ולחבר אותנו ליו"ש. לעשות מאיתנו מובלעת, שלא שייכת לשום מקום".

אבל בינתיים נכנסו בהר אדר לצרות צרורות יותר. מאז תחילת שנת הלימודים, לומדים ילדי הר אדר בששה מרתפים של בתי מגורים, שאולתרו ככתות לימוד. בשנה שעברה למדו בגבעת־זאב הסמוכה. בעקבות אירועי האינתיפאדה דרשו המתיישבים לנסוע לגבעת־זאב דרך מעלה החמישה – שעת נסיעה – במקום לנסוע עשר דקות דרך בידו. צה"ל אישר, על אף התנגדות מועצת מטה בנימין.

השנה, בעקבות הצבעה שעשו המתיישבים, נפלה ההחלטה לשלוח את הילדים לבית־הספר "הרי יהודה" של מושבי המועצה המקומית מטה יהודה בקריית ענבים הסמוכה. בהר אדר טוענים, שמשרד החינוך הונה אותם: בית־הספר "הרי יהודה" עבר לעין־כרם בירושלים, מרחק של כ־15 קילומטרים של סיבובי הקסטל המסוכנים. כשנסוגו מתוכניתם לשלוח את הילדים לבית־הספר "הרי יהודה", הפעם בעין־כרם, תבעו מתיישבי הר אדר ממשרד החינוך להקים לאלתר בית־ספר ביישוב. הם מודים שהיו חובבנים ולא גילו בזמן את סודות המינהל. ועכשיו משרד החינוך כופה עליהם להסיע את הילדים לעין־כרם.

במאבקם נגד מנכ"ל משרד החינוך שמשון שושני הזעיקו המתיישבים את פנחס ולרשטיין, ראש מועצת מטה בנימין, כדי לתמוך בדרישתם להקים בית־ספר בהר אדר. ולרשטיין, הם טוענים, שיחק משחק כפול. מצד אחד, תמך בדרישתם ואפילו "רחף" להם ציוד לבית־הספר. מצד שני, שלח להם אוטובוסים של מטה־בנימין כדי להסיע את ילדיהם לעין־כרם. האוטובוסים נסעו ריקים. הם טוענים, כי שושני איים על ולרשטיין, לבל יצדד בהר אדר וכי אם יעשה כן, יפגע משרד החינוך בסיוע שהבטיח למערכת החינוך בבית־אל. ולרשטיין מודה רק במקצת. הוא מאשר שלא ייאבק במשרד החינוך למענם, כי זו לא דרכו להילחם במשרדי הממשלה. אבל, הוא מכחיש שהיו איומים מצד שושני. הוא יתמוך בהר אדר בשנת הלימודים הבאה ועד אז הם חייבים להסתדר.

בינתיים, ללא בית־ספר במקום לומדים הילדים באופן מאולתר. באחד בספטמבר, מספר גאגין, נערך ביישוב טקס מרגש של פתיחת שנת־הלימודים. ועכשיו הם נערכים לקראת הפגנות למען מיסוד בית־ספר במקום. מתכוננים לעלות עם כל הישוב למשרד ראש־הממשלה. הם מבינים שעכשיו זה הזמן, לפני הבחירות. אבל הם לא יודעים על מי לסמוך, על המערך או על הליכוד, ובינתיים ממשיכים לסבול מעודף קונסנזוס.

פרשת השבוע (בראשית)/ אברהם בורג

של מי הארץ

אין שום הבטחה מאף גורם ארצי או שמימי כי המציאות הנוכחית תמשיך לנצח. ארץ ישראל נתונה לנו על תנאי

שתי התחלות יהודיות מתחילות במפתיע אותו דבר. פתיחתו של רש"י לחמשת חומשי התורה ופתיחתה של מגילת העצמאות. רש"י – המפורסם והחשוב שבפרשני המסורה מתקשה, לכאורה, להשלים עם הפתיחה האוניברסלית, הכלל עולמית, של המקרא. הוא היה מעדיף, כך נראה, פתיחה יותר לאומית, יותר יהודית לעם ישראל. הוא מביא מדרש מפורסם, שהפך למפורסם עוד יותר בשל הפירסום שהעניק לו רש"י – כפתיחה למקרא: "אמר רבי יצחק: לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ'החודש הזה לכם' (מצוות הפסח) שהיא מצווה ראשונה שנצטוו ישראל. ומה טעם פתח בבראשית? משום כח מעשיו הגיד לעמו... שאם יאמרו אומות העולם לישראל לסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גויים, הם (ישראל) אומרים להם: כל הארץ של הקדוש ברוך הוא... ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו". זו תמצית הגורל ההיסטורי של עם הארץ ישראל. הגויים טוענים נגדנו, כי גזלנו ארץ לא לנו ואנחנו עונים להם: יש לנו נתינה אלוהית שאין אחריה שום עירעור.

מגילת העצמאות היא הפתיחה היהודית השניה: "בארץ ישראל קם העם היהודי..." הציבור הדתי הלאומי מבסס את זכותנו על הארץ מתוקפו של מדרש שאינו מחייב והחילונים מבססים את זכותנו על סמך ההנחות המופיעות במגילת יסודה של מדינת ישראל. הדתי הלאומי לא רוצה ללכת עד הסוף בדרך המסקנות המתבקשות מן המדרש הנזכר והחילוני הישראלי מסרב להודות, כי הנחות היסוד של מגילת עצמאותנו – בעייתיות.

וכל כך למה. כי ארץ ישראל נתונה לנו על תנאי. ארץ ישראל אינה תנאי, המוכחה לנו בכל מחיר ובכל תנאי. העם היהודי בגילגוליו השונים לא קם, לא נוצר ולא יצר בארץ ישראל! אברם גילה את אמונת היחוד – בעיראק, בארץ שני הנהרות. יעקב הפך את המשפחה העברית למשפחה מרובת שבטים – בחרן. שבטי ישראל "פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד" במצרים. התורה – המניפסט היהודי הנצחי ניתן אי שם במדבריות סיני – מחוץ לכל גבול מובטח. התורה שבעל פה לא היתה הופכת למה שהיא מבלי גלות בבל. היצירה, הפילוסופיה, הבלשנות, המחשבה והפיוט נוצרו ברובם – בחו"ל. ואפילו הציונות המודרנית נוצרה כצורך קיומי נוזק בגולה.

ארץ ישראל שמשה למטרה אחרת לגמרי, לא הסורן ובית היוצר של היהדות אלא קרקע הנסיונות להישגי הרוח הלאום. בלי החזרה המתמדת של העם היהודי אל המסורה היו כל הישגי הרוח הופכים לזיכרון תאורטי עמום, קובץ מלים נשכח, המעטר את מדפי ההיסטוריה ותו לא. רק החזרה המתמדת מן החוץ אל חיי הפנים, מן ההנחות המופשטות אל מבחני המעשה, איפשרה לעם היהודי להמשיך ולהתקיים. ארץ ישראל היא מן מעבדה אנושית לאומית גדולה, נבדקות בה דרכי חיים, נצברות בה הצלחות וקורים בה כשלונות גדולים איומים וכואבים. בסופו של כל כשלון גדול מדי אורב החורבן. אך מעבר לחורבן מחכה הגלות הבאה, בה נוצרו הנחות היסוד של המדינה היהודית הבאה, של האקספרימנט האנושי הבא.

במצרים נרקמו היסודות למלכויות יהודה וישראל וגם יסודות הפילוג הלאומי והחורבן הבית הראשון. אחר כך באה גלות קצרה, אשר במהלכה שינו הנביאים והסופרים את מגמת קיומו של העם היהודי. העם שחזר לארץ עם זרובבל עזרא ונחמיה, היה שונה בתכלית מן העם שנשאר כאן בארץ. שבי ציון הכריזו מלחמת דת על מנהגי הדת והלכה הישוב של יהודיי ארץ ישראל. הם הביאו אתם תאוריה יהודית חדשנית, שנשאה בכנפיה את יסודות מדינת היהודים השניה ואת הפוטנציאל לחורבנה במלחמת אחים קנאית.

אחר כך באה גולה ארוכה, שיצרה את הנחות היסוד למדינת ישראל השלישית – זו שלנו. אנחנו העם היהודי של ההלכה, המדרש, הפסיקה והפילוסופיה יותר מכה שאנחנו העם היהודי של המקרא הבן־גוריוניסטי. מדינת ישראל הנוכחית גם היא נמצאת תחת הצל המתמיד של איום החורבן. אין שום הבטחה באף גורם ארצי או שמימי כי המציאות הנוכחית תמשיך לנצח. וכאן משתלבת הטעות הדתית הנוכחית למעלה עם הטעות החילונית. עם ישראל לא קם בארץ ישראל, אבל רק בארץ ישראל הוא בא לבחון ולהגשים את הישגיו העיוניים והמוסריים. וכבד שני העובדה שבורא העולם, שהוא גם האלוהים הפרטי של העם היהודי, החליט בשלב מסוים לקחת את ארץ ישראל מיד האמורי, או הגירגשי, או החיוי ולתיתה לנו אינה "גרנציה" עולמית שסופו של המדרש הוא סופה של המציאות. יתכן תרחיש, שבו הגיון הרומינו, המעביר את הארץ מיד ליד ומבעלות לאומית לבעלות לאומית, ימשיך. ואז יכתב בדמנו הסוף המר "וברצונו נטלה ממנו ונתנה לאויבנו". כפי שקרה לא פעם בעבר עת ניטלה הארץ מאתנו וניתנה לאשור, לבבל, לפרס, ליוון, לרומא, לביזנט, למוסלמים, לצלבנים ל...

מדינת ישראל הנוכחית, בארץ ישראל הנוכחית לעם היהודי הנוכחי היא מבחן מתמיד לערכים, למוסר, לרצונות ולחזונות. נצליח במבחן תופרך הטעות החילונית ובארץ ישראל אכן יקום העם היהודי. ניכשל בו, חלילה, תופרך הטעות הדתית, בדבר הבעלות האלוהית שלנו על הארץ ויכתב פרקו הבא של המדרש. הכל יתחיל שוב מבראשית.

גשם בעיתו / אריה ארד

גיסתי אמרה שצפוי גשם

התחזית האזורית של הסובייטים מלמדת כי השנה צפוי חורף גשום שלישי ברציפות. זה כבר התחיל השבוע ויימשך ב־22 באוקטובר בחיפה

משתי האמונות התפלות – "לאחר שני חורפים גשומים באה בצורת" ו"אחרי קיץ כבד בא חורף גשום" – תתאמת השנה כנראה הגירסה השניה. גם לדעת המומחים הסובייטיים צפוי לנו חורף גשום, השלישי ברציפות – תופעה יוצאת דופן לעצמה. האולם להערכתם לא יהיה זה חורף גשום כבשנתיים האחרונות ובחלקו השני אף צפויה עצירת גשמים בנגב. ביתר חלקי הארץ עשוי להיות לא רע.

המטאורולוגים הרוסיים אומרים, כי בחלקו הראשון של החורף, עד ינואר, יירדו יותר גשמים מן הממוצע, אולם חציו השני של החורף יהיה פחות גשום. בצפון ובמרכז עדיין עשויים אנו להגיע לממוצע הרב־שנתי, אולם בדרום ובנגב עלולים הגשמים להיעצר.

התחזית הזאת אינה ישראלית. תחזית עונתית תוצרת הארץ תתפרסם בעוד חודש, אם יעזו ראשי המכון המטאורולוגי לפרסמה. לפני שנתיים נכשלה התחזית העונתית, אשר על כן פורסמה התחזית אשתקד למחצה: כלומר רשמית לא פורסמה, אבל הוזמנו עתונאי־מקורב לכנס האגודה המטאורולוגית, שם הרצה עליה מי שהיה עתיד להתמנות לראש המכון בבית־דגן, שמואל יפה. הצניעות היתה במקומה, שכן גם תחזית זו לא כל כך התגשמה. היא היתה מבוססת בין היתר על ההנחה הסטטיסטית, התואמת את אמונת הבדווים, שאוקטובר גשום מבשר חורף שחון. נובמבר באמת היה יבש, אבל אחר כך נפתחו ארובות השמים ועד סוף מארס הגיעו הגשמים ל־10 עד 48 אחוז מעל הממוצע הרב־שנתי. הכמות באילת עלתה ב־188 אחוז על הממוצע. אבל לא באנו בטענות, כדי לא לקלקל ליפה את מינויו למנהל המכון המטאורולוגי במקום סוקולי, שפרש לגימלאות.

הרוסים אומרים, שגם באוקטובר יירדו גשמים לפחות בצפון הארץ ובמרכזה. אגב, גשמי אוקטובר הם המסוכנים ביותר למטיילים, שעדיין אינם ערים לסכנת השטפונות בנחלים. דווקא עם תחילת עונת החורף דרוש משנה־זהירות בתיכנונם של טיולים באזורים בהם קיימת סכנת שטפונות.

בעצם, מן הדין הוא, שעתה, אחרי סוכות יתחיל הגשם. ככלות הכל, כך אנו מתפללים. אנו משבחים את אלוהים ואף מתחנפים אליו, ובלבד ש"יתן הגשם בעיתו". בעוד שבהזדמנויות אחרות אנו מהללים את תבונתו ואת גבורתו ואת רוב חסדו, בסוכות אנו מהדרים את יכולתו לתת לנו "גשם בעיתו" ומכנים אותו "משיב הרוח ומוריד הגשם". ואכן, בכל מיני עניינים אנו מסתדרים פחות או יותר בלעדיו, אבל להוריד גשם אפילו מפלגת העבודה אינה מסוגלת. אפילו מימשל רייגן עומד חסר־אונים מול עצירת גשמים. רק אלוהים יכול.

ניתנה האמת להיאמר, שעד כה הוא עשה לא רע. על־פי הנסיון, ההסתברות לגשם בספטמבר הוא 0.2 אחוז. אף על פי כן בין 23 ו־27 בספטמבר היו טיפטופים ברוב חלקי הארץ ובכמה מקומות ירד ממטר קצר אך עז. אם בספטמבר היינו אמורים לקבל ארבע עשיריות של גשם לכל היותר, הרי החודש גדל הסיכוי לאין שיעור: החודש אנו כבר אמורים לקבל עד 2.6 ימי גשם. יש, למשל, הסתברות של 26 אחוז, שב־22 באוקטובר יירד גשם בחיפה.

את טבלת ההסתברויות הכינו המטאורולוגים מתוך עניין מדעי, אבל שימושיה מעשיים מאוד. למשל מורה מכינה טיול לימודי ב־7 בנובמבר לאמפיתיאטרון העתיק בבית־שאן. היא מטלפנת למכון המטאורולוגי ושואלת איזה מזג־אוויר צפוי לאותו היום. לחזאי אין כמובן מושג קלוש, אשר על כן הוא פותח את הטבלה ומוצא, שיש הסתברות של 34 אחוז, שב־7 בנובמבר יירד גשם בבית־שאן. או למשל, משפחה רוצה להשיא את בתה ב־22 בדצמבר בתל־אביב. מצלצל האב המודאג, שממילא אין החתונה הזאת לטעמו, לחזאי והלה מודיע לו, כי ההסתברות לגשם מגיעה ל־43 אחוז. החתונה מתבטלת ואבא שולח את בתו לטיול מסביב לעולם.

ההסתברות הגבוהה ביותר לגשם בינואר היא של 58 אחוז ב־20 בחודש בגליל העליון. בפברואר ההימור הטוב ביותר הוא לגשם ביומיים הראשונים של החודש בחיפה: 55 אחוז. מארס כבר שונה: גשמי פברואר ומארס פוקדים בעיקר את השטחים שממזרח לפרשת המים ולפיכך הסיכוי הטוב ביותר לגשם הוא ב־3 וב־17 במארס בבית־שאן. סיכוי של 33 אחוז לגשם יש בחיפה ב־6 באפריל, אבל צריך להודות, מפני שמ־9 באפריל פוחתים הסיכויים באורח דרמאטי. אם מישהו בכל זאת רוצה להמר על גשם במאי, אני ממליץ על 12 במאי בחיפה: סיכוי של 15 אחוז.

חיפה היא אכן עיר גשומה למדי: בשנה ממוצעת יש בה 52 ימי גשם. אבל יש מקומות גשומים ממנה. בהר־כנען יש בשנה בממוצע 60.6 ימי גשם, בנהריה 54.7, בעמק יזרעאל 52.8. בתל־אביב הממוצע הוא 46.4 ימי גשם, בירושלים 44.3 ובאילת רק 4.6 ימי גשם.

החודשים הגשומים ביותר הם דצמבר וינואר.

קיימת גירסה, שבחורף קר. זה לא מדויק. החודש אנחנו מדברים על 25 עד 33 מעלות ביום וגם הלילות אינם מי־יודע־מה: 14 עד 21 מעלות. זה קר? בנובמבר מדובר ב־19 עד 28 מעלות ביום וב־10 עד 16 מעלות בלילה. וזה קר? אפילו בדצמבר אנו מגיעים ל־15 עד 22 מעלות ביום ול־7 עד 13 בלילה וגם מזה לא קופאים. בינואר יש לנו 12 עד 21 מעלות ביום ו־5 עד 10 בלילה. בפברואר אפשר לצפות ל־13 עד 22 ביום, אבל בלילה רק ל־4 עד 11 מעלות. במארס הימים כבר שוב מתחממים לכדי 15 עד 25 מעלות, אבל הלילות עדיין צוננים: 6 עד 14 מעלות. וזה באמת לא כל כך קר (במונחים אירופיים).

אבל מזג־האוויר חומד לו לעתים לצון. ב־24 באוקטובר 1871 ירדה הטמפרטורה בירושלים ל־0 מעלות ואילו ב־10 באוקטובר 1904 הגיע החום בתל־אביב ל־44.4 מעלות. ב־25 בנובמבר 1961 ירדה הטמפרטורה ברמת־דוד ל־1.8 מעלות מתחת לאפס, אם כי ב־1 בנובמבר 1890 עלה החום בטבריה ל־37.8 מעלות. הקור העז ביותר בדצמבר נרשם בירושלים ב־22 בחודש ב־1905, כאשר הטמפרטורה ירדה לחמש מעלות מתחת לאפס. אבל קרה גם, שב־19 בדצמבר 1937 עלה החום בנמל בן־גוריון ל־36.7 מעלות. הקור העז ביותר בינואר נרשם ב־1907 ב־25 בחודש, כאשר הטמפרטורה ירדה ל־6.7 מעלות מתחת לאפס. ואילו היום החם ביותר בחודש זה היה ב־1960, ב־15 בחודש: 32.2 מעלות. בהר־כנען ירדה הטמפרטורה ב־6 בפברואר 1950 לתשע מעלות מתחת לאפס. אולם ב־23 בפברואר 1941 עלה החום בבאר־שבע לכדי 35.2 מעלות.

איך יודעים שגשם עומד לרדת? אנשים שיש להם ראומטיזם או שנותרו רסיסים אחרים בגופם למזכרת מאחת המלחמות, אינם זקוקים כמובן לחזאים: אדרבא, החזאים נועצים בהם בסתר. גיסתי, למשל, אמרה כבר בשבת, שצפוי גשם. אבל בני־תמותה רגילים, שאין בנשפתותם ראומטיזם ורסיסים, איך הם יודעים?

כדי שיירד גשם דרושים שני תנאים ועוד אחד, שיכול לעזור. ראשית, צריך שיהיה אפיק, שיזרים אוויר קר מבית־החרושת לאוויר קר בצפון אירופה, הכי טוב מרוסיה כדי שלא יתחמם בדרך. שנית, צריך שיגיעו ענני־גשם "מפותחים", בעגה המטאורולוגית. אם האוויר הקר נתקל בדרכו בעננים, הוא הופך את האדים למים ואלה יורדים טיפות־טיפות לאדמה. לתהליך הזה יכול לסייע שקע ברומטרי, שהוא ההיפך מרכס. רכס סוגר כבועה על האיזור שמעליו הוא מצוי: אין יוצא ואין בא, כלומר אין רוח שתפזר את האוויר החם והלח המצטבר מתחת למכסה הזה במישור החוף. הלחות מצטברת סמוך לשפת הים ומכיוון שאין רוח שתשא אותה לפנים הארץ, ירושלים מתייבשת. שקע הוא כעין משפך, השואב אליו את האוויר הקר ואת הגשם הדוחף אל על את האוויר החם המצוי סמוך לקרקע. חזאי חובב יכול לשער בואו של גשם, אם הוא חש בקור ורואה עננים המתפתחים כלפי מעלה – דבר המעיד על עוביים.

החזאים מתבססים על מפות סינופטיות, אותן הם מקבלים מאירופה אחת לשלוש שעות. ישראל קשורה באמצעות המכון באופנבאך שבגרמניה למרכז החיזוי האירופי ברדינג, שהוקם על־ידי מדינות אירופה בכוחות משותפים כדי להפיק תחזיות מדוייקות וארוכות־טווח ככל האפשר. ליבו של המרכז הוא מחשב רב־עוצמה, המעבד את הנתונים שמעבירות המדינות השונות. המכון ברדינג מספק תחזיות ל־120 שעות. סבירותה של התחזית ל־48 השעות הראשונות טובה, אולם אמינותה יורדת ככל שהזמן מתארך.

המפות מאירופה הן היסוד לתחזיות המקומיות. אליהן מצרף החזאי הישראלי את הידע והנסיון המצטבר שלו ומוציא תחזית. אולם למרות המחשבים רבי־העוצמה ולמרות הלוויינים, חיזוי מזג־האוויר היא אמנות, שהתגשמותה תלויה לא רק במידע ובמיומנות להשתמש בו, אלא גם בחוש שישי של חזאי מנוסה, המצליח לנחש את העתיד על סמך מידע חלקי. משום כך לא תמיד מתגשמת התחזית.

משא

לספרות, אמנות ועיון

„מדוע אינני אקזיסטנציאליסט"

מאת אורציון ברתנא

אלבר קאמי, „בלולות" – „הקיר"; מצרפתית: אביבה ברק; ספרית „מעריב", 1988; 119 ע'.

„מובן מאליו כי זו משימה על־אנושית. אבל לדידנו, משימות על־אנושיות הן משימות שבני־האדם מקדישים זמן־רב להשלמתן, וזו לא."

(„השקיעות" 74)

„...אל תבואו לכאן (לאלג'יריה, א.ב.) בלב פושר ובנפש יבשה. רק מי שנקרעים בין הן ולאו, בין צהרים וחצות, בין מרי ואהבה, מי שאוהבים מדורות על החוף, יבואו כאן שלהבת המצפינה להם."

(„מדריך קצר לערים ללא עבר" 86)

„אייסכילוס, לא אחת, מקרין ייאוש. אף־על־פי־כן הוא מאיר ומחמם. בטבורו שלמו אנו מוצאים לא את אי־המובן המדולדל כי אם חידה, כלומר, משמעות שאיננו מצליחים לפענחה כראוי משום שהיא מסנוורת. (– – –) בטבורו יצירתנו, גם השחורה משחור, זורחת שמש בלתי־נדלית."

(„חידה" 98)

באופן מקורי ניכר גם כשאינו מדייק וגם כשהוא לובש פרטנה שאינה עוד באופנה. קאמי היה בראש ובראשונה יוצר מקורי, המגיב מישרין על מצב היסטורי; יוצר באווי שבא לענות על צרכיו של עולם מוכה – עולם שראה שתי מלחמות אזוריות שהרסו בו כל אי של אמונה בצדק ובמשמעות – והצליח לומר „כך" בשתים שלוש יצירות ספרותיות אדירות. אמנם, מה שהצליח לומר בסיפור ובמסה הארוכה, המיתית־סיפורית, הוא מתקשה יותר לומר בז'אנרים שבו מתבקש הניסוח הישיר, המדויק, של המסר – במסה הקצרה. ועם זאת, הוא גדול במידה כזו שגם בתוך הניסוח המבטי המעורטל ישנם איים נפלאים המבזיקים הכל. לפיכך, „בלולות" ו„הקיר" – שני קובצי מסות קצרות, שהגבולים גדולים ברמה בתוך כל אחד מהם, והבדל־לאפשר דומה בין הראשון לבין השני, המאוחר בעשר שנים, שנות התפתחותו העיקרית של קאמי – הן מתנה ללשון העברית; ד"ש אהוב מבאון של הבאה האשה. המתנה מתקבלת באהבה ובכבוד.

מ„בלולות" ל„הקיר" – מדיאלקטיקה לדיאלקטיקה

אף שהשפה היא המימד החשוב לקרוא של היום בשני קבצים אלה – גם כשלעצמה וגם כמפתח למבנים הפיגורטיביים והמגלים בסיפוריו – אפתח דווקא בחרים העקיפים העולים מן ההשוואה ביניהם לשינויים הניכרים שחלו בקאמי כמעט מייד לאחר סיום מלחמת העולם. המסקנה מן ההשוואה היא כי השינויים פחות מושלמים מהמקובל לסתור, וכי קאמי עבר מדיאלקטיקה לדיאלקטיקה, מפתח לפתח.

במלים מפורשות יותר: מקובל לסתור כי „בלולות" מתאר את תפישת האבסורד של קאמי, זו הקרובה לאקזיסטנציאליזם ולסארטר; ואילו „הקיר" מתאר את תפישת המרד של קאמי, זו המגומשת ב„הדבר" (1947), ובמסה „האדם המורד" (1951) שגרמה לקרע הגדול בין קאמי לבין סארטר.

„בלולות" מתאר מתח בגוף, מתח באדם החי בו, בין קטבים שקאמי מתאר בצבעוניות פיגורטיבית מרשימה, אבל את עיקרם אפשר לסכם בפשטות בדימויים הלקוחים מכימיה, דווקא זה, בדיבורו, המוחיר בפני עצמו, „כיצור מעילה ומוזיקה ההיסטוריה לחיים", מבדיל בין הבהמה השמחה, חסרת הזכרון, החיה בהווה מתמיד, לבין בעל הזכרון, בעל־ההיסטוריה, החי במתח מתמיד שבין זכרון העבר לבין הציפיה לעתיד. הפרסונה שכונה קאמי ב„בלולות", בן המתיישבים הצרפתי באלג'יר, יליד המרכז הצפון־אפריקאי החם התיכון, נקרעת, כמו הגוף עצמו, בין הטמטום, האדישות, ההתמכרות לסתמיות, לבין הצורך לתת משמעות, להתרפק על הסתמי כעל מיתוס בעל משמעות עמוקה. המתח הבהיר, חוסר היכולת להכריע, הדיאלקטיקה חסרת־המנוח יוצרים את „הצליין החילוני" של קאמי (קאמי הוא אביו העמוק של דמות־מוטיב זה ביצירת אירופה). ואילו „הקיר" מתאר את התעוררותו של קאמי ליצור מוסר בעולם שאינו מוצא בו משמעות, להבטיח בעולם בו אינו מוצא את ההשגחה שתשמע הבטחתו ותערוב לה, אבל גם אינו יכול להכחיש אותה. כאילו „בלולות" מתאר את בית־המלאכה האקזיסטנציאליסטי; ואילו „הקיר" מתאר את המוצר השונה במשהו בהרגשיו המוסריים, המוצר הפוסט־אקזיסטנציאליסטי שיצא מבית־מלאכה זה. ושוב, במסותיו הקצרות, גבוה מוצר זה מדי לפרסונה ה„אוטוביוגראפית" של קאמי עצמו, סביב „האדם איננו אלא" שלו.

ואילו לי נדמה, כי כוחו של קאמי, כבוחן של מרבית האקזיסטנציאליסטים, אינו בניסוח הפילוסופי של האקזיסטנציאליזם האבסורדי כשלעצמו, אלא באיפיון הספרותי שהוא נותן לו – איפיון שתמיד חורג מעבר לגבולות האקזיסטנציאליזם הטהור לעבר אחריות ומחויבות־קיומית או לעבר תיאוריה מטאפיזיקאית אשר האקזיסטנציאליזם בטהרתו אינו יכול לקבלן אלא על תנאי, בערבון מוגבל. לפיכך, טענתו – כותרתו של קאמי, אשר שאלתי אותה לדברי כאן – „מדוע אינני אקזיסטנציאליסט" – תואמת לרומנים הגדולים שלו ולסיפוריו ולמחזותיו הרבה יותר משהיא תואמת למסותיו, ובפרט – למסותיו הקצרות הכלולות כאן, שהן בן אקזיסטנציאליסטיות, על כל המתח הבעייתיות שבמושג.

הפער שבין „בלולות" לבין „הקיר" הוא פער שיצרו בגרות מסויימת, הרחבת־אופקים של יוצר, ושיפור ביכולת הביטוי המופשט שלה: מתגיית־מלים צבעונית ואוואנגארדית למסר סמלי שיכול להיות סמל תנם בתקופה הנוראה של מלחמת העולם השניה, שקאמי החילוני נטל בה חלק נפשי יותר מאשר מכל. קאמי הצעיר שבוי ברקע האוטוביוגראפי של נוף אלג'יר, שבי מאושר, שכן הוא המאפשר לו להרגיש את יחסה, בן מתיישבים צרפתים באלג'יר, על־פני קרוביו, קוראי הלשון הצרפתית. מן הרקע הזה, המעניין אך המוגבל, קורע אותו העולם המערבי המתמוטט של ימי המלחמה אל האחריות המוסרית, ואל הטון האנטי־רטוריקאלי שיש בה: אחריות אנושית לאנושי. אבל זה אינו עוקר אותו מן המערכת הדיאלקטית האקזיסטנציאליסטית, והשוואת שני הקבצים המובאים כאן היא הזדמנות יפהפיה להיווכח בזאת.

כך, למשל וכדוגמא, שלושת הקטעים המצוטטים כמוטו למאמר לקוחים כולם מן המסות שב„הקיר". האבסורד הקיומי מודגש בהם להבטחה: בראשון – אנחנו נמשיך לעשות את הבלתי־אפשרי; בשני – כאן, באלג'יר, המתח שבנוף הוא הבטחה להמשך דינאמי, ומי יודע מה יביא; והעיקר שבעיקרים בשלישי – הבלתי־מובן איננו אשליה, אינו סתמיות ריקה; הוא יש, הוא חידה ממשית, שהאמנות תמשיך להיצמד אליה ולעסוק בה. ובכן, לכאורה כמעט מעבר מלא מ„אלוהים מת" הניטשיאני שבקובץ המסות הראשון, אל החיפוש המורד אחריו, למרות הכל, בשני. אבל, ה„אבל" גדול הוא: המסר הקיומי אינו משתנה: האבסורד, המתח הדיאלקטי, הצורך להמשיך ולחפש ולהשתאות לאותו צורך דמאנטי ביסודו הנמצא גם אצל קאמי המורד בהומאניסטיקה הוא הנמצא בשני ניסוחים שונים, אבל ללא שוני מוסרי או שוני מטאפיזי ממשי, בשני הקבצים. וזה העיקר. קאמי לא השתנה.

חשוב יותר: הפילוסופיה שלו לא התפתחה התפתחות עמוקה עם היווספות מושג המרד אליה. הוא נשאר אקזיסטנציאליסט גם כשהוא כותב „מדוע אינני אקזיסטנציאליסט". אני אינני אקזיסטנציאליסט משום שאיני חושב כי אנחנו יכולים להסתפק בפתרון של קאמי בשני הניסוחים היפהפיים שלו הנמצאים כאן, בקובץ הכפול מעורר התיאבון העולה אל שולחן־העברית. אין כמו מסות אלה להראות כי האקזיסטנציאליזם הוא „פילוסופיה של זמנים רעים", אותם זמנים של סביב שתי מלחמות העולם הנוראות שקאמי חי בהם. אבל הישועה האנושית דורשת התחשבות לא רק בזמנים הרעים. היא דורשת יותר. הרבה יותר.

בין היצירה הספרותית לבין המסה ההגותית

ההבדל בין „הדבר" ואפילו „האדם המורד" לבין „בלולות" ו„הקיר" (שאכן יש לכרוך את שניהם בכריכה אחת) איננו בפילוסופיה כפי שהוא בשפה ובמיקוד: בטכניקת הניקוד. „הדבר", עם כל סמליותו האליגוריותו, הוא יצירה של המחשה ריאליסטית לרעיונות האקזיסטנציאליסטיים־מוסריים. מן הנוף עובר כאן קאמי לאדם, ומן הרקע המיתי הוא עובר לסביבה האפורה הקונקרטית שבה מתרחשים הדברים. אחד הנושאים המאלפים להשוואה אצל קאמי, ואני בטוח כי כבר נכתבו עליו עפרונות ועטים וקלידים של מכונות־כתיבה ומעבדי־תמלילים בדיסרטאציות ובסתם מסות ומאמרים, היא השוואת העיר אוראן במסות לתיאורה כזירת־ההתרחשות של „הדבר": מתיאור פיגורטיבי־צבעוני ומיתי של הזרות־העיר, שמאחורים בו גוני האור הזוקים והיצירות של תושביה המגוחכים לחשוק ולחולות, עובר קאמי לתיאור יומיומי־סמלי של אותו מקום עצמו. הנה השוואה של שני קטעי־מפתח דומים להפליא, ועם זאת שונים גם שוני מהותי:

„כיוון שנאלצו להיות אל מול נוף מרהיב־עין, הדבירו תושבי אוראן את הפגע הרע בהקיפם על סביבם בניינים כעורים להפליא. אתה מצפה לראות עיר פתוחה אל הים, רוחצת, מרוה ברוח הערב. והנה, למעט הרובע הספרדי, אתה מוצא עיר הפונה עורף לים, בנויה סביב עצמה, כחילזון. אוראן היא חומה גדולה, מעגלית וצהובה, ורקיע קשה מעליה. אתה תועה במבוך, מחפש את הים כמי שמחפש את חוט־אריאדנה. אלא שאתה סובב סחור־סחור ברחובות צהובים ומרכאים; לבסוף טורף המינוטאור את בני־אוראן: והמינוטאור הוא השעמום". („הקיר" 58–57.)

ומולו, בפתיחתו של „הדבר", בתמאות העיר כך:

„קריה זו, הנעדרת ציוריות, המחוסרת צמח ונשמה, תיראה כמקום של הכל בנכונה מנוחה על הארם, וסופו שורדם בה. אבל מן הצדק הוא להוסיף שהיא נטועה בנוף שאין מהום לו, בלבה של רמה חשופה, מוקפה גבעות מאירות, לגובה מפרץ כליל בלבד". ב„הדבר": הרופא והנאה, המבקש להיות „קדוש חילוני" (כמו הצליין החילוני של אורפו) יוצאים לשחות שחיה לילית באוקיאנוס סמוך להיעלמות המגיפה. אמנם חשוב קטע זה במסכת הרומאן, אלא שהים, המכובב בהרחבה במסותיו של קאמי, כמעט שאינו מתואר בו. המהפיכה שהתחוללה אצל קאמי היא בהרגשת המיקוד האנושי ובהרגשת הצד המוסרי שבמערכת הקיומית; אבל המערכת הקיומית הדיאלקטית, מערכת ה„סתמי" מול ה„פלא", אינה משתנה אצלו.

אלבר קאמי

השפה והמיתוס שלה

עכשיו לשפה. לא במקרה האקזיסטנציאליזם הוא זרם גבולי לספרות ולפילוסופיה: לא במקרה מרבים גם פילוסופים אקזיסטנציאליסטים להשתמש בסמלים ובפיגורות לשוניות, קרי – בספרות; לא במקרה מרבים האקזיסטנציאליסטים לתאר את המתחים הדיאלקטיים שבמרכזו של זרם זה על כל שלוחותיו בלשון פבליה־ציורית, קרי – בספרות.

אפשר להסביר זאת בצורות אחרות, והבולט בצורות שבהן: האקזיסטנציאליזם מבוסס על האבסורד מכיוון שהוא כועד להזכר וראות בחולש כדבר כל משמעות, כולל מכלביות לאראציונאליות, כולל משמעויות מטאפיזיות; ועם זאת, בהעניין־החיים שלה, במיוחד בחוות הדיה, מתגלים לא רק מושגים לאריאליסטיים, אלא מושגים במטאפיזיים־ממש. כך זה אפילו ב„הדבר" ההוד כאנד להישאר בגבולות המוסר הזומנים בסיום הדבר אינו עוד בגיפה שהיא כסל לשתבי ולבלתי־נכון, אלא הוא כואבה איננש ביתי, הופך כבלבת אהבת קיחבה ללבד את בני־האדם לקח „...כי בתוכה הוא כאוצריו בגרים, בהתוכים (– – –) אולי יבוא יום, ולאסונם של בני־האדם ותורי ללמדם לקח, יעיר הדבר את עכבריו וישלחם למות בעיר מתוקנת". (שם, 242). קשה ל„קנבי „אקזיסטנציאליסט טהור", והתקוה האונאטמית מאלולה לתוך הדוק־החורתו לתוך... צבבות הדת־שלא בעולם עני ומוכה ומטמר.

הדיאלקטיקה הזו, בין מינימאליזם של ראות שעליו יש להשתית הכל, לבין האמונה־התקווה־הדאות במשמעות מטאפיזית המצטברת בערפו של האקזיסטנציאליזם, בערפו של המינימליזם הזה עצמו, היא הדוחפת את האקזיסטנציאליסט אל הספרותיות. היא הלובשת צורה של השפה הספרותית. בשפה הספרותית, בציוריותה, אפשר לבטא את האבסורד.

ומבחינה זו אין כמו המסות להראות וללמוד מהו בית־היוצר של קאמי, מהו המטבח שלו, ובאילו כלים הוא מבשל את תבשיליו. קאמי, שמשתדל בסיפוריו לשמור על „שפה יבשה" במשמעות של „אותנטיות", של אמינות, חושף במסות את הרובדים הפסיכולוגיים והמיתיים, ההופכים את האקזיסטנציאליזם מחושב קר של בראיות, מפסקנה קרה של חוסר ברירה, לרוך מיתי־דרמאטי. היוצר קאמי, הדל מאוד בפיגורטיביות שלו, מתגלה כמסאי קאמי, בעל דמיון ציורי הצורך עסוק בהסמלה ציורית. במשפט מורכב אחד אפשר לומר את הכל: מסותיו של קאמי עוזרות לחשוף את הרוקח של קאמי להציג בסיפוריו מציאות הבנויה על בסיס מוסרי, מינימאלי אבל איתן מאין כמוהו – זהו רוקח מיתי חזק מאוד, צבעוני, עשיר ומטאפיזי, המסתתר יפה בסיפוריו, שכן הוא נוגד את הוראויות ה„מציאותיות" העניות לפיתוח חיים המספרים בסיפוריו.

פיגורטיביות היא אי־רציונליות. בסיפורים מגנה קאמי לדבר על האפשרות ועל המחוייבות האנושית בלי לתלות את הסיבות לכך בתימאטיקה מפורשת – בכוונת שמעבר למערכת האנושית הנצפית ומתוארת כסיפור. הוא מתאר מינימום של התנהגות אנושית ידועה, מוכרת ומוסכמת, שממנה צריך הכל לצמוח. במסות נחשפים הרוחפים האישיים והאחרים; במסות נחשפת האמונה האי־רציונלית, וזו נכתבת כשפה שבה היא צריכה להיכתב: בשפה הפיגורטיבית הבונה את המיתוס של קאמי. צירוף המלים איננו מימטי אלא יצירתי: שורה סימאנטית מתחברת לשורה סימאנטית בדרכים שבמציאות הבסיסית נחשבות טירוף או חוסר פשר. הים, החולות, האגבים של אוראן האהובה כל־כך על קאמי, האור (שאמנם מכבב אצל קאמי בהרבה יצירות, גם בהשפעת משל המערה של אפלטון, גם בהשפעת האור הים־תיכוני שאמנם ממילא שיכורים ממנו) והזמן המופשט בשני גוניו שלו, הזמן האישי וזמן התרבות – כל אלה מכבבים בלשון המסות. ולשון המסות אינה מספרת סיפור, אלא מתארת את התנסותו של קאמי בחוויות עוצר־חושים, ואת קשרי־הפאראדיגמה שהוא מוצא בין הנוף ההווי לבין נופים היסטוריים, ובין התחושות הלא־רציונליות שמעורר הנוף לבין מיתוסים קלאסיים של יוון בעיקר. כי העולם הקלאסי הוא המכבב אצל קאמי. הבצרות מחלחלות לתוכו רק בעקיפין, באור בעקיפין. הרוקח המוסרי מגיע ממנה. (וכמה זה אנושי – הוא מגיע לאחר שקאמי קבע בדרכו כי „אלוהים מת" או „לא היה קיים").

במסות חושף קאמי, השפה הפיגורטיבית, את הכוח השומר בסיפוריו על הרוקח המוסרי ומלבה אותו – זה שכרון החיים האומר לעצמו „כך" בכל מקום בחושים ובמה שהם מספרים. הוא מחזק את שכרון החיים, שמשדר לו הנוף בשדר הפיגורטיבי, בפאראדיגמות דומות שהוא מגלה במיתוסים עתיקים. לשם כך הוא מחפש את המיתוסים המוסריים ומדגיש את היבטים המוסריים־קונוטנטאליים במיתוסים (כמו סיפור פרומתאוס שמביא את האש לבני האדם ונענש עליה). זאת על אף שהיבט המוסרי אינו היבט הדומיננטי במיתולוגיה היוונית, וכאומר הוא כביע לקאמי דווקא מן הבצרות. כמה זה טיפוסי לקאמי לגשר פערים, למתוח גשרים בלתי־אפשריים של אתגר בין קטבים הרחוקים זה מזה, קטבים קומפלמנטאריים.

קאמי הוא הגיגה ספרותית, וגם תשובה חלקית למרודינו כאן, עכשיו, ואולי בכל מקום ותמיד. קאמי ניכר לא בחידושיו הרעיוניים, אלא ביכולת השכנוע הלשונית של האוירה שלו. סיפוריו מלמדים טכניקה לשונית אחת של יכולת שכנוע. מסותיו מלמדות טכניקה אחרת, אפילו מנוגדת. „בלולות" – „הקיר" מחזקים את הכרת הצד האחר, הצד השירי הפיגורטיבי בקאמי. אף שאינני אקזיסטנציאליסט, וגם הסברתי כאן „מדוע אינני אקזיסטנציאליסט", אני מאושר שעמנה לשונית זו של לה גם בא לומר, נכתבת בשפה העתיקה שלנו, בעברית.

לאה איני

אלגרה

כאן, בבשרי הלבה, אלגרה
צפרנים לקולשה
שורטות את נפליה
מורטות את שלותה
אביהם הלך.
בשדרה המוצלת בין שדרה
נטוע בקבוקון הבשם
מאביב מתעלף מבוקרו
גזוקי משחק לירידה השמנות
צליל צמידיה
וקול פעמוניו
צעדי אחות המורה לארך מסדרון
אם תורגת היא אלגרה
מהמרת עד אחרון בניה
שלא ישוב
אף הסו
אם משקלו אל תיקה
מתגלגל עד ירידה
מתרפק על מולה
הרג ביום הולדו.
את צריחתה השכולה
משמרים בתחבשת
אגרטל מתבתי כחל קולט
את צפרניה המבולות
והקלפים שוכחים על השלחן
רק נסיך דק ומקומט
בא בהמגר הדלת
להתישב על ירכה,
לנחם את סמוכה.
„במה זכית שבכו המסרת"
תלעיג לה מלכת תלתן שחור
מתחתיות הערמה.

רות זילוני

★

לזכר אלון מיזרקים ...

וזה מה שראינו כשפקחנו
עינינו בעונה המבהקת הזו:
פתוח הגר, המתרוקן של הנקסטק
גלגולו האשם של האבק אל פנינו
הרעש הפוצם של ידינו המתבוננות לבבי.
המסמרים האיומים של האשר שפעת
בהתעדנו, ועלה.
פניו הזוקנים של היום מביטים
בנו צוחקים.
העצים מתבוששים, מוטעים והלאה
אל האור הבהה –
... בעונה הזרה הזו
...
היכן נקח ...
עוד מיעל. שרשים של דשא. קמילה
סגלה של השעיל. אדר גופה לבן –
וכל אלה השתמשנו להחזיר
את הם גונחנו.
התחבאנו בהם. נשמנו שמנו.
נגענו בקלפת העץ.
וכפסים עקרינו בחרותות
מבצרנו קדחה, מתרחה כמה זמן
עד שהתמונה הא תומכת אחלנו בקולות –

היאוש הפולה כסוף הדרך
נקלע איכשהו אל בין עינינו
בין שלהבות האורים נקלע משב קר.
לא הצלחנו לשמוע את עצמנו.
לא הצלחנו לקרא בקול בשם האשה –
האשה עברה. ידינו השקודה,
הדברים שפעם התרחשו בתוכנו, מתרחשים
עכשיו רחוק מאתנו
מגלגלים אלינו לפעמים הד מחרה –

מתי התחלנו מתחננים על נפשנו
זו שהיתה לנו ידועה והנה כל קו לפנים –

מתי התחלנו לפתחים זה את זה
נצולים
של דרך ארכה
על האדמה הזאת, סוררת
מועיפה פנים.
ושתיקתה –

ספט־אוגוסט 82

(מתוך „קשב", ספר שירה, שיראה אור בספרית פועלים)

רבישיות על מבחרות – ב„עתון 77"

במרכז הגליון החדש של „עתון 77" (102–103) רבישיות על הנושא „סיכוי לתנוחות אלטרנטיביות" בהשתתפות: יוסף גורני, יגאל עילם, יוחנן פרס ויהונתן שפירא.

על רכוזת באנוון (בעקבות מאה של נורית גובריו) בתובבת יהודה גנוסר, על שירתה של ולדה – לילי רתוק.

במדורת גם פראמה של אלפה גירלוו, כשאורזה פסבירפסית אבהיקארת, ושווה קצר של נתן א' „הגהב והזהב".

בשירה ובסיפורת: פרים איתן, אגור אלון, יהושע כריוואו, מרגלית מ־לב, אורציון ברתנא, מרדכי גלדמן, יוסי הדר, שרה בן ראשום ראשית, מגום לוי (מרגוש ראשון), אלישע פורת, גתפיה שלב (בתרגום מהונגרית של ציונמר יודיסקונט).

„מחות" – מדור פיתוי לאבנות פלסטית (בעריכתה של רווית קדרר).

סיפורת עברית תשמ"ח – המדור השני

חזרה אל העיקר

מאת אמנון נבות

„המשמעות הפנים ספרותית של המהלך האחרון הוא כפוף מחולש בכל התשתיות שעיכבו, עד לא מכבר, את נקיטת העמדה של הסיפורת העברית. זו שהיתה רשות עצמאית בתוך מכלול התרבות ובלתי תלויה בה, זו שהיתה רשות אינטגרלית, אינטגרטיבית, זו ששמרה על מקומה בכוחו בפני כל מסמניה של תרבות ההמונים, מבוייה היום בהליך מואץ של נטישת עמדות ערכיות. הסיפורת העברית העכשווית הופכת להיות חלק מן ה„רולצה רישה" שאנו מבולים כאן תחת הד הגעש".

מלים אלה ראו אור במרכזו של איזור הרעש הספרותי, בעיצומו של מה שנתפס כחלום בלהות המתמוש לעיני הנרהמות של המתבונן החשקב: הברית בין תרבות ההמונים הסינתטית לבין הספרות העברית, כחלק מעיסקה בלילת לסיפוק „לחם ושעשועים" להמונים המשכילים־למחצה. דברים אלו נכתבו לפני שנה, כחודש אנוחם להחם כמעט כאגוטסט שבו נכתבים משוחררים ומתקים הדברים האלה היום. הדברים ראו אור על במת מוסף זה, („סיפורת עברית תשמ"ז – פריחה מדומה" „כסאי", ערה"ש תשמ"ח).

שנה לאחר איזור הרעש, כאשר כבר נהיר לכל מתבונן שהמערכות הספרותיות והיסטוריות קרסו בקול רועם („הספרייה" המפורסמת של פרי ושות') או נעלמו בקול דממה דקה (ומורה של הסידרה 'פרוזה אחרת' להציג „מודייניות חדשות" בסיפורת העברית, או סידרת „עמודים" של זב"מ), כאשר אין עוד ספק שהליך התעתמעתה היומרני המואץ שעבר על הסיפורת העברית הזה לכל פרט־הדו־טושה להליך התגמחתה והתעצמותה של הבורסה התל־אביבית בימי אירוזה העליזים. אך נראה לפי שעה, שהרבים חוזים בפחיתות ראויה לציון לישנה. הספרות העברית חוזרת למצבה הקודם, ה„טבעי", הנכון לה, מצב ההודנות, הבדידות והעידתות. האם תסכיל לבנות מחדש את איחלות בתרבות ההמונים, את ערכי האינטגראליות והאינטרוברטיביות סוקפה־לוכותה עד עידן סירוף המערכת התקשורתי המבריליך ימים יגידו.

אלא שהמתבונן חד העין ילמד שההתרחשויות שאיפינו את „איזור הרעש" שבין „עיין ערך: אהבה" ובין „רומן רוסי" איננו חד־משמעיות. בכלות כל התגיעת והולקי כל מפירות הפגאי של עתקים מבודים, יתגבר ש„מרכזים הקשיחים" של הסיפורת העברית שוב אינם קשיחים עד כדי כך; שהתתרפשות וההתרפטות בפאראמטרים של ערך ספרותי בדייקנות, שומק עוצמת אמירה ומידת עקרוניותם, שהתבלטו בספריהם האחרונים של יהושע קנז, עמוס עוז וא.ב. יהושע, הם הם קו השבר הזהותי, הממשי, שעליו לא יכסו שום תגיעות. הוויתור על פאראמטרים של עיסוק לטובת פאראמטרים של קריאות ו„סקיפות", שהיה חלק מן הפסקה (הכמותית) עם קהל הקוראים, הנויק למרכזים ה„קשיחים" של הסיפורת העברית נצמון פירוט בעתקים מכודים, אבל הקורא המודע, המצפוני של הסיפורת העברית, ספק אם יסכים לראות בבעל „התגגבות יחידים" מרכזו כובר של הסיפורת העברית.

המערכת חוזרת אם אם לקני מידה של שפיות ומדרג הטקסטים הסיפורתיים שירוענו כאן יוכיחו שהמגמה קיימת, ואף צוברת תאוצה וכרכים חוצים.

קו זה מקבל ביטוי בהתבלטותם של מספרים בדקבנית פרי („ציפורי צל"), „עוגיות המלח של סבתא סולטנה", של מספר חדש, אך לא צעיר, יואל הופמן („ספר יוסף"), איתמר לוי („בשנות רגליה הערינות של המאראטט"), וניסיון לקאנוניזציה של מספר ותיק, יצחק אורן („מהול ועד כלה").

בהתבלטותם המחודשת של מספרים אלה יש כדי להוכיח את החיה שהעלתה בפתחו של הדיון. שלושה מתוך ארבעת הפרוזאיקונים המוזכרים אינם פנים חדשות: דקרבניה פרי ואיתמר לוי, קל וחומר, יצחק אורן הותיק, כבר פירסמו כל אחד ספר ביכורים לפני שנים אחדות. אלא שהמערכת הקולטת והמרכזים הקשיחים, שלא לדבר על מתווי הטעם הראשיים יכלו לעבור עליהם בשתיקה, ואף להפגין בגרום עיונות מפורשת בלא שתיפול שערה משערות ראשם ארצה. המרכזים הקשיחים של הריאליזם המימטי ששלט בסיפורת לא נתנו לנוסחים חליפיים דריסת רגל, או מיזוות תודעתי להתקיים בו. בייחוד רע היה מצבו של איתמר לוי, שנתפס מיד (ובצדק) כממשיך דרך מובהק של ציר אורפיקציוק (ספרו הראשון נקטל באכזריות כה מתושבת, עד שתקופה ארוכה סירבו בתי ההוצאה לבוא עמו במגע).

בסיפורת העברית נוצר עתה מומנטום חדש ומעניין של ריבוי נוסחים אופציונאלי. מגמה זו מתגלגלת בתוך קוורום המספרים המוזכר לעיל: היפר־ריאליזם בסיפורת של דקרבניה פרי; ריאליזם פאנטאסטי בסיפורת של איתמר לוי; שילוב מעניין של אקספרסיביות ומשגיות בסיפורת של יואל הופמן. ובאותו הקשר קובע, ניתנה דריסת־רגל ונוצר עניין מחודש בנוסח האלגוריה המעניין, אם כי המוגבל מבחינת היעגיה, של מספר מעניין אך לא מרכזי, כיצחק אורן. אין כדוגמת יצחק אורן כדי לבטא את הגעגועים הספרותית הכבדה שבה היינו שרויים בעשרים השנים האחרונות – סופר בעל נוסח המתחבר בקצהו האחד לציורים מרכזיים בסיפורת העולם (ציר בורחס) ובקצהו האחר לתשתיות התרבות העברית במעט שלא הגבא בחשבון הדברים של הסיפורת העברית עד הנה.

העלינו כאן בהיעלם אחד ארבעה מספרים. אין ספק שנוצר כאן סיכוי לקווארטט מפתאר, שיכול לשמש תרו־התנית של הפריצה לקראת נוסחים חדשים, אך יהא זה מגוזם לומר שהם קרוצים מעור אחד. ובוודאי שיש מקום לבחינת הדיפרנציאציה שביניהם. כך, למשל, דקרבניה פרי הוא סופר בוגר, בשל ומודע לחלוטין, המצטיין לבד מכל הסגולות שכבר מנו בו גם במרחב לקטיקאלי שאינו כמוהו בסיפורת העברית היום, בגמישות רבה של יכולות תיאור ועיצוב, בתחכום בלתי מצוי בכל שאומרים הדברים במורכבותו של העולם הבדיה, עולם שהוא מחייה ומעצב מתוך איכות תיאור פלאסטית, שבכמותה התברך סופר כרוך שומר, ובמערכת מורכבת של מעברים סוסאליים, בלתי מוחשים במעט, שהוא יוצר במקביל להודר הנאראטיבי. הביטוי המרכזי לכך מתבלט בספרים שבין העולם המתואר לבין התיאור ומיתחם של דמות המספר ובין התחכום של המסר שעומד מעבר לכתפו של המספר. דומה שדקרבניה פרי הוא הסופר המתחכם ביותר מכלל אלה שקמו לנו בשנים האחרונות.

איתמר לוי מתבסס במישורים שונים לחלוטין. הוא מצוי עדיין בעיצומה של התמודדות ברמה של מיקרוטקסט. הוא עדיין פועל בתוך סתירה ואי־תואם שבין העולם הפאנטאסטי, האנאכרוניסטי, הפלאי־איזורי, המבטל את מימד הזמן לבין העיצוב הלשוני־נאראטיבי שהוא עיצוב אימפרסיוניסטי מובהק. עולם אקספרסיבי אינו יכול להתעצב באמצעות נאראטיב אימפרסיוניסטי, המוקד הבעייתי הזה הוא גלום.

יואל הופמן, שהוא ללא ספק התגלית הספרותית החשובה ביותר של השנה, מתגלם באקספרסיוניזם ספרותי בשל, באקספרסיביות וקונקבסואליזם, ואפשר לראות בו ממשיך מובהק של הסיפורת האוסטרו־הונגרית, לפחות בכבה הקטרים סמציפיים שלה (ברונו שולץ, קארל קראוס). אך באותה מידה ניכרת בעשייה הסיפורתית שלו השפעה של הוואריאציה הקיבוהה־יסטית, התבניות חסיבה מיסאוזית ותלמודית. איזו אמפציה תשתלם ותכריע על האוזות – ימים יגידו. בינתיים אנו מתארים כאן מאבק פנימי מרתק, הכולל בתוכו גם נוסחים וגם עולם. לפרקים מכריע העולם (עולמו של ילד מנותק, עולה מגרמניה בשנות ה־40, בנובלה „קטבק"), ולפעמים מכריע הנוסח (בנובלה המרכזית שבקובץ, הנושאת את השם „ספר יוסף"), אז שלל הנוסחים, והעיקר הגזע על הוויית התשתית של הסיפור. יואל הופמן קרוב לנוסח האופציונאלי של יצחק אורן, אך באותה מידה הוא מקורב לנוסח הסיפורתי האופציונאלי של גבריאל מוקד (הנובלה „ספר יוסף" קרובה מכמה בחינות לוואריאציה העל המשוכללת של גבריאל מוקד „שבור עוזיאל עצוני"). אבל הדיון בנוסח האופציונאלי של יצחק אורן עוד לא החל (בעש כפי שהנוסח של גבריאל מוקד טרם נלקח בחשבון).

נעלה מכל ספק: קוורום המספרים הנדון, לבעצ דקרבניה פרי, עדיין שרוי בתוך המורכבות של עצבו, ואף־על־פי־כן, נוצר מומנטום חדש. הדומינאנטה של הנוסח הריאל־מימטי מתערער והולך; אופציות ונוהות של הסיפורת העברית יוכל לדיון מודע, ואולי תתאפשר חרירתם למוזור הדם של הסיפורת העברית. אמנם, עוד חזון למועד, ואף־על־פי־כן, אפשר לסכם סיכום ביניים: חזות פניה של הסיפורת העברית בתשמ"ח מעודדת פי כמה בהשוואה למצבה לפני שנה בדיוק, אף־על־פי שלפני שנה היו לה הרבה יותר „קוראים" ורוכשים.

שנת תשמ"ח היא, איפוא, התעתה נציבה להדוב. ההיל וקוחים ביניים של מספרים מן ה„שוליים" של דור המדינה יצא להתמודדות חוויתית זכרונית ביותר עם נושאים מרכזיים של ההוויה הקיומית של ה„כאן והעכשיו" ועל פי התוצאה המתכחשת – לא יצא וידו על התחתונה. אני מתכוון כדברי אלה לספרות רות אלמוג ול„שורשי אוויר" („הספריה", באבעבעות סידרת סיפורת „כתר") ול„אברהם הפגר" ול„כלל הכלל" (סידרת סיפורת של „כתר"). רות אלמוג השלימה ב„שורשי אוויר" ספור בן 360 עמודים – מסיפורת פיגורית מופגנת, בעלת גוון סביבתי מובהק (סמבטיבר זהה מעין המשך לנוסח רבניה באורן), על כל מסכתי ההפגנה ההדום הפניני שהעולם הרוחני באודני מתאר, לכיוונה של סיפורת בעלת גוונים באוורריים המבקשת לגעת בשאלות של מהות תשתית (שאלת ה„מחוך הקיומי" שתובעת ה„ציונות" בהקשרו של הפרט הבודד). הדרכה של רות אלמוג היתה רצופת קשיים וכשלונות: „מוות בגשם", הרומן הקודם של רות אלמוג, ייחשב כמעלית ביניים בלתי מוצלחת, אולם הבחירה.

„שורשי אוויר" הוא מעין סאגה משפחתית אודות שלושה דורות, לאורך מאה שנים, המופפות את מאה שנות „הציונות המעשית". הרומאן הזה מבקש להעצים כגבה גנאסיסת־פסימית (שכבר זכתה למימוש התחלתי ב„רקויאם לנעמי" של בייבין תבוה – אלא ב„שורשי אוויר" פורקים יסודי ובעניין פי כמה וכמה) הבורגת שהציונות כולה היא הדיה פגומה מיסודה, והאיל האיתה אלא מיתוס הדיה קולקטיבית של דמויות חריגות – הדום שעל גבול הטרוק. (ובכיכב זה מקבל ביטוי בדבונתו של אלוהינו. סודיסת של „הציונות הבקשנית" הן שורשי אוויר, כלומר, מעולם לא נאחזו בקרקע ממשית אלא בקרקעית חלום. הפער בין החלום לשברו הופך להיות בלתי עביר, מכאן הנתק המתמחש ברשתו של הדור השלישי, השהוה של בידה. אף קאין „שורשי אוויר" חורג מן הנוסח הריאל־פסיכולוגי ה„תיקני", הוא בעניין דקדוטי כשום שאלמוג לא ויתרה על מרכיבי העוסק הראיות האינטרוורטיביות שאיפיינו את כתיבתה הסיפורתית הטוקרסת. מרכיב זה לעזם תאבאתם הבפעיל את הפגריות (בעיקר את דמותה של בידה ושל לבוביבי) מתחבר באופן מעניין ולא מיותר עם הסיבוך שביזהן אל הארמה ואל הנוף, כמו אל הנתק שום. התוצאה המתמושת היא מסכת מורכבת של אנשים, מצבים ומקומות המחוברים חיבור סבורי, בעל אופי כ־אבסטראקטי, אל אינה חורה מבוה סקיפה עוד וגידים בתוך סבך הולם המבונ של לכרוכי החבריה.

„כלל הכלל" של אברהם הפגר מכבל בכבות אחד של אותה דילבבי־ניצור הכבתבת את „שורשי אוויר" – הוויית היהוד הביזנק. העיצה האידיאות הסבורות בבסיסה של האבאוביה הזאת אבובה שהכוח הבבסוריבואלי של הציונות הבעשית באופק במוקרי העובבה היודע קאוזים וההור סכויים שלה – „בית המפר הדיאלי" בחיפה, מעין ספארכה בבוחהה אינטקבאסוריה של הציונות המעשית – הפכה להיות כח בבבהריסכאלי סביונק את שלוש הדמויות המרכזיות של הרומאן והוקף אותן לכל קצווי תבל. כל אחת מן הדמויות היא מעין כשלון עליה, האבאוביה עצמה בנויה בתתבבת קודקסית צבעונית, במעט סארגאוליה, הכורכבת בקבעי זוכות, קטעים בעלי אופי יומני, קטעי מכתבים, וידויים הבעים בין והבוחר לבין הכפסקר, סכרי הטיריסים שלא קבוו עוד וגידים של כינוש קלכבכי ההכבים להיות חלק בתחושת החובבה הביוזלון המבכבת ומלווה את האבאוסומיה הזאת לאהרה ולהרבכ, סיכומים בכתבי עת ועיתונים, ואפילו תיאורים בעלי גוון עיתונאי מובהק. כביכול, הערבי, הלא ערבי, המשבבי חוסר המשבעות, הגורלי והבקרי, הבמות חסר המשבעות והחיים חסרי התחולת, הבעים בבשל אל בשל, נותקו בידיו של הפגר מקרקע בכוהה של רומאן בבורייהסב הורדו למדרגת תיאוקודרתוב ספרתי.

בבידה רבה, בחווה „כלל הכלל" תנובה של אמן רציני בהולב ל„זכרון דברים" של יעקב שבתאי. אברהם הפגר בנה בדיקשנת ראויה לציון בעין אבסיתיות שהוא גם הובאה ל„זכרון דברים" באבבעות היפוך אירוני – התודעה הבבורייסבאלית, המלכות את בבלול הפרטים לבדי יצירה אחודה היכב ב„זכרון דברים" מוסרת בתודעה בבורייסבאלית, היוצרת פיזור חלף מיקוד, ומחליפה את המצרה הסבסבאית באירוניה קוקסית. אי אפשר לקבוע ש„כלל הכלל" באמת כבס בכוסבאליות שלו, שהוא בבצעו למכלול של אברה ערבית הנגעה בכוקרי הבאב השבר של הדור השני לציונות המעשית. את הסיבה הבבבוכב לכשל הזה יש לחפש בבסותו של אברהם הפגר, רבות של „אבן נבלכי", נבלם מן הספרות אל הקלבנע הבן הקלבנע אל הספרות. הקורא חד העין יסביל לגלות שבאתורי האבסוספיה רווית היאוש (ובבלות הבל) הבבתבנת את האבאוביה הזאת, הבוזבת קחוויה האלה כאן ועכשיו אדם אלא טראגי גרוטסקה בבבנת תיאטרון הוודביל, או במלודראמה קלגועית צולעת שבבלה בבל מוגבלותו של הסבבן והבפיק בבתנתרת בעיונו האבבייתי של הפגר האבבן: הכתר הפגים, הנידוב העיקם להתבדהד חוויתית עם כוקרי הבאב הסבר, היעדר מידה מספקת של תחגה נידרות והחוריבות, הנמקות כגזר האגקרוסי, הסבנה הרבאשם סבבל סיבאבים. אף־על־פי־כן, האופציה שנגה אברהם הפגר על שולחנו של כל שוחר סיפורת עברית היא אופציה על בבס, אופציה בדידת מבוזה מתכלית, אופציה הראויה לעיון נוסף הוסקה לכיבוש נוסף, בהדק יהה, חבוד ועקיבי יותר, כיבוש שינגע בשורשי הבאב הבבל הקרובים קרוב רק על סאראבוליות ספנן ואבלה, הסבבים בבוהראטיה האישית הקולקטיבית של הפגר ובני הזה.

הורנו ויצחנו ציבור של שני ספרים שלא מעוד אחר קיבצ, אולם, ביולמש הבובה, הזקא הבד השווה שבין שני בספרים שבים בהוה אלמוג והפגר ראוי להבבלה. הפגר („עירבל", „המהבבות של יוחנן סלכאבס") ורות אלמוג הם בני אותו „שבונך ספרותי" – בעין קו ביצורים משני של סיפורת דור המדינה. בבכבוגרתה נתפסו עד היום כבספרים צדדיים בתבלית, והודאי שלא הועבדו בבוזה אחת עם א.ב. יהושע, עמוס עוז, אורפז, קניוק ועבלה בבוארבונה. הפגר ואלמוג הועבדו לצד מספרים בינוניים יותר כיעקב קדן, ראובן מירן, דן צלקה, יצחק בן־נר ואחרים. כיצרים אלה ולבעם יצחק בן־נר שהוצאו אל מרכז העניין הביקורתי באבבעות ביוזה בעל מסבנים ולהנאבבים בהבהקים ובבאמ בהלך שנות ה־60 וה־70 בבצב של עיקבי־תפתחות וביתורות. הליך ה„הבשלה" וההתפתחות של מספרים אלה היה איטי.

(המשך בעמוד הבא)

מעבר לכל חשבון

מאת יעקב גורן

צביקה דרור „בנתיבי הצלה”; דברי הקדמה: יהיש דינשטיין; הוצאת הקיבוץ המאוחד; 1988; 270 עמ'.

השליח והשליחות הם חלק בלתי נפרד של המהות הלאומית היהודית, אחד הביטויים המובהקים של הרוח היהודי, המצפים את שתמנות הגורל ליש יוצר, תוסף ומספח את רוח האדם. היסטוריה של אומה שתחילתה בשליחותו של ראשון מנהיגיה אל האחים המשועבדים תחת עול פרעה, המשכה בראיית אותה תופעה אינגאמנטית בהויה היהודית, הנבואה, כשליחות מהעל אל בניה; אחר כך – יציאת שליחי המולדת השבויה אל הבנים הגולים, לקיים בלבם את התשובה מתכונות אנוש, את התקוה – וסיומה ביוצאים אל אחיהם בשעתה של המצוקה המתרחשת כדי להביא גם אותם אל החוף הנכסף. שליחות כסמל, כחוט השני העובר דרך כל תולדות העם. אולי ראיה נמלצת משהו ואולי אף מוגזמת. ובכל זאת, משהו מהייהודיות יש כאן. ואולי ביום קטנות אמונה, כשתרדיו והסלוהיות כמו מתחרים ביניהם על זכות מתן הדרשות המשמימות יותר, טוב להתבשם בסיפורי שליחים של אתמול ולהבין כי אפשר, וגם בהווה הזה מצויים הם ופועלים, רק אנו טרם חשבנו במעשיהם. כידוע הוא כי ההווה יודע מעט מאוד על עצמו.

ועל כן לא הסתפקתי לעלעל הרבה בספרו של צביקה דרור על חייו של צבי נצר – וכבר הרגשתי מטעמה הטוב של הקריאה הלוקחת אותך שבי. כי לא פרשת שליחות אחת מגוללת בין 270 עמודי הספר אלא לפחות שלוש: אחת בין יהודים שהגורל השליכם במיגנות בית־המועצות בזמן מלחמת העולם והם מבקשים דרך לצאת ממנה להופש, לארץ; שניה בין יהודים ניצולים בפולין שלמורת מלחמת העולם השניה ואשר יש להבריחם גבולות כדי שתהיה הצלתם שלמה במולדתם; שלישית, בשמה של המדינה הצעירה המבקשת לאפשר לכל יהודי שרצונו בכך להגשים תקותו ולעלות. סיפור חייו של שליח, שלכאורה אינו שונה בהרבה מסיפורם של רבים: בית אבא מסודר ומשכיל, הידבקות במחלת החלוציות, הנערה־האשה האוהבת והשומרת אמונים גם כשהגורל מפריד בין השניים, סכנות המלחמה, המאסר והגלות – ותאום, מבלי שנתבקש, הוא מוצא עצמו יוצא אל עמו ומגלה אותם פזורים במרחב, דואג למתמודדים בעצרת כוח התושיה שנמצא מבלי משים; רק אז נחלץ גם הוא לעלות ארצה אל החברה הנאמנה המצפה לבואו. אך בקושי הספיק להקים בית ומשפחה, להכות שורש בישוב ובענף המתוך עליו, וכבר הוא נקרא לשליחות השניה. הוא הצעיר נעשה באחת חבר ושותף לותיקים בתנועת אחד המבצעים הגדולים והמקובלים בגורל האומה, מבצע בריחתם של רבבות יהודי פולין מערבה והרחקה אל עבר הארץ הנכספת. מבצע שבו הצטרפו באורח פלא שני דברים שונים: שאיפת הנצות של היחיד אל קרקע מוצקת תחת רגליו – ושאיפת האומה לריבונות במולדתה. היחיד לא היה נגאל מנגע הסבל הנורא לולא זכה להגיע ארצה; אך ספק אם האומה היתה משתחררת לולא מאבק העליה של היהודים שיצר את הלחץ שכפה על אומות תבל להיענות לתביעה הציונית.

אפשר היה לחשוב כי די לו לאדם בשתי שליחויות אלה, מה עוד שגם המעשה הרגיל והמקובל, של הקמת בית והתערות במשק, באולנים, ובענפו, המטעים, עולה יפה. ומשנה אחר צבי נצר משליחותו השניה, נדמה כי מעתה מזומנים לו חיים רגילים של חלוץ מגשים, וגם אם הראי בחינו פרקים כמון לחורדוש הפעילות, חוקה על המרד והמסלול האנושי הטוב, מתוספת ליהודים ועליה במעלה הקשיבה, שלא יתנו להם להשתולל. אלא שאז, כמו בכל סיפור טוב, מופיע האיש מהחוץ [illegible] והדברים אמיתיים, היינו יכולים לראות כסיפור

צבי נצר

התערבותו של שאול אביגור, איש השליחות לעליה, בחייו של צבי נצר, המצאה באניית של סוער להעברת גיבור למערכת חדשה, לפעילות נוספת. הקשרים בין שניהם, כקשרו של המורה לבוחרי תלמידיו, אבל גם כמעט בקשרי אב לבנו, הם מהרשים היפים בספר. ואיני יודע אם סופר יכול היה להמציא תיאור יותר מרגש מסיפור העברת החפצים האישיים שהותיר אחריו הבן היחיד של שאול, שנפל במלחמת השחרור, אל בנו של צבי. וכך מתחילה השליחות השלישית, הפעם במסגרת השירות הדיפלומטי הישראלי. לכאורה תפקיד רגיל ומקובל: נספח לענייני תרבות, ואחר כך מזכיר ראשון. למעשה – הסוואה לפעילות לא בדיוק דיפלומטית, של שכנוע יהודים שזה עתה יצאו מברית המועצות, שלא לעשות את פולין לביתם הקבוע – ברוח הסבב הדיפלומטיאיה – אלא להמשיך הלאה, אל היעד האמיתי, היעד שכלל. אמנם הפועל בשטח הוא צבי, אך רוחו של שאול, לשעבר ראש המוסד לעליה, שורה על מעשיו.

במהותם סיפורי עלילותיו של צבי נצר הם כסיפורי הרפתקאות, שכל היודע את הפרטים, שמסיבות מובנות נמנע צביקה דרור מלהעלותם, ורק בקשיי נרמזים הם, יכול לשייכם למיטב סיפורי המתח. אבל דווקא בדרך העניינית והכמעט־יבשה שהם מועלים, במיוחד בפרשה האחרונה, חש הקורא את מלוא הרצינות המסתתרת אחריהם. רצינותה של מדינה בעשורים הראשונים של קיומה, כשעדיין תחושת השליחות שלה, של המדינה, טרם פגה מתודעתם של קברניטיה ושל הבונים־רבים מבניה. מדינה שעדיין מכירה בהמשכיות של דרכה, מנתיב החלוציות והגשמה האישית אל הדרך הארוכה של הבאת העם היהודי להויה ממלכתית, כמתוקנים בגויים. דרך ארוכה שכידוע כי אינה נעשית במשך דור אחד. ויש יותר מסמלי בכך שהדרך הזאת מובילה את צבי מנבכית היהודי הגם ובית הספר התיכון העברי, דרך התנועה החלוצית וקיבוץ גרוכוב שבצרפתי מאישה, אל ראשיתה של השליחות בימי הבריחה גבולות עם פרוץ מלחמת העולם – ועד המשך המתואר ומתועד בספר זה.

וזה אולי לא יכול היה להיות ספר הרפתקאות בפשטות, משום שבוקע לו משמעות ההרפתקה הגדולה של גיבוש החברה הלאומית היהודית בארץ ישראל. ההרפתקה הגדולה הזאת והתוולדה מעבר לכל חשבון; במעט מעבר לכל היגיון צלות החשבון האחר של רצון קיום של תרבות עתיקת־יומין ועם זאת חיה ובעלת כוחויות, שבעידן המודרני אי אפשר לה ללא מסגרות לאומיות ריבוניות. בשמה של הרפתקה גדולה זו באה שליחותם של היהודים הרבים, וסיפור חייו של צבי נצר, שהועלה על ידי המחבר באיפוק רב, הוא דוגמה נאה להם. סיפורו של אחד מאלה שלא ביקשו לעשות חשבונות של כדאי או צריך בבואם לדרך.

ובימים אלה, כאשר עתונאים מכשירים מהדרים לעשות את החשבון הלאומי ומוצאים כל מיני טעמים ותנאי טעמים כדי להשב את סיבת כל המאוס המצוי בעולמנו, והרעמורים מה ופסלים בשרוניים מה מתאים להם כפיים בביטול גילו את המורכב והמסובך בחשבונות – [illegible]

דוד המלך לפני ועדת חקירה

מאת איזה פרליס

שטפן היים: „רוח דוד המלך”; עברית: ברוריה בן־ברוך, „כתר”, 1987.

הסופר היהודי־גרמני, שטפן היים, מגלם בתולדות חייו את האגדה הנוצרית של היהודי הנודד, שעליה מבוסס הרומן הסאטירי שלו „אחשוורוש”. עם עליית הנאצים בגרמניה, נמלט לאמריקה והוא בן עשרים. כאזרח אמריקאי שירת בצבא, ששיחרר את אירופה מעול הנאצים. מחוויה זו צמח רומן על הצבא האמריקאי במלחמת העולם השניה „נושאי צלב החופש” (תורגם לעברית, 1950). לתמהון רבים ויתר היים על דרכונו האמריקאי וחזר בשנת 1952 לגרמניה המזרחית, אך לא בא אל המנוחה ואל הנחלה. בשל ביקורתו על משטר הדמוקרטיה העממית, נאסר פירסום יצירותיו הסאטיריות, אף כי תופש התנועה שלו וביקורתו בארצות המערב לא הוגבלה. הוא מסביר את שהותו באותה מדינה בתחושה של מילוי שליחות, בקרב ציבור קוראים, המכיר ומוקיר אותו ושואב עידוד מיצירותיו.

ביקורתו של היים על המשטר שבו הוא חי לובשת צורה של סאטירה, מרוחקת בזמן. סיפור „אחשוורוש” מתחיל בימי בראשית ומביא את גיבורו, בגלגוליו השונים, עד לתקופתנו. סאטירה אחרת: „רוח המלך דוד”, שתורגמה לעברית, מרחיקה עדותה עד לימי מלכותם של דוד ושלמה, אף כי עוקצה מופנה אל המציאות העכשווית. לסיפור פנים לכאן ולכאן, כפי שמעיד המחבר עצמו באחרית דבריו. „הדעות יכולות להיות חלוקות... אם יש לראות ברוח המלך דוד רומן היסטורי או רומן תנ"כי, או סיפור בן ימינו, טעון משמעויות פוליטיות, לדידי תקפות כל שלוש האפשרויות”.

שטפן היים

המחבר שם את דבריו בפי איתן האזרחי, שאינו אלא שטפן היים עצמו, בתחפושת תנ"כית. „אינטלקטואל הנאלץ לעמוד פנים אל פנים מול הקונפליקטים של תקופתו, המתפתה תחת המגבלות המוצבות על דרך כתיבת האמת”. איתן המקראי היה חכם, שרק שלמה עלה עליו בחכמתו, ומשורר שעל שמו נקרא מזמור תהלים פ"ט. דמות כזאת מתאימה אישוא לתפקיד, שנועד לה בסאטירה: מזכיר הוועדה הממלכתית להכנת „הדות האחד והיחיד, האמיתי, המוסמך, ההיסטורי מבחינה היסטורית והמאושר רשמית על אודות העליה המופלאה... של דוד בן ישי”. כתב מינוי זה, השוזר במקומו עורך בראש הסיפור, מתמצת את עיקר הביקורת על הטוטאליטריות, הבונה את „האמת” הרשמית על הכל, ורודפת עד חרמה בעלי דעה אחרת. שלטון עריץ, צבוע ואינטרסנטי זה מוצג על ידי המלך שלמה, המבקש לבסס את זכותו לכס המלכות, על ידי „ביוגרפי רוח” על אביו, שיצדיק את עלילותיו של אביו ואת הלגיטימיות של ירושתו. סאטירולוגיה של העדויות והמסמכים וכן היסטוריה רשמית „מסעפ” הן הופעות ידועות ומוכרות במשטרים מסויימים. אף בוחרתם של חברי הוועדה מרבנות בעד עצמה, שכן אלה הם מקורבי המלך ועושי דברו, ביניהם בניה בן יהוידע, אשר על הצבא, תפקידו לחסל כל יריב, מתנגד או חשוד, העלול לסכן את השליט.

נבצר מאיתן לסרב לצו המלך והוא נאלץ לקבל על עצמו תפקיד מאוס ומסוכן גם יחד. בנסיבות כאלה הופך הוא לדמות טרגית: אינטלקטואל „אנוס” ששאיפתו הטבעית לגילוי האמת, ליושר וחופש הביטוי, נבלמת על ידי לחץ ואיום מבחוץ. מה גם שהוא איש משפחה, וחייו וחיי יקיריו תלויים בחסדי העריץ. כך, למשל, נלקחת פילגשו הצעירה והאהובה להרמון שלמה, ואין בידו למנוע עוול זה.

כמו ב„אחשוורוש”, שבו מוצג צמד של ניגודים: היהודי הנודד ולציבור השטן, כך גם בסאטירה שלפנינו. ניגודו של איתן הוא אבנהוס־המצרי, ראש סריסי המלך. המצרי הוא אותו טיפוס של אינטלקטואל, המשלים עם סדרי העולם הנגומים ואינו מנסה כלל לשנותם. למען נוחיותו, רווחתו הפרטית ובטחונו, מוכן הוא לשרת כל משטר וכל שליט. לעומת זאת איתן מבלה את כוחותיו בשאיפתו הנואשת לגשר על הפער בין הרצוי והמצוי. אבנהוס דבק בחכמת חיים ציניות, שעל פיה דברי נביאים וחכמים הם מעולם רוחני, שאינו קיים במציאות. בעולם הגשמי קיימים חוקים אחרים, שאין מדברים עליהם ואין הם כתובים בשום מקום, אבל הכל נאלצים לציית להם. מכאן עצתו המעשית: „מוטב לך שתסתום את מחשבתך איתן. הסירוס מכאיב רק פעם אחת, ואחר כך תרגיש הרבה יותר טוב: שלווה, כמעט אושר”.

כמובן, דוחה איתן עצה ידידותית זו ומעדיף לחיות אידאות, שחרב פיפיות של המשטר תלויה מעל לראשו ולא אינטלקטואל מסורס, המשרת משטר זה. אמנם אין הוא גיבור עד כדי מרד גלוי, אבל נחוש הוא בהחלטתו להשאיר ספר כלשהו ולא גם בין השיטין. „עם קצת מזל אוכל להגניב ל'רוח המלך דוד' מלה פה ושורה שם, למען יוכלו הדורות הבאים להבין מה באמת התרחש באותם ימים”. האין זו שיטה, שסופרים אנוסים השתמשו בה בכל הימים?

לפי כללי־משחק אלה מנתח איתן־היים את הטקסט המקראי והופך אותו מצד אל צד, כפי שהמטכם בכך, כדי לראות את התפרים הנסתרים. הוא מתחקה אחרי דוד, מעין מהדורה חדשה של „הוי על המת”. כידוע, דוד, אחד הגיבורים הראשיים של התנ"ך, זכה לביוגרפיה מלאה, הכוללת כל שלבי חייו: נער רועה צאן אביו בשרמות בית לחם, קצין מצטיין וחתן המלך, ראש בנעיית שודדים, גולה בארץ אויב, שליט תקיף וחכם ולבסוף זקן יגע ושבע מרורים, שאבד טעם חייו. אמנם בגירסה „המצונזרת” של ספר דברי הימים, ניכר כבר נסיון הטשטוש. דוד מצטייר בספר זה כדמות חיובית של צדיק, עד שקשה להבין כיצד „צדיק” פתאום בנו הצעיר, שלמה יירש את המלוכה. בדורות המאוחרים הפך המלך הלוחם לצדיק גמור, פייטן נעלה, נעים זמירות ישראל. אולם הביוגרפיה המקורית (שמואל א' – מלכים א') אינה מטשטשת ואינה „מסייעת” עובדות בלתי־מלבבות. על פי גירסה זו דוד הוא אדם מורכב ורב־סתירות ולא דמות „שטוחה”, חד־ממדית. כולו פקעת ניגודים: בעל יצרים עזים וחשבון קר ומפוקח, לוחם קשה ואיש־מעשה ואמן, ראציונלי ומאמין. אין זה מן הדברים הקלים להתמודד עם ריקון מופת זה.

להערכתו של היים, השלים דוד את המהפכה של גיבוש שבטים נודדים לעם ולמדינה. אולם הטקסט המקראי הושה במגמה להקנות לגיטימיות לשלמה ויורשיו. כדי להוכיח תיזה זו מצביע היים על הסתירות שבסיפור, כמו למשל שתי גירסאות של המפגש הראשון בין שאול ודוד. לאמיתו של דבר אסף הסופר המקראי את המסורות, שרווחו בעם ועלינו להיות אסירי תודה על שכלל את כולן. וכי היינו מסכימים לוותר על אחד משני הסיפורים היפהפיים האלה על קינות דוד, מעיד המחבר, שהפייטן המלכותי נהג לבכות את האנשים, שמותם הועיל לקדם את הקאריירה שלו. ברוח זו מעביר היים תחת שבט הסאטירה את המכסם כולו.

על תפיסתו זו של המחבר ניתן לחלוק מבחינה עקרונית. אמנם מותר לפרש את התנ"ך, כל אדם לפי השקפתו ולפי נטיית רוחו; מותר גם להציגו בראי של סאטירה. אולם סאטירה קולעת אל המטרה, כשהמשל והנמשל עולים בקנה אחד. ישראל הקדומה לא היתה „מופת” של מדינה טוטאליטרית, דוד לא היה סטאלין קדמון. מי היה מעז להשמיע באוזני סטאלין את משל כבשת הרש? או למחות בו כמו אבשלום בדוד אביו. מלך אבסולוטי, שחמד את כרמו או את אשתו של אחד מנתיניו, לא נזקק לאמצעים דראסטיים, כמו רצח. מבוקשו ניתן לו בלי התנגדות. תקופת מלוכה אבסולוטית קרובה לנו בזמן ושייכת להיסטוריה מודרנית. באותה מידה אין זה קולע להעביר לימי דוד ושלמה את אוירת הפחד והשחיתות, שבה מודים חפים מפשע בכל האשמות המיוחסות להם, אף כי נבון שגם אז חוסלו המתנגדים על ידי השלטון. בישראל הקדומה לא היה פולחנם או שתנות הפשיע, שהומשבו בתקופה מאוחרת, אבל הנביאים היו „כלבי שמירה” של החוק והצדק. המלך לא היה מעל לחוק.

אולם הסיפור אינו סאטירה בלבד ורב בו היסוד הלירי. יש שהמחבר שכח, שהוא כותב על שטפן היים, אינטלקטואל הלוחם על חירות הרוח, בסר הדמוקרטיה העממית. יש שהוא נסחף בקסם הסיפור המקראי לשמה, ומעלה שירה של המיתוס שעליה הוא מתרפק בחיבה. לצורך חקירתו נפגש איתן עם אלה, שמילאו תפקיד בחיי דוד, או מתפש העדות בכתב, כמו הכתובות הנביא נתן, רשימותיו של אחיתופל, תיקי מכתבים ועוד. הוא „מראיין” את מיכל בת שאול הזקנה, ומעלה זכר אהבתה לאלוף נעוריה; את המלכה האם בת שבע; את תמר בת דוד, השותה כמוסר להולירות ובן דמויות אחרות. בדרך זו מחייה המחבר את גיבורי התנ"ך וגיבורותיו, בנופם הטבעי, ומקרב אותם לתפיסה מודרנית, בשפע הבזקת דמיון הפורה.

לכאורה אין סיפור עצוב זה עשוי לשעשע, אבל בכשרונו הרב יוצק המחבר את הנושא הטראגי בתבנית קומית. האפקט נוצר הן על ידי סיטואציות קומיות והן על ידי הלשון המגוונת. כך למשל מתלונן איתן על ששירי האהבה שלו ללילית פילגשו פורסמו כ„שיר השירים אשר לשלמה”, כדי לפאר את שם המלך. אף הלשון היא שעטנז מבודח של לשון יומיומית מודרנית וחזקי פסוקי התנ"ך. הלשון המודרנית נעה מנוסח רשמי, כמו „ארגונים נכבדים” בפתיחות ישיבות הוועדה ועד סלנג. המבודח ביותר הוא עירוב בין הסגנונות. „הבאמת נגלה אליך אלוהים, או שמא בלוף בילפתביל” באותה צורה יצוקים מושגים מודרניים לתוך הווי קדום. איתן עובר ליד „אתר בנייה” של המקדש. בת שבע ובעלה מתגוררים ב„שיכון צבא הקבע”, סמוך לארמון המלך. איתן ובני משפחתו גרים בסוויטה מלכת שבא, מס' 54. ואלה דוגמאות מעטות.

הסאטירה משעשעת בלהטוטיה הבורלסקיים, אבל נותנת חומר למחשבה רצינית, אפילו חולקים אנו על אחדות מקביעות של המחבר. כמספר קוראי התנ"ך האוהבים, כן מספר מפרשיו.

התרגום העברי כאילו מחזיר את היצירה ללשונה המקורית.

חרדה אילמת

מאת טליה רפפורט

שושי סייבר יקותיאל, גלריה קלישר, רחוב קלישר 5, ת"א.

לפני שנה, הזכירה לי תערוכתה של שושי סייבר־יקותיאל את המיצבים של צבי גולדשטיין, שכללו שורות של תרשי מתכת דמויי רמקולים, אך בכך מסתיים הדמיון. קיימת כאן אמנם הקבלה חלקית באמצעים (אובייקטים כמו־שימושיים עשויים ברזל, שצורותיהם פשוטות והם ערוכים בסדר מופתי ונוקשה), אך התכנים והרעיונות שהם נושאים שונים לחלוטין. אצל גולדשטיין היה מסר פוליטי־אידיאולוגי לא־אישי וקריר ואילו הפסלים או המיצבים של שושי סייבר־יקותיאל משדרים, אם גם ללא קול, חויה רגשית כבדה וקשה. היא מנסה, אמנם, להעביר אותה בתהליכי עיקור וניכור שמסתגים אותה, אך החרדה נושבת כאן מכל עבר, גם אם היא אילמת.

לא תמיד האלמנטים המופיעים בעבודות האלה הם חד־משמעיים ולעיתים הם פועלים על מספר אסוציאציות מקבילות: שורות של אובייקטים שהם ספק זרקורים ספק רמקולים, מבנים דמויי מגדלי שמירה, משטחי ברזל מוגבהים דמויי מיטות, מין אמבט או אגן טבילה, מבנה מצופה אריחי חרסינה לבנים שמזכיר קבר, מזבח או מתקן לטיהור מתים ועוד. הכל מבוצע בקפדנות ועשוי בצבעי שחור־לבן האפור מתכתי כהה. החלקים השונים מחוברים אלה לאלה או אל הקירות בהרבה כבלי ברזל מתוחים, והתורמים אף הם לתחושת הלחץ.

בעבר הציגה שושי סייבר יקותיאל דגמים קטנים של פסלים כאלה (בגלריית הקיבוץ, למשל) והיתה לי הרגשה שבקנה־מידה גדול הם יצברו הרבה יותר כוח. התערוכה הזו מוכיחה זאת היטב והיא משרה אוירה קודרת ומאיימת אך מרשימה.

שושי סייבר יקותיאל (גלריה „קלישר 5”)

נוכח המכלול דמוי התפאורה הזה אפשר, לרגע, לצפות שתיכף יופיעו בין המיתקנים המוזרים האלה (העשויים על־פי ממדי אדם) שחקנים בבגדי אסירים שיעלו מחזה מלא כאב, סבל ומוות, הקשור למחנות השמדה ואולי אף לשואה, אך ההצגה בעצם מיותרת. תמצית המחזה מצויה במבנים עצמם ואין צורך בשורות טקסט, בתנועות גוף או בהתרחשות עלילתית כדי שהמסר יעבור. האיפוק ושיווי המשקל בין המטען האקספרסיבי לבין העיצוב הקונסטרוקטיביסטי־מינימליסטי (ויש כאן סממנים משני סגנונות אלו) עובר היטב.

עם זאת, יש לי הרגשה שהנושא של שושי סייבר יקותיאל (שהיא עוסקת בו כבר מספר שנים), או מוטב לומר, האופן שבו היא מטפלת בו, הגיע למיצוי. תערוכת היחיד הזו סיפקה את ההזדמנות לממש את הדברים (שהיו עד כה ברישומים ובפסלים קטנים) בקנה־מידה גדול, אפילו סביבתי, ועתה קיימת סכנה מסויימת של אספקת עיצובים נוספים, לא פחות נקיים ומושלמים, לאותו סיפור. לא צריך, כמובן, להחליף לגמרי את הסיפור, אם זה הסיפור האמיתי בשבילה, שהרי יש אמנים מצויינים שעוסקים כל חייהם באותו סיפור והוא אפילו אינו חייב להיות גדול ודרמטי, אבל צריך אולי להתחיל להרחיב את הוואריאציות על הסיפור הזה. במלים אחרות, נראה לי שהזרקורים ומיתקני הטיהור כבר עשו את שלהם וכי גלגול נוסף שלהם יהיה בגדר חזרה מיותרת. התערוכה הזו הוכיחה כוח הבעה אינטנסיבי ויכולת ביצוע משכנעת. המבחן הבא יהיה להפעילם שוב באותה עוצמה מבלי לחזור את אותם המרכיבים למערכת ששונה רק בפרטים או בצורת הארגון שלהם.

מינימליזם מרוכב

אהרן גלוסקא, גלריה גורדון, רחוב בן־יהודה 95, ת"א.

אהרן גלוסקא, אמן שחי בניו־יורק ולא הירבה להציג בארץ, מציג עתה בגלריה גורדון שורת עבודות, שמעלות במידה מסויימת בזכרון את המגמה המינימליסטית של שנות ה־70.

נזכרתי, לדוגמא, בעבודות של בני אפרת מן השנים ההן ואהרן גלוסקא לא התגבר לאסוציאציה הזו, אף שעבודותיו של בני אפרת ראו היו יותר שכלתניות בגישתן ואילו גלוסקא מרבה על שילוב של מוח ורגש או רגישות. מה שמשותף היא הנטיה להתמצינות ולצורות גיאומטריות, אך אצל גלוסקא יש במיחברים ההנדסיים סטיות מן הזווטה והדיוק והם גם עטופים בעיבודים חומריים עדינים, בשכבות חצי שקופות כעין צעיפים אפרוריים ובטיפולי פני שטח מגוונים, שיוצרים מעין משחקי אור־צל מרומזים. אלו הן עבודות על נייר בשחור־לבן, חלקן קטנות מאד ואחרות בינוניות, והן עשויות בגירי פסטל, צבע שמן, אבקת כסף ועפרון. יש בהן אפקטים יפים של גוונים אפורים עמומים או מבריקים, שמושגים על־ידי שפשוף הצבע בברזלית או על־ידי תוספת אבקת כסף.

גלוסקא מפעיל בעבודות משחקים דקים של קו לא־רקו, שנוצר רק על־ידי חיתוך הנייר בסכין, נעלם כמעט בתוך צבע שחור חוזר ומבצבץ במקום אחר. קוי חיתוך כאלה פועלים לצד שרטוטים מגורדים, משטחי צבע סמיך ואטום, קווקוו חיוורים ותרפיקים וכתמיות אמורפיות.

בסדרה אחת של שש עבודות נפרש לעינינו תהליך של התפתחות מדף בהיר וכמעט ריק עד לעבודה כהה, עמוסה ומורכבת יותר. בשלב הראשון מופיע רק קו עפרון חופשי וקשתי על־גבי מלבן אפקי אור בהיר ובכל אחד מן השלבים הבאים נוסף אלמנט אחד עד שבדף האחרון מתגלים כל שלבי הביניים דרך מסך כסוף המכסה כמעט הכל. מן הצמצום האוורירי עד לתוצאה חומרית ועשירה יותר.

ביחס לאופנות הפוסט־מודרניסטיות זוהי, אולי, תערוכה מינורית ומיושנת מעט ברוחה, אך היא מוכיחה רגישות ומיומנות. אם תורות הפוסט־מודרניזם מתירות לחזור לכל שלבי העבר, אז למה לא ליהנות שוב גם מלחישות צנועות ולא רק מזעקות רמות?

מוכר וסימפטי

יהודית פומרנץ, גלריה „מימד”, רחוב פינסקר 27, ת"א.

יהודית פומרנץ מציגה שורת ציורים אחידי פורמאט בעלי צבעוניות אפרורית, מהולה ורב־שכבתית, שמתוכה מתגלים פה ושם כתמי צבע עז יותר.

הציורים עוסקים בנושאי יסוד פשוטים, אפילו ילדותיים: עץ, בית, שולחן וכסא, שמש או מנורה. גם הסגנון ילדותי־נאיבי והציור מתבטא, בין השאר, בצורות תמציתיות וסכמטיות ובמעוותות פרספקטיבה מן הסוג המצוי בציורי ילדים, כמו, למשל, זווית הראיה שאינה אחידה ועקבית כך שמישטח שולחן נראה ממבט־על, ואילו הכסא נראה ממבט חזיתי. הפריטים השונים נראים לעיתים כאילו הם צפים בחלל הציורי והתחושה הכללית היא לא של התייחסות למציאות חיצונית ממשית, אלא של יצירת מציאות אסתטית עצמאית של הציור, שיש בה קטעי מופשט יפים וטיפולים מעודנים.

הציורים נעימים לעין ואני בטוחה שהרבה אנשים היו נהנים לחיות איתם בבית. התערוכה אמנם סימפטית מאוד, אך לפעמים היה נדמה לי שכבר ראיתי אותה פעם.

יהודית פומרנץ (גלריה „מימד”)

ספרות ואידיאולוגיה בשנות השלושים

ספרה של ד"ר נורית גרץ, „ספרות ואידיאולוגיה בארץ ישראל בשנות השלושים” (הוצאת האוניברסיטה הפתוחה) עוסק ביחסים בין הספרות והאידיאולוגיה בשנות השלושים, בארץ ישראל.

הספר מנסה לתאר את הרבגוניות ואת האיכות הספרותית של היצירות שהתפרסמו בתקופה זו (בין השאר יצירות של סופרים מרכזיים כחיים הזז, ס. יזהר, נתן אלתרמן, לאה גולדברג, ושל סופרים פחות מרכזיים וידועים כמנשה לוין, יעקב הורוביץ, יהודה יערי, יוסף חגני, יהושע רבינוב, אסתר ראב, ועוד). הספר בוחן יצירות אלה ביחסיהן זו עם זו, ומנסה לעקוב אחר הקשרים המורכבים שקיימו עם יצירות של זמנים אחרים ושל מקומות אחרים (בין השאר, יצירות של ברנר, גנסין, שופמן, יצירות של האקספרסיוניזם והסוריאליזם האירופי ועוד).

מעבר לתיאור הספרותי נעשה בספר ניסיון לבנות את הרקע החברתי והאידיאולוגי שבתוכו נכתבו היצירות הללו – לנתח את האידיאולוגיות ואת המאבקים הפוליטיים של התקופה, לעמוד על אופי כתבי־העת הספרותיים והחבורות הספרותיות, לבדוק את אופי ציבור הקוראים, את בסיסיה הכלכליים של הספרות וכו'. אחרי המיפוי המלא של האווירה הפוליטית, החברתית והספרותית של התקופה, מנסה הספר לעמוד על האופן שבו נענו היצירות לצווים האידיאולוגיים של התקופה, ולבדוק את האופן שבו התמודדו עם הצווים הללו ונאבקו בהם.

את הספר מלווה מקראה ובה רואים אור, לראשונה, כתבים של למדן, הזז, שלונסקי, פיכמן, וכן קטעים מיומנו של ישראל זמורה. כמו כן מתפרסמים במקראה סיפורים של הזז, יזהר ואחרים, שלא כונסו עד כה, ובספר מאמרים רבים מכתבי־העת של התקופה, המשקפים את הדיונים הספרותיים הערים של שנות השלושים בארץ ישראל.

„תרבות וחברה בארץ ישראל”

בעקבות כנס שנערך מטעם האוניברסיטה הפתוחה ראה אור הספר „נקודות־תצפית: תרבות וחברה בארץ ישראל” בעריכת ד"ר נורית גרץ (הוצאת האוניברסיטה הפתוחה). הספר מנסה לפתוח פתח לדיון סינכרוני בכל תחומי התרבות בארץ ישראל, לגלות תהליכים מקבילים שהתרחשו בהיסטוריה, בספרות, באמנות, ובפוליטיקה, ולהאיר מנקודות־תצפית שונות את ההיסטוריה האחת, המורכבת של הישוב היהודי בארץ ישראל.

מאמריהם של פרופ' משה ליסק, פרופ' בנימין נויברגר ופרופ' שלום רייכמן עוסקים באידיאולוגיות של החברה הישראלית; [illegible] פרופ' נורית גוברין, פרופ' מנחם ברינקר, פרופ' גרשון שקד וד"ר זיוה שביר בודקים יצירות ספרות בהקשריהן התרבותיים והחברתיים (א.ד. גורדון, ברנר, עגנון וא.ב. יהושע) ואליק „מישורי”, פרופ' יהואש הירשברג וד"ר אברהם עוז מתארים תופעות באמנות בארץ ישראל.

הספר נפתח במאמרו של פרופ' בנימין הרשב: „תחייתה של ארץ ישראל והמהפכה היהודית המודרנית: הרהורים על תמונת מצב”. פרופ' הרשב מתאר ארבעה פתרונות שהצמיחה שלילת הקיום היהודי בגולה: הסוציאליזם היהודי, האוטונומיה, ההגירה והציונות. ארבעת הפתרונות הללו צמחו, לדברי הכותב, מתוך אותה תסיסה והנחו אותם רעיונות דומים, סיסמאות דומות ודרכי פעולה דומות. ההנחה היא שהגיעה העת לחקור גם את הפתרונות שכשלו (עם השואה וההתבוללות, בעיקר), ולא רק את האפשרות האחת, ששרדה – האפשרות הציונית.

מאמרו של פרופ' איתמר אבן זהר, „תהליכי מבע והתערבות בהיווצרות התרבות העברית הילידית” הוא מעין אנטיתיזה למאמרו של פרופ' הרשב. הוא מתאר את תהליך התהוותה המוצלחת של התרבות העברית החדשה בארץ ישראל, שצמחה כהמשך של התרבות היהודית המזרח־אירופית, תוך מגע עם תרבויות אירופיות קודמות.

את הספר חותמים „הדים מדיון פתוח”: משה שמיר ואריה זקס.

פרסי אקו"ם

טקס חלוקת פרסי האגודה אקו"ם לשנת תשמ"ח יתקיים ביום רביעי, א' בחשון (12.10) בשעה 18.00 ב„בית הסופר” ע"ש טשרניחובסקי רח' קפלן ת"א.

אותות הוקרה על פעילות רבת שנים בחוזי היצירה בישראל יוענקו ללוין קיפניס, מרים ברנשטיין־כהן ויוסף [illegible].

פרסי אקו"ם „בעילום שם” יוענקו בספרות לחות נצר על קובץ שירים „בוקר אפריל” ולניצה פלד על קובץ שירים „בילות יוזה” ובמוסיקה לגיורא שוסט על יצירתו „מסיפור” לכלי נשיפה.

פרסי אקו"ם לעידוד פרסום היצירה יוענקו בספרות לצבי עצבן על קובץ שירים „תחליף”, לעליזה גרינברג על קובץ שירים „אשמורת שלישית” ולרמי דיצני על קובץ „שירים מחדר האמבטיה”, ובמוסיקה למאיר מינדל על יצירתו „עירי” למקהלה.

פרס המוטבים על מפעל חיים או הישג מיוחד ביצירה יוענק בספרות לק.א. ברתיני ובמוסיקה לבן ציון אורגד.

אות אקו"ם בעד ביצוע, הפצה וקידום יצירות ישראליות יוענק במוסיקה למירה זכאי, ובספרות להוצאת „תרמיל” ועורכה ישראל הר.

חזרה אל העיקר

(המשך מהעמוד הקודם)

רדשמטיים. (מה שגרשון שקד מכנה בהנאה רבה „סיפורת בעלת תחתית כפולה”), המעמידים לפני הקורא תביעות פיענוח מעניינות: בתוך רצף אירועים מפורטים עד דוק, נבנית הלכה בסיפור האפיזי לקבץ משמעות נוספת, סמויה ומרכזית. ואכן, ברוב הסיפורים „זה פועל” להפליא. הואיל, „לכתוב שלפנינו הישג סיפורתי כלשהו, והיד מסרבת. ההסתייגויות הן קודם כל מן הנוסח, מן העיצוב הבארוקי של המנבה: משפט יסודי מאוד בתוכו רופס, חסר חוט שידרה, חסר מהות מוגדרת: ה„נוסח החדש” של יהדות הגרל האמביוולנטי ודיקאציה של נוסח באשביס זינגר במודע, ללא יכולת העיצוב הפלאסטית, ללא היכולת ללבר את הרבר השפיני והרבר הדיבוני של הסיפור לכלל סיכום מסקני, מפתיע ומעניין כבאשביס את המכים שבסיפורה. הנוסח של יהדות הגרל מעוסטט מיסודה, העיצוב הדיבוני של הסיפור האפיזי לקובץ איננו בהיר, ולא מפני שמכלול הפרטים הקטנים הוא מטרפל־כל, אלא משום שהתבנית המיקרוסטרוקטורלית האופיינית להגרל היא חסרת צורה ומהות, עד שניתן לשבצה ללא כל צרימות גלויות לעין בתוך הקשר ספרותי ערכי ובתוך הקשר פחות בלא שניווכח בהבדל. רפיסות העיצוב של פרודות המיקרוטקסט גורמת לשרירותיות עוטה של המבנה הסיפורי: כך, למשל, לא ברור מדוע סיטואציה סיפורתית אחת מסויימת אמורה להשתרע על פני שלושים עמודים, ואילו סיטואציה סיפורתית אחרת מסתפקת בשני עמודים והנה הקורא העד הדף הען יגלה שאין כל קשר בין מורכבות הסיפור (הגלוי והסמוי כאחד) לבין היקף הטקסט המעצב אותה. אין שום עקרון מארגן במובן הקלאסי הבסיסי ביותר. התחושה היא, שיותר משיהודית הגרל מתמקדת בסיפור, היא מתמכרת לתאוות הכתיבה הספרותית כשלעצמה. היכן הלוך קו הגבול בין המשפט הרגיש לבין האבחנה הריקה מן הריקות התשובה היא בתוכן השירה הבארוקי, בעוצמתו של המשפט הבודד, בחורות הפוקס. וכאן הלא קבור הכלב – חוש שירה בארוקי, עוצמה של משפט בודד, חרות הפוקס, מכל המרכיבים האלה מנוע הנוסח של יהדות הגרל לחלוטין. הגדר מזה בסיפורים רבים מתחולפת האינטרטדרטיזציה, המבט המתכבע פנימה כדי להציג הוויה, ההתבוננות המאגיבה, באקספרסיוניזם. יהדות הגרל פועלת בקירבה מסוכנת (ומודעת) להתמודדות הבאאבולי המעצמתי, וככל שהענין מאוד ומודע, הקירבה גדולה מדי ומסוכנת מדי. אין בהסתייגות זו כדי להפחית בכוחה זה המושגים באים הגלומים לפתוח בבמה מסיפורי הקובץ, ולשלחת סיפור קצר אחד הוא כבוונית מעט המחזיק את המרובה, ואף־על־פי־כן, יש מקום להבלטת מלוא ההסתייגויות וחששות דווקא משום הנטייה האופנתית שאנו עדים לה בימים אלה, לגלות מחדש את יהדות הגרל ולהכתירה בכל כתרי החידוש והאפשריות.

(המאמר שני בהירות)

דפדוף ראשון
ספרים חדשים

שירה

אשמתו של נוח

תמיד באור הגם באהבה תמיד / מאת מירה מיכאבי־ריאקי / 30 ע'.

ספרה האחרון של „מירה, שלא זכתה” מוגדר כספר שירים לילדים ולילדות מתב גרים, אבל דומה שהוא פורץ את מחסום הגילים. יעיד למשל השיר „בעיניים של יואלי”: „נוח ידע לדאוג לחיות/לכן הוא בנה לזן תיבה / והציל בה זוגות מכל מיני חיה, / כשהארץ רעשה במבול מים רבים. / נוח ידע לדאוג לחברים, / לכן הוא פינה חדרים בתיבה, / ולחם שמור לבאים לגור בתוכה, / כשביתם חרב במבול מים רבים. / נוח ידע לדאוג להאמין/לכן הוא ספר ארבעים ושקיעות וזריחות חמה/ ושלח עורב, ושלח יונה שמבאה עלה / כי עבר חלף מבול מים רבים./אבל לדינוזאורים – נוח לא שמר מקום בתיבה. / ובעולם כולו לא נשאר גם דינוזאור אחד. / וזו אשמתו של נוח”.

היסטוריה

המאורעות פלוס

צבא המדינה בדרך / עורך אורנה מקובי־קפלנ והאמנת שירן / משרד הבטחון – ההוצאה לאור / 216 ע'.

אסופת מאמרים המוקדשת לפרקים בתולדותיו של כוח המגן העברי והנכללת במפעלים לזכרו של ישראל גלילי. בראשה מאמר משל גלילי עצמו „על המאבק ומשמעותו”. בהמשך באים 15 מאמרים (3 משל יוסי אבידר, 2 משל אורי ברנר, 2 משל מוניה מרדור, והיתר משל גבריאל שפר, אלחנן אורן, שלמה נוד, יובל ארנון־אוחנה, צבי אלפלג, גרשון ריבלין, דוד ניב ויהודה ואלך). שבעה מאמרים מוקדשים להיבטים שונים של מאורעות 1936–1939. מאמרים אחרים מוקדשים להדרכה ב„הגנה”, שנותיה הראשונות של הפלמ"ח, התפתחות האצ"ל והלח"י, לכוחות הגואליים ולרכש. הספר יוצא ביוזמה משותפת של הגליל ושל המרכז לתולדות כוח המגן ע"ש גלילי.

אסופות

הסמל והמסומל

מחקרי ירושלים במחשבת ישראל (כרך ה') / העורך יוסף דן / מאגנס / 485 ע'.

כרך הנושא את הכותרת תשמ"ד היוצא ביוזמה משותפת לכמה גורמים באוניברסיטה העברית ובכללם המרכז לחקר הקבלה ע"ש גרשם שלום. כתובו שנים־עשר מאמרים. בכלל זה, למשל: „סתרי תורתו של מורה הנבוכים: הפרשנות בדורותיו ובדורותינו” (מאת אביעזר רביצקי), „לבירור מושג השטן במורה הנבוכים: דיונים שונים של השטן” (מאת אברהם מאיר), „כתבים חדשים בקבלה שבתאית מחוגו של ר' יהונתן אייבשיץ” (מאת יהודה ליבס), וכן „מן הסמל אל המסומל: להבנת 'עשרה מאמרים בלתי־היסטוריים על הקבלה' לגרשם שלום” (מאת יוסף דן). בסוף הספר תקצירים באנגלית.

אמנות

תפיסה טוטאלית

בתיה לישנסקי / עורכת ההוצאה לדפוס אריאלה אפשטיין / משרד הבטחון – ההוצאה לאור / 253 ע'.

בתיה לישנסקי נולדה בראשית המאה הזאת ורוב שנותיה, עד עצם היום הזה, עבדו עליה בפיסול. הישגיה זכתה בשורה של פרסים ובכללם פרס ישראל ל־1986. „בתפיסתה הטוטאלית, הנובעת מויתור על פרטים”, אומרת מרים אור בפתח הספר הזה, „תרמה בתיה לישנסקי לאוצר האשליה ולהשגת המשכיות חורימה. הזדהותה המתוללת עם נושא היצירה היא גורם חשוב לביטול הריחוק הפסיכולוגי שבין הצופה לבין הפסל הניצב מולו. נאמנותה לחומר בהרגשת חשיבותו, על כל המשתמע מכך, מורגשת היטב על פני כל חלק וחלק של משטח הפסלים”. את כל אלה מזמן הקורא לבחון מתוך עיון בתמונות של 213 פסלים (ובכלל זה תרישי אנדרטאות שהוקמו במקומות שונים בארץ, הנודעת בינהן היא, כמובן, זו הניצבת ביער חולדה) ודיוקנים (במתכונתם של אבות תנועת העבודה). בין הרשים הסברים על עבודותיה של הפסלת ועל האישים שהונצחו בהן. פורמאט אלבומי.

מדריכים

לא כאוסף

לקסיקון פוליטי של העולם הערבי / מאת יעקב שמעוני / כתר והוצאת הירושלמי / 434 ע'.

היה, כזכור, „לקסיקון פוליטי של המזרח התיכון במאה ה־20” שיצא לפני שנים בעריכתם של שמעוני ולוין. זה בסיס הלקסיקון הנוכחי, שהופרדו ממנו כל הערכים היהודיים לפוליטיקה הישראלית והצגו מקום עסקי טורקיה, איראן וקפריסין. בעליו מעיד בו ש„הוא סוקר את המאה ה־20 עד לאמצע שנות ה־80, אך הוא עושה זאת מנקודת המבט של אנשים החיים כיום”, ש„אינה אוסף, קומפילציה, של עבודות ותמונים חד־משמעיים בלבד” אלא יש בו גם „מסות פוליטיות־היסטוריות” (למשל, בנוגע לניתוח הלאומיות הערבית והפאן־ערביות), וכן – „השתדלתי לתת תמונה מדויקת ואובייקטיבית ככל האפשר”. לקורא מוצגים איפוא כ־600 ערכים שעניינם באישים ומקומות, במוסדות ובארגונים וכן בבעיות, בנושאים ובמושגים. הלקסיקון יצא במקורו באנגלית ונערך במיוחד לצרכיו של הקורא העברי.

פרשיות

מהפכת הקצין

יגאל / מאת ברוך לשם / ספרית מעריב / 190 ע'.

ב־1948 התייצב אלוף־משנה של הצבא הפולני בלשכת הנציג של משטרת ישראל ושמה אל שרותיה כשוטר מן הקצין. ב־3 ביולי 1965 יצא האיש לגמלאות. הוא מעוטר בדרגת ניצב. בין לבין הפיל את ולחותו על עבריני העולם הלבן ועשה בעצם לשם דבר, הוא שם הספר הזה. אמרת יגאל והרי זה הסיפור של ידלין ורבשמן, אברהמזרה וקיכאל צור ועוד כהנה וכהנה. ברוך לשם, מי שכיהן בחלק מן התקופה כעוזרו של שר המשטרה והדובר המשטרה, עיין בתיקים, ריאיין ושאל, והרי בידינו מלוא התיאור על המהפכה שהתחוללה כמעט מבלי משים – ממצב שבו היה אשר ידלין יכול, בקרובו, לשחרר בשיחת טלפון כל עובר שלו שנעצר במשטרה ועד לרגע שבו הדברר במשטרה שעצמו שגם שרים אינם יכולים להושיעו. „את המהומה העיקרית בתוך שורותיה הרגועות והרשנות העקנג של השחיתות התישה”, כותב לשם, „חולל קצין משטרה”. עכשיו מעבר. לנו איך עשה זאת.

תרגום

מות בפאלרמו

מאסטרו דון ג'זואלדו / מאת ג'יובני ורגה / תרגמה מאיטלקית מרים שוסטרמן / מוסד ביאליק / 308 ע'.

בסיציליה של המחצית השנייה למאה הקודמת עוסק האיכר דון ג'זואלדו בצבירת נכסים ומתאמץ להיעזר בהם בטיפוס במעלה הסולם החברתי. לא רק לספס אלא גם להשביע את תשוקת השרידות הקיימת בנפש האדם ולהטביע את חותמו בבנה. אלא שהכל עתיד לעלות בעשן. סופו שהוא מת בבדידות, בדירה נידחת בקצה הארמון של בתו הדוכסית היושבת בפאלרמו והוכר בשקיקה את „האדמות שחלם עליהן בלילה ורכש אותן רגב אחר רגב, יום ליום, כשהוא חוסך לחם מפיו... המחנות, הבתים, האסמים, שבנה בקשיים כה רבים, בקורבנות רבים כל־כך”. והיפלא שתוך כדי כך הוא מכה בחמת־זעם בתרנגולות ובאווזים שבמשק ביתו, כמי שהבין כי רכושו יחלוף מן העולם יחד עמו. ברקע – סיציליה של התקופה. בשולי הספר, אחרית דבר של המתרגמת על ורגה (1840–1922), הסופר המזוהה ביותר עם זרם הספרות הווריסטי (באיטלקית, האמיתי). הספר ראה אור במקורו ב־1889 והמהדורה העברית כלולה בסידרת ספרי מופת מספרות העולם.

هكذا من الاصل

דירות

וילות ובתים

[illegible]

קבלנים מציעים

בתל־השומר וילה דומ 600+ מ"ר בריכה +שיכלולים "נאות" שירן" 03-5743486 (14915) 03-723619

בשכונת־אביב ברמת־אביב ג' בנין מפואר 4, 5 חדרים 153 מ"ר בתוספת מרפסת גן ודירות גג מפוארות. מחיר למזומן כולל מ.ע.מ. ק"ג דרום מערב ש"ח 375,000 (דולר 234,500) "אפריקה ישראל להשקעות" 03-650281 (16177)

בצפון־תל־אביב בלב רמת־אביב בנין כוכב מפואר 4, 5 חדרים עם אפשרות למרפסות גן ודירות גג מפוארות. מחיר למזומן כולל מע"מ ל־4 חדרים 125 מ"ר, ק"ב 315,000 ש"ח (197,000 דולר) רחוב אינשטיין. א'־ה': 19.00-17.00 שבת: 14.00-10.00 "אפריקה־ישראל להשקעות" 03-650281 (16172)

בהזדמנות: בלב ת"א בנין בשלמות, דירות מגוונות, דירות מגונות. 03-321746 03-658826 (12529)

בכפר־סבא בכרמל 32, 5 מפוארים+ מרפסת פתוחה "מירצקי" 03-413501 (12003) 052-952346

בר"גו בתלגנים וילה יוקרתית +בל התוספות סטנדרט גבוה אפשרות לשתי יחידות משפחות "אנגלו־סכסון" (11860) 03-738121

בהרצליה, "גל־ים" רובינשטיין עצמון שלב ב' בפרוייקט התאומים היוקרתי דירות מיוחדות +5 דירות קוטג' 052-552632 (7814) 052-552863

בני־צבי בית מפואר בשטח בנוי 350 מ"ר כולל 29 דונם בעבודה (11053) 08-406229

באזור הבימה בבנין חדש ומפואר דירות גג 5 חדרים ו־3 חדרים, נוף לים+ מעלית וחניה. 03-449614 "מגון" (19688)

דירות למכירה

[illegible]

קבלנים מציעים

בני־ברק, קוטג' מיידי, 85,000$, תנאים טובים, משכנתא 50,000$ (25573) 03-9644980

בנוה־אביבים, דירות 4 חדרים+ מירב השיכלולים, קבלן בירנבוים, ה'באייר 24, 03-262894 03-259689 (12385)

מגדלי דוד ברמת־גן פרוייקט מפואר ברח' בן־גוריון (מודיעין) ליד רח' ז'בוטינסקי דירות מרווחות 4, 5 חדרים ודירות גג (דופלקס) 260 מ"ר במבצע נותרו 2 דירות במחיר התחל מ־ 156,000 ש"ח ($95,000) +מע"מ ערבות בנקאית מלאה אפשרות למשכנתאות [illegible] מגדלי דוד ר"ג משרדי מכירות בלעדיים אנגלו־סכסון [illegible] ביאליק 32 ברמת־גן במוצאי שבת 8.10 בין השעות 21.00-18.30 ובימי החול 19.00-10.00 [illegible] 03-730080 ברמת־גן: 03-738121-2-3 (10403)

בגבעתיים דו־משפחתי מקסים בהזדמנות (נאות־שירן) (22697) 03-5743486

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

[illegible]

דירות למכירה 2–2½ חדרים

[illegible]

דירות למכירה 3–3½ חדרים

בת"ת בעין־גנים 4 מרווחות +שרותים כפולים חזית (9976) 03-9322185

בצפון השקט 3 מפוארים מטבח אמריקאי מזגנים ק"א ע"ע שדה פינת ארלוזורוב 03-5448380 03-259173 בערב (9327)

דירות למכירה 1–1½ חדרים

[illegible]

ת"א־יפו

[illegible]

שרון

[illegible]

וילות ובתים

לרציניים!! במבשרת ירושלים וילה גדולה ומיוחדת 350,000 דולר 02-344835 בערב (לא בשבת) (10446)

חולון – בת־ים

ש.א.ב בע"מ החלה בבניית דירות 4 חדרים מפוארות: ודירות גג בחולון, בקרית־יוסף 28 ובגבעת־התחמושת 39. פרטים: סוקולוב 64 חולון טלפון 03-886565 (15281)

בחולון בפסגת בן־גוריון בבנייה דירות 3½ חדרים ב־$70,000 "ארמון" טונקי" רוטשילד 32 בת־ים 03-864236 פתוח במוצ"ש (26126)

"בנוף הפארק" קרית בן־גוריון חולון. בבניה: 4, 5, +5 גג. ובפנטהאוז החל מ־$94,000. 03-5524278 03-5523305 גם בשבת (7605)

בבת־ים בתשלומים +משכנתאות, דירות יוקרתיות בבניה ע"י "הפארק" 03-5524159 03-219635 בערב (28844)

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

[illegible]

להשכרה בשכ"ח מיידית בדיזנגוף 137 ליד גורדון קומת קרקע מסחרית, ערובית לכל מטרה, 110 מ"ר, ניתן להשכיר חלק מהשטח, מתאים לחנות, משרדים, מחסן. 10 קווי טלפון. לפנות למר הלל (10738) 03-651155

דירות למכירה 3–3½ חדרים

[illegible]

דירות גג

בהזדמנות משקיף לים 2 משופצת +גג +רשיון להגדלה. 03-658826 (12522)

בבורוקס "לב־רוטשילד" עד רוטשילד 144 ת"א, נותרה למכירה דירה הגג המהודרת המפוארת ביותר. [illegible] 03-5483946 (10111) 03-5406245

בבנינים מבוקשים משגע משקיף לים +בל השיכלולים (25557) 03-5465971

ברמת־גן במקום היפה ביותר דירת גג נוף משגע (נאות־שירן) (22711) 03-5743486

דירות להחלפה

בהרצליה בנוה־אמירים דירות מפוארות 4 חדרים, חדשות 140 מ"ר+ [illegible] "קוראל" 03-288943 03-292616 (20343)

בכפר־סבא, בנחשון, דירות 5 חדרים [illegible] "קוראל" 03-288943 03-292616 (20328)

ביקוש דירות

[illegible]

דירות בשכ"ח

בראשל"צ להשכרה ישירות מהקבלן דירות יוקרה במחיר מבצע 4, 5½, $290 5 $280 [illegible] 03-9659377 (18740) 03-9663714

דירות מרוהטות

[illegible]

דירות בדמי מפתח

[illegible]

חדרים מרוהטים

[illegible]

עסקים

בהזדמנות בלב ת"א בנין בשלמות, דירות מגוונות+ דירות מגונות, 03-321746 03-658826 (12776)

מסעדה במרכז רמת־השרון. למסירה [illegible] 03-230236 (12439) 03-5440540

בתי מלאכה

[illegible]

מחסנים

[illegible]

אולמות

להשכרה בא.ת. הרצליה־פיתוח במגדל היהודים 500 מ"ר ק"ב+ מעליות 4 חניה + טלפונים 08-413734 03-726138 (14416) 03-7524923

חנויות

[illegible]

משרדים

בכפר־סבא במרכז מסחרי בויצמן חנויות למכירה "הצומת" (23236) 052-20533

במרכז ראשל"צ בורשטיין 52 להשכרה חנות מרכזית (21384) 03-9663976

להשכרה ליד נתיבי איילון 300-700 מ"ר משרדים 8 דולר למ"ר "רשף־נכסים" (18570) 03-5742777

להשכרה משרד מהודר בבצלאל [illegible] 03-215594 (16389)

בית־דוד משרדים למכירה ברמת־גן בבנין ז'בוטינסקי [illegible] 03-738121 03-286161 (14670)

למכירה/להשקעה אולמות למשרדים [illegible] (11882) 03-738121

למסירה בשכ"ח [illegible] 03-651155 (5476)

בנייבגרו בהזדמנות 30 דונם לבניית 50 קוטג'ים 03-244154 450,000 (במשרד) 03-658826 (20816)

מפעיל/ת מכונות ייצור מאזור פ"ת. גיל 50-40 משמרות. "קריירה" 03-5449848 (12822)

הצעות עבודה

דרושים צעירים/ות אחרי צבא עד גיל 25 לעבודה במשרה מלאה שכר גבוה תנאים מלאים 661757 מס' מקומות מוגבל. (12320)

"DENTEMP", כח אדם למרפאות שיניים, מציעה עבודה קבועה וזמנית לסייעות ושיננית: 03-232202 (17168)

מבני תעשייה

בר"ג נשים גיל 30 ומעלה לעבודה במשמרות מיום א' (16734) 03-7511942

למשרד שמאים א.אנרגי דרוש שמאי רכב. לקביעת ראיון להתקשר (12015) 03-337570

לגבר ספורט למפעלים בחניה ובקרית-שמונה בוגרי בי"ס מקצועיים במגמת מכונאות (15922) 053-21121

טכנאי שיניים למחלקת תותבות חדשה תנאים טובים (11855) 03-7519320

להבטיחי אודין דרוש צורף זהב לתיקונים ועבודות יד. נסיון של חמש שנים הכרחי טל. 03-228111-3 לאלבוים (2451)

קופאים/ות לרשתות השיווק באזורים רמה"ש רמת-אביב ות"א 03-286111 (9417) 052-953272

בקידים/ות

דרושה כתבנית עברית אנגלית במעבד תמלילים לפנות ללינדה מיום ראשון 03-5611351 (16546)

למפעל ליד הקיסמה דרושה מזכירה בעלת נסיון בעבודה במחשב +נסיון בהנה"ח במוחשבת 03-336365 (16101)

למפעל ליד הקיסמה דרושה מזכירה בעלת נסיון בעבודה במחשב +נסיון בהנה"ח ממוחשבת 03-336365 (16088)

לחברת אי.סי.איי דרושה מזכירה למנהל אגף רכש. הדפסה עברית ואנגלית מעולה על מעבד תמלילים. שליטה בטלקס ובפקס. ידיעת השפה האנגלית על בוריה. נסיון של כ-5 שנים בניהול משרד. נא להתקשר לטלפון 03-332747 (לטגרין) (15933)

מזכירה שכנית לחברה מובילה בחולון. הדפסה עברית/ אנגלית חובה. תנאים טובים 03-5440693 מיום א' (8784)

למשרד עו"ד בת"א דרושה כתבנית למעבד תמלילים לגיר בלבד (אנגלית יתרון). שעות העבודה 8.30-14.00, ימי ו' 8.30-12.00 (15796) 03-249105

פקידה לאחר צבא +בגרות +נסיון במחשב לעבודה מיידית "א.ב.א" 03-451729 (15652)

מזכיר/ה עברית אנגלית. אנגלית ברמה טובה מאוד. גיל 25-22. למשרה מלאה בת"א. 03-5449848 "קריירה" (5381)

מפ"ע/ית בוגר/ת צבא +ידע במחשב. 03-5449848 "קריירה" (5343)

מזכירה מנוסה, הדפסה עברית למשרה מלאה 03-5449848 "קריירה" (12811)

עובדי מחשב

קלדנים/ות מנוסים/ות, לעבודה זמנית במשמרות בנוב"ג. פנו אלינו בהקדם, שכר הולם "מנפאואר" ת"א בן-יהודה 12 א'-ה' 8.00-14.00 (10757) 03-298877

קבוצת מפעלי "גלי" למפעל הנעליים דרושים עובדי ייצור לעבודה במשמרות 03-9631010 (509) לענת

מורים וגננות

עוזרות ומטפלות

טבחים - קונדיטורים

גזירה תפירה

קלדן/ית מנוסה בהזרמת חומר של התנח"ש ל-6 שעות לפחות. אפשרויות קידום מקצועי. פנ/ה אלינו, כדאי לך! "מנפאואר" בן-יהודה 12 ת"א, א'-ה' 03-298877 (8742)

קלדן/ית מנוסה במכונת לטוס לעבודה מיידית. פנ/ה אלינו בהקדם כדאי לך! "מנפאואר" בן-יהודה א'-ה' 14:00-8:00 03-298877 (5602)

הנהלת חשבונות

מנהל/ת חשבונות סוג 2 או 3 שנתיים נסיון לפחות כולל מחשב למשרה מלאה "מנפאואר" ת"א בן-יהודה 12 א'-ה' 8:00-14:00 03-298877 (5668)

טכנאים הנדסאים

ס.ש.גודניס/ות טכנאים/ות למקצועות בוגרי/ות בי"ס מקצועי למשמרת שניה ושלישית "קריירה" (12036) 03-5449848

לחברה קבלנית בת"א דרוש הנדסאי בנין יוצא צבא (7559) 03-614083

טכנאי/ת שירות לדיזל גנרטורים. "קריירה" 03-5449848 (5354) 08-465277

שרטוט וגרפיקה

עובדי דפוס

דרוש מפעיל מיומן למכונת המדיה של 03-9248503 מיום א' (9329) לחן

חשמל ואלקטרוניקה

ל-P.C.L מעגלים מודפסים דרוש/ה מדפיס/ה משי +נסיון (15996) 103-781838

אחראי/ת מחלקה מטעה בחוזה והלחמות הכרחי נסיון בניהול עובדים לעבודה קבועה הסעות, ארוחות "תנבור" 03-289597 (5498)

מלחימות/ מחווטות למעגלים מודפסים +נסיון לפחות שנתיים למשמרת לילה משעה 24:00 עד 7:00 הסעות +ארוחות (אשדוד רמלה לוד ראשל"צ בת-ים) "תנבור" 03-296846, 08-560012, 08-467584 (5388) 03-580943

עובדי יהלומים

להברה מסחרית בת"א דרוש מחסנאי יוצא צבא. 03-621693 (7660)

דרוש פועל ברלנד למעלה ולמטה מנוסה, אבני משקל אפשרות מחוץ למפעל 7515680 (5347)

ספרים/ות

נגרים

נהגים

מחלקים ל"מעיינות עדן" בעלי רשיון נהיגה ג' ומגורים בגוש-דן 03-233267 מיום א' (9328)

דרושים בעלי נסיון למערכות אזעקה. ואינטרקום מנוש"דן 03-918451 (7940)

מחסנאים

מפעילי ציוד מכני

פועלים/ות

מעוין למפעל בטון באזור התעשיה בחולון. מגורים באזור: (14698) 03-804171-2

מוכרים/ות

סוכנים - מקדמי מכירות

עובדי נקיון

לחברה קבלנית בת"א דרושים פועלים בלתי מקצועיים לעבודות איטום יוצאי צבא (7689) 03-613503

עובדי מתכת

C.N.C חרט, קונבנציונלי מנוסה מאוד לחולון, בני-ברק, אור יהודה תנאים טובים למתאימים "א.ו.ת" (14220) 03-371465

מסגרים/רתכים: תעופתיים/חשמל מגנים CO_2 למפעלי תעשיה בהרצליה, רמה"ש וראשל"צ 03-9659733, 03-286111 (5517) 052-953272

מסגרים/יות מנוסים/ות +כושר קריאת שרטוט. 03-5449848 "קריירה" (5411) 08-465277

עובדי מוסך

שומרים

קב"ט צעיר +נסיון לסופרמרקט באיזור נתניה "א.ב.א" (15654) 03-5467044

עובדים עד גיל 55 מעוניין לעבודה קבועה במשמרות!!! שכר הולם!!! 03-239880 (15516)

מאבטחים צעירים וחסונים לאירועים יוקרתיים!!! שכר הולם!!! 03-239880 (10736)

שליחות

שליח עם רשיון לוספה (1½) ולרכב. עבודה במשמרות 03-812226 אורלי. (12093)

ביקוש עבודה

מציעים לאכיה

וידאו טייפ

מערכות קול

הלוואות

בשורן הלוואות בתנאים נוחים ע.ג.ה. כ"ס (8180) 052-913937

מזגני אויר

מכונות תפירה

ריפוי והדיה

"יחדי" עלון ההכרויות הארצי ת.ד. 44579 חיפה 04-443612 (9452)

בת זוג

בן זוג

הכרויות

שוק המציאות

נתניה

דירות

הצעות עבודה

אשדוד

דירות

באר שבע והדרום

הצעות עבודה

אילת

דירות

מכוניות

אאודי

אוטוביאנקי

אינוצנטי

אלפא רומיאו

אמריקאיות

אוסטין

אופל

שברולט בלייזר 1988, חדש, 4*4, 8 צילנדר, אוטומטי, הגה"כח, בלמי כח, מזגן מקורי ועוד 03-9231873 לנציקה, ידע (7843)

מנועים לשברולט אלקמינו מליבו ומונטיאק 03-416618 03-334241 ערב (5608)

מנועים 316, 318, 1983 ומעלה 03-337308 03-416618 בערב (5590)

ג'יפים

אנ.ס.ו

ב.מ.וו

דייהטסו

דלתא

הילמן

וולבו

וקסהול

טנדרים

"המדביק" חידוש-חלקי רכב. פחחות סמור 03-354802 .1987 בבית- 08-230327 (5393)

לנציה

מיני מינור

מסחריות

משאית מרצדס 709 שנת ייצור 1987 בערב (14041) 053-345497

Dun & Bradstreet International

דן אנד ברדסטריט היא החברה המובילה בעולם בתחום המידע העסקי ושרותי שיווק.

לתפקיד רב עניין ואתגרים דרוש

יועץ שיווק

דרישות התפקיד:
* רקע תאורטי בשווק.
* נסיון במכירות ובניהול מו"מ עם חברות ומנהלים ברמות בכירות.
* שליטה באנגלית.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 20001 ת"א 61200 ולציין "שרותי שווק"

הקשר שלך אל עולם העסקים

מחסנאי
ותיק בעל ניסיון
עבודה פיזית
14.00-8.00
באזור רמלה
להתקשר 03-5240017
מיום א' ב-09.00

[illegible]

הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ

סוכנות לביטוח בע"מ

בוא/י לעסוק במקצוע חדיש "מתכנן פיננסי"

אם הנך
– שאפתן ומצליח
– גיל 24-45
– בעל רכב
– בעל רצון לפתח קריירה עצמאית

אנו מבטיחים
– גיבוי של משרד גדול וותיק
– ליווי צמוד של אנשי מקצוע
– בית חם
– הכנסה גבוהה

אנו נבשיר אותך להיות "מתכנן פיננסי" בבטוח-חיים בעל מקצוע בבטוח כללי, בקורס ברמה גבוהה. לקביעת ראיון, התקשר/י לשרה – 03-298550

3000 ש"ח לחודש ויותר לנציגי מכירות

בפרויקט שיווקי פרסומי יחודי בהיקף ארצי

הכישורים הדרושים:
* יכולת מכירה וכושר שיכנוע * הופעה יצוגית אמינה
* נסיון בשיווק – רצוי * העדפה לבעלי רכב.

למתאימים אפשרויות קידום.

טלפון 03-204430-1

עיריית תל-אביב-יפו
מינהל החינוך
והנוער והתרבות
ההסתדרות הנוער העובד והלומד

לתנועת נוער תיכוני
דרושים:
– מרכזי שבטים
– רכזי הדרכה
– מדריכי שכבות

למוסד בטחוני באיזור ת"א
דרוש:
מנהל מחסן
(26 — 32)

בעל רקע בניהול לוגיסטי ממוחשב
ניסיון 5 שנים לפחות (עדיפות לבעלי רקע צבאי)
רקע באלקטרוניקה, שליטה בשפה האנגלית

המעוניינים יפנו בצירוף קורות חיים, ובציון מס' טלפון אל ת.ד. 25045 עבור בנצי.

מנהל/ת משמרת "באילינג" חולון
דרוש נסיון קודם
03-5564855/60

דרוש **עו"ד** עם נסיון של כשנתיים
לפנות בכתב לת.ד. 16438 ת"א

למשרד מהנדסים
דרוש
מהנדס קונסטרוקציות
לפנות ת.ד. 48108 תל-אביב.

הסתדרות מדיצינית הדסה
אגף הסיעוד

אח/ות מוסמך/ת מקצועי/ת
בואו הצטרפו אלינו
לעבודה באוירה ייחודית
בירושלים

השכלה נמצאת בחצרנו:
1. אפשרות להשלמת תואר ראשון בביה"ס לסיעוד שלנו**
2. אפשרות ללימודים לתואר שני בבריאות הציבור**
3. קורסים על-בסיסיים לטפול נמרץ, חדר ניתוח ואחרים
4. השתלמויות ייחודיות לאנשים המתאימים
5. ספריה מקצועית, עשירה ומגוונת
** לעובד קבוע בהדסה — לימודים אקדמאים בתחום המקצועי, פטורים משכר לימוד

רווחתך בראש דאגתנו:
★ תנאי עבודה גמישים
★ פעילות חברתית והווי מחלקתי
★ מגורים נוחים וזולים
★ הסעה לעבודה
★ סיוע במעון יום לילדים
★ ועוד...

בדבר פרטים על אפשרויות תעסוקה, תאום פגישה ואו סיור במוסד נא להתקשר לטלפון 02-446072 או 02-446092 בין השעות 8:30-16:00 בכל יום פרט ליום ו'

בהדסה — זה אחרת

אגי — שרותים חברתיים בישראל
דרושים
עובדים סוציאליים
– לפרוייקט חדשני לפיתוח נושא הטפול באומנה, דרושים עובדים/ות סוציאליים/יות מנוסים במשרות שלמות וחלקיות בכל חלקי הארץ. שעות עבודה גמישות.
– לעובדים ינתנו הדרכה והשתלמויות.
– העובדים יועסקו על פי חוזה מיוחד.
המעוניינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים והמלצות לת.ד. 10268 ים עד 20.10.88.

למרכז שיקום ברמת החייל
דרושים
1. מדריכה
* ידע במלאכת יד;
* נכונות לעבודה עם נכים;
* ש"ע 07.30-14.30
2. מדריך – למח' מתכת
* רקע סכני במתכת;
* ש"ע 07.30-14.30
לפנות: טל. 483111

★ **אדריכל**
★ **מהנדס**
לתכנון בנייני צבור ומגורים
03-792680 785260
03 ימים א'-ה'

יש לך בונוס בקודקוד
קוד קוד
שרותי כח אדם
מקבוצת קודקוד

דרושים/ות

למחלקה הטכנית:
* הנדסאי/ת אלקטרוניקה — נסיון 4 שנים בפיתוח / אינטגרציה ובדיקות סופיות לפעלים בראשל"צ ורחובות.
* מפעיל/ה מתכנת/ת C.N.C — רצוי ידע בניקוב תנסיך בתוכנות פאנוק למפעלים בחולון והרצליה.
* מלחימות / פחחנות / מרכיבות
* מתכננים / עוזרי מתכננים — למפעלי אלקטרוניקה
* מבקר/ת איכות אלקטרוני/מכני — נסיון בביקורת איכות: רכיבים, מכללים וכרטיסים/ מכניקה ידיעה במפעלים בת"א, פ"ת וראשל"צ.
* מרכיב/ה מכני/ת — נסיון בהרכבות עדינות/ הלחמות גל/ רצוי בוגרת קורס הרכבות למפעלים בת"א וראשל"צ.
* עובדי/ות ייצור והרכבות — לעבודות מגוונות במפעלי התעשייה בכל אזור המרכז.

למחלקה המשרדית
* מזכירות מנוסות — ידע בעיבוד תמלילים עברית/אנגלית (רצוי ספרדית) למשרות מעניינות באזור המרכז.
* מעבדות-תמלילים מנוסות — ידע ונסיון בתוכנות א"ב וורדסטאר למשרות באזור הרצליה, יבנה
* מנהלי/ות חשבונות מנוסים/ות — סוג 2-3, נסיון במקבים לחברות באזור המרכז.

★ משרות קבועות
★ זימי עבודה
★ תנאים טובים למתאימים

ת"א: רח' דיזנגוף 34, 03-286111
ראשל"צ: רח' רוטשילד 37, 03-9659957
כ"ס: רח' רוטשילד 46, 052-953272

מעלינו **מפעילי מכונות** ...

למפעל תעשייתי הפותח קו ייצור חדש
דרושים
מפעילי מכונות אוטומטיות
הכישורים הדרושים:
* השכלה תיכונית מקצועית
* לאחר שירות צבאי
* עד גיל 30
* רצוי נסיון קודם בהפעלת מכונות אוטומטיות
* כושר פיסי תקין
* תושב עכו והסביבה
המועמדים המתאימים יפנו בכתב בפרוט קורות חיים ונסיון בעבודה ומספר טלפון להתקשרות לת.ד. 4496 חיפה 31044 בציון המשרה הנדרשת על המעטפה.
המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד

למפעל גדול בבת"ים
מנהל מחסן טכני
(נסיון במחסן ממוחשב)
צנר רתך ארגון
מכונאי אחזקה
(תעשיתי)
הנדסאי/טכנאי חשמל
תעשיתי
המעוניינים יפנו בצירוף קורות חיים לת.ד. 1334 ת"א עבור ה'/55

אמפא
בתל-אביב דרושים:
עובד/ת למחסן חלפים
★ נסיון קודם — יתרון
★ עדיפות לבוגרי קורס מפסיים
דייל/ת מכירות
פקידים/ות כלליים
★ בעלי השכלה תיכונית
מועמדים יפנו לגבי טובה בר-דב דרך פ"ת 16 תל-אביב טל' 03-384444 בין השעות 10:00 - 13:00 בלבד.

ללקוחתנו חברת "מעיינות עדן" דרושים אנשים מוכשרים ויצוגיים בעלי יוזמה מרץ ונכונות להשקיע בתפקיד
מחלקים
(משרה 2730)
★ בעלי השכלה תיכונית
★ בעלי רשיון נהיגה ג'
★ רצוי יוצאי יחידות קרבויות
★ מגורים בגוש דן
מועמדים יפנו אל טלי 03-233267 החל מיום א'.
המודעה לשני המינים.
תהל
תחנת ייעוץ לנושאי כח-אדם בע"מ

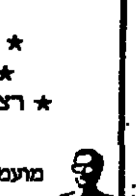

משאויר
טעינה אוירית בע"מ
שרותי כח אדם
דרושים
עובדים לפריקה וטעינה
מלגזנים – מפעילים
לעבודת משמרות בנתב"ג
תנאים מצויינים.
נא להתקשר לטלפון: 03-9711696

למפעל תעשייתי ברעננה
דרוש/ה
מנהל / ת ייצור
הכישורים:
* נסיון מוכח של 3 שנים לפחות בתעשיה
* ניידות עובדים
* ניהול מחסני חומרי גלם
* גיל עד 35
* מגורים: אזור השרון
לקביעת ראיון נא לטלפן 052-449655

— To work in U.S.A —
Programmer/Analysts
with academic degree or other formal Diploma, good English and at least 3 years of experience:
1. CICS/COBOL + ASSM or PL-1, or DB-2
2. COBOL/IDMS/ADS
Please call: C.P.N.S, 03-454684, 03-5461586 or bring resume to 24 Horkanos st. Tel-Aviv.

ORS שרותי כח אדם
לאו.אר.אס
רחובות-ראשל"צ
דרושים
למחלקה הטכנית
* חשמלאי עזר: לפירוק הרכבת מכונות + חיווט חשמלי במפעל.
* בחור עם רשיון: על טוסטוס, לעבודה קבועה.
* נהג עם רשיון: על סטיישן + נסיון בעבודה על פלטורייט.
* מסגר אחזקה: עם 3 שנות נסיון לפחות, בתעשיה + קריאת שרטוט.
* נהגי מלגזה: עם נסיון.
* הנדסאי אלקטרוניקה: לעבודה באינטגרציה של מערכות + נסיון במערכות אלקטרוניות.
* הנדסאי אלקטרוניקה: לעבודה בבדיקות סופיות.
* עובדי יצור: עם נסיון בענף המתכת.
* חרטים קונבנציונלים: עם נסיון בתחום האחזקה או התעופה.
* עומדי יצור: לעבודות מגוונות.
* הנדסאי מכונות: עם נסיון בתכנון שיטות לחלקים תעשייתים + חריטה + כרסום.
* מכונאי: עם נסיון בהרכבת מכונות, הידראוליקה ופנאומטיקה.
* מפעילי מכונות: לעבודה במשמרות.
* מלכפי מעיים: עצמאים עם נסיון.
* מסגר: עם ארבע שנות נסיון לפחות, לעבודת מסגרות + הרכבות.
* הנדסאי חשמל: לעבודה בראשל"צ.
* חשמלאים מוסמכים וחשמלאים עוזרים: לעבודת מגוונות.
* מרצים מכונות: בתחום האחזקה + רקע ניהולי.
* למפעל לבשר דרוש עובד: לעבודה על שפיצר ידני היודע לנהל נקניקיות.

למחלקה המשרדית
* מעבדת תמלילים אנגלית: עם נסיון.
* פקידה לשכה: + שליטה באנגלית + הדפסה באנגלית.
* קלדנית עם נסיון: בתוכנת וסיטל ("בסור").
* סוכנת מכירות: עם נסיון.
* מזכירה עברית אנגלית: + הדפסה על מעבד תמלילים.
* רואה חשבון: עם נסיון במפעל תעשייתי.
בדבר פרטים נא לפנות לאו.אר.אס רחובות, רח' הרצל 187, קומה ב' (מול המשטרה) טל: 08-464760, 08-467695.
ראשל"צ: רח' הרצל 65 פינת עין הקורא (מעל בנק לאומי) טל: 03-9666679, 03-9666680

ORS היחידה בארץ הזוכה

לחברה ממשלתית בקרית התעשיה הצפונית בתל-אביב
דרושה
עוזרת למזכירה
בעלת ידיעה טובה באנגלית שעות העבודה גמישות
טלפון: 03-377074

לחברת בניה גדולה במרכז הארץ
1. מנהל עבודה מוסמך לעבודות שלד
2. מנהל עבודה - לגמר
3. מנופאי מנוסה תנאים טובים למועמדים המתאימים
לפנות למשה רג'ואן טלפון: 03-5522553

[illegible]
בתעסוקה,
התשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העברי[illegible] לענש על פי החוק.

לחברת יבוא של סבונים וקוסמטיקה טבעית
דרושים
אנשי מכירות
בעלי רכב ונסיון בשיווק בבתי-מרקחת ופרפומריות
טלפונים: 03-725778, 03-483804

לחברה קבלנית לבניין ברחובות
דרוש
מנהל עבודה לשלד ולגמר
לעבודות ציבוריות, עם נסיון מוכח של 5 שנים לפחות
לתאום ראיון בין השעות 8.00-19.00
טל': 08-453076 08-458907

סאאב

סובארו

מיצובישי

מרצדס

[illegible]

לפרסם מודעה?
דחף סניפים
בדחף תקבל יותר ובמחירי העיתון

ת"א דחף מרכז
ת"א דחף דיזנגוף — רח' דיזנגוף 115
ת"א דחף בן יהודה — רח' בן יהודה 9, טל. 656120
ת"א דחף אלנבי — רח' אלנבי 123, טל. 614433
חיפה דחף — רח' הרצל 5, טל. 645333/4
ירושלים דחף — רח' יפו 43, טל. 226373
דחפון — שרות מודעות טלפוני טלפון 03-611001
ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד **דחף**

هكذا من الأصل

אנטנה / טוביה מנדלסון

שבוע טלוויזיוני מהמם

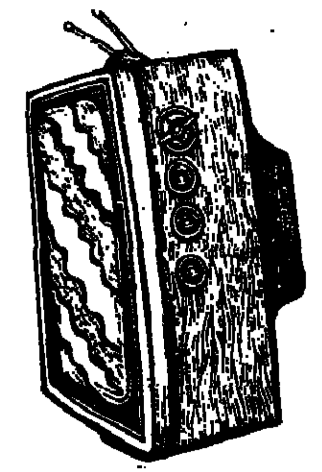

מה לא נכתב על הטלוויזיה הישראלית? מה עוד אפשר להגיד על אורי פורת ועל אהרן הראל שעדיין לא נאמר? ומה יגידו השבוע מבקרי הטלוויזיה, כשכל הקטילות והבוז, כל החצים השנונים והאירוניות המעודנות, כל הכיסוחים חוזרים אלינו־אלינו כבומרנג? האם יש מישהו שיוכל לסכם את השבוע ההולך בטלוויזיה בטענה שאין מה לכתוב על התוכניות משום שאין תוכניות טלוויזיה ואין ממילא מה לראות? האם נוכל לשוב ולזעוק שאחרי כל השנים והנסיון שצברה הטלוויזיה עדיין לא גובשה מסגרת נאותה, מכובדת, מרשימה לתוכניות החג? האם נוכל לטעון כך אחרי המאמץ, הראוי אך לשבחים, שאת פירותיו קטפה הטלוויזיה בערב שמחת תורה, ובתוכניות המרנינות – ואינני מוצא הגדרה הולמת יותר – ששודרו במוצאי־שבת שלפני החג? כמה עלובות, מגוחכות ומבוזות נראות ההברקות המגוונות שינקו את השראתן, שוב ושוב, מהמשפט „יש תמורה בעד האגרה" ולמבקר לא נותר אלא לקרוא לציבור הרחב לרוץ ביום ראשון לסניפי הבנקים, לסניפי בנק הדואר ולמשרדי הגבייה של רשות השידור ולשלם, לאלתר, את האגרה.

בעיתוי בלתי רגיל, פתחה השבוע הטלוויזיה הישראלית עידן חדש בשידוריה, כל־כך, עד שאפילו שידורי תעמולת הבחירות נדחקו לאיזו קרן זווית, נראו אפורים ומשעממים עד מוות בהשוואה ללוח המישדרים העשיר, המקורי והמדהים בחידושיו. דומה, כי לראשונה מזה שנים רבות קיבלו שידורי תעמולת הבחירות את המימד הראוי להם: שידורי פרסומת שטופי

גימיקים, שאיפשרו לצופי הטלוויזיה לקחת פסק זמן, להכנס לשירותים, לשחק עם הילדים, ולחזור, למתכונת הרגילה־החדשנית של השידורים. מגוחך להזכר באלו קיתונות של רותחין שופכו מתכנני השידורים בטלוויזיה רק בשבוע שעבר, על רקע השידורים מן מסיאול. על רקע שידורי השבוע ההולך כמעט אפשר לשאול: היתה אולימפיאדה?

את הפתיחה ניתן כבר ביום שישי שעבר. מי שחשב שיומן האירועים השבועי יצא לחופשה, לאפשר לעורכיו ולמגישיו להשתזף על שפת ים גילה לתדהמתו שבתקופת היעדרות היומן מן המסך הקטן עמלו האנשים מאחוריו על יצירת מסגרת מגזינית חדשה לא, לא עכשווית, אלא המתכונת של העשור הבא, אף כי, הבה נודה בכך, שבארצות אחרות גם המתכונת הזאת כבר התיישנה. הבחירה בדן שילון ואילנה דיין כמגישי המגזין היא נבונה. שניהם אנשי מקצוע מעולים, שכבר זכו להזדמנות ש„מגזין", כפי שנקרא היומן מעתה נותנת להם.

המגזין שהוגש לנו ביום ו' האחרון היה דינאמי, אקטואלי, נשכני, מאוזן ומרגש. התחקיר המרתק של גיל סדן, שבחן, לראשונה כמבוזבני מאז החלה ההידרדרות בשטחים, את השפעת. תוהדי האינתיפאדה על סוחרי בית־לחם, חשף מצד אחד את מצוקתם של הסוחרים ומצד שני את אמונתם הבלתי נלאית במאבקם. הטענה, כאילו הכתבה שודרה בגלל היעדרותו של אורי פורת מן הארץ איננה רלוונטית, מה גם שפורת אישר טלפונית את שידורה אחרי שנמסרו לו פרטיה.

המעבר מן האינתיפאדה לאופנת החורף הקרוב היה חד ומכאיב, אך עם זאת עצם המעבר הזה שיקף את המציאות הישראלית היום־יומית שלנו בשנה האחרונה: המצוקות בבית לחם אינן עוצרות את החיים. היוזמה להביא לאולפן הטלוויזיה את כתבת האופנה נורית בת־יער, מוקפת בדוגמניות ובדוגמנים, לבושים במיטב יצירות החורף של מיטב יצרני הצמרת בארץ, היה נבון, מה גם שבת־יער טרחה להציג פרטי לבוש שימושיים, לא יקרים, יום־יומיים, ובכך עשתה שירות גדול לציבור הצרכנים וצופי הטלוויזיה.

לא פחות מפתיעה ונכונה היה שילובם ב„מגזין" של כותבת צעירים מחוץ לבניין הטלוויזיה, ב„פינות" שפרצו בו, במתכונת המוכרת ל„מאזיני גלי צה"ל. מדוע עד כה לא הצליחו לשלב במסגרת יומן השבוע פינות ביקורת אקטואליות? אינני מסכים עם ביקורתה הקרפפת של ניבה לניר על הספר „לך בכותר זה", אך הופעתה, כמו זו של העתונאי גל אוחובסקי, שקטל בחן ובשנינות את סרטו החדש של זאב רווח, היתה כמשב רוח רענן במסגרת המקובלת, המרובעת והמשמימה שכל־כך הורגלנו בה. הראיון הקצר – רעיון מבריק – של גבי גזית, עם הזמר רמי קליינשטיין, היה מצחיק עד לדמעות ואמיתי. שילובו של גזית במגזין הוא עוד שימוש נבון באנשי המקצוע המעולים העומדים לרשות הטלוויזיה, ושיבוצם של „כוכבים אורחים" בתוכנית מגזינית כזאת הוא נכון מאוד לציון.

בערב החג זכינו לשידור חוזר של מסיבת יום ההולדת לליאונרד ברנשטיין. כזכור, היתה הטלוויזיה הישראלית אחת מרשתות טלוויזיה רבות בעולם שהעבירה בשידור חי בסוף אוגוסט את חגיגת ה־70 של ברנשטיין והתקלט היה מקום לשידור החוזר של תוכנית שריגשה מליוני צופים ברחבי העולם. העיבוד למהדורה־כיס שהפיקה הטלוויזיה מ„קופסה שחורה" של עמוס עוז היה תחליף מרענן לתוכניות הבידור הרגילות שבהן, כמדומני, מככבים תמיד יהורם גאון ומיקי קם ולהיפך. נכון כי עיבוד ה„קופסה" של עוז למחזה שנוי במחלוקת, אך ההפקה היתה ברמה גבוהה, הביצוע מעולה ודודו פישר הוכיח שיש חיים אחרי „עלובי החיים".

„מסמך", תוכניתו החדשה של חיים יבין, ששודרה ביום ג' היא תוכנית התעודה למיתותין של איש מקצוע מנוסה, מהימן ובעל נוכחות טלוויזיונית שאין עליה עוררין. זו הפעם הראשונה שהטלוויזיה הישראלית מפיקה סרט־תחקיר העוסק בעיתונות הכתובה. הנושא שיבין טיפל בו – העתונות הכתובה וטיפולה באינתיפאדה – הוא נושא מורכב, רגיש, מעורר מחלוקת. יבין הצליח לגעת בבטן הרכה של העתונות בארץ, ואף שיש מה לטעון כלפי סיקורה של הטלוויזיה את האינתיפאדה בחודשים האחרונים, יש להודות שהעתונות הכתובה לא יצאה נקיה מתחקירו של יבין.

הדובדבן השבועי היה „מועדון הסרט", תוכנית חדשה המשודרת ביום ו' בתום השידורים הרגילים, סמוך לאחת אחר חצות, במתכונת ה„לייט נייט מובי" בארצות־הברית. במסגרת הזאת, נתבשרנו, יוקרנו סרטים בסדרות רטרוספקטיביות. בשבועות הקרובים תקרין הטלוויזיה שישה מסרטיה החשובים של בט דייוויס. אולי לא מדובר בסרטים החשובים ביותר בתולדות הקולנוע, אך זוהי הזדמנות נדירה לצופי הקולנוע בארץ לראות את סרטיה הגדולים של אחת המלכות של הוליווד בצנרת, מבטיחים מפיקי „מועדון הסרט", תבוא סדרה של ארבעה מסרטי פרד אסטיר וג'ינג'ר רוג'רס, ולאחריה כבר מתוכננת סידרה של ארבעה מסרטי האמפרי בוגארט.

על רקע שידורי השבוע ההולך אפשר שמבקרי הטלוויזיה בכל העיתונים צריכים להתארגן ולהחליט על הפסקת מדורי הביקורת לתקופה קצרה. אין טעם לחזור בכל שבוע ולהתפעל מהמקוריות, הדמיון והחזון של שידורי הטלוויזיה הישראלית.

תמור למיהודתיו יבין

בחירה נבונה שילון

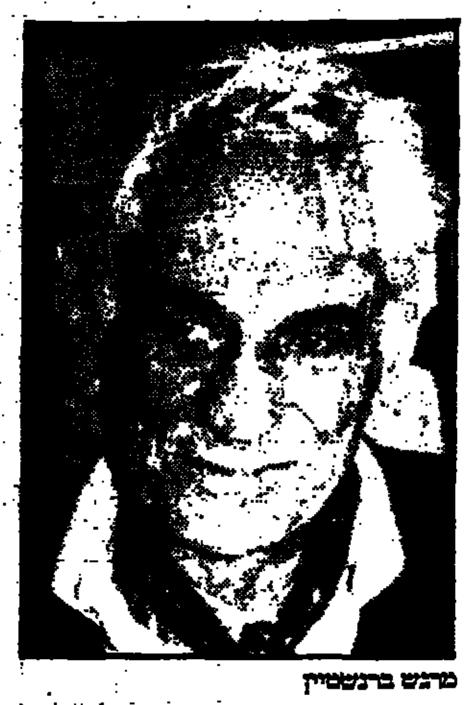

מרגש ברנשטיין

פסטיבל עכו. כשרונות מיותמים (ב') / מירי פז

שחקנים חזקים במחזות חלשים

השאלה היא מה יקרה לכל הכשרונות הטובים הללו אחרי רדת המסך בעכו. האם ייקלטו באחד התיאטראות הממוסדים ויישחקו שם או יישחקו לפני בן. רק בודדים מביניהם שורדים גם אחרי רדת מסך אחרון בעכו

שני גברים עירומים, האחד אברך ארוך־פאות, השני קוקסינל, טובלים יחד במקווה, היו כמעט השערורייה היחידה שסיפק פסטיבל עכו האחרון. זה קרה במחזה של יוסי סיאס „חי", בבימויו של תום לוי. שני הגברים, אגב, גם הקוקסינל וגם האברך, נימולו כדת וכדין והשערורייה למראית־עין עברה על כוונותינו בשלום.

חילול חמור ובוטה יותר של קודשי ישראל התרחש בהצגה עטורת השבחים „זכרונות דור שני בחיק העיר העתיקה" של דודי מעיין, שזכתה בפרס הראשון. הצופים בהצגה הוזמנו להסב בחבורת השחקנים לשולחן סדר מסורתי. קריאת ההגדה של פסח נקטעת בתפילת יום כיפור. היהודים מסבים לשולחן הסדר החגיגי, ומעליהם באחת הדיוטות העליונות של אולם האבירים עוסק הערבי האלד אבו־עלי בבניין הארץ. זה מעמיס לבנים ומזיע, ואלה מספרים בתולדות „אבותינו במצרים ושחרורם מעול עבדות. שרים „עבדים היינו..." ועוברים ל„הוטאנו לפניך –". פתאום יורד האלד מן הדיוטה שלו, מצבה מרוקה בידו, והוא מזכיר ליהודים החוגגים את יציאתם לחופש, את עצמאותו שלו המתמהמהת. גם סצנות כאלה עברו ברגיעה. איש לא זקף גבה הכול שיבחו את עבודת התיאטרון הנאה ואת „אמיתותה". התיאטרליות של „זכרונות דור שני בחיק העיר העתיקה", השילוב המוצלח של מרכיבי מוסיקה, משחק, הברקות בימוי ועיצוב טשטשו לא במעט את פשטנותה, את בדלי הרעיונות שהותגו בה ללא מימוש אמיתי. הצופה נכבש לאשליית התיאטרון ולתעתועיה ורק בצאתו מן האולם הוא מתעשת בפליאה נוכח דלות אמירתה.

במצאות והברקות בימוי הצטיינה גם ההצגה „לאקי סטרייק" (הצגה מחוץ למסגרת התחרות) בבימויו של ג'ק מסינג'ר, שהביקורת מיעטה להתייחס אליה. זו ספק מהתלה, ספק סאטירה על סרטי פעולה, וידיאו קליפים ומיתוסים של גיבורים קשוחים. מסינג'ר ביים את ההצגה בתנופה ובקצב ושילב קטעי מוסיקה נהדרים בעריכה טובה מאוד של טרי קראק. הבעיה היא שאחרי 20 דקות התגעגע הצופה לאיזו אמירה שאינה באה. מסינג'ר הסביר לי שהקהל האמריקאי אהב מאוד את ההצגה ושהוא, בניגוד לקהל הישראלי, אינו טעון בתביעה הכרותית למשמעויות ולאמירה. לרשותו של מסינג'ר עמדו שני שחקנים מופלאים: משה איבגי, מן הכשרונות המעולים ביותר במשמרת הצעירה של השחקנים ועינת עצמון שניחנה בנוכחות מהבבת ובחוש קצב מצויין.

כשרונות לא חסרו בעכו. המוסר הבולט הוא עדיין במחזות טובים. הכשרונות הבולטים ביותר נתגלו בתחום המשחק, והיו כאלה גם במחזות בינוניים, רעועים ואף למטה מזה. הישגי משחק מרשימים הפגינו דוד שמול, הגית דסברג, יעקב כהן („היה כבר עדיף להשאר בחיים" של אהרון הרצוג), סיני פתר, מיכל ורד („גבר ואשה" מאת חיים ומלכה מרין), משה איבגי ועינת עצמון („לאקי סטרייק" של רנס אליאנאק בבימוי ג'ק מסינג'ר, מחוץ למסגרת התחרות), אברהם שושנר ועופר סיקרצ'י („האחים" מאת משה קורן וצפורה פלד). המולכה, כתמיד, היא באיכות המחזות. רעיונות טובים ונושאים מעניינים היו לרוב לטיוטות מתוחות־כיוון או מרכזות עליו, יותר מביימבר אותו.

השאלה היא מה יקרה לכל הכשרונות הטובים הללו אחרי רדת המסך בעכו. האם ייקלטו באחד התיאטראות הממוסדים ויישחקו שם? האם יישחקו לפני שהתיאטרון הממוסד יחטוף אותם? מנהלי תיאטרונים מקפידים להפגין נוכחות בעכו, ולו גם סמלית בלבד. הם זהירים וחשדנים. הנסיון מוכיח, שרק בודדים מבין הכשרונות שהתגלו בעכו שורדים גם אחרי רדת מסך אחרון. דודי מעיין שהצגתו „זכרונות" זכתה השנה בפרס הראשון הוא חתן הפרס הראשון בפסטיבל עכו הראשון. הוא לא נקלט בתיאטרון הממוסד וממשיך לעסוק בתיאטרון במרגינלי. חלף כמעט עשור עד שהצליח לחזור על ההצלחה הראשונה. אנגס פולדס, הבמאית המוכשרת של „היכנוס" שהצגה הוזכה בפסטיבל לפני שנתיים, פשוט נעלמה מן התיאטרון.

יוצרים אחרים נבלעו ואיבדו ממקוריותם. גם ההצגה „השחקנים" שזכתה לשבחים רבים לפני שנתיים, נדחקו לקרן זווית עלומה. מי שעשה את פריצת הדרך הבולטת ביותר אחרי עכו הוא המחזאי שמואל הספרי שהציג בעכו את „תופה שהורה" ו„השב"ר", ונראה כי לא הצליח לחזור על הישג דומה בקאמרי ובתיאטרון באר־שבע. ג'ק מסינג'ר הזכיר לטוב ב„מכוכב לדוד", ביים בהצלחה רבה את „הכבש על אבא כאבוד" ב„קאמרי" תבכל עם אינסן ב„הבימה" הוא, אולי, הבמאי המבטיח ביותר שיצא מעכו ונקלט בתיאטרון הממוסדי. מסינג'ר יביים ב„קאמרי" את מחזה של חיים נגיד „פיקניק בתוספבה". אורי פסטר הניאלה מיכאלי שצמחו אף הם בעכו עדיין מפלסים את דרכם בתיאטרונים הפריפריה, מבלי שהטביעו את החותם הראוי. רבים אחרים הכזיבו את התקוות שתלו בהם במעבר מן השוליים אל המרכז.

אנו מבכים כשרונות מבטיחים שלא הבשילו אחרי עכו, אך באותה מידה חרדים לגורלם של פורצי הדרך אל התיאטרון המימסדי. אולי משום שהמעבר מן השוליים אל המרכז כרוך בסיכון לא מועט לגבי היוצרים. ייתכן שהמרה מסגרת ביניים בתוך המימסד, מסגרת שבה יוכו היוצרים הראויים לכך לטיפוח ולהכוונה נכונים.

(רשימה שניה ואחרונה)

מיכל ורד וסיני פתר. הישגי משחק מרשימים

תנאים תברואתיים כושלים

מארגני הפסטיבל נכשלו כשלון חרוץ בדאגה אלמנטרית לשלום הציבור ובריאותו. כאילו לא די בפחד הפוליו (בקבוק המים המינרליים היה הסמל הבייך המוחשי ביותר של הפסטיבל), נשקפה לקהל הצופים גם סכנת חנק. אחרי מרתון של חמש הצגות בהן צפיתי ביום אחד, כולן באולמות דחוסים ומחניקים, חשתי כי מאז הסרדה בסירדנות

עם עמיתים הולכנו להעניק ציונים להצגות גם על־פי מצב התנאים התברואתיים. במקום הראשון בדירוג זה זכתה ההצגה „אלוהים הציל אותי ממולדתי" שהתקיימה על ספינה בלב ים.

בשנה הבאה בעכו כדאי להצטייד במכשיר הנשמה, אינפוזיה לאספקת נוזלים וקוצב לב.

קריירה פוליטית תמורת אשה. ספר / דליה שרון

לא, אדוני ראש הממשלה

הרולד מקמילן, ראש ממשלת בריטניה בשנים 1957־1963, חי חיי בדידות לצד [illegible] אשתו. היא אהבה את [illegible] וגם ילדה לו בן, אך הסוד נשמר. היום מותר לספר הכל

מעטים ידעו כי הרולד מקמילן, מי שהיה ראש ממשלת בריטניה ב„שנים הטובות" 1957 – 1963, –הג'נטלמן המשופם חד־הלשון, חי חיי בדידות וכל זאת לצד אשה אותה אהב והעריץ. זו ניהלה לא כל כך בחשאי רומן עם חבר הפרלמנט רוברט בוטבי, במשך 40 שנה, עד מותה. מקמילן סבל בשל כך מהתמוטטות עצבים ואושפז בגרמניה חודשים אחדים. לפני מותו סיפר לאליסטר הורן, מחבר האוטוביוגרפיה הרשמית שלו, על נישואיו האומללים. מכריו טוענים, כי דווקא הטרגדיה בחיי נישואיו ובדידותו חיזקו את אופיו ואת נחישותו לטפס אל הצמרת.

כאשר היה מקמילן בן 25 – בוגר איטון ואוקספורד ובעל משרה מובטחת בבית ההוצאה המפורסם של המשפחה – הוליכו „לראות את העולם". אמו, ילידת ארה"ב, ניצלה את קשריה כדי לסדר לו תפקיד עוזר למושל הכללי של קנדה, הדוכס מדבונשייר. מקמילן מצא עצמו, בעצרת חודשי עבודתו בקנדה, בסביבת פוליטיקאים ודיפלומטים, וטען מאוחר יותר, כי היתה זו אחת התקופות המאושרות בחייו – אולי גם בשום שהתאהב אז בבתו של הבוס – ליידי דורותי קוונדיש. דורותי טרם הגיעה אז לגיל 20, וסבלה מאם אריסטוקרטית. היא בילתה את זמנה בבתי המפואר באנגליה ובאירלנד, ברכיבה על סוסים וכביה. כמראה ירשה מאביה את פקחות וערמומיות.

מקמילן הודה כעבור שנים כי דורותי – לימים אשתו – עלתה עליו בשיפוטה האינסטינקטיבי של אופי אנשים, ומעולם לא טעתה בגילוי המבצעים המשתיים. דורותי לא היתה יפה, די חושנית, ולולה בלבוש. משפחתה היתה בה עקיבה האריסטוקרטית שהיא לא נזקקה בצורך להבין עושר חיצוני. היא היתה חופשית בדעות קדומות ובנביות, שהותה באותה צורה עם איכרים ופוליטיקאים, והיבה „בבי" לכל סביבה, היתה חמה, מקסימה.

בזירהו בפני אליסטר הורן, זמן קצר לפני מותו, סיפר מקמילן, כי „בכל מקום בו היתה, גם כאשר היו קשים, היתה לה שאיפה להביא אושר על כולם". הרומן ביניהם החל בתחילת 1949, [illegible]

עבור אמו של הרולד, נלי מקמילן, היו הנישואים התגשמות חלומה של אם שאפתנית אמריקאית. כמצופה, בנישואים השתתפו בני המלוכה, מלבד משפחת הדוכס גם המלכה אלכסנדרה והמלך לעתיד ג'ורג' השישי. [illegible] מקמילן [illegible] בית, בלונדון בצ'סטר סקוור, בין ויקטוריה ופימליקו, וחיו חיים מאושרים וצנועים, כאשר הרולד משמש שותף בבית ההוצאה המשפחתי.

בלחץ אמו של הרולד, עברה דורותי לגור עם האם מחוץ ללונדון. הרולד נותר לבדו בלונדון וכתב לדורותי מכתבים חמים כמעט יומיים. כעבור שנה נולד הבן הראשון, מוריס. כעבור שנתיים נולדה קרול, ב־1926 נולדה קתרין, וב־1930 נולדה שרה. דורותי הקדישה הרבה תשומת לב לגידול הילדים, והרולד נשאר מרוחק, הן בשל אופיו המסוגר, והן בשל עבודתו בהוצאה, ולאחר מכן הקריירה הפוליטית שלו, שגרמו לו לראות את הילדים מעט מאוד.

לעזרת משרתו הטובה החליט מקמילן לרוץ לפרלמנט ב־1923 כנציג המפלגה השמרנית. הוא ביקש להיות מועמד במחוז „קשה" – וקיבל את סטוקטון־על־טיס. דורותי, בת הדוכס, רתמה עצמה לעזרה במסע הבחירות, ביקשה בכל מקום בוחרים מן הפועלים, כי יבחרו בבעלה, כי הוא ישרת אותם בנאמנות ויקיים את הבטחותיו. בבחירות הפסיד מקמילן בהפרש של 73 קולות, אך התוצאה נחשבה להצלחה. הממשלה שקמה בראשות רמסי מקדונלד, היתה אחת הממשלות (ממשלת הלייבור הראשונה) קצרות החיים ביותר בתולדות בריטניה. כעבור שנה שוב נערכו בחירות בהן נבחר מקמילן לייצג את סטוקטון ברוב של 3,080 קולות. אז גם קמה ממשלה שמרנית בראשות בלדווין. בבית הנבחרים התיידד מקמילן עם לויד ג'ורג', אשר הדריך אותו כיצד לנאום בפרלמנט.

ב־1927 הוציא מקמילן ספרון „התעשייה והמדינה", שנחשב כמניפסט האגף המתקדם של המפלגה. מקמילן הקים במפלגה קבוצה מתקדמת, שכונתה YMCA, עליה נמנה [illegible] בוטבי. זו היתה תחילת שיתוף המשולש בין מקמילן ובוטבי, [illegible] בוטבי, שבגיל 26 זכה למוניטין האישי של צ'רצ'יל, נחשב לצעיר המבריק והמבטיח ביותר במפלגה. „צעיר לפני זמנו", בעל קסם אישי, [illegible]

שנת 1929 היתה שנת אסון למקמילן: הוא איבד את מקומו בפרלמנט, והתברר לו, כי אשתו התאהבה בבוטבי. בוטבי, הצעיר ב־6 שנים ממקמילן, נחון בכל התכונות שחסרו למקמילן. הוא גם הוציא את דורותי מאווירת בית אמו של מקמילן, [illegible] ושעשע אותה. בוטבי עצמו אמר כי סיבת פרשת האהבים ביניהם היתה ש„הרולד לא יכול היה לקבל [illegible] [illegible]

מקמילן היה שונה [illegible]

מקמילן סילק את צערו עם אמו בלבד, והוא התגבר עד כדי כך שבשנת 1931 סבל מהתמוטטות עצבים ואושפז חודשים אחדים בבתי־חולים ליד מינכן בנימוק כי פצעי מלחמת העולם שלו נפתחו. מקמילן שקל גירושין מדורותי, אך המשפחה [illegible] כי הדבר יפגע בקריירה הפוליטית שלו [illegible]. למעשה חיו דורותי ומקמילן בנפרד. דורותי אף הודיעה כי היא נאמנה לבוטבי, וכאשר נולדה ב־1930 הבת שרה, היה מקובל על המשפחה כי היא בתו של בוטבי.

באחד המקרים הנדירים בהם דיבר מקמילן על חייו הפרטיים עם המחבר, זמן קצר לפני מותו, אמר מקמילן: „מעולם לא אהבתי איש מלבדה, ולא היתה לי כל השנים שום חברה... היה לי הכל ממנה, אני חייב הכל לה, היא מילאה את חיי, היינו קרובים מאוד... אמרתי לה כי לא אעזוב אותה... [illegible]"

דורותי וזה חיים ב„שולים" – רוב הזמן היתה עם בוטבי, אך יחד עם זאת ניהלה בית עבור בעלה, ומעולם לא איכזבה אותו כאשר היה זקוק לה בסטוקטון או בבית [illegible]

מכרים הקרובים של מקמילן ציינו, כי [illegible] אותו, אך הוא מעולם לא הודה בכך, [illegible] נתנו לו את הכוח לשאוף להגיע לצמרת. מקמילן עצמו הודה, כי „כל הצרות האישיות חיזקו את אופיי", [illegible] בעת פרשת פרופיומו, 30 שנה מאוחר יותר.

MACMILLAN, THE OFFICIAL BIOGRAPHY, 1894 – 1986, ALITAIR HORNE